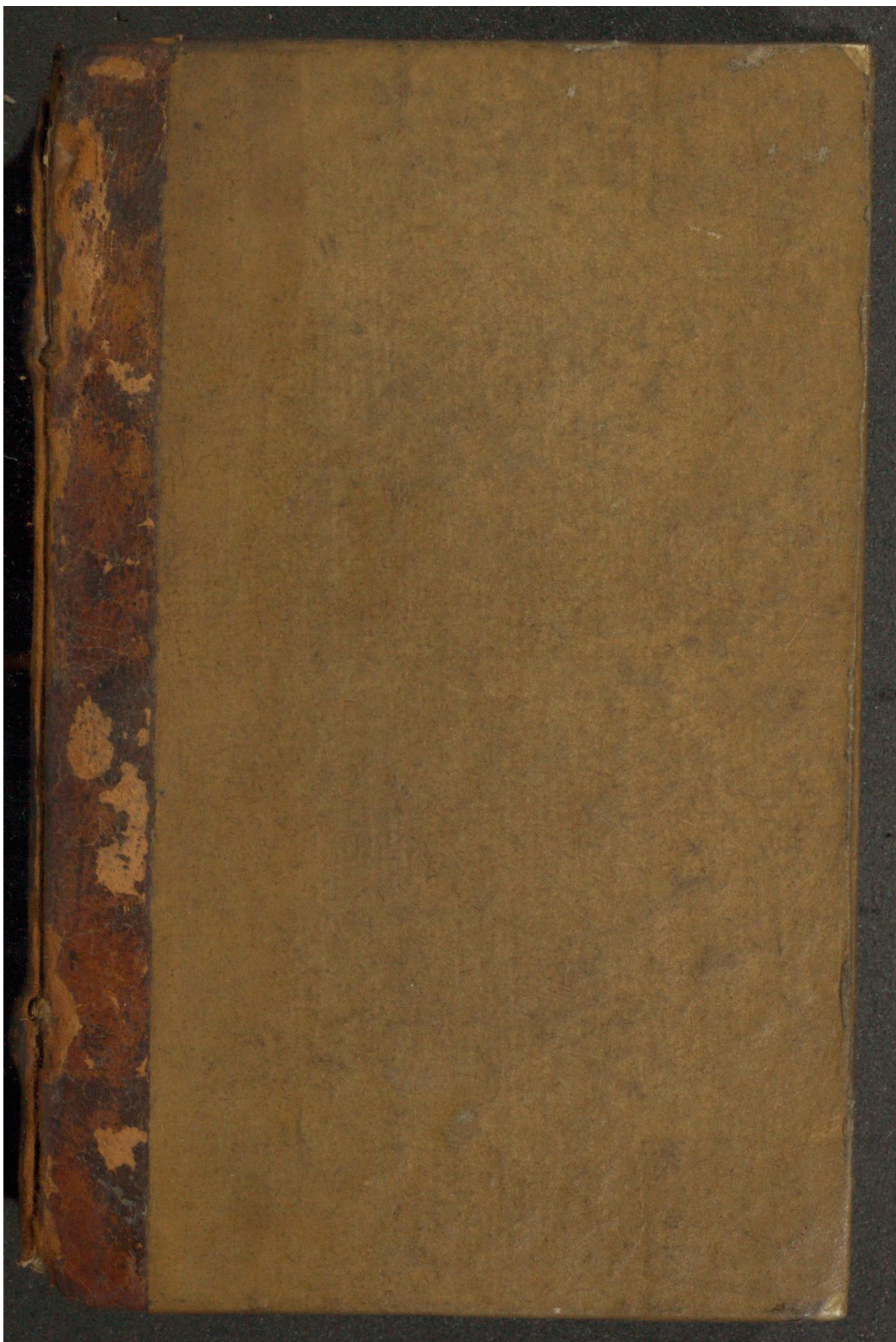
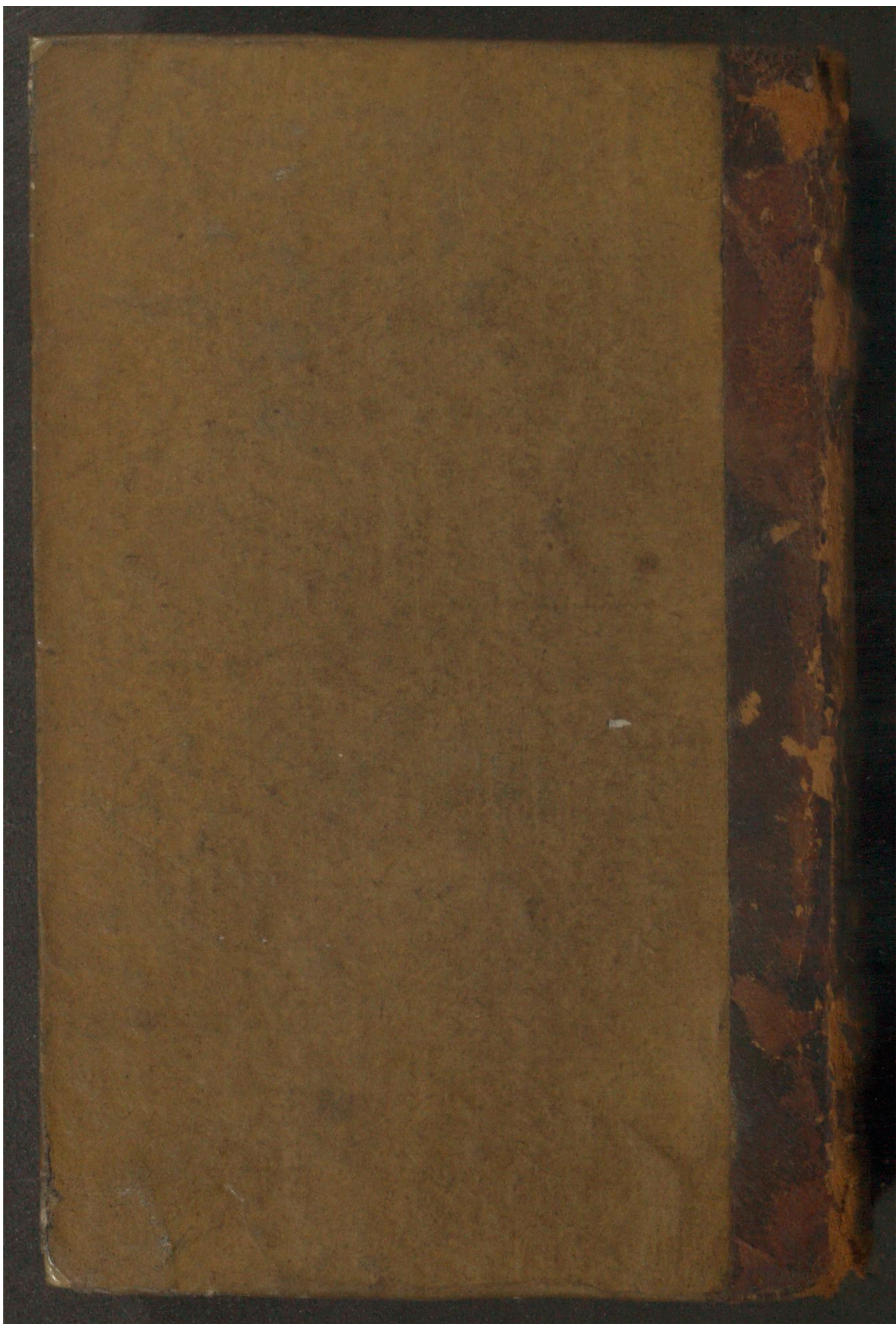

PHARMACOPOEIA

Cologne, Senckle

complet

figures p 150

aci ✓ p 15

Iacobus Crufft Zollengks

num. 256.

DISPENSARIVM

VSVALE PRO PHARMACOPOEIS INCLYTAE REIPVB. COLONIEN.

EX COMMISSIONE AMPLISS. NOBILIVM, ATQVE Prudentium & Fortium Procerum, Coss. Proconss.q; uenerandi sanctiq; Senatus eiusdem florentissimæ Reipublicæ.

Iacobus Crufft Zollengk 1565

COLONIAE,
Apud hęredes Arnoldi Birckmãni,
1565.
Cum Priuileg. Cæs. Maiest. in decennium.

TYPOG. LECTORI.

DAmus tibi Cãdide Lector Dispensarium hoc medicum Senatus nostri iussu atq; mandato magna diligentia & sedulitate, nec minore iudicio collectum. In quo colligendo atq; in ordinem redigendo pręcipuã operam nauauit Hupertus Faber, huius nostrę Academiæ Medicinę professor ordinarius, adhibitis Synergis Bernardo Cronebergio, Ioanne Echtio, & Theodoro Birckmanno. Tu hac opera vtere & Senatui nostro bene precare.

Vale,

Cæterũ admonendus es fol. 155. lin. 7. pro Drachmam unam, Vnciam unam legendũ esse.

PRÆFATI-
VNCVLA.

Riplex eſt Scopus reuiſionis & recognitionis Diſpenſariorum huius inclytæ Reipublicæ Colonienſis.

Primus, vt cōpoſitiones ſint vniformes. Tanta enim eſt difformitas & diuerſitas remediorum, vt fidelis & prudēs medicus nō audeat quoduis cuiuis pharmacopœo pharmacū prǽſcribere: quū iſte hoc modo, alius alio modo ſua præparet atque cōcinnet medicamenta. Reperiūtur qui augēt medicamēti alicuius valētis quantitatē, vt vacuatione hinc largiore ſecuta, dicātur medicamenta habere præſtantiora. Sed hoc vitiū pharmacopœis plęriſq; feré omnib⁹ totius feré Europæ (p̄ſertim in vrbibus vbi pharmacopœorū plu-

ralitas eſt aliqua) imputandum venit: Vnde ſimultas, medicorum pariter & pharmacopœorum non ſine ægrorum ciuium periculo naſcitur, vt hic medicus illum præ alijs pharmacopœum ſeligere: & contra pharmacopœus illum medicum colere & venerari debeat : & ita languet mutuus amor, mutuaq́; doctorum collatio & conciliatio ſalubrium remediorum ſtatuendorum, & inſalubrium eliminandorũ ceſſat. Sed hæc conqueri magis quàm corrigere liceat, niſi magiſtratus diligenter & feriò ſuam interponat autoritatẽ. Cogitent igitur omnes de vniformitate remediorum aſſerenda.

Secundus ſcopus eſt, vt certus ſit numerus compoſitorũ, ne copia & inutilibus expenſis grauentur pharmacopœi. Quorſum enim attinet immenſam ex oĩbus antidotarijs remediorum farraginem cõuerrere, quum ex valdè multis valdè pauca

in v-

in vſum aſsiduum recipiantur: vndè nõ mirum, ſi maior pars exoleſcat, & exoleta pharmacopœus fortaſsis in miſcendo, præparando & componendo non reponat aut reijciat, niſi admodũ conſcientiæ anguſtioris nemeſi torqueatur: ſed talẽ fortè virum vix repperit vllũ, millibus è cunctis hominum conſultus Apollo. Cogitent igitur omnes, vt potius integra & proba remediorũ paucitas concinnetur, quàm vilis & exoleta, atq; adeò rãcida obtrudatur pluralitas.

Tertius ſcopus eſt, vt inſpecto ordine huius diſpẽſarij ſiue antidotarij, viam quandam ceu Theſei filũ ſanctus & inclytus huius præclaræ vrbis Senatus habeat, quã ſequi poſſit in viſendis & inſpiciendis pharmacopolijs, nimirum, vt nõ ſolùm compoſita diſpiciantur, ſed etiam ſimplicia quæq; ſingulariter examinentur. Simplicia enim ni ſana fue-

rint, quomodo valebũt compoſita? Cum vnius ſimplicis improbitas totã ſæpe cõpoſitionem vitiat. Quanquam ne hoc quidem ſatis fuerit, ſi ipſe pharmacopœus integer vitæ ſcelerisq́ue purus ceu motu naturæ proprio γνήσιος non fuerit, dum in parando conficiendoq́ue cenſores aut ſaltem ſpectatores præſentes nõ habeat: attamen talem eum eſſe & fore libenter credemns, præſertim quando Senatui cum ſuis adiunctis arbitris exhibita ſana fuerint omnia tum ſimplicia tum cõpoſita.

Opus autem hoc licet prima facie videatur exile & tenue: in ſe tamen operoſum fuit, imo laborioſum magis quàm ingenioſum: quia collatione omnium feré antidotariorum, quę extant, concinnatũ eſt: nec tamen omnia ex illis congeſsimus, propter rationem ſecundã paullo ante adſignatam.

In nonnullis cõpoſitionibus contra plęrosque antidotariorum ſcripto-

pto-

ptores videbimur fortaſſe liberiùs audaciùsq́; quędam correxiſſe: Sed omnium vel correctorum, vel additorum, vel omiſſorum, vel mutatorum rationem reddere, Dei benignitate poſſumus & volumus: modeſtię tamen normam ſeruantes, ſaniori nos ſubmittimus cenſurę: quia paucorum non eſt medicorum, ſed iuſti & integri medicorum collegij compoſitiones recognoſcere, & in integrum reſtituere.

Vſum verò & effectum pręſcriptorum remediorum ſubſcribere noluimus, ne peruicaci quorundam audacia ἁι τῶν θεῶν χεῖρες, τῶν κακοδαιμόνων γένωνται.

DISPENSARII HVIVS ORDO VELVTI PER CLASSES AD HVNC ferè modum instituatur & obseruetur.

PRimo Simplicia usualia in pharmacopolijs adseruanda.

II. Aquæ distillatæ.

III. Condita, Conseruæ, Confecta.

IIII. Sapæ, Robub, Miuæ.

V. Iulep.

VI. Syrupi.

VII. Eclegmata, siue Loch.

VIII. Decocta.

IX. Infusa.

X. Electuaria solida,
liquida. Opiata propriè dicta

XI. Cathartica, solutiua, laxatiua, solida, liquida.

XII. Pillulæ.

XIII. Trochisci.

XIIII. Pulueres.

XV. Olea.

XVI. Vnguenta.

XVII. Cerata.

XVIII. Emplastra.

CANON

CANON VNIVERSALIS DE SIMPLICIBVS Primus.

1 MEdicamenta ſumuntur à Plantis, & harum partibus ſimularibus & diſsimilaribus, uidelicet radice, floribus, ſtipite, ramis, ſurculis, folijs, fructibus, ſeminibus, corticibus, ſuccis, liquoribus, reſinis, gummis.

2 Animalibus totis, ut uulpe, hirundine, motacilla, galerita, limacibus, cicadis, cantharidibus, cancris, oſtreis, buccinis, purpuris, lumbricis, tinea, &c.

3 Partibus animalium Organicis, ut capite mænidum, hepate & inteſtinis lupi, teſtibus fibri, renib. ſcincorum, corpore toto uiperæ excepta cauda & capite, pelle, interaneis.

Similaribus, ut pinguedine, adipe, cerebro leporis, medulla, oſſe, dente, coâgulo, lacte & eius partibus, ſanguine, tunica interna uentriculi: unguibus caprarum, aſinorum, cornu cerui, unicornis: glutino tauri, ſenecta ſerpentis, &c.

4 Animalium excrementis, ut ſtercore canum, luporum, porcorũ, bubulo, caprino, columbino: felle, urina, ſorde, pilis, ſudore, ſaliua, lana ſuccida.

Quasi excrementis, ut ouis, melle, cera, lacte, &c.

5 Terreis corporibus, Marinis, ut salibus & eorum partibus, adarce, spongia, alcyonio, nitro, asphalto, &c.

Terra multiplici.

Lapidibus, ut pumice, pyrite, iaspide, saphyro, Iudaico, gagate, smaragdo, hæmatite.

Metallicis, ut salibus, nitris foßitijs, auripigmento, Sandaracha, sulphure, cadmia, lithargyro, chalciti, auro, argento, stibio, siuè Antimonio, &c. & horum partibus.

CANON VNIVERSALIS DE SIMPLICIBVS Secundus.

1 DElectus medicamentorum Simpliciũ sumitur ab ipsorum Substantia (intelligẽdo hic per Substantiam qualitates tactrices more medicis cõsueto) crassa, terrea, lapidosa, arenosa, &c. tenui, aërea, ignea, densa, solida, coacta, compacta, unita, rara, laxa, fungosa, soluta, graui, plena, distenta, benè habita: leui, inani, fungosa, lenta, glutinosa, γλισχρᾷ, pingui, gummosa, resinosa, mucosa, tenaci, friabili, fluxili, liquida, pinguis experti: aspera, leni: polita, glabra: dura, molli.

2 Quantitate, uidelicet numero singulari, duali, multi-

li, multiplici per omnes medicamentorũ species. Magnitudine uel latitudine, uel longitudine, uel profunditate, seu altitudine, cõiunctim uel diuisim, digitali, pollicari, palmari, dodrantali, pedali, cubitali, &c.

3 Qualitate prima, secunda, tertia, Sapore, Odore, Colore, Figura, Similitudine, dißimilitudine.

4 Situ siue loco, calido, frigido, humido, sicco, temperato, uiciniam habente, sublimi, seu superno, inferno: dextro, sinistro: antico, postico, &c.

5 Actione seu operatione medicis potiùs quàm pharmacopœis scitu necessaria.

6 Tempore colligendi, reponẽdi & adseruandi. Hæc singula latius explicãtur Syluio in pharmacopœa sua circa initium, quẽ librum quilibet pharmacopœus familiarem sibi facere & habere debet.

CANON VNIVERSALIS de Simplicibus & præsertim de Plantis Tertius.

HAbet quælibet plãta & pars eius suã maturitatẽ, q̃ non tẽpore tantum anni & dierũ numero, sed magis ex ipsius rei natura æstimatur. Quæ enim perfecta sunt, ea eligenda (nisi singulari aliquo consilio imperfecta expetantur, sicut ad

rosarum conseruam, rosæ nondum explicatæ: ad agrestam uuæ nondum penitus maturæ: ad omphacinum oliuæ immaturæ sumuntur:) quæ ultra, citraq; existunt, ad medicamentorum usum parum sunt idonea.

In exoticis nec tempus collectionis, nec modus præparationis aut repositionis sciri potest: ideò tantum ex specie, odore, sapore, coloreq; & alijs accidentibus iudicium fieri oportet.

CANON VNIVERSALIS DE SIMPLICIBVS Quartus.

Medicamenta simplicia nō ut colliguntur, seruantur: non ut decerpuntur, seponuntur: sed priùs abluuntur, purgantur, inciduntur, siccantur, uarièq; præparantur, ut commodiùs seruari, & diutiùs durare, uiresq; suas retinere, & cū tempus postulat, alijs misceri queant.

CANON VNIVERSALIS DE SIMPLICIBVS Quintus.

In delectu simplicium tria sunt obseruanda:

- Tempus colligendi legitimum, de quo Dios. in præfatione.
- Repositio commoda.
- Duratio.

Præmis-

Præmißis itaq; Vniuersalibus hisce Canonib. circa diuisionem, delectum, collectionemq; & repositionem simplicium medicamentorum, oportunum iam est, ut ad specialiora magisq; particularia progrediamur.

De radicum itaq; delectu primum dicamus.

DE RADICIBVS.

DE RAdicibus.

CANON SPECIALIS DE RADICIBVS EVELLENdis seu colligendis Primus.

Pimiones autorum de radicum colligendarum tempore uariant. Censent enim alij, ut Matthiol', Vere colligēdas eße: plæriq; alij autūno: alij post foliorū defluuiū, ut Dioscorides: alij oculatiùs statuūt tū demū euellendas quum maximè medicamētosæ sint, uti Syluius.

Syluij ia q; sententiam uerißimam quidem esse nòn ambigimus, si constaret, quando singulis radicibus hæc dos & uirtus quam maximè inesset. Rationibus itaque & experimentis inuestigandum quod â Syluio prætermissum est.

Radices tum maximarum uiriū esse credimus, quum ea ipsis adhuc adsunt, quorū priuatione & absentia, uires earū minui uel aboleri cōspicimus. Post florū aūt & seminum perfectionem ablationemq;

DE RAdicibus.

nemq́; quarundam radicum uires nō ſolùm minui, uerùm etiam ipſas radices prorſus marceſcere & perire, quotidianâ experiētia in angelica, hipposelino, petroſelino, cerefolio, & omnibus annuis plantis didicimus. Quamobrē eos qui poſt foliorum caſum autumno (quo tempore iam dicta radicibus contigerunt) radices euellendas putant, haud parum errare arbitramur.

Prætereà rationi conſonum, radices tum maximè uigere, quùm ſucco probè concocto abundant. Tali autem eas poſt hyemem uerno tempore turgere Theophraſtus lib. II. cap. I. de ſtirpium cauſis pulchrè oſtēdit ſub hiſce uerbis: Hyems illa probatur, quæ imbrium Aquiloniorum copiam, & niuis frequētiam, & in totum frigora ſine gelu obtineat. Quum enim arbores poſt partum fructuū exinanitæ penitus ſint, repleantur alimento, idq́; retineant atq; cōcoquant, opus omninò eſt: ſiquidem probè germinaturæ fructificaturæq́ue iterū ſint: Copiam igitur alimenti, imbrium largitur frequentia: retineri poſſe & concoqui, hyems ſanè facit, dū diu oppreſſerit. Radices enim quod alimētum uberius appetunt per totam arborem quod cœperint, expandant neceſſe eſt. Sed non prius id expedit, quàm ipſum alimētum coquatur & quaſi in utero geſtetur ſpacio temporis, quantum abundè ſit, quod nunquam fieri poſsit, niſi frigus uehementius diutiusq́; adiuuerit, mox enim aëris clemen-

mentia, germina euocat. Hactenus Theophrastus, ex cuius uerbis colligitur, plantarum radices Vere novo optimo succo esse uegetas, eo'que statu eas quoque euulsioni peroportunas esse, antequã flores & semina producant & perficiant: præsertim Vere, quùm succo probè concocto abundant: nisi nos unum incommodũ, quo mouentur, qui autumno uel post foliorum casum radices euellẽdas præcipiunt, remoraretur, scilicet quòd radices, quæ Vere leguntur, copiosiore humore quàm expedit, turgentes, autumnalibus putredini corruptionique magis obnoxiæ sint, ideóque minus diu adseruari poßint, quod certè negandum non est. Vbi enim naturalis rerum concoctio, ibidem excremẽta generari omnium opinione comprobatum est. Quid igitur agendum? Expectandum quoad antedicta humiditatis redundantia per primorũ foliorum eruptionem extracta excretaq; fuerint. Hanc autem per foliorum eruptionem & editionẽ excerni minuiq;, manifestè ostendit Aristoteles libro secundo de Natura stirpium, inquiens: Sciendũ igitur est, ubi humiditas adeò copiosa est, ut cõcoqui nequeat nec cogi, ob relaxationẽ aëris solisq; euocationẽ ad superiora, tunc cã ipsam sua defraudatã coctione, in folia permutari & conuerti, quæ quidem alium scopum nõ habent, quàm attractionem humiditatis, & ut sint tegumenta fructuum, ab eis inclementiam solis arcentia. Quam doctrinam

DE RADICIBUS.

nam porrò exemplo olearum illustrat. Quare os

DE RADICIBUS.

mnibus antedictis in unũ collatis, concludimus stirpium radices colligẽdas esse ante florum & cauliũ & seminum productionem, & post primorum foliorum eruptionem, Vere, scilicet aut æstatis initio, quum succo probè concocto turgent & crudi excrementitijq; humoris quàm minimum habent, quo tempore ipsas iuxta Syluij opinionem, summarum uirium & maximè medicamentosas arbitramur. Signum tamen huius perfectionis seu maturitatis esse posset, quãdo nec nimis molles humidæq; sunt, nec nimis duræ & lignosæ. Hæc autẽ ut maximè uera sint, necdũ tamẽ de constituto tempore cõstat, semel ne an sæpius: quotannisne an ulterius citerius'ue hæc collectio fieri debeat. nã uariat radicum natura. Aliæ enim quouis ferè anni tempore legi possunt, ut hortensium plærarumq; alimẽtosarum, bulbosarum, præsertim quando per se, & non operosa hortulanorum rigatione uigẽt: Aliæ solo Vere reperiuntur, ut chelidonij minoris radiculæ triticariæ, aristolochia rotunda uulgaris, &c. Adeò ut cũ Placotomo uerè dicere liceat, tẽpus effodiendi radices solis penè rhizotomis diligentioribus experientia cognosci: ut interim taceam, qui lunationes & sydera non malè obserua nt. Fuerit itaq; operæprecium (ingenij prouocandi & exercitandi gratia) discriminationem aliquam naturæ radicum suffigurare hoc uel simili m odi.

CANON

CANON SPECIALIS DE DIVERSA RADICVM natura Secundus.

DE RAdicibus.

RAdices (ſicuti & earum plantæ) quædã ſunt ſemeſtres, ut boraginis & frumentaceorum.

Quædam ſunt annuæ, quæ ſingulis annis radicitus intereunt, ut Dauci, paſtinacæ, &c.

Quædam quaſi perpetuæ, quæ per complures annorum decurias durant, ut oſmundæ, tapſiæ, aſparagi, ruſci, fœniculi, capparum, tithymalorum quorundam, plærarumq; arborum ferè omnium.

Quædam inter annuas & perpetuas mediæ, ut angelicæ, hypposelini, ſmirnij Dioſcoridis.

CANON SPECIALIS DE AVFERENDA MATRICE lignea Tertius.

EST etiam quædam opinionum contrarietas de auferenda lignoſa radicis parte, quam matricem ligneam uocant, quam nonnulli è quibuſdam radicibus in longum ſciſsis auferendam cenſent, ut Syluius & Matthiolus, quidam tanquam omnium præſtantiſsimam reſeruãdam, qua in opinione Cardanus eſt, lib. 8. de ſubtilit. non procul à principio, eam'que ſequenti ratione probare nititur. Quod germen effundit, hoc ſolum habet uires, quia ſolum

DE RAdicibus.

uixit. Ideo lignosa pars, aut sola, aut maximè medicamentosa est. pullulat enim solum quod uiuit, atq; ea parte qua uiuit. In cichoria autem & similibus folia quædam etiam è cortice germinant, sed flos & semen maximè è ligno. Hæc Carad.

Ad harum opinionum ueritatem inueniendam, obseruandum putamus, aliam esse contemplationẽ, quum res secundum naturam: aliam quum ex usu quem nobis præstat, considerantur. Quando igitur radicum partes iuxta suas substantiæ essentiæq; conditiones, atq; etiã pro actionũ operationumq; nobilitate, inter se cõparamus, uidetur Cardani opinio uera. Est enim pars lignosa cortice solidior, durior, põderosior, & similibus qualitatibus prædita, quarũ ratione magis cocta, uiuacior, incorruptibilior existit. Præterea huius actiões nobiliores esse quàm corticis (qui solũ tegumẽti gratia plãtis additur) ex germinis, floris, fructuum & seminis effusione & productione patet. Atq; iuxta hanc partiũ considerationẽ, lignosã partẽ cortice magis medicamẽtosam esse cũ Cardano pronunciabimus: uerũ ex medicorũ opinione, qui partium præstantiam ab excellentia qualitatum & facultatũ metiũtur, diuersum à Cardano cẽsebimus, exempli gratia: Aliquis obstructione hepatis æger curandus, medico amara aperientia quærẽti, cichorij occurrit radix. hic oritur quæstio, utrum cortice uel lignosa tantũ parte utendum. Respondetur ea parte maximè utendũ, quæ plus eius,

quam

quam quærit, qualitatis poßidet: Cortici plus ineſſe amaritudinis quàm lignoſæ parti manifeſtißima experientia deprehendimus: quod non ſolùm in hac radice, ſed in alijs propemodum omnibus experiri licet. Quod uerò Cardanus dicit, illud ſolũ uires habere quod germen protrudit, quia ſolum uiuit, non ſatis intelligitur. Ex eo enim ſequeretur, folia, cortices, &c. nullarum eſſe uirium: & prorſus abſurdum uidebitur, niſi per uires occultas rerum proprietates, atq; has ex ſola rerum uita procedere intelligas atq; credas. Vbi itaq; occultarũ proprietatũ ratione radicibus uti uolumus, certè integras & non partes ſumendas eſſe, rationi conſonum uidebitur.

DE RAdicibus.

Hæc longius fortè produximus quàm pro canonũ norma, quos breues eſſe decet, ſed ἐξ ἐπιμέθρου subiectis demonſtrationibis longiores eſſe uidẽtur, ut cogitandi anſam quibuſdam relinquamus.

CANON SPECIALIS DE Radicum mundificatione & repoſitione Quartus.

RAdices primum omnium diligentißimè à terra & omnibus ſordibus repurgentur: ſi quid computruit aut corruptum eſt, cultello obradatur aut amputetur, alioqui tota radix corrumpitur: quod ſi terra nimis tenaciter adhæreſcit, & argilloſa eſt, abluatur, & ſtatim humiditas aliena uel lineo panno uel aëre reſiccetur.

DE RADICIBUS.

Radices purgatæ uel inciduntur, uel integræ filo traiecto suspensæ seruantur. Inciduntur quidem, ut citius exsiccari, exsiccatæ, facilius deinde (cùm usus postulat) conteri poßint. Videtur tamen melius esse, si fieri potest, integras seruari, quemadmodum gentiana, glycirrhiza, centaurium maius, &c. nam incisæ aliquid uirium amittunt, maximè aromaticæ.

Grādiores radices, quales bryoniæ sunt, transuersim in orbiculos craßitudine medietatis digiti minimi uel circiter inculantur atq; exiccentur. Minores & longiores, digiti lōgitudine uel circiter, fißæ concidantur, exempta prius medulla, si lignosa est, sin minus, tantum findantur, suspensæ uel in pauimentum proiectæ siccentur. Medulla si facilè eximi non potest, pistillo radices tundātur & pulsentur à summo usq; ad imum. Ita enim separabiles redduntur.

SEQVITVR RADICVM ADSERVANDARVM Enumeratio.

A.

Radices acori ueri, quæ galanga maior uocatur.
Acori uulgaris, liliorum plaustrium.
Atheæ, Ebisci.
Anchusæ.
Angelicæ hortensis.
Angelicæ Syluestris.
Apij uulgaris, quod Eleoseli-

leoſelinon cenſetur.

Apij ſatiui, quod petroſelinum nunc dicitur.

Ariſtolochiæ longæ uulgaris, clematitis.

Ariſtolochiæ longæ ueræ.

Ariſtolochiæ rotundæ uulgaris radix concaua.

Ariſtolochiæ rotundæ ueræ, malũ terræ.

Omnes hæ ſpecies Ariſtolochiarum effodiendæ ſunt meſsibus in plenilunio, & deſquamato terreno ſeruandæ.

Ari, Aron, Arum.

Artanitæ, cyclamini, Panis porcinus.

Aſari, Baccharis, fodienda cum folia mittere incipit: & ſole non umbra ſiccanda.

Aſparagi, uulgò ſparagi.

B.

DE RADICIBUS.

BAucia, paſtiua, ſatiua ſiue Caryota: uiridis melior eſt quàm ſicca.

Behn album, Behn rubrum — quia radices incertæ afferuntur, præſtat radices eryngij ſubſtituere.

Boraginis.

Bryoniæ.

Biſtortæ, ſerpentariæ.

Bruſci, ruſci.

C.

CAlamus aromaticus, exot.

Capparum

Chariophyllatæ, benedictæ.

Chelidoniæ maioris, minoris.

Cichorij.

Cina radix.

DE RADICIBUS.

Cynoglossæ.
Cyperi rotundi.
Cyperi longi.
Cōdisi id est magistrātiæ siue obstrutij radix.
Consolidæ maioris, Symphyti.
Costi amari.
Costi dulcis.
Cucumeris syluestris siue asinini.
Curcuma, Cyperus Indicus apud Diosc.

D.

DAuci, si uerum haberemus: substituatur pastinaca syluestris
Diptami uulgaris, fraxinellæ.
Doronici, carnabadij. Coloniæ borstwurtz elgen dicitur.

E.

EBuli.
Enulæ campanæ.
Endiuiæ hortensis, scilicet non lactucæ syluestris.
Esulæ maioris, id est, characiæ.
Esulæ minoris.

F.

Fœniculi
Filicis.
Filipendulæ.
Fraxini.

G.

GAlanga exotic.
Gentiana.
Graminis.

H.

HErmodactylus
Helleborus albus, ueratrū album.
Helleborus niger, ueratrū nigrum.
Hellebori nigri, uulgaris consiligo.

I.

IArus est aron de quo supra.
Iris.
Iris illyrica siue florentina, quæ paßim

pro illyrica obtruditur.

Isatidis, glasti.

L.

LApathij acuti, oxylapathi.

Leuistici.

Lilij.

Liquiritia, glycyrrhiza, dulcis radix

M.

MAluæ

Mei. berwurtz

O.

OSmundæ regalis.

Ononis, restæ bouis

Ostrutij, magistrantiæ, supra in Condisi.

P.

PEntaphylli, quinq; folij tormentillæ.

Pœoniæ masculi.

Pœoniæ fœmellæ, maris radix potius seruanda q̃ fœminæ, legaturq; decrescente lu- na

Petroselini, id est, apij satiui.

Peucedanum.

Pimpinellæ germanicæ.

Phu, ualerianæ hortensis melior quàm agrestis, tamen propter pauperes etiam agrestis collegi posset.

Plantaginis.

Polypodij, filiculæ.

Prunellorum syluestriũ.

Pyrethrum, saliuaris.

R.

RHabarbarum rauedseni.

Rhabarbarum monachorum.

Rhaphanus, rettich.

Rhaphanus maior, Armoracia Merretich.

Rhaponticum, centaurium maius,

Rubeæ tinctorum, erythrodani.

S.

Satyrionis

DE RAdicibus.

Saxifragiæ.
Scilla, squilla.
Scrophularia
Secacul, siser sisarum.
Sigillum Salomonis, Polygonatum.

T.

Thapsia exotic.
Tormentillæ, heptaphylli et pētaphylli supra in P.
Trachelij, Ceruicariæ.
Turbit. exotic.

Z

Zarzaparilla, Smilax aspera.
Zingiber.
Zurumbeth, species zedoariæ.
Zedoaria.

DE HERbis.

DE HERBIS.

SICVT maximæ plantæ, arbores: ita minimæ, herbæ appellantur: mediæ, & frutices & suffrutices.

CANON DE COLLIGENDIS HERBIS.

Herbæ omnes constitutione cœli sicca & serena, atq; tempore meridiano sunt colligēdæ, sed reliqua tempora uariant.

Quædam enim solū & omninò uirides usurpantur, præsertim in usum apozematum, fotuum, cataplasmatum, enematum, &c. & hæ quouis tempore colligi possunt, ut portulaca, lactuca, borago, atriplex, beta, braßica, branca ursina, nastur-

sturtium, parietaria, mercurialus, uiolaria, hyo scyamo, mandragora, &c.

DE HERbis.

Quædam uel siccandæ reponuntur, uel in syrupos aut alia composita diu seruanda recipiuntur. Et illæ tum demum sunt colligendæ, quando efficacißimæ fuerint, idq; bifariam.

Quædam enim efficacißimæ sunt, quum florent aut sementescunt: aut saltem quando uigent folia magnitudine, colore, odore, præsertim quæ cacumini sunt propiora, Vt absinthium omne.

ADSERVANDA.

ANethi coma, betonica, carduus benedictus, Centaurium paruum, Calamentha, Chamedrys, chamepitys, &c. Vide apud Syluium in pharmacopœa sub hoc eodem capite.

Quædam antequam flores & semina producāt, sunt uegetiores, & proindè ante illud tempus legendæ, nam alioquin lignosæ fiunt. Et hæ solùm in uigore sunt colligendæ, ut cichorium uulgare, beta, braßica, chondrilla, Agrimonia, lappatha, plantagines, uerbascū, uerbenaca, &c.

Huc etiā refer herbas, quæ nec caulē, nec florē, nec semina edūt, ut adiantū omne, asplenīu, phylliti da &c. Nā has itidē in foliorum uigore legere oportet, quando scilicet maxima & uirentißima sunt.

DE HERBIS.

Quædam licet in longum usum, tempore florum & seminum, aut saltem uigoris foliorum colliguntur: tamen uirides quouis tempore colligi possunt, quando facultates earum mitiores expetimus, Vt anethum, absinthium, abrotanum, mentha, ruta, & cæt.

CANON DE EXSICCATIONE HERBARUM.

SI Ccantur in umbra magis, nisi quæ scapo siue caule sunt craßiore, aut folio humidiore, & ob id putrescere apto.

Exsiccentur igitur in loco superiore ædium perflatili, strato asseribus dolabra leuigatis, & arctißimè inter se iunctis, ut semina quoq; quæ exciderint, obiter colligi poßint.

Impendente tempestate aliqua, fenestræ maturè claudendæ sunt, ne herbæ sparsæ à uentis in unum conuoluantur implicenturq;.

Cauendum etiam ne felibus pateat accessus, quæ herbas commingere solent, potißimum ualerianã, nepetam, & similes, quas suspendere, quàm in pauimentum sternere præstat.

Quidam herbas lauare solent, ut puluis uel lutũ ex pluuijs adspersum auferatur, quod in uulgarib. herbis cõcedi posset: Satius tamẽ fuerit, ut herbis exsiccatis uel per se decidat, uel manibus excutiatur.

CANON DE REPOSITIONE HERbarum.

DE HERbis.

VBI probè fuerint exiccatæ, reponantur ad sacculos lineos, nõ compressos seu collapsos, sed iuxta sacculorum imum circulo uel orbe ligneo distentos.

In maioribus & uulgaribus herbis stipites surculiq; duriores, & quicquid lignosum est, remoueatur: & si quæ partes corruptæ sunt, abijciantur.

CANON DE DVRAtione herbarum.

MInus diu seruari possunt quã radices, proinde quotannis mutandæ.

HERBARVM ADSERVANdarum enumeratio.

QVæ reseruari poßint ac debeant, notentur litera R. Reliquæ uerò quæ uirides tantum in usum ueniunt, nulla litera notatæ quasi immunes relinquantur.

A.

Abrotanum. R.

Absinthium Ponticum, Romanum Mes. R.

Absinthiũ uulgare, R.

Acetosa, oxalis.

Adianthum nigrum, Polytrichum. R.

Agrimonia, Eupatoriũ Diosc. R.

Alkakengi, solanum uesicariũ, halicacab. R.

Althæa, bismalua, ebiscus, hibiscus, R.

Ana-

DE HERbis.

Anagallis puniceo et Cæruleo flore. R.
Anethum. R.
Ambrosiana uulgaris wilde salue. R.
Apium
Alchimilla, pes leonis Sinaro. R.
Argentina, Potentilla. R.
Artemisia rubra. R.
Asarum
Asparagus, spargus uulgò.
Asperula, Aspergula, sternkhraudt, hertzfrid, stern leberkhraut. R.
Atriplex, Coloniæ Mels.
Auricula muris, pilosella .R..

B.

Balsamita, Sisimbriũ, menta aquatica rubea. R.
Betonica
Beta, welschmöß
Blitum, Coloniæ, meier.
Licet hæc duo diuersa sint holera: Medicis tamen etiam celebrioribus sæpius confunduntur. Nam Ioannes Baptista Mantuanus, quoties in consilijs pro errhimo scribit blitis, intelligit betam. Betæ enim succus per nares cerebrum expurgat, secũdũ Diosc. li. 2. ca. 116. et Gal. lib. 8. simplic. Blitum autem frigidum humidum in 2. gradu asserit. 6. Simplic.
Borago officinarum quasi Corago buglossum uerum satiuum.
Botrys. R.
Braßica, infra Caulis.
Braßica marina, infra Soldanella. R.

Bu-

Bryonia, uitis alba, radix est usualis.
Buglossa, Cyrsium. R.
Bugla, infra prunella. R.
Bursa pastoris. R.

C.

Calaminthe, Nepeta montana propè Linssam & Rolandseck in montibus, redolet pulegium. R.
Calaminthe campestris. R.
Camomilla, chamæmelō anthemis. R.
Capillus Veneris, Adiātum album. R.
Caprifolium, infra Matersyluarum. R.
Carduus benedictus, Carducillus. R.
Carlina, muscus marinus. R.
Chamædrys uera. R.
Chamædrys uulgaris, Coloniæ loyhe. R.
Chamæpitys, abiga, iua arthetica, iua moschata. R.
Cataputia minor, Lathyris.
Cauda equina, equisetū, hippuris Coloniæ, schuerkraudt.
Caulis, Braßica.
Centinodium Sanguinalis mascula, corrigiola, Polygonū mas. R.
Cerefolium, Cherephyllon.
Chelidonium maius.
Chelidonium minus, apium hæmorrhoidū. R.
Ceterach, Asplenum, Scolopendrium uerum. R.
Cicerbita, infra Sonchus.
Cichorium. R.
Cicuta.
Cypressus herba, chamæcyparissus, abrotanū fœmina.
Cynoglossa.
Consolida maior. R.

DE HERbis.

Crassu-

Crassula, faba inuersa.
Cucumer syluestris asininus.
Cuscuta, Cassutha. R.

D.

DIctamnus Creticus herba dictamni. R.

E.

EBulus. R.
Endiuia satiua, intybus. R.
Eupatorium Mesue graciola.
Eupatorium uulgare quod est Auicennæ, Coloniæ quast= Ehrudt uulgò. R.
Eufrasia, Euphragia. R.
Empetrum Tragi, hernia herba, herba cancri, millegranum, Saxifragia quorundam. R.

F.

FOEniculum marathrum.
Flammula.
Fragaria, herba fragorum. R.
Fumus terræ, fumaria, capnos. R.

G.

GAllitrichum, scarlea, orminū satiuū. R.

H.

HEdera arborea
Hedera terrestris, Chamæcissus. R.
Herba paralysis, uerbasculum odoratum. R.
Hypericum. R.
Hyssopum. R.

I.

IVsquiamus, hyosciamus, herba Apollinaris, altercum. R.

L.

LActuca
Lappa maior, personatia, bardana
Lappa minor, Xanctium.
Lapathum, lappatiū acutū, oxylapathum.
Lepidium maius.

Lingua Ceruina, infra Phyllitis inter folia.

Linaria, osyris.

Lupulus, Humulus, lupus salutarius.

M.

MAiorana, Amaracus, sampsychus. R.

Malua. R.

Malua satiua crispa. R.

Marrubium, prasium album. R.

Matersyluarum caprifolium. R.

Matricaria. R.

Melilotum, siue albũ siue citrinum. R.

Melissa, apiastrum, melissophyllon, citrago. R.

Mentha. R.

Mentha sarraconica. R.

Mentastrum, menta syluest. die grosse raw myntz.

Mercurialis mas, fœmina. R.

Millefolium, Stratiotes, myriophyllon. R.

Morsus Diaboli. R.

Myrthus. R.

Morsus gallinæ, Alsine, Coloniæ, myhr.

N.

NArdus Indica, Spicanardi exotic. R.

Nasturtium.

Nasturtium aquaticum, Cardamine.

Nasturtium album, thlaspi.

Nepeta, uulgò niecht khatzenmüntz. R.

O.

OCymum chariophyllatum klein krauß basilyck.

Origanum.

P.

PArietaria.

Perfoliata. R.

Persicaria maculata hydropiper

Piper

DE HERbis.

Piper murarium.
Plantago.
Polytrichon, trichomanes, adiantũ nigrum. R.
Polium.R.
Primula Veris, supra herba paralysis.
Prunella, brunella, bugla quibusdã dicta. R.
pulegium. R.

R.

ROsmarinus.R.
Ruta satiua hortensis.R.
Rubi cimæ. R.

S.

SAuina, Sabina. R.
Saliua. R.
Saniculum. R.
Satureia, uulgò ſchrey R.
Scabiosa. R.
Scariola.
Scolopendrium uerum, Supra in Ceterach.
Scordium uerum. R.
Semperuiuum maius, Sedum maius.
Semperuiuum minus.
Senecio, Erigeron.
Serpillum .R.
Sisymbrium, barbaræa uel herba Sanctæ Barbaræ apud Fuchs. uulgò Winterkarß .q. d. nasturtium hybernum. R.
Solatrum, Solanũ, Strichnon.
Soldanella, braßica marina.R.
Sonchus, cicerbita.
Spica celtica Romana nardus celtica exotic. R.
Spinachia.
Stoechas uera.R.
Stoechas citrina. R.

T.

Tanacetum, Athanasia. R.
Tapsus barbatus, Verbascum. R.
Taraxacon, hieracium, dens Leonis.R.

Thimus.

Thimus. R.
Thimbra, Satureia syl-uestris
Thlaspi, Bursa pastoris maior.

V.

VErbena. R.
Veronica. R.
Vinca peruinca, Clematis Daphnoides.
Vngula caballina, Tussilago, bechion.
Vrtica maior
Vrtica minor Romana.

X.

XAnction, supra lappa minor.

PARTITIO PLANTARVM.

Plantarum partes aliæ sunt ueræ & essentiales, eæq; uel solidæ, ut radices, stipites, ligna, medulla, cortices, rami, surculi, folia, flores, semina, fructus: uel liquidæ ut succi: aliæ non ueræ siue accidētales, ut resinæ, gummi: aliæ adnata, siue quasi excremēta, ut muscus, Viscus, fungi.

De Folijs & Adnatis.

DE FOLIIS QVIBVSDAM Et Adnatis.

Folia sunt latiores & tenuiores partes plantarum.

CANON DE FOLIIS.

Folia non nisi perfectis & maturis plantis decerpantur, (exceptis oculis populi) & sint minimè flauescentia.

ENVMERATIO.

A.

AGaricus, olim pro radice falsò habitus.

F.

Fvngi sambucorũ uulgò Judas ohr.

G.

GAllæ omphacitides.

L.

LAuri.

M.

MAlabathrum, foliũ indi exot. In huius locum Mauri inuexerut folium laurino proximum, sed maius, & neruis tribus folium intercursantibus distinctum, odore iucundo.

Mezireon, Thymelea, quum ignorẽtur, substituendum putamus folia lathyridis.

N.

NEnupharis, nymphea.

O.

OCuli populi, germina populi,

P.

PVlmonaria, muscus latifolius, lichen.

Pulmõaria buglossoides.

Q.

QVerci.

S.

SEnæ

Senæ Alexandrinæ.

Scolopendriæ uulgaris, lingua ceruina.

V.

VIolaria, folia herbæ uiolarum.

Vsnea, muscus.

Vuularia, hypoglottis.

CANON DE FLORIBVS.

DE FLO tibus.

FLores decerpẽdi sunt uigore suæ maturitatis, uidelicet, non dehiscentes aut decidui, (rosis exceptis, quibus ad cõseruas utimur: Eæ enim anteq̃ aperian-

[...]eriantur auelli debent. Flores etiam capparum & [...]rmistæ condiendi, nondum explicati auelluntur) [...]mpore promeridiano, rore absumpto calore solis: [...]lioqui enim propter humiditatem alienam facilè [...]rrumpuntur. Deinde in umbra exsiccandi, si odo- [...]ti sunt: Sin minus, sub dio. Peregrini flores, sicut et [...]ndigeni, nequaquam sint exoleti. Nam bona pars [...]irium cum odore exspirat. DE FLO ribus.

Quam diu itaq; coloris & odoris gratiam reti- [...]ent, tamdiu adseruari poßint, quod in paucis ultra [...]nnum non contingit.

A. ENVMERATIO.

Agni casti, uiticis.
Anethi.
Anthos, Rosmarini.

B.

Balaustiæ, sylvestris punici flos.
Betonicæ.
Boragiis .i. ueri buglosi.
Branellæ.

C.

Camomillæ, chamæmeli.
Capparum tuberosorum nondum dilatorum.
Caprifolij.
Carthami, Cnici.
Centaurij minoris.
Cichorij.
Croci.
Cuscutæ cum floribus.

E.

Epithymi, quanquam epithymū Arabicū est potius cassutha thymi, quàm flos.

F.

Fabarum,
Flores frumēti .i. Cyani.

G.

Genistæ, Sparti.

H,

Herbæ paralysis.

K.

Keiri, cheiri, uiolæ lu-

teæ, leucoij dicti.

L.

LAbruscæ.
Lauendulæ.
Liliorum alborum.
Lupuli.

M.

MAluæ hortensis & Syluest.
Meliloti citrini uel albi.
Melissæ, melissophylli
Myricæ falsæ, Ericæ. heid.

N.

NEnupharis, nymphee, Vngalæ caballinæ, aquaticæ.

P.

PErsicorum.
Prunellæ.

R.

ROsæ albæ & rubr[æ] reseruandæ colliga[n]tur folijs nō oīno extēsi[s].

S.

SAmbuci
Schœnāthi, iunci odo rati, flores iam no[n] adportantur.
Stœchadis Arabicæ.
Stœchadis citrinæ, ama ranthi flaui.

T.

TAnaceti.
Tiliæ.
Tapsi barbati, Verbasc[i].

V.

VIolarum.
Vrticæ mortuæ.

DE SEMINIBVS.

DE SEminibus.

SEmen est ea pars plantæ, ex qua in terram proiecta, similis planta producitur.

Differt à fructu sicut pars à toto, contentum à continente: Ficus, uuæ, poma, pira, sunt fructus: grana in illis contenta, semina sunt.

Omnes fructus habent semina, sed non è conuerso: non

non omnia semina fructu continentur, ut semina
isi, foeniculi, milij solis.

DE SEminibus.

CANON DE SEminibus.

SEmina matura, paleis, festucis, pediculis, lapillis, reliquisq; parergis repurgata, et leuiter excata ad usum medicamentorum reponũtur, in losicco non calido. Repurgandi autem ratio uariat. od enim leue & puluerulentum est, mouẽdo hinc de & inflando in aërem dißipatur, uel cribo anstiore excernitur. Sunt aũt semina manibus prius icanda, ut quod leuiter hæret & alienum est, tolur: lapilli & harenæ propter grauitatem ipsom in fundo colliguntur.

Semina maiora & rotunda ut Coriandri, in talam inclinatã & leuiter manu pulsam, in uas substum, relictis lapillis deuoluãtur: Quæ hac ratione parari nequeunt, uirgula in cuius summo cera silatoria agglutinata est, sigillatim attingantur & moueantur.

ENVMERATIO.

A.

Acetosæ
Acini, uulgò gigartæ
γίγαρτα
gni casti, uiticis.
theæ.
ninios exotic.
Amomi exotic. officinarũ nigrũ est semen & censetur esse Sison Diosc.
Anisi.
Anethi.
Asparagi
Anthera, semen rosarũ.
Apij

DE SEminibus.

Aquilegiæ.
Atriplicis meldsam.

B.

BAsiliconis, ocymi, βασϊλῖκόκαρπος.
Brusci, Rusci.
Buniadis.

C.

CAnnabis
Cardamomũ maius.
Cardamomum minus.
Carthami, Cnici.
Cataputiæ maioris, ricini.
Cataputiæ minoris.
Carui, Cari.
Caulis braßicæ.
Ceparum.
Cimini Cumini.
Citri, Citrei mali.
Citrulli.
Cicutæ.
Coti, bombacis.
Cotoneorũ, Cydoniorũ
Coccum gnidium.
Colocynthidis.
Coriandri.
Cucumeris.
Cucurbitæ.

D.

Dauci.

E.

Endiuiæ
Erucæ.

F.

FOEniculi
Fœnigræci.

G.

GEnestæ
Grana tinctorũ, Kermes. Coccus baphica
Grana paradysi.

H.

HArmel, semen rutæ syluestris, besamum, besasa.

I.

IVsquiami, hyosciami.

L.

LActucæ
Leuistici.
Lingua auis semen fraxini.
Lini.

M.

MAgistrātiæ, ostrutij
Maluæ.
Maioranæ, Amaraci.
Melonum.
Milium solis, grana solis, Lithosperon,

N.

NAsturtij, Cardami.
nigellæ, Melanthij, gyth.

O.

OSsa dactylorum, palmularum nuclei.
Orobi, Erui inter legumina.

P.

PApauer album
Papauer nigrum.
Pastinacæ
Pœoniæ
Petroselini
Petroselini Macedonici, olusatri.
Psyllij
Plantaginis
Portulacæ.

R.

RHaphani
Raporum.
Rutæ.

S.

SAnti, Zedoariæ, Santonicum
Saxifragiæ.
Scariolæ.
Sileris montani, Siselios.
Sinapi.
Sisamini, sesami.
Staphys agria, Vua tamina pituitaria, pedicularis.

T.

THlaspios.

V.

VIolarum.
Vrticæ.

DE FRVCTIBVS.

DE FRVctibus.

FRVCTVS est id quod ultimò planta profert ad speciei conseruationem & propagationem, constans ut plurimum carne & semine:

DE FRV ctibus.

& dicitur potißimum de grandioribus plantis, ut sunt arbores, frutices, suffrutices &c.

CANON DE FRVCTIBVS.

FRuctus priusquam decerpantur probè maturi sint oportet, (nisi data opera immaturi expetantur) deinde exsiccentur, uel in aêre expositi soli acuētis septētrionalib. aut oriētalibus, uel in clybano, ubi in aêre id fieri neq̄t, quod expeditius est. Qui in aëre pendent, ne à muscis cōtaminentur, aut telis araneorum obducantur, uidendū est: Qui uero in clybano exsiccantur, ne comburātur cautio est, id fit si post extractum panem imponantur: Quod si non quantum satis est, una uice exsiccati sunt, postri die iterum immittantur.

Exsiccati arctißimè in sportā uel uas aliquod cōpingantur, & in loco temperatiore seruentur: Ita enim nec sitū facilè contrahunt, nec corrūpuntur, nec nimiū siccātur. Quidā fructibus folia interponunt.

Oleosi fructus ut ugl ādes, amygdala, pineæ, melius sparsim quā aceruatim asseruātur. Nā in aceruos cōgesti, facilè incalescūt & rācidi fiūt, maximè in loco & tēpore calidiore: seruādi ergo loco frigidiore.

ENVMERATIO FRVCTVVM.

A.

Alkakengi, halicacabi.

Amygdala dulcia amara

Anacardi, Anacardia
Antophyllon est enormius Caryophyllon.
Arantia, arangiæ, aurea mala.
Auellanæ, nuces ponticæ, prenestinæ.

B.

BAccæ lauri
Barberis.
Ben, granu Ben, Balanus myrepsica, glans unguentaria.

C.

CAricæ, ficus passæ.
Caryophyli, Caryophylli.
Cerpobalsamum.
Capparis.
Caßia fistula, siliqua ægyptia.
Cerasa.
Cibebæ.
Citrea mala, medica mala, aurea etiam quibusdam dicta.
Colocynthis.
Citonia, cydonia: Struthia cydõia fœminina
Cubebæ.
Cucumer hortensis, syluestris.
Cucurbitæ.

D.

DActyli, Palmulæ

F.

FFicus.
Fraga.

G.

Glandes.
Granata, mala punica.
Granata iuniperi, baccæ iuniperi.

H.

HEderæ arboreæ baccæ maturæ, nigræ, septentrionem spectantes, prout licet.

I.

Iuiube, Zizipha.
Iuglans, nux regia.

L.

Limones.

 Mespila.

DE FRV-
ctibus.

DE FRV ctibus.

M.

MEspila, asseruentur saltē ossa siue nuclei mespilorum.
Myrtilli, myrti baccæ.
Mora, mora celsi.
Mora rubi, bati, sentis.
Mora rubi Idæi.
Myrabolani, bellirici, chebuli, citrini, emblici, indi nigri.

N.

NVx cypreßi, coni cypreßi, galbalus.
Nux Indica.
Nux moschata, myrepsica, aromatica.
Nux pini, strobyli, coni, coccali, pineoli.
Nux uomica, nux uomitoria.

O.

OLiuæ.
Oliuæ conditæ, halmades, colymbades.

P.

PAssulæ.
Persica
Piper album, Leucopiper nigrum, melanopiper longum, macropiper.
Pistacia, fistici.
Pira aromatica, moscatellina uulgò dicta.
Poma.
Poma agrestia.
Pruna Damascena acida, Hungarica, dulcia.
Prunella syluestria.

R.

RIbes.

S.

SEbesten, myxa, myxaria.
Senæ folliculi.
Sena Alexandrina
Sorbæ.
Sumach, rhus.

T.

TRibuli aquatici, nuces aquaticæ uulgò.

V.

VVæ passæ & Corinthiæ, Xylocaracta, Xyloceratia, Siliquæ.

DE

DE FRVMENTACEIS ET leguminibus

CANON.

Rumenta & frumentacea, quãdo & quo modo sint colligenda, & quomodo seruanda, notum est. DE FRV mẽtaceis.

Frumẽtacea quædã simpliciter reponũtur: quædã corticibus ablatis, quemadmodũ hordeum excorticatum, quæ ptissana dicitur, oriza, &c.

ENVMERATIO FRVMENTAceorum & Leguminum.

A.

Avena.

C.

Cicer album et rubrũ.

F.

Fabæ.

H.

Hordeum.
Hordeũ excorticatũ

L.

Lentes.
Lupini, præsertim amari.

M.

Milium.

O.

Oriza,
Orobus, Eruum.

P.

Pisa.

S

Spelta, zea.
Secale
Triticum.

DE LIGNIS.

Ligna sunt partes plantarum firmißimæ, & tanquam oßa in animalibus durißimæ. DE Lignis.

Enume-

SIMPLICIA VSUALIA IN ENVMERATIO.

A.

Aloës lignũ, Xyloaloë, agallochus, ut quidã putant: alijs enim ui detur esse aspalathũ.

B.

Buxus.

C.

Cupreßi, cypressus.

G.

Gaiacum, guaiacum.

I.

Iuniperinum.

P.

Præsilium, bersilium, uerzinium.

S.

Santalum album, citrinum, rubeum.

T.

Tamarisci, tamaricis, myricæ.

V.

Viscus quercinus ex saltibus Bohemicis

X.

Xylobalsamum, lignũ balsami.

Xylocasia.

DE CORTICIBVS.

DE CORticibus.

Cortices intelligimus, uel fructum, ut arancij, citrei, granati, &c. uel radicũ arborum, ut capparis, tamaricis, fraxini, sambuci, thuris, &c. Vel Radicum herbarum, ut ebuli, apij, petroselini, fœniculi, &c. de quibus in radicibus dictum est.

CANON.

Cortices arborum craßiores aut manu auellantur, cum leuiter adhærent: aut cum tenacius adhærent, ferro abscindantur: Tenues uerò & membranosi abradantur.

Radicum

Radicum cortices (ita autem appellatur reliqua ſubſtantia præter medullam) hoc pacto parantur. Findantur radices per medium, uel pulſentur piſtillo à ſummo uſque ad imũ: deinde eximantur medullæ & abijciantur.

DE CORticibus.

Cortices noſtrates diligenter exſiccentur: Exotici eligantur, qui nec ſitu obducti, nec aqua ſubmerſi, aut excocti, nec teredine corroſi ſunt, condantur arculis ligneis.

ENVMERATIO.

A.

Aranciarum ſeu aranciorum.

C

CAſiæ ligneæ.
Cinamomi, Canellæ
Citrei mali, citri uulgò
Cupulæ glandium, colliculi glandium.

E.

EBuli rad.
Eſulæ radicis.

F.

FRaxini rad.

G.

GAiaci ligni.
Granatorum, pſidia uulgò, ſidia Gal. Malicorium latinè.

I.

IVglandium uiridium.

M.

MAcere ueterum iam caremus.
Macis autẽ Arabũ, membrana extima nucem moſchatam propè totam ueſtiens, ſatis frequens eſt.
Mandrogoræ rad.

P.

PRunelli ſylueſtris rad.

Sam-

S.

SAmbuci rad. & caudicis, Canopus apud Aeginetam.

T.

TAmarisci, tamaricis, myricæ, radicis potius quam caudicis.

Thymiama, falso & impropriè dicta storax calamita rubra, quæ est purißima gutta siue resina, Narcapthon Thuris.

DE AQVIS DISTILLATIS.

DE Aquis distillatis.

AN in medicina opus sit distillatis: An distillata simplicium uires habeant, medicis excutiendum relinquitur.

QVID DISTILLARE.

QVid distillare sit, uulgò notū est, Chimici sublimare uocāt. Est nihil aliud distillare, quàm tenue à crasso per se sine adminiculo cuiusdam liquoris, uel addito aliquo liquore, ui caloris elicere atq; separare.

Nouum est inuentum, & ueteribus pharmacopœis medicisq; prorsus incognitum, ac principio per chymistas proditum.

DE MODIS ALIQVOT Distillandi.

VArij sunt modi distillandi, qui his duobus tanquàm extremis generibus continentur, uidelicet, per descensum & ascensum.

PER DESCENSVM prior est, & fit hoc modo. Acci

do. Accipe ollã in fundo facto exiguo foramine, eã impletã lignis concisis, operculo imposito, luto obstrue, & impone alteri ollæ in terrã defossæ: Postea circumpone ignẽ aliquot horis, donec quicquid pingue & aquosum est effluxerit. Remota postea superiori olla, inferiorẽ accipe, & oleum exime, atq; ab aquositate secerne. Ad hunc modum pix liquida, oleum Iuneperinum nigrum, oleum ex gaiaco, ex fraxino, & similia parantur.

DE Aquis distillatis.

Cognata est huic modo distillatio florum & herbarnm, quæ fit per descensum, uidelicet, accipitur mortariũ, uel olla ænea, & tegitur lineo panno firmiter undiquaq; succincto et colligato pãno, impone quicquid distillare uolueris, uerbi gratia: Folia rosarum, deinde patinã prunis implctã immediatè impone rosis: Ita deorsum aqua distillabit satis bona & fragrans. Tantum cauendum est, ne flores adurantur, & aqua adustionem resipiat.

Quidã inter materiã & uas ignẽ cõtinens, chartã mundã interponũt, Ita minus facilè illã adductã iri credũt. hæc ratio distillãdi idiotis & mulierculis familiarißima est, sed tamẽ nõ oĩbus rebus idonea. Nã fraga, baccæ Rubi, imposita mole qualicunq; cõprimuntur, & succum ex se remittunt, non aquam.

PER ASCENSVM distillatio triplex est, in Alembico, balneo Mariæ, ut uocant, & Vesica.

Primus modus est: Accipitur uas aliquod æneũ uel ferreum, aut testaceum, altitudine quatuor digi-

torum, quod completur concisis uel integris herbis, uel floribus, substrata prius arena: deinde imponitur aliud stanneum, uel ex alia materia, figura pilei acuminati, aut rotunda rostrata, & exactè subiecto iungitur, atq; ita aqua subiecto igne elicitur.

DE Aquis distillatis.

Secundus modus fit in duplici uase, quod & diploma dicitur. Imponitur uas uitreum aut stanneũ, continens plantam, in aliud uas aqua plenum & colophone rostrato exactè tegitur: deinde continuò feruente aqua exstillat per canalem liquor aqueus. Hæc ratio elegantior est priore, sed laboriosior & sumptuosior, uocatur distillatio per balneum Mariæ.

Tertius modus est: Accipiatur cuprea uesica chymica, impleatur tertia pars materia, & addatur duplum ferè aquæ, colophone imposito, sinatur aqua exire, donec sapor et odor mutẽtur, hic enim terminus est.

Restat alius modus primo admodum affinis, quando organum cupreum uel uitreum figura uesicæ oblongæ in aliud uas altum imponitur, & ultra dimidium arena uel cinere, uel scoria ferri obruitur, quæ semper caleat, atq; ita colophone imposito liquor elicitur.

Cognata est huic instrumentum Retorta dictũ. figura parum uariat. nam collum adũcum uel inflexum habet. Vsus eius est in arena, & ualidũ ignẽ requirit: nõ erigitur ut reliqua: sed in latus collocatur.

Hoc

Hoc pacto oleũ terebinthinæ et similia parãtur.

Reliqui modi distillandi in sole, fimo, musco, uinaceis, & similibus, parum ad institutã artẽ faciũt.

CANON.

Licet ex omnibus simplicibus, etiam animalibus & mineralibus distillatio fieri possit, in præsentiarũ tamẽ agimus de ea quæ fit ex herbis & floribus, quæ uasis uitreis aut [a] figulinis administranda erit potius quã plumbeis, idq; per diploma siue balneũ Mariæ: licet cõmodior sit ratio quæ fit uase materiã continẽte distillandã, sub [b] cineribus (quod magis placet) aut arena in fornace sepulto, et igne cineribus aut arenæ subdito. Sic enim tẽperatior est calor, cõmodius'que humor exstillat, & melior est, priorq; posteriori quodãmodo similior est, etiamsi ex oĩbus quæ distillãtur, liquor qui primò qui secundò, quiq; postremò elicitur, aliquantulum inter se differant.

Sed & ignem moderari oportet, ut materia nec aduratur, nec nimiũ feruendo dilatetur ac diffluat, maximè dum acetosa, buglossum, borago, tormentilla distillatur. Præstat igitur ex carbonibus quàm lignis parari ignẽ. Ille enim æqualior quàm hic est.

Porro aquæ distillatæ per aliquot dies soli exponi debẽt in uasis linteo aut mẽbrana perforata obturatis, ut'qcquid excremẽtosum est, resoluatur simulq; exspiret empyreuma, q̃ in aqs distillatis remãserat.

D ENV-

a Figulina aũt illa vasa ad lapideã seu vitream formam percoqui debent, quod nuñquã commodius fieri potest, quã hic. Quia terra Sigburgen. quã proximè oĩm terrarũ ad vitri formã & essẽtiam accedit.

b. Quia nõ est blãdior post balneum mariæ distillatio, quã per cineres. Cineres enim nunquã excãdescunt seu ignescunt, quod arenæ perquã facillimè accidit.

De Aquis distillatis.

ENVMERATIO AQVARVM DISTILLATARVM ADseruandarum.

Abrotani.
Absinthij.
Acetosæ.
Agrimoniæ.
Alkakengi.
Ambrosianæ.
Anethi.
Artemisiæ.
Artentillæ.
Apij.
Betonicæ.
Boraginis ex herba.
Brunellæ.
Buglossi.
Calamenthi.
Calendulæ, calthæ.
Caprifolij.
Cardui benedicti.
Cerasorum nigrorum.
Khraekyrssen.
Centaurij minoris.
Chamedryos uulgaris,
Loyhe.
Chamæpithyos.
Chamæmeli.
Chelidonij ex herba.
Cherephylli, cerefolij.
Cichorij.
Consolidæ maioris.
Corticum iuglandium.
Cuscutæ.
Dentis leonis.
Ebuli.
Endiuiæ hortensis.
Enulæ Campanæ.
Eupatorij uulgaris.
quastkhrüdt.
Euphragiæ.
Fœniculi.
Florum fabarum.
Florum nympheæ alborũ
Florum sambuci.
Florum tiliæ.
Fragorum.
Fragariæ.
Fumiterræ.
Genistæ.
Graminis radic.

Hederæ

Hederæ arboreæ.
Herbæ paralyseos, primulæ ueris.
Herbarum capilli, utpote adianti. Capilli ueneris, trichomanis, polytrichi.
Hyperici.
Hyssopi.
Iuniperorũ, granorum scilicet.
Keiri.
Lactucæ.
Lappathi acuti.
Lappæ maioris, bardãæ.
Lappæ minoris, Xanctij.
Leuistici.
Liliorum alborum.
Lupulorũ asparagorũ.
Maioranæ.
Maluæ
Marrhubij.
Matricariæ.
Menthæ.
Meliloti.
Melissæ.
Millefolij.
Mororum Celsi.
Nasturtij.
Nasturtij aquatici.
Origani.
Papaueris.
Parietariæ.
Petroselini.
Pimpinellæ.
Plantaginis.
Portentillæ.
Portulacæ.
Pulegij.
Quercus foliorum.
Raphani maioris, minoris.
Rosarum albarum, rubrarum.
Rosmarini.
Ros matutinus.
Rutæ.
Sabinæ.
Saluiæ.
Scabiosæ.
Scolopendriæ uel linguæ ceruinæ, uel scolopendriæ ueræ.
Serpilli.
Solatri.

DE Aquis distillatis.

Valerianæ.	Veronicæ.
Verbaſci, tapſi barba-ti.	Violarum.
	Vngulæ caballinæ.
Verbenæ.	Vrticæ græcæ.

DE SVCCIS, LIQVORIBVS & Lachrymis.

DE SVCcis & liquoribus.

HAE tres uoces paßim confunduntur, præſertim apud Græcorum autorum interpretes Latinos, quum tamẽ natura rei penitus perſpecta, diſtingui commodè poßint ac debeant.

Χυ'λος, enim ſiue ſuccus, eſt, qui contuſione & quaſſatione exprimitur, eiuſq; operatio χύλισις dicitur: ο'πο'ς uero & liquor eſt, qui inciſa uel ſcarificata aut terebrata plantæ, alicuius parte exſtillat ſiue emanat, eiuſq; operatio ὄπισις dicitur.

Δα'κρυον autem ſiue lachryma, eſt, quod ſua ſponte ex plantæ alicuius parte aliqua promanat, & concreſcit uel in gummi uel reſinã, ut paulò poſt inſinuabitur ſub cap. gummium & reſinarum. Sic Dioſc. in acacia præter χύλισιν ſiliquæ eius docet etiam gummi ex ſpina eius promanare. Idem in radice Peucedani.

Hæc differentia liquido maniſeſta eſt apud Dioſcoridem compluribus in locis: ſed ne longius abeas, uide cap. de Peucedano, & cap de Papauere ſatiuo, & cap. de thapſia.

Sed non facilè deprchendas hanc differentiam apud Ruellium iterpretem latinum, qui in allegato cap. de Peucedano, ualdè inconsyderatè hæc tria uocabula, Succum, Lac, & Lachrymam confundit. Sed hoc uitium commune est omnium ferè interpretum, qui puriorem latinitatem affectant. Nam quùm diserti & copiosi uideri uolunt, primam eloquentiæ laudem, orationis uidelicet perspicuitatem amittunt, non ausim dicere turpiter perdunt. Optandum igitur esset, ut in gratiam tyronum medicinæ pariter & pharmacopœorum, doctus aliquis non affectatus, minimèque ambitiosus, Dioscoridem magis consyderatè, magisq; uniformiter uersum nobis daret. DE SVCcis & liquoribus.

CANON DE SVCCOrum & Liquorum extractione, Confectione, & Repositione.

Χύλωσις. id est succorum expreßio & collectio, fit: uel ex folijs & germinibus per se tritis, uiridibus scilicet & succulentis.

Vel ex fructibus, ueluti ex uua immatura, malis punicis, sorbis, mespilis, prunellis syluestribus, cydonijs limonibus, &c.

Vel ex herbis pauco humore eóque lento præditis, ut hedera, portulaca cotylidone, semperuiuo, &c. quæ opus habent admissa aqua aut alio liquore illarũ facultatib. simili, inter terendũ, ut

DE SVCcis & liquoribus.

expreßione, unà cum ipso humore extrahatur: Aut si tusæ calatho imponãtur loco frigido, ut paulatim succus in subiectũ catinum defluat.

Vel ex radicibus & herbis siccis, aut pauco humore præditis, ut est lentiscus, absinthiũ, glycyrrhiza, centauriũ maius, gentiana, &c. Succus aũt hac ratione extrahitur: Quinq; uel pluribus diebus in aqua macerantur, deinde in eadem aqua coquuntur, donec crassescat: colata postea aqua denuò coquitur, quoad mellis craßitiem habeat: tũ in sole siccatur, ac in pastillos conformata reponitur.

Ὀπισις, id est, liquoris per uulnerationem siue scarificationem exceptio: fit itidem ex prædictis uidelicet folijs, germinibus, caulibus, fructibus.

Quædam pariter et ὀπίζονται & χολίζονται, ut apud Dioscor. caules & radices peucedani: Papauer item satiuum, undè meconium & opium.

ADSERVANTVR aũt & reponuntur tum succi, tũ liquores: uel liquidi in uase angusti oris, superfuso oleo digiti craßitudine, aut sale insperso, sicuti de omphacio constat:

Vel siccati siue inspissati, aut in sole aßiduè mouendo, ut Diosco. cap. de Centaurio minore: Eidem ex recenti radice mandragoræ: item ex hypocisthide, item liquor thapsiæ:

Aut in umbra, ut acatiæ succus apud Dioscor. Item Peucedani liquor apud eundem.

Aut in

Aut in clybano uel furno, aut alio loco calido ſicco incluſi ueſicæ atq; ſuſpenſi. DE SVCcis & liquoribus.

Aut coquendo inſpiſſantur, ut ſuccus glycyrrhizæ, prunellorum ſylueſtrium, cydoniorum. Aßiduè autem mouendi ſunt ſucci, dum coquuntur ligneo inſtrumento, donec ſatis ſolidi eſſe uidentur, ne aheno adhærentes adurantur. Poſtea remoti ab igne, collocentur in loco calido & ſicco, ut quod neglectum eſſe uidetur coquendo, paulatim exſiccando compleatur.

Aliquando ſuccis mel uel ſaccarum additur, ut in pane cydoniorum (ut uocant) uidere eſt. Sed quando ſuccis mel uel ſaccarum additur, tunc uulgò dicitur Rob. licet Meſues in rob myrtino contrà docet: ſed magis contra inualuit uſus.

Porrò modos aliquot reponendi & adſeruandi ſuccos uide infra in claſſe Rob. tit: 3.

ENVMERATIO SVCCORVM ET LIQVORVM Adſeruandorum.

ABſinthij ſuccus in ueſica inſpiſſatus.

Acacia uulgaris, ſuccus prunellorum ſylueſtrium inſpiſſatus, Noſtri ex Brabantia important: Succus autem prunorum agreſtium, quo acatiæ loco utimur, etiam hic commodè parari poſſet.

DE SVCcis & Liquoribus.

posset, hoc modo: Baccas prunæ syluestris aqua in uase pauca, aliquot dies maceratas coque, cola, recoque, donec crassescant: serua qua uoles figura, si uis, in uasculis.

Acetum.

Acetositas citri mali.

Agresta, omphacium.

Aloë succotrina, hepatica, caballina.

Amylum.

Apij succus adseruatur expressus liquidus supaffuso oleo.

Asa dulcis, Bēzoi, ex Taprobana insula hodiè.

Asa fœtida, Laserpitiū Syriacū aut Medicum.

Betæ, Braßicæ } recentes haberi possunt.

Elaterium, Cucumeris syluestris.

Eupatorij uulgaris more absinthij inspissatus.

Eupatoriæ itidē Mesuanæ uidelicet Gratiolæ.

Glycyrrhizæ, ex Venetijs et emporijs importātur.

Hypocisthis, ex ēporijs importatur.

Iridis nostratis succus in præsentē usum exprimitur.

Ladanū ex emporijs.

Lyciū itidē ex emporijs, sed undè cōficiatur, nō cōstat. Paretur non ex periclymeno, sed potius ex baccis pyracanthiæ nostræ uulgaris hagedorn.

Manna mel aërium, Aëromeli, Drosomeli.

Oleum.

Oleū crudū, omphacinū.

Olea simplicia reliqua (ut amygdalarū) licet huc pertineāt. Sunt enim nihil aliud q̃ pingues rerū succi: Tamē sub ima classe comprehendemus oïa, tū simplicia

plicia tum cõposita, tum horũ media: partim natiuia partim factitia.

Opium, lachryma papaueris, ex emporijs importatur studiosissimè in Asia minore à Turcis colitur & usurpatur, eisq; Maßlac patria lingua dicitur.

Opopanax, Ex emporijs

Porri, Coloniæ snyrd uulgò dicitur, recens haberi potest.

Rosarum, asseruatur liquidus superaffuso oleo, quod tempore usus lana bombacea auffertur.

Rutæ.

Saccharum album.

Saccharum rubrum.

Saccharum Candi.

Sapa

Sanguis draconis, ex emporijs.

Scammonium.

Tereniabim, manna Orientalis.

Vinum granatorum, succus granatorum ex Antuuerpia adfertur, superaffuso oleo ne acescat.

Vinum cydoniorum succus cydoniorum.

Vitium liquor.

DE GVMMI ET RESINIS.

DE GVMmi & Resinis.

ET hæ duæ uoces etiam confunduntur, nec admodum accuratè etiam apud grauiores autores distinguuntur: quum reipsa sibi aduersentur (licet in genere lachrymarum conueniant.) Nam gummi, aquea res est, & in aqua dissolui potest: Resina uerò res est oleosa & flagrabilis seu

cremabilis, unde non nisi in oleo dissolui queat.

DE GVMmi & Resinis.

CANON.

GVmmi & resinæ facilè seruantur, & diu durant, modò non in loco humido putridóque collocentur.

ENVMERATIO GVMMIVM & Resinarum.

Abietis, Abiegna resina.
Arabicum gummi, Aegyptiæ spinæ.
Armoniacum, Ammoniacum, gutta Ammoniaca.
Bdellium.
Belzoin.
Caphura, Camphora.
Cerasorum.
Colophonia pix græca.
Elemi.
Euphorbium
Galbanum, Chalbanum.
Hederæ.
Lacca, lacha, Caneamū, ex emporijs.
Mastiche, resina lentiscina.
Myrrha.
Olibanum, thus.
Pix naualis, Zopissa.
Prunorum.
Sandaracha Arabum, gūmi iuniperi.
Sarcocolla.
Sagapenum, serapinum.
Styrax calamitis.
Styrax liquida.
Styrax rubea uera
Tragacanthum, dragaganthum.
Thuris manna.
Vernix sandaracha, gummi Iuniperi.

DE TERRIS SEV Terreis.

Nobiles

Nobiles terræ species, ut lemnia, bolus armenius, accuratè reponantur oportet, uulgares aliter.

DE TERRIS seu terreis.

ENVMERATIO.

Argilla.
Bolus armenus uulgaris.
Bolus armenus.
Creta.
Ochra.
Rubrica.
Terra sigillata, lemnia, sigillum Lemnium.

DE LAPIDIBVS.

LAPIDES alij sunt uulgares, alij uerò pretiosi.

ENVMERATIO.

Aëtites, lapis aquilæ.
Alumen plumosum, amianthum.
Calx extincta.
Calx uiua.
Gagates.
Gypsum.
Hæmatites.
Iudaicus.
Lyncis.
Magnes.
Marchasita.
Pumex.
Selenites, specularis, aphroselinus.
Spongiæ lapis.
Smiris.
Tartarum.

DE LAPIDIBVS Pretiosis.

LApidibus pretiosis & ad ornatum & ad ualetudinem homines utuntur, & gemmæ dicuntur.

ENV-

ENVMERATIO.

Armenius
Amethystus
Berillus
Corneolus, Sarda.
Crystallus.
Corallus albus, rubeus, λιθόδενδρον Actuario.
Granatus.
Hiacinthus
Iaspis
Lazuli lapis, stellatus, Cyaneus.
Rubinus, Pyropus.
Saphyrus
Smaragdus.
Turcosius, Eranus.

DE MArinis.

MARINA.

Marina & his cognata appellamus, quæ in mari, aquis, & littoribus colliguntur, Exceptis animalibus.

ENVMERATIO.

Ambra, Succinum, Electrum, πτερυγοφὸς id est, paleas trahens. Charabe infra in Karabe.
Ambra grisea, cinericia.
Aqua marina.
Bitumen, asphaltus.
Blattæ Bizantiæ, unguis odoratus, ut quidam putant.
Dentali, dentalium, buccinum.
Entali, entalium, porphyra.
Karabe, succinum, electrum.
Margaritæ, uniones perlæ uulgò, perforatæ, non perforatæ siue solidæ
Mater perlarum.
Muria.

Spon-

Spongia.
Sperma cœti.
Tellinæ, mityli,
Vmbilicus marinus.

METALLICA.

DE Metallicis.

AEs ustum
Alumen
Alumen rochæ liquidũ.
Alumen ustum.
Antimonium, stibium, stimmi.
Argentum foliatum, folia argenti.
Argentum uiuum, mercurius, hydrargyron.
Arsenicum, auripigmẽtum.
Arsenicum rubrum, Sandaracha ueterũ Græcorum scilicet.
Arsenicum album,
Arsenicum citrinum
Aurum foliatum, folia auri.
Borax, chrysocolla.
Cerussa.
Cinnabaris
Climia, Cadimia.
Colcutar, Calcithis, chalcitis.
Cobaltum, Cadmia fossilis.
Diphryges.
Flos æris.
Litargyrum auri, chrysitis.
Lithargyrum argenti Argyritis.
Mercurius præcipitatus.
Mercurius sublimatus.
Minium.
Mysy.
Molybdena
Nihil pompholyx
Nihil album
Nihil griseum.
Nitri sal.
Plumbum.
Plumbum album.
Plumbum lotum.
Plumbum ustum
Sal.

Sal gemmæ, Sal foßile.
Sal Armoniacum.
Sal indi
Sandaracha græcorũ, supra in Arsenico rubro.
Scoria ferri, quin etiam aliorum metallorũ.
Sory.
Spodium.
Squama æris.
Squama ferri.
Sulfur citrinum
Sulfur uiuum.
Sulphur caballinum, Sulfur griseum.
Tutia Cadmia.
Tutia præparata.
Viride æris, ærugo.
Vitriolum album.
Vitriolum Romanum, chalcantum, atramentum Sutorium.

DE IIS QVAE AB ANImalibus desumuntur.

DE ANImalibus.

ANIMALIA INtegra.

PAVCA animalia integra adseruantur.

Sicciora, ut cantharides, non difficulter ubi semel probè exsiccata fuerint, custodiuntur: Humidiora uerò & pinguiora facilè corrumpuntur, putrescunt, & uermes generant: undè absinthium & similia putredinem arcentia illis adduntur. Reponuntur aũt in loco sicciore non calido.

VSVS.

AB animalibus plærisq; non alimenta solum sed & medicamenta sumuntur, ut sunt domestica, oues, boues, sues, anseres, gallinæ &c. Fera, ut cerui, lepores: A quibusdam aũt tantum medicamenta, ut sunt lupi, uulpes, canes & uenenata oĩa. DE ANImalibus.

ENVMERATIO.

Aselli	Ranæ.
Cancri fluitales.	Ranæ uirides.
Cantharides.	Stinci, Scingi ueri.
Formicæ.	Scorpiones.
Hirundines.	Viperæ, tyri.
Limaces, cochleæ.	Vulpes.
Lumbrici terrestres.	

ANIMALIVM
Partes.

ANimalium partes sumuntur ex integris, sanis, & boni habitus animalibus, mediæ ætatis, non ex morbidis, ætate confectis, aut cadaueribus.

Siccæ partes ut ossa, dentes, maxillæ, ungula, cornua, non requirunt singularem præparationem, nisi ut membranulæ diligenter abradantur, & quicquid corruptioni obnoxium est, auferatur ne putrescant, & subiectæ parti graueolentiam concilient: Sed humidæ tantùm partes præparatione accuratiore opus habẽt, ut modo de interaneis dicetur.

DE INTERANEIS.

Interanea

DE ANImalibus.

Interanea sanguine prius probè expresso, abluuntur uino aut aqua aliqua sublimata apposita, siue eiusdem facultatis: deinde exsiccantur in aëre, si facilè siccantur: uel in furno prius in frusta dissecta, ubi multa humiditate turgent, & reponuntur per se, aut plantæ alicui inuoluta. Sed hæc doctrina pertinet ad alterā partem τῆς φαρμακοποιίας, quæ præparationes medicinarum tradit, ex qua parte exempla duo uel tria huc transferemus pro re instituta & præsenti.

Pulmonis vulpis præparatio.

Pulmonem uulpis uenatu captæ, exempta prius aspera arteria, uino uel aqua hyssopi aut scabiosæ diligenter laua: Deinde in furno, extracto pane, sicca, ita tamen ne instar oßis indurescat aut amburatur. (Quæ regula & in alijs siccandis seruetur) postea reponatur, addita herba marrubio hyssopo uel scabiosa.

Intestinorum lupi præparatio.

Scindantur per longum & per transuersum digiti medijs longitudine instinæ Lupi, & lauentur uino aut aqua fœniculi uel rutæ: Indè in clybano ut alia exsiccentur.

Hepatis lupi præparatio.

Lauetur hepar lupi uino uel aqua absinthij, aut agrimoniæ: deinde in frusta incisum exsiccetur, & reponatur, addita herba absinthij, uel agrimoniæ, uel spica.

CANON

CANON.

DE ANI malibus.

SI una uice non quantum satis est, aliquod dictorum membrorum aut similium exsiccatum fuerit, iterum & tertiò (si necessitas exigit) clybano imponatur. Nam sicut nimia assatio, ita quoq; non sufficiens uitiosa est.

DE DVRATIONE PARtium animalium.

PArtes molles aliæ alijs diutius durant, nec certus terminus præfiniri singulis potest. Plæræq; annum durant, quædam uel propter cœli intemperiem, uel propter malam asseruationem citius corrumpuntur. Quotannis autem usitatè mutantur, interdum consultò quædam diutius anno seruantur. Quoniam uerò diligentia præparandi & reponendi multum ad durabilitatem facit, bonitas earum non ætate sola, sed ex qualitatibus æstimari debet. Valent ergò & efficaces sunt, quamdiu non corrumpuntur. Corruptionem fætor, rancidus sapor, situs & coloris mutatio indicant. Eadem in alijs quoque obseruanda. Omnia enim simplicia quamdiu natiuos colores, sapores & odores retinent, efficacia sunt, ac nequaquam reijcienda.

ENVMERATIO.

DE ANI malibus.

Calcaneus leporis.
Calcaneus cerui.
Castorium, Testes fibrorum.
Cerebrum leporis.
Cerebella passerum.
Cornu Cerui.
Cranium hominis.
Ebur.
Fel auium ex rapina uiuentium.
Fel tauri, capræ, leporis.
Genitale cerui.
Gluten piscium, colla pisciũ, ichthyocolla.
Lapides è capite ciprini Ciprinus autem uulgò Carpio dicitur.
Lupi hepar.
Lupi intestinum.
Maxilla lucij piscis, uulgò Mandibula lucij piscis.
Oculi cancrorum.
Os è corde cerui.
Os sæpiæ, Testa sæpiæ.
Pelliculæ stomachorum gallinæ.
Pili leporis.
Pulmo uulpis.
Vngula asinorum.
Vngula alcis.
Vnicornu, monocerotis

AXVNGIAE ADIPES, SIue pinguendines.

Pinguedines ex animalibus florentibus autumno (ut uult Syluius) colligantur: quãquam eodem tempore non omnium animalium adeps colligi posset, quòd eodem tempore nõ omnia pinguescãt. Reponuntur autem pinguedines uel per se, lotæ tantùm, & ab omni cruento, alijsq; immundicijs

repur-

repurgatæ, loco ſicco ad aquilones ſpectante, ſiue figulinis uaſculis uitreatis, folijs lauri uel nucum ſiccis conuolutæ & obturatæ. DE ANImalibus.

Vel exemptis uenulis & fibris, membranulisq; nudatæ, lotæ & minutißimè inciſæ, liquantur in duplici uaſe, uel lento admodum igne: poſtea colantur per pannum denſiorem, & in uas fictile fuſæ, in loco frigido ſeruantur.

Vel torrendo & aſſando animalia, pinguedines eliciuntur: ſed tunc cauendum, ne liquando adurantur, & empyreuma, id eſt, uſtulationem quandam acquirant, quod etiam obſeruandũ in quauis ſuper ignem liquatione.

Quando adipem abſolutè reperies, ſumes adipẽ recentem illius anni, & ſine ſale conditum: Quia poſt illud tempus mutat qualitatem, alijsq; prædiditus eſt facultatibus.

ENVMERATIO.

Axungia anatina
 anſerina,
 ardeæ,
 Capõis ſiue capi,
 Canina.

Axungia felis
 gallinacea,
 humana,
 porcina, ſuilla.

Seuum taxi,
 urſinum,
 uulpinum,

Seuum Ceruinum,
 hircinum,
 taurinum.

MEDVLLAE.

SVMPTA ab animalibus.

MEdulla ex florenti animali ſumenda eſt, ut in Adipe dictum eſt. Colligitur æſtatis exitu, hyemis initio.

Duo eius genera: Medulla ex oßibus: altera è ſpina, quæ multum inter ſe differunt, ideoq; ſingulæ ſeorſim reponendæ. Præparatur reponiturq; eadē, quo in Adipe diximus, modo, uidelicet, uel per ſe, uel per liquationem.

ENVMERATIO.

Medulla bubulina,
hircina,
ceruina,
uitulina.

SVMPTA AB ANImalibus.

Butyrum ſalis expers.
ſalſum.
Cera alba natiua,
factitia,
rubea,
flaua,
Cotum, Bombaſa, goſopium.
Cibethum, Cibeth.
Coagulum leporis.
Mel.
Mel uirgineum.
Plumia.
Lac aſinæ.
capræ,
muliebre,
uaccæ.
Oui teſta excluſi pulli.
Oua formicarum,
gallinarum.
Propolis.
Sanguis hirci præparatus.
Serum lactis, aqua lactis.
Serum lactis, caprini,
uaccini.
Sericum, ſeta, μέαξα ὠμή,

ὠμὴ, *sericum crudum.* Spolium *serpentis, senecta serpentis, uernatio.* SVMPTA ab animalibus.

Spermacæti, ἅλος ἄνθος, *maris flos.*

EXCREMENTA ANImalium.

Cibethum, cibeth.

Moschus

Oesypus, lana succida.

Stercus columbinum,
Caprinum,
gallinaceum,
hyrundinum.

Stercus lupinum,
murinum,
ouillum,
puerorum.

Vrina humana.

CATALOGVS SIMPLICIVM EXOTICORVM CVM NOTIS PROBITATIS, ET IMPROBITATIS, ET CENSVRA QVORVNDAM ALIORVM DE QVIBVS AMBIGITVR, EX PRÆDICTIS SIMPLICIVM CLAßIBVS RETEXTVS & RECENSITVS.

CENSVRA probitatis simplicium.

EX RADICIBVS.

Acorus uerus nunc ubiq; habetur sub nomine galangæ maioris. Optimus est densus, candidus, carie non exesus, plenus odoratus, referens planè galangam, nisi quod magnitudine eam superet. Nam gelanga instar cyperi radix est parua, Acorus uerò instar Iridis magna.

Etsi uerò Acorum uerum habemus & habere possumus, non tamen eliminandus erit uulgaris ille palustris, quin & is in suum usum medicis notum adseruari debet.

Aristolochiæ radix clematidis nobis est perfrequens, licet dubitent alij, eò quòd folia semperuiui non habeat, sed pro ἀδζώου legendum ἀζάρου putamus: Longa paucis adhuc est cognita, δακτυλῖτις Galeno dicta, quod habeat radices quaternos digitos longas: Rotunda, tuberis aut rapi instar, satis nota, quæ quum sit omnium efficacißima, eius usus esse debet, quotiescunq; aristolochiæ nomen absolu-

tère-

tè reperietur. Eligenda est benè habita, & si est sicca, minus altè rugis striata, carne multa, firma, odore & Sapore uegeto, sed suo, non puluerulenta dum frangitur, nec situ obruta, nec carie aut teredinibus exesa. Quæ bonitatis notæ reliquis propè plantarum partibus sunt communes. CENSVra probitatis simplicium.

Been Serapioni duplex, albũ & rubrũ. Quia magna in his & nimis euidens in censura autorũ cõtrouersia est, & pro ijs inodoræ supponuntur radices: proindè cùm Syluio magis placerent Eryngij radices, aut etiam polygonati, aut potius siseris. Nã polygonati & siseris radices semini augendo præstantes sunt. Syluio tamen utrumq; Been notum fuisse uidetur, quando dicit Been rubrum prope Burdegalam plurimum nasci: album in prouincia crebrius. Notandum tamẽ in libris Arabum differre Been radices à ben fructu, scilicet balano myrepsica.

Calamus aromaticus Dioscoridis hodie incognitus est: Vulgaris autem Calamus aromaticus radix est non Calamus: Viribus tamen proximis pollere odor & sapor indicant. Optima est densa, subalba, carie non exesa, plena, odore & sapore aromatica, nõ puluerenta inter frangendũ. Triennio seruatur.

Costus cum notis suæ probitatis triplex Dioscoridi describitur, Arabicus, Indicus, Syriacus. Costus Arabicus Rondiletio censetur esse sedoaria uulgaris. Omnes uerò optimi costi notæ in angelicæ radice, quæ satis nota est, reperiuntur.

CENSVRA probitatis simplicium.

Hinc fit, ut nonnulli putent eam pro uero costo substitui posse. Et præstat eam Costi loco usurpare quã Costum uulgare officinarũ, quod à præscriptis Dioscoridi notis alienißimum est.

Curcuma Arabum, radix est officinis nota. Creditur Cyperi genus esse, quod Dioscorides in India nasci asserit.

Cyperi diligentioribus nostris noti radix ea est optima, inquit Dioscorides, quæ grauior est, densa, plena, dura, aspera, odorata, cum quadam acrimonia.

Ellebori duo sunt genera: album & nigrum. Elleborus albus iam in hortis cultioribus satis notus est. Deligendæ sunt radices eius summis montibus collectæ tempore apto, candidæ, mediocriter extentæ, friabiles, carnosæ, nullum in frangendo puluerem emittentes, quæq; sint medulla tenui, gustu feruente, nec tamen id uehementer: quæ enim nimium acres sunt, strangulant.

Ellebori nigri radices eligi debent nigræ, corpulentæ, plenæ, quæq; sint medulla tenui, acres gustu, feruentesq;. Quamuis creditur officinas rarius habere Elleborum nigrum, non multum tamen errant, qui in ueri loco utuntur uulgari.

Esula græcis tithymalus dicitur. Sed ueluti Esulæ nomine tres plantæ intelliguntur, maior uidelicet, minor, & rotunda: Sic etiam Tithymali

genera ſeptem Dioſcoridi deſcribuntur. Eſula maiore pytiuſa Dioſcoridis intelligenda eſt, & Alſcebram maius Meſuæ: Eſula minore Tithymalus cypariſsias, & Alſcebram minus: Eſula rotunda, peplos, quæ omnes plantæ hodiè ſunt cognitæ. Cognoſcendæ ſunt & reliquæ tithymali ſpecies, præſertim characias, qui reliquis præferebatur, & græcis erat in uſu. Hodiè cognitus eſt, quemadmodum & reliqua tithymalorum genera, ex quibus omnibus Eſulæ minoris radicis cortex eligitur tenuis, lenis, fractu facilis, rubeſcens, Caſiæ fiſtulæ modo, poſt ſex à collectu menſes, ex loco libero collecta initio Veris: In fine Veris autem Laceius colligendum eſt.

CENSVRA probitatis ſimplicium.

Galanga radix eſt nodulis ſcatens, intus & foris rubra, per internodia contorta, odorata, & acerrimi ſaporis, odore & figura quadam Cyperi, unde quibuſdam cyperus Babylonicus putatur. Eligenda grauis, rubra, ſapore acerrimo, linguam uellicans. Adulteratur cyperi uulgaris radicibus repurgatis, et in aceto cum pipere maceratis: ſed aſpraſo cortice fucus deprehenditur. nam pars interior neque galangæ acrimoniam neque ſaporem habet.

Gentiana eligenda colore foris buxeo, intus crocante, amariſsima, unde aloë gallica dicitur, dura, parum rugoſa, frangi contumax.

Hermodactylus probatur candidus, corpulentus,

CENSVRA PROBITATIS SIMPLICIUM.

tus, plenus, grauis, non cariosus, Delibratæ ad nos conuehuntur radices, & creduntur esse colchici innoxij radices.

Polypodium radice dulci, austera, digiti parui magnitudine, multum siccante, sed sine morsu. Probatur subdulce, subausterum, gustatu ad postremũ subamaro & nonnihil aromatico, solidũ, cirris seu nodis plenũ, ex rubro nigrescens, colore intus herbaceo pistacij modo, recens, quercuũ & arborum aliarum glandiferarum truncis innatum.

Rhabarbarum, quod Rauedsceni Mesuæ dicitur, radix est inæqualiter crassa, non admodum longa. Eius tres sunt differentiæ. Verum Indicum, omnium præstantißimum: Alterum barbarum, secundum locum obtinens: Tertium Turcicum, omnium ignauißimum. Laudatur subnigrum in rubrum inclinans, recẽs, graue pro raritate sua, confractũ ex rufo & glauco alternans, & dum manditur croci modo tingens. Adulteratur si aliquot diebus in aqua maceratur, ut facultas eximatur: fucus uerò deprehenditur, si in confracto ea uarietas quæ supra dicta est, non cospicitur, nec croci modo tingit, sed leuius est & magis adstringit. Sunt & alij adulterandi seu potiùs mentiendi rhabarbarum modi, quos celare satius est, ne maleficis artibus malè cauti fenestram aperiamus.

Rhaponticum, quod uulgò Rheuponticum dicitur, radix est nigra, centaurio magno similis, sed minor &

nor & rufior, ſine odore, fungoſa, leuis, quæ trita manducataq; colorẽ reddit pallidũ, ad crocum inclinantẽ à rhabarbaro duntaxat (ut nonnulli putant) ſolo loco in quo naſcitur differens. Nam rheum barbarum ex regione meridionali aduehitur, rheum uero ponticum ex ſeptentrionali. Ad hæc rheũ ponticum radice conſtat longa & tenui: Rhabarbarum autem craſſa & breui.

CENSVRA probitatis ſimplicium.

Optimum habetur quod teredines non ſenſit, quod guſtatu cum remiſſa adſtrictione lenteſcat. Adulteratur decoctione: dignoſcitur uerò, quod partes externæ non ſint denſæ & compactæ, uerum rara ſubſtantia, & guſtu nihil aut minimum adſtringens.

Satyrij nomẽ apud Arabes oĩbus orchios generibus cõmune eſt, eáq; diſtinguunt in teſticulos canis & teſticulos uulpis, per uulpinos intelligentes, quæ propriè græcis ſatyria uocantur, radice bulboſa, mali magnitudine, foris fulua, intus candida. Hodie teſticuli canini pro uulpinis, Dioſcordisq; Satyrio ſunt in uſu. Nã uero Satyrio carere uidemur: aut ſi habeamus, nondum tamen dignoſci poſſunt inter tã multas teſticulorũ differentias, cum omnes ſi cum deſcriptione conferantur, teſticuli canis uideantur. Vt ut ſit, eius pro uero Satyrio uti nos poſſe arbitramur. Radix ſuperior quæ maior & plenior eſt, uenerẽ ſtimulare: inferior uerò quæ mol

lior

lior ac rugosior est, inhibere creditur.

CENSVRA PROBITATIS SIMPLICIUM.

Scilla uulgò squilla, sit bonæ magnitudinis (non tamen admodum magna & enormis) bene habita & nutrita, alba, recens ex terra sumpta, cum folia eius & caulis exactè aruerint, seu quando triticum metunt, quia tunc potißimùm uiget. Alba est masculus, eaq; utilior quàm fœmina nigra.

Scillæ albæ segmenta seu taleolæ cultello ligneo separatæ lino traiectæ modicis interuallis, ne se mutuo contingant, in umbra siccantur diebus sexaginta, ut ex his fiat acetum scilliticum.

Spica celtica exigua planta est, folia habens oblonga in extremo lata, florem luteum, ad radices, multa exigua habet adnata, spicis minutis similia: hæc cum radiculis, abiectis folijs, in usum sunt & ualdè odorata. Adulterantur imposita herba simili: sed facilis cognitio. nam folia adnataq; breuiora habet, candidior est neque amara, neq; odorata, uti uera celtica spica est. Laudatur maximè recens, iucundi odoris, radice numerosa cohærens, non fragilis & plena.

Spica nardi, teste Galeno, radix est non spica. Eligitur Syriaca dicta, cuius hæ sunt notæ, ut sit breui spica, largam gerens comam, colore flaua, odorata, aliquantulum redolens cyperum, amaro sapore, linguam siccante, quæ diu in sua odoris gratia permaneat. Adulteratur stibio cùm aqua aut palmeo uino ponderis causa inspirato: Sed ex præcedentibus no-

bus no-

bus notis dignoscitur. Madefacta etiam uendi solet: quod uitium ex eo deprehenditur, quòd candida sit spica, squalida, nulloq; puluere obsita.

CENSVRA probitatis simplicium.

Turbith præfertur uacuum, ut arundo, gummosum, cortice cineritio foris, intus candidum, fractu facile. Adulteratur inducto foris gummi dissoluto: sed fractum fraudem detegit. nam nullum gummi in fragmentis apparet

Zingiber, zinziber, uel gingiber radix est herbæ graminis modo serpentis, candida, odorata, piperis sapore & uiribus, nisi quod tardius, sed diutius calefacit, uti longum piper. Damnatur teredinibus exesum, puluerulentum, tectorio quouis circumlitum ad pondus & magis ad exesionem tegendam.

EX HERBIS.

Bedeguar, Dioscoridi spina alba dicta, ex quorundam sententia, ea est planta spinosa, quæ folia habet longa, angusta, maculis albis distincta, capitula spinosa, & in his flores purpurascentes. Huic conueniunt omnes ferè notæ à Dioscoride traditæ: Ideo uerè loco usurpari potest, aut illi substitui.

Epithymum planta est cassuthæ similis, aut cassutha in thymo nascens, & illud cincinnis suis ambiens. Hoc tempore caremus epithymo. Illud enim quod uulgò in usu est, epithymbra est, quod in thymbra, quæ thymi nomine usurpatur, crescat.

Hac

CENSVRA PROBITATIS SIMPLICIUM.

Hac aut̃ hodie ueri epithymi loco uti possumus: Nam easdem facultates habet, aliquando tamen debiliores.

Eupatorij nomen circumspectè usurpandum. In græcis enim compositionibus pro eo agrimoniam accipere debemus: in auicenneis Auicennæ illud scilicet, quod folijs cannabis syluestris secũdum aquas crescit, uulgò hic Coloniæ quaſtkrüdt: In Mesuæis, Mesuæ Eupatorium sumendum est, uidelicet graciola cum Cordo, aut cum alijs ageratum putatum, Italis herba giulia, & camphorata dicta. Singuli enim suo eupatorio peculiares ac diuersas facultates tribuunt.

Hyoscyamus, uulgò Iusquiamus, triplex Dioscoridi & Galeno: primus flore purpurascente, semine nigro, uenenosissimus: alter flore & semine luteo, mitior, sed etiam deleterius: tertius flore & semine candido, ad sanationes aptissimus.

Marum, Maiorana nobilior esse creditur, uideturq́; ea mari loco substitui debere.

Hyssopum græcorũ hodie incognitũ est, ei tamẽ nostrum uulgare substitui potest. Legendum est cũ florum spica, aut cum semine turget.

Scordium planta Chamedri similis hodiè cognita. Huius in medicina usus esse debet non allij syluestris.

Spica celtica, tradita est supra inter radices, cum ageretur de spica nardi.

Ex Ad.

EX ADNATIS ET FOLIIS.

Agaricus tanquam fungus est, enatus truncis arborum. Toto contextu est rariore & fungoso, sed facie summa & mucrone est solutior: sede uerò et radice semilignosa & semiputri: ob id abijcienda.

CENSVRA probitatis simplicium.

In eo fœmina rectis intus uenarũ discursibus fracta constat, qui dentiũ murimorũ uestigia in caseo dura repræsentent: Eadẽ leuior, rarior, mollior, albior, breuior, friabilior, splendidior, proinde præstantior.

Mas uerò in fracturis filosus nueruorum modo, grauis, densus, durus, niger, lignosus, longus, interdum rotundus, sed ubiq; compactior.

Vtriq; sapor est initio dulcis, mox amarus, tandẽ etiã subacer, et subastringẽs. Seruatur annis quinq; integer præsertim cũ dauco, libystico, polypodio.

Muscus arborũ, quem uulgo usneã appellãt, lanugo sicca est, in quercu, abiete, larice, multisq; alijs arboribus nascens. Optimus est cãdidus odoratusq;. Laudatur cedrinus, proximè populneus: Reliquis uerò præfertur odoratus, albus, ut modo dictũ est.

Malabathrum desijt, & huius in locum Mauri innexerunt folium laurino proximum, sed maius, et neruis tribus folium intercursantibus distinctũ, odore iucundo.

EX FLORIBVS.

Balaustium flos syluestris punicæ, cytino flore satiuæ punicæ est adstringentior, præsertim quod

ex acerbis punicis est. Vterq; hic flos punicæ est ab arbore auellendus, quo loco tunc granatum nullum gignetur: nam qui cecidit, sæpè id illi ob alimenti inopiam, augescente & protendente fructu cõtingit, aut ob uermiculum, aut aliam causam: ob id infirmior est, qualis agnoscitur facilè, quia una parte nigricat, foliolumq; capillamentorum ipsis non hæret, ut in eo quem auulseris, qui præterea in umbilico ipso, ut foris rubet. Hispana, rosæ modo lata, & breuia præstantiora sunt, Narbonensibus longis, angustis.

CENSVRA probitatis simplicium.

Crocus eligendus odoratißimus & flauißimus, & longo tempore in uigore suo persistens. Præstantißimum igitur aliquem crocum, apto quodam ædium loco repositum obserua sæpè ut pernoscas. nam id colorem, odoremq; pristinum diu seruabit: adulterati uerò odor & color citò uanescit. Varijs autem modis adulteratur: Sed maleficium ex colore, odore & pondere deprehenditur: siquidem adulteratus obscurior est, neque odoratus, ut recens, sed situm redolet, & ponderosus est. Cæterum qui luteos quosdam flores admistos habet, odore & gustu dignoscitur, tum etiam quod eam coloris uenustatem in tingendo non habet, quam sincerus. Qui sapa sublitus est, sapore dulci & colore obscuro est: Cui permixta lithargyros, iusto põderosior est.

Squinanthum seu schœnu anthos, id est, iunci odorati flos, omnibus notum est. Eligẽdum rufum,

intento

intento colore, recens, tenue, rubentibus fragmentis, quod manibus confricatum rosæ odorem emittit, igneæ mordacitatis ad linguã olim planta ipsa cũ floribus aduehebatur, unde schœnu anthos nomẽ sumpsit: Ideoq; eligebatur floribus refertum. Hodiè tamen ad nos culmi duntaxat, & radix adferuntur. Itaque cura adhibenda est, ne alij culmi his admisceantur, quod ex iam dictis notis deprehendi potest.

CENSVra probitatis simplicium.

EX SEMINIBVS.

AMmi hodiè à nonnullis ostenditur folijs fœniculo tenuioribus, caule gracili, umbella in qua candidi flores & semen minutißimũ, cumino similis, non per omnia respondens ueterũ descriptioni. Plæriq; existimant semen quoddam ex Hispanijs sub Amomi nomine allatum, uerum esse Ammi, aut saltem eius loco usurpari posse.

Amomum hodie paßim desyderatur, uidelicet semẽ candidũ uel fuluum, simplici tamẽ colore non uario, &c. Quod autẽ officinæ ostendunt, nigrum est semen, & censetur esse Sion Dioscoridis.

Cardamomum græcorũ Dioscoridis & Galeni, quod est Cordumeni Serapionis & Arabũ, tametsi multi dubitant quid sit: Illud tamen quod officinæ Cardamomũ maius appellant, Cardamomi græcorũ loco usurpari posse uidetur: quia aromaticam quandam acrimoniam, nec non amaritudinem, quam-

uis obscuram habet. Aliud uerò est Cardamomum Arabum à græcorum Cardamomo, Eius'que duo genera constituunt, maius & minus, Vtrumque nobis incognitum, nisi maius illud intelligatur, quod melligetam aut granum paradysi nuncupant: semẽ est angulosum, acre, linguam uellicans, non admodum aromaticum. Cardamomum minus officinarum nullo modo conuenit cum Cardamomo minore Arabum, neque ad aliquod Cardamomi genus referri potest: sed est melanthij genus, & nigella citrina dicitur.

CENSVRA probitatis simplicium.

Cnici seu cartami semen sit amplum, plenum, medulla pingui, album, angulosum, læue.

Harmel græcis harmala dicta, rutæ genus est, Dioscoridi descriptum in ruta Galatica. Quibusdam dictamnum album uulgare creditur: non conuenit tamen illi semen subrufum & triangulare. Emunctiore nare differentiam quidam apud Arabes faciunt inter harmel et harmala: unde Rondeletius admonet in pillulis ad articularem morbum grauiter peccare, qui pro harmel ponunt semen cicutæ: quùm harmala ponenda esset, quod est semen rutæ agrestis.

Nigella uera, Dioscoridi Gith siue melanthium dicta, iã satis innotuit, & mulierculis quibusdã ab odoris affinitate Nardussam dicitur.

Psylium eligit Mesues absolutum, amplum, tam graue, ut aqua mergatur.

Ex fru-

EX FRVCTIBVS.

CENSVRA probitatis simplicium.

Amygdalæ tam dulces quàm amaræ, probantur flauißimæ, plenæ, integræ, non confractæ, neq; erosæ, tamen leues, duræ & siccæ quantum illis datum est, ob id fragiles, intus albißimæ. Ex his dulces, sapore delicatæ, propè indicibili, in castaneam tostã & panis purißimi benè cocti qualitatem inclinantes, odore ante esum nullo aut per quam exiguo, inter edendum autem iucundo.

Improbantur albescentes, nigrescentes, rugosæ, molles, tortiles, fractu contumaces, & quæ fractæ à candore illo ad pallorem recesserunt, aut nigrorem, oleosæ, natura aut uetustate odore rancido, sapore ingrato aut oleagino, quem omnibus uetustas affert. Ex quibus tritis, etiamsi plus olei exprimatur, tamen olei amygdalini præstantißimi dotes non assequitur, quod ex prioribus extrahitur excorticatis, cultello potiùs quàm aquâ calidâ.

Anacardus, seu cum Paulo & Actuario Anacardion, sit plenior & habilior, fuscus, resina in cortice multa, acri, nigra, nucleo intus albo: quo in melle cocto fit mel anacardinum. Hoc etiam tuso, potest oleum exprimi, sed longè diuersum ab eo quod coctis in aqua corticibus supernatat, & conchis colligitur ad confectionem anacardinam.

Balanus myrepsica, Ben uulgò dicta, sit ampla, uetus, cortice læui, tenui, pleno, medulla læui, pingui;

Parua uerò ex albo nigricans, uetus, plena, medulla alba, læui, pingui, est innocentior.

CENSVRA probitatis simplicium.

Carpobalsamum sit flauum, plenum, grande, graue, mordax gustu, & feruens in ore, modicè opobalsamum redolens.

Caßia fistula, seu nigra, seu cathartica, id est purgatrix, eligatur foris & intus nigra, ampla, collucens, grauis, plenior, & quæ concussa clausis intus granis non strepat: pulpa intus pingui, splendente, succulenta, non situlenta nec putri, sapore prunorũ delicato. Vtendi tantum tempore extrahenda: nam extra cannas promptè corrumpitur & in uasis seruata peior euadit.

In græcorũ medicamẽtis, si caßia præscribatur, eius loco canella sumẽda est: tum etiã in Arabũ scriptis, ubi græcorũ remedia recẽsent, et ijs etiã medicamẽtis quæ corpus nõ soluũt: Sin autẽ remedia ab Arabibus descripta sint: aut in eũ usum præscripta, ut corpus purgent, caßia nigra uti debemus.

Coni seu strobyli, uulgò pineoli dicti, pleni, recentes, albi, sicci, quatenus illis datum est. Vitentur flaui, aut etiam pallidi, oleosi, rancidi, id quod his cito, ut ferè sexto mense accidit, nisi prius Zaccharo intecti hoc uitium effugiant: præsertim si prius ex furfure frigantur, & sic probè siccentur, Deinde cribro purgentur. Quod remedium est alijs quoque seminibus condiendis, ne aut citra conditurам, aut etiam condita rancescant.

Citrium

Citrium
Arantium } Malum, ſint magnitudine quodq; in
Limonis } ſuo genere mediocri, odore ualido & iucundo, cuiq; ſuo cortice tenui, raro colore in limone pallido, in citro flauo: in arãcio rubeſcẽte: quãuis & arantia uiridia etiã per maturitatẽ inueniãtur: Carne intus multa firma, & ſucco odorato, acido, interdum dulci: eſt quando ex utriſq; miſto.

CENSVRA probitatis ſimplicium.

Malum granatum eligatur cortice ſeu corio integro, rufo, duro, & denſo, graue, maturum, granis intus rubris, uel roſeis, ſucco pregnantibus uinoſo pleniſsimum.

Colocynthidis medulla cortice ablato ſit pilæ mediocris in ſpeciẽ conglomerata, uehemẽter amara, matura, ampla, rara, ob id leuis: & quãto leuior, tãto melior: alba admodũ lenis, eadem fœmina, autumno legenda cum flaueſcit, abeunte iam uirore.

Cupreſsi pilulæ, uulgò nuces, ſint pfectæ, recẽtes, ob id molles, ſeminis plenæ, etiã in ipſis hiatib.

Cubebæ ſint corpulentæ, plenæ, graues, acres, minus tamen quàm piper, ſubamaræ, admodum aromaticæ, ſubdulces, annis decem ſeruantur.

Dactyli nobis, ut græcis uulgaribus hodie dicuntur, fructus palmæ, à digiti figura. Probãtur magni, flaui, parum rugoſi, molles, pleni tamen, & carne intus multa, ſubdura, ad nucleum candicante, ad corticem rubeſcente, nõ pertuſi, nõ uermiculoſi, & qui concuſsi nihil aut minimum ſonent, ſapore uinoſo.

Deteriores sunt graciles, flaccidi, duri, qa excarnes, excusso pediculo ptusi: ijdē ferè uermiculis scatētes.

CENSVra probitatis simplicium.

Ficus passæ seu caricæ habentur præstātißimæ, quæ in calatho spartaceo digitis aut pugnis utrinque pressæ, sic illis mollicie sua cedunt, ut mutuos partiū dictarū motus sibi propè occurrētes sentias, odore sunt iucūdo, nō calorē putredinosum aut uermiculosū referente. Hæ uerò si particulatim explorentur, pediculo sunt breuißimo, colore in candidum uergente, molles, tractanti facilè cedentes, cute tenui, molli, succo intus & semine flauo & planè melleo sapore, odore ante esum et inter edendum iucundo, graues, paruæ, Si Maßiliotides (quæ etiam saporis gratia cæteras longè antecellunt, siue albicantes tantum sint, siue intus & foris albæ, sed flauo semine) maximæ: Si externæ sint, quales Hispania mittit musto mersas, ut dulciores sint, post ne cohæreant, farina aspersas.

Vitiose sunt duræ, tū in massa, tū per se singulæ uermiculosæ, graueolētes, foris nigræ, intus rubētes, uel alio præter naturā colore præditæ, cortice crasso, duro, sicco, intus alieno colore, odore, sapore. Quædā tamen sunt nigræ, prouincialibus & Narbonēsibus dictæ, folijs nigricātes, intus ruberrimæ, oīm delicatißimæ, dum recentes sunt: Nā siccatæ liquescūt. Aliæ ijsdē cineritiæ, aquosiores, quā ut siccari possent: hominibus ingratæ, auibus expetitæ.

Galla omphacitis, id est immatura, laudatur par

ua, seu magnitudine mediocri, nodosa, grauis, solida, non perforata: Minus utilis magna, rotundissima, polita, leuis, laxa, perforata, flaua aut saltem rufa: Gallia Narbonensis & Lugdunensis praefert rosmarinas uulgò dictas, omnium minimas, graues, solidas, asperas, preciosissimas. CENSVRA probitatis simplicium.

Iuiubae, *zizipha, uel zinzipha graecis recẽtioribus dictae, laudãtur recẽtes, amplae, oblongae, passae, tamẽ tensae, carne intus multa, succulẽta, laxa, dulci, uinosa: plenae, graues, sapore dulci & delicato, nucleo paruo, foris rufo, ac uerius rubẽtes, intus pallidae aut albescẽtes (nã foris albae nobis nondũ uisae) osse prunorum rotundiore, paruo intus nucleo dulci.* Improbantur *uetustate nigricantes, leues, siccae, puluerulentae, friabiles, excarnes.*

Myxae, *myxa, & myxaria, uulgò Sebesten, à mucoso lentore quo abundunt dictae, praedictis affines, sed dimidio minores, acuminatae, parum rugosae, graues, nigrae, carne multa ex rubro nigricante, firmiore, glutinosa, dulci & subacida, osse prunorum damascenorum inaequali, nucleo intus exiguo dulci.*

Myrobalani *Arabum differunt à myrobalano siue balano myrepsica, hoc est nuce unguẽtaria* Dioscoridis, *quam uulgus* Ben *appellat.* Quinq; *generibus distinguuntur, uidelicet, in citrinas seu flauas, chebulas,* Indas, Emblicas, *&* Bellericas.

Citrinae *laudãtur multũ flauae, in uiride inclinãtes,*

densæ, graues, in fracturis gummosæ, amplæ, cortice crasso, os paruum complectente.

CENSVRA PROBITATIS SIMPLICIUM.

Cepulæ siue chebulæ, quo maiores eò meliores, subnigræ, in rubrum inclinantes, graues, quæ aquæ impositæ statim merguntur, cortice crasso, usurpare debent humidæ: Artem uerò humectandi docet Mesues in Antidotario.

Inde optimæ sunt nigræ, substãtia solida si frangantur, densæ, magnæ, graues sine oßibus.

Emblicæ sint magnæ, graues, densæ, carne multa, oßibus exiguis.

Bellericæ uerò densæ, magnæ, graues, & cortice crasso. Quæ his notis carent, aut uetustate exoletæ sunt, aut aliud incommodum passæ sunt. Notæ igitur in his communes aliorum fructuum & præcipuæ sunt, ut sint benè habitæ & corpulentæ carne multa & firma & densa, & ob id osse exiguo, quibus os datum est. Nam indæ sunt exosses. Quæ uerò notæ aliæ à colore ducuntur, & oßis figura, minoris sunt momenti.

Myrti baccæ sunto recentes, plenæ, succulentæ, odoratæ, grandes & benè nutritæ.

Nux moschata arboris Indicæ fructus est, Persicæ arbori (ut scribunt) similis. In hac enim nux moschata nascitur, maci suo inuoluta, ueluti auellana membrana illa sua exteriori. Macis inuolucro tegitur, quemadmodum & in alijs nucibus, putamen durum, quod in se nucem moschatam continet. Eli-

gendæ

genda est recens, non exesa, grauis succi plena, oleosa, odorata, & quæ uulnerata mox humorem reddit oleaginum.

CENSVra probitatis simplicium.

Nux Indica aqua intus dulcem habet, si recens est. Quæ quidem utenda non cortex ad usum medicis cognitum, cunctis non reuclandum.

Piper arbusculæ in India nascentis fructus est, quæ inter initia (ut ait Diosc.) prælongum fructum ueluti siliquam coryli nucamento similem, quod piper longum uocamus, profert, habet intus aliquid tenui milio simile, quod dehiscentibus siliquis racemorum in morem prodit. Eorum grana acerba candidum piper uocantur: matura uerò piper nigrum. Qui uerò in Indiam nauigarunt, piperisq; plantam uiderunt, piper in planta bryoniæ simili nasci asserunt, diuersisq; ex plantis longum & rotundum colligi. Nihil tamen interest. Nigrum eligi debet recens, grauißimum, plenum. Candidum siue album præfertur, non rugosum: album, & graue, acrius est longo & nigro. Longum optimum, quod dum frangitur, solidum intus conspicitur & compactum, gustu acerrimo, linguam tardè sed diu mordens. Adulteratur longum herba simili: sed fucus deprehenditur, si in aquam immittatur, nam adulterinum liquescit, legitimum uerò solidum manet.

Pistacia sint recentia, nucleo intus herbaceo, sapore iucundo.

Thamarindi fructus sunt arboris, ut uolunt nō-

nulli, ex palmarum genere. Eius folia ad hyperici folia multum accedere conspecta sunt, etiamsi à quibusdam salicis folia illi tribuantur. Fructus, cuius hodiè usus, notus est. Probantur colore è nigro in rufum lăguescente, id est, subnigri seu fusci, lucidi, molles, multis uillis ceu radiculis intertexti, recentes, pingues, non retorridi, ex dulcibus acidi, & uinoso sapore. Adulterantur prunorum carne, sed in his nigredo est obscura, humentiores sunt, & prunorum odor & sapor illis inest. Seruantur in fictili uitratũ coacti loco frigido & sicco.

CENSVRA probitatis simplicium.

EX LEGVMINIBVS.

ORobus siue Eruum, ignotum nobis: proindè ci substituimus lupinos in trochiscis scilliticis, Florentinis notißimum, quum scribant sibi moco in Hetruria uocari.

EX LIGNIS.

AGallochum, Aëtio & Actuario Xyloaloë, uulgò lignum aloês arboris, non herbæ, cuius tamen succum nigredine & amaritudine pauca, & succo intus gummoso nonnihil repræsentat, undè fortè & nomen. Lignum itaq; est, quod ex India atq; Arabia deportatur. Sit maculatum, odoratum, gustu astringens & subamarũ, cute uerius quã cortice aliquantum uersicolore, halitum mansu cõmendans, suffimentis expetitum thuris more, eiusq; modo in igne liquescens, sed tardius, & aquæ iniectum mox subsideat, & bullulas edat. Arabibus præfertur id

tur id quod ex India adfertur, crassum, nigrum, uarium, solidum, graue, sine candore, & quod ignibus impositum diu perdurat.

CENSVRA probitatis simplicium.

Aspalathum officinis incognitum esse creditur, eiq; substituitur lignum aloës: Syluio contraria est sententia, qui censet lignum aloës officinarum aspalathum uerius esse, quàm agallochum,

Caßia græcorum creditur esse Cinamomum siue Canella craßior rudior'ue ex annosis arboribus Cinamomi arboris, lauro similis, aut saltem ex trunco potius, quàm ex tenerioribus eius ramis decerptus cortex. Quemadmodum enim cerdones coriarij ad operas suas grauatim admittunt cortices quercuum annosarum craßiores, expetunt uero tenellos tenellarum & nouellarum quercuum cortices: Ita constat tenellos & subtiliores cortices Cinamomi longè magis aromaticos esse craßioribus. Vndè tale Cinamomum reges Portugalliæ ægrè etiam dimittunt, adeo ut præstantißimum Cinamomum etiamnum uix habeamus: Imo & Actuario leptocinamomum, id est, tenue Cinamomū pro optimo habetur. Caßia itaq; nobis allata, præfertur longa, odorata, gustu cum acrimonia grato, rufescens.

Lignum guaiacum, quod nonnullis lignum sanctū dicitur, ebeni genus esse creditur. Optimum est graue, densum, interiore parte nigra, exteriore & illam ambiente subflaua: cortice leui, firmiter hærente, ligni scobe (si manibus comprimatur)

simul

CENSVRA probitatis simplicium.

simul cohærente, quod pinguedinis eius indicium est, quod deniq; in sua decoctione multum odorem, saporem atq; colorem relinquit: Magnitudo autem aut paruitas fragmentorum non sunt tam magni momenti, quàm notæ supradictæ: sed in hac parte mediocritas laudari potest. Aduertendum est ijs qui cortice seorsim utuntur, quod eum plærunque fraxini cortice adulterari contingit, aut similibus, qui tamen dignoscuntur sapore & odore quodam peculiari.

Santalum citrinum optimum & maximè Aromaticum, sed inuentu rarum etiam Plateario: Albū pessimum: Rubrum medium bonitate est. Quæ tamen sunt in officinis, acri sapore linguam mordent, præsertim citrinum, ob id non utenda, nisi medicus iusserit.

EX CORTICIBVS.

Cinamomum esto canella tenuissima, subtilissima (sicut modo in Casia græcorum notauimus) odoratissima, sapore acri, delicata magis quàm mordaci, admodum calidum, non tamen adeo, ut molestè rodat. Est autem Cortex subtilis, tener cinamomi arboris lauro folijs & baccis similis, nondum extremè adultæ, & eius ramorum, non trūci, tertio quoq; anno delibratorum, referente Ludouico Romano Patricio in hodæporia seu nauigatione sua Indica.

Macis

Macis Arabum, nucis moschatæ exterior cortex est, in quo nux latet, quemadmodum auellana in suo putamine, Sit rufum & flauum, aromaticum, odore suaui, sapore subacri, & minimum amaro, quoq; recentius & succulentius, eo melius: ne putes cum quibusdam annos decem efficax seruari. Succus ex hoc expressus gummi hederæ figura, quàm ipsum macis est ualentius. Macer græcorum hodiè desideratur.

CENSVRA probitatis simplicium.

Thuris Cortex, qui ex arbore thurifera detrahitur, præfertur pinguis, odoratus, recens, læuis, non scaber, crassus, sine membranis. Adulteratur admisto pinis aut nucis eius cortice: Sed horum index ignis est. Siquidem thuris cortex legitimus paulatim ardet, & cum odoris fragrantia uaporem eiaculatur: adulteratus uerò nequaquam incēditur, sed totus in fumum sine odore consumitur. Ferè in glebis thuris mistus inuenitur.

EX SVCCIS ET LIquoribus.

ALoē optima sit pinguis, glutinosa, friabilis digitis, facilè liquescēs, ex rubro ruffa hepatis modo, coacta, et intus foueata, proinde minus grauis, bono odore, myrrham æmulante, (licet planta toto odore sit tetro) eximiæ amaritudinis, sincera, nitida, transparens, arenularum & calculorum expers, non adulterata misto gummi, quod illā

minus

CENSVra probitatis simplicium.

minus amaram, ualidioris odoris, non friabilem digitis ad minima usq; frusta reddit. Indica est optima. Valet etiam ex Cœlosyria & Arabia. Ex magna Syria humidior. Arabicam tamen tanquam omnium uilißimam & solis mulomedicis usurpandam: damnauit Mesues, & indè Caballinam uocat nigram, obscuram, fæci similimam, amarißimam, odore tetro, arenosam, ut optimæ sedimentum uideatur. Primam succotrinam, secundam hepaticam seu Persicam, tertiam Armeniacam, quartam bonitate Arabicam statuunt Mesues & alij.

Asa corruptè denominatum & quasi detortum per aphæresin à lasere uidetur, à qua planta ferulacea scilicet hic liquor defluit. Est autem duplex, uidelicet aromatica & odorata asa, & asa fœtida.

Asa aromatica seu odorata est Laseris seu Silphij opos siue liquor Cyrenaicus, seu potius Indicus hoc tẽpore. Etenim Indicus etiam à Mesue laudatur. Nã ex Taprobana insula in mari Indico maxima, hodie à Lusitanis conuehitur, teste Ludouico Romano Patritio, belzoë indigenis dictus, & nobis inde belzoin, & corruptius Bẽzoin. Est aũt Laseris seu Laserpitij seu Silphij herbæ liquor, caule ipsius ferulaceo aut radice scarificata defluens, acer, mordax, digerens, optimus modicè rufus, non porraceus, colore translucens, myrrhæ æmulus, odoratus, suaui gustu, dilutus cito albescens. Hæc quidem Syluio ita compilata sunt, partim ex Diosc. & Galeno, partim ex

Ludouici

Ludouici Romani nauigatione: satius enim est fateri, Laserem seu Laserpitium, seu Silphium, & proinde eius succos seu lachrymas non extare amplius, quod prægnantibus rationibus docet Ioãnes Lãgius Lembergius Schlesius in Epistolis medicinalibus suis. Asa itaq; dulcis seu Belzoin, quod apud Serap. & Auicennam à græcorum Laserpitio nihil differat, laseris succus esse nequit. Secundo Ludouicus Romanus refert Belzoin esse gummi arboris: atqui Laser nõ arbor sed βοτάνη ἢ λάχανον ueteribus est. Tertio in Belzoin officinarum nulla ferè comperitur acrimonia, nedum tanta quantam Galenus ei tribuit, dum laserpitij loco euforbium nõ recens substituit. Quid uerò officinarum belzoin siue asa dulcis sit, indicabitur paulo post inter gummi & resinas sub belzoin. Asa autem fœtida etiam est liquor laseris Parthici & Persici, seu cũ Mesue Medici, & Syriaci, sed uirus & putrilaginem resipiens: atq; nostra asa fœtida, porracium quid potius resipit & olet, q̃ uirus & putrilaginẽ. Videtur itaq; alterius peregrinæ plantæ q̃ Silphij lachryma aut succus esse.

CENSVRA probitatis simplicium.

Elateriũ ex cucũere agresti sic colligitur: Decerpti cucumeres maturi, q tacti protinus exiliũt, imposito supra uas aliquod rariore cribro, sigillatim supino cultro sursũ uersus aciẽ habẽte findũtur, atq; p cribrũ humor in subiectũ uas exprimitur, simulq; carnosũ quod hæsit cribro, quo facili⁹ excidat eliditur. Coaceruata aũt in cribro segmina dulci aqua perfun

CENSVRA PROBITATIS SIMPLICIUM.

duntur, & denuo pressa abijciuntur: humor in peluī agitatur & linteo oppressus duplicato, soli exponitur: dumq́; steterit, tota supernatans aqua cum spuma identidem effunditur: deindè conterendo cogitur in pastillos, & seruantur.

Elaterium porrò optimum est leue non ponderosum, cum candore leniter humectum, gustu amarißimum, quodq́; lucernarū luminibus obiectum facile flagrat, quia subpinguis eius est liquor. Improbatur scabrum, turbidum, porracei coloris, mediū cerui & cineris colorem referens, & graue. Sunt qui amylum immisceant, ut candorem ipsum imitentur, ponderosiusq́; sit.

Glycyrrhizæ succus ex Creta optimus, hoc est, dulcißimus, mollis, recens, purus, tenax, & qui confractus splendescat, nigerrimus & qui linguæ subditus tandem totus eliquescat.

Hypocisthis licet quædam flaua, alia uirens, alia candida Dioscoridi dicatur, antè præparationem intelligitur. In offas enim conformata est nigra, lēta, sapore astringente, odore non ingrato. Succus est ex quodam cisthi radicibus adnato tritus & expressus atq; sole siccatus. Nobis desideratur, nisi ex emporijs adferatur.

Ladanum liquor est, ex alterius cisthi ledon appellati folijs exsudans. Optimum minimeq́; adulteratum, odoratum esse debet, subuiride, facile mollescens, pingue, resinosum, friabile enim uetustate elanguit,

languit, arenularumq; aliarumq; sordium expers, nec squalore obsitum.

CENSVRA probitatis simplicium.

Lycium uerum ignoratur. Ex emporijs quidem importatur, sed undè conficiatur non constat. Paretur non ex Periclymeno, sed potius ex baccis pyracanthæ, id est, nostræ uulgaris hagedorn.

Manna Aëromeli, id est mel aërium, ros est, qui ex aëre in arbores, herbas, lapides, terramq; decidens densatur, & cogitur in grana minuta. Præfertur Calabra præsertim quæ ex folijs arborum collecta est, quæ ex hoc dignoscitur, quod grano constet exiguo, translucente, graui, similis masticbes granulis, candidis & gustu dulcibus & suauibus. Secundũ locũ obtinet quæ è ramis colligitur. Tertium quæ in lapidibus. Hæ crasßiores sunt & minus syncerę, colore turbido. Syriaca si sit, perfectè granulata mastichæq; aßimilis, ualdè etiã probatur dulcis & recẽs. Cum iam exoleuit, floccorum bombacis refert imaginem, leuis, concauaq; est. Adulteratur amyli farina, rebusq; similibus: sed maleficium facilè deprehẽditur. Insuper & ea quæ simul concreuit, saccaro & sena adulterata esset solet, ac croco, carthami'ue flore tincta: uerum gustu deprehenditur, atq; liquescit & tempore mollescit.

Mel optimum sit purum adeo ut totum perluceat, odorum, flauum, accerrimum, dulcißimumq; gustanti & iucundißimum: consistentia nec crassa nec liquida, sed tam sibi cohærens, ut continuitatem suã

CENSVra probitatis simplicium.

quasi linea longißima non intercisum seruet, si digito attollitur. Idem coquendo paucam spumam emittit, nec thymum immodicè olet. Album etiam colore si fuerit, modo notarum bonitatis alia nulla desit, nihilo deterius fuerit. Quin Hispani & Narbonenses mittunt albißimum & longè præstantißimum, idemq; prædurũ, quale etiã flauũ præferunt liquido: quippe quod humore aliquo est uitiatum.

Myrrha Arabicæ arboris lachryma est. Huic tametsi non quadrent omnes notæ à Dioscoride descriptæ, quùm tamen multis sit prædita bonis qualitatibus, existimant nonnulli pro uera posse usurpari. Eligenda est pinguis, resinosa, rubescens, densa & splendens. Sunt qui affirment storacem liquidã, qua officinæ utuntur, stillatitiũ myrrhæ liquorem esse, qui stacte ueteribus dicebatur, quod nullo modo cõuenit: nam storax liquida factitium potius quiddã uidetur: sed & quùm odore sit teterrimo, à myrrha alienißima res est, cuius nullus usus pro myrrhæ stacte esse debet. Quod autem stillis expreßis magma myrrhæ superest, uulgò quoque styrax rubra dicitur.

Quod uerò de Opocalpaso scribit Galenus, quod Myrrhæ similitudinem gerat, & in optima myrrha inueniatur, sed uenenosum & exitiale sit, multosq; sua ætate mortuos esse, quòd in medicamentis opocalpasum pro myrrha assumpsissent, nemini no

stra

ſtra ætate contigiſſe audiuimus, quod magnum argumentum eſt nos uera myrrha carere.

CENSVRA probitatis ſimplicium.

Oleum ex oliuis maturis expreſſum, colore ruſo, purum, perlucidum, tenue, odore exiguo, ſed grato, ſapore dulci, ſubacri, & indicibili, recens, aut nõ ita uetuſtum, niſi uetuſto egeatur: in quo uidelicet uetuſto trigenarium trimo, & quadragenariũ quadrimo eſt plurimo ualentius, ubiq; craßius, grauęolentius, calidius, acrius.

Oleum omphacinum ex immaturis oliuis expreſſum, ad uiride inclinat, recens ſit, odoratum, morſus expers, ſapore acerbum.

Opium ſuccus eſt è capitibus papaueris nigri. Duũm eſt generum: unum ex capitibus & folijs expreſſum, græcis meconium uocatur, illud ignauius: Alterum ex capitibus paululum inciſis exſtillans, uerum eſt opium. Optimum eſt denſum, graue, amarum, odoratu ſoporiferũ, quod facilè aqua diſſoluitur, leue, candidum, neq; aſperum, neq; grumoſum, quod colatum non ſtatim ut cæra coëat, quod in ſole diffundatur, & admotum lucernis, clara non atra luceat flamma, & extinctum odoris uim conſeruet. Adulteratur glaucio, hoc eſt, menitha, aut gummi, aut ſylueſtris lactucæ ſucco. Verum glaucio fucatum in dilutione croci colorem reddit: lactucaceo ſucco deprauatum, inodorum eſt & aſperius: gummi uitiatum, infirmum eſt, & ſplendeſcit, nec deſunt qui adipem admiſceant.

CENSVRA probitatis simplicium.

Mirũ est quod de Asiaticis Turcis refertur, qui in Natolia sua.i.Asia minore magno studio & frequentia papauer hodie colunt, et præparant Opiũ, quod uernacula lingua Maßlac uocant, cuius usus illis frequens satis est ad pisi magnitudinem de eo sumentibus, non pro somnolentia sed annimositate comparanda: atqui in prælia ruituri aliquanto copiosius sumunt, unde ueluti insani disturbato nimirum cerebro ferũtur in obuia quæq; pericula, nihil quidquam timentes. Sed Ianniceri hæc plerumq; faciunt, quibus summa militiæ uirtus commissa est.

Opponax succus est effluens & incisa radice aut caule panacis heraclei dicti. Hodiè est cognita planta, & ipse succus qui maximè probatur quã amarissimus, internè albus aut suffuluus, foris colore croci, læuis, pinguis, friabilis, tener, statim in aqua eliquescens, graui odore: Niger improbatur ac mollis. Adulteratur Ammoniaco aut cera: sed sinceri experimentum est, si digitis in aqua friatus resoluatur & lactescat.

Saccarũ est præstantißimũ, quòd durum, solidũ, & mutuo metarum allisu sonorum est, ligni sicci & solidi modo: tamen ob siccitatem & imperceptam raritatem leue, dulcißimum, cãdidißimum & niuis in morem scintillans, cohærens, quale Valentinũ in metas Pyramidum æmulas (panes uocant) coactum paruas, ponderis libræ unius & dimidiæ, uel circiter, carißimum, & cõfecturis siccis aptißimum, pe-

nidijs

nidijs ob ſiccitatem nimis friabilem, ineptum.

Illi dotibus & precio eſt proximum quod Madere appellant, ſed in metas ponderis librarum. vj. vij. viij. ix. x. formatur, confecturis expeditum: quia minus precioſum, non multò tamen imperfectius.

CENSVra probitatis ſimplicium.

Tertium ſtatuitur lentile, album quidem ſed pinguius, ob id uilius, neq; confecturis ſiccis aptum, ſed penidijs idoneum.

Quartum ex Canarijs nunc dictis inſulis, olim Fortunatis aduehitur, etiam intus albicans, bonitate inferius prædictis, præſtantius ſequenti, metis conſtat maximis, pondere librarum decem, duodecim.

Quintum ignobiliſsimum ſancti Audomari dictum, foris albidum, intus ſubrubrum, tanquam alio fartum, & foris dolo tectum, metis æqualibus, omnium glutinoſiſsimum, condituris ſiccis ineptiſsimum, liquidis ſeruit & ſyrupis, opiatis, conſeruis, & ſimilibus, quia uiliſsimum, & uilitatem tegit aliorum miſtura. Id ſi mare ſentit (nam eo naues ob grauitatem ſaburrant) rubrum uulgò dictum fit: quanquam ſunt qui rubrum ſpumam & ſpurcitiam omnis ſaccari ſe coquendo purgantis exiſtimant. Ex micis horum colliſu eliſis etiam metas quidam cogunt, quæ ſimplicium naturas ſequuntur.

Ex his quod generoſiſsimum, minimam coctione-

nem ſuſtinet, ne pulueruſcat: ignobiliſſimum contrà: cætera pro acceſſu aut receſſu uariant.

CENSVRA PROBITATIS SIMPLICIUM.

Sanguis draconis ueterum & eadem Cinnabaris uera (quæ res mineralis erat) hodiè ignoratur. Qui uerò ſanguis draconis oſtenditur, factitius eſt ex ſanguine hirci, bolo armenia, & ſucco ſorborum, & alijs: quo tamen prò ſanguine draconis dicto rectius uti poſſis. Florentini præter hunc factitium ſanguinem draconis, ſtatuunt adhuc duo eius genera, nimirum lachrymam cuiuſdam arboris gummiam ſui generis, de qua Aloyſius Cadamuſtus Patritius Venetus nauigationis ſuæ lib. 1. cap. 4. dicens eſſe lachrymam proceræ cuiuſdam arboris in inſula Affricæ, porto ſancto dicta, genitæ, quæ quidem lachryma colore eſt intentè rubro, ſanguineo, tranſparens, friabilis: alter ſanguis draconis illis eſt acchilleæ ſyderitidis ſuccus defæcatus atque ſiccatus. Porro de Cinnabari dicemus inter metallica.

Scammonium ſtillatitius liquor eſt plantæ, græcis ſcammoniæ dictæ. Laudatur nitidum, rarum, leue, colore quàm ſimilimum taurino glutini, fungoſum, tenuibus fiſtulis addunt nonnulli, ut linguæ tactu albeſcat: ſed ut ait Dioſc. huic notæ fidendum non eſt. hoc enim euenit adulterato, quod admiſto ſit tithymali lacte. Hæc autem nota longè certior eſt, nempe ſi guſtatu linguam non urit, quemadmodum tithymalus. Adulteratur tithymali lacte &

ctæ & farina orobi, sed ex notis prædictis dignoscitur.

CENSVra probitatis simplicium.

EX GVMMI ET Resinis.

ARmoniacum græcis hammoniacum thymiama, & latinis ammoniacum dictum, lachryma est ferulæ Dioscoridi. Probatur benè coloratum, minutis glebis thuris similitudine, densum, sincerum, castoreum odore imitans, gustu amarum: ligni, calculorum, similium'que sordium expers.

Bdellium lachryma arboris Sarracenicæ uel Scébrachenicæ cum Hermolao, optimum est carens cortice, ligno, sordibus, ut taurinum gluten, translucens & clarum, odore ungnis marini incensum, gustu amaro, intus pingue, & si tactu subigitur mollescit. Scythicum est atrius, resinosius, molliens magis: Arabicum resinosum, liuescens, lucidum, magis siccans, nisi recens sit & humidum, & tundendo facilè mollescens: Indicum sordidum, nigrum, grandioribus glebis, in offas conuolutum. Adulteratur gummi, sed id minus est amarum & minus suffitu odoratum. Ex eo quod in usu est, deligendum quod maximè accedit ad prædicti notas, donec præstãtius aliquod aduehatur.

Belzoin officinarũ est myrrha potius electa dulcis, quàm laserpitium, ut supra in Asa demonstratũ

CENSVRA PROBITATIS SIMPLICIUM.

eſt. Optimum cenſetur tranſlucens, albis præditum glebulis, thuris æmulum, rubeſcens, odore grato, & quando uritur xyloaloës odorem referens: hac enim ratione ab adulterino dignoſcitur.

Camphora uel Caphura, Arabibus Indicæ arboris lachryma eſt, Alijs uero, Indici bituminis genus. Ferunt Indos id bitumen quod ex Camphora natiua ſtillat excoquere, quodq; tenuiſsimarum eſt partium albeſcere, & ſublatum operculo adhærere, caphuramq; in hunc modum conformari, ut illam uidemus. Hinc fit ut mercatores Caphuræ bitumē plærunq; admiſceant: ſed nō ita candicat, ut caphura illa modo iā dicto excocta. Eligatur alba, pellucida, ſincera, ualde odorata, quæ pani calido impoſita madeſcit. nam quæ ſpurca eſt areſcit. Semine lini, aut pſyllij, aut pipere ſepulta conſeruatur, ne aëri expoſita euaneſcat. Deterior eſt craſſa, fuſca, nigra, aſſulis ligni ſui implicata.

Dragagantum, græcis tragacantha, lachryma eſt, quæ à radice plantæ cuiuſdam ſpinoſæ eiuſdem nominis manans, concreuit. Laudatur alba, perlunens, gracilis, læuis, ſincera, ſubdulcis: ſaliua in ore diu lenteſcit. Quæ uero eſt antiquata magis palleſcit primum, deindè rufeſcit, tandem etiam flaueſcit, (quod lachrymis propè omnibus commune eſt) ſitq; tragacantha hæc annis amara, ob idq; calidior, dulcium cæterorum more. Ob id etiā multi

traga

tragacantham flauam antidoto aureæ Alexandri, antidoto Hadriani, & diacurcumæ maiori & alijs quibusdam compositis miscent, quæ calida sunt, præsertim ubi cocta sunt, & (ut dicunt) fermẽtata, post annum scilicet dimidium: alijs uerò frigidis aut temperatis albam aut pallidam. Porro Florentinis uidetur gummi Arabicum esse uera tragacantha. Et tragacantha dicta uidetur eis esse acacia: aiuntq; proinde alteram alterius loco sumi posse, cum uires habeant similes.

CENSVRA probitatis simplicium.

Elemi siue Elemnij gummi, quibusdam cedri lachryma est, aut oleæ Aethiopicæ, aut arboris ignotæ. Melius est scammonio simile, resinosum, fuluũ, stillis exilibus constans, mordax. Damnatur hãmoniaco uel gummi Arabico simile, colore nigricans, morsus expers. Explora an uerum sit officinis: nam quod proferunt, est resinæ piceæ aut pinus, quam Burgundicam uocamus, colore & consistentia simile, & odore primum leui, deinde tamen ualentissimo, & multis graui.

Euphorbium est succus ex arbore ferulæ simili emanans. Duo eius genera Dioscoridi: Vnum sarcocollæ modo emicans, in granula concretũ orobi magnitudine: Alterũ ueluti fæx quædam est, imbecillius. Sit autem probum Euphorbium lacteum, causticum & urens, tenuium partium, uel orobi magnitudine, sarcocollæ modo emicans, uel in ouillis, aut hædinis uentriculis exceptum & concretũ,

CENSVRA probitatis simplicium.

(quoniam hos solos non erodit.) uitreum, translucens, acre, recens, albißimum, ubi calore multo & igneo egetur: ubi modico, luteum & uetus. Recens enim albus est & calidus, & leui gustatu os accensum diutius sic tenet, ut cætera gustata euphorbium resipiant. Calor autem hic caducus est & cito euanidus, fit'que uetustate cineritium pallidius aut flauius, & modice calidum. Bimum aut trimum adhuc mediocre uiribus est, & interdum quadrimum: quinto autem aut sexto anno exoluitur, procedente'que tempore totum elanguescit, ne putes cum uulgo annis decem posse integrum seruari, etiam cum milio, lentibus & fabis. Recens uerò, quia uiribus est uiolentis, non usurpandum nisi medici optimi consilio, præsertim sumendo remedio. Mesuæ uerò optimum est leue, fragile, pallidum, clarũ, acerrimum, odore mordax, annotinum. nam recentius igneũ est & uenenosum. Adulteratur lacte hædino, sarcocolla, glutino: id igni iniectum, odorem edit fastidiendum: aut sarcocollæ & gummi Arabici mistione: sed tunc difficile est experimẽtum, quia (ut modo dictum) euphorbio os uel leui gustu accensum, additamenta reliqua dignoscere & interstinguere nescit.

Galbanum ferulæ Syriacæ liquor est. Laudatur multis granulis constans, merum, thuris aut ammoniaci effigiem præbens, cartilaginosum, pingue, non lignosum, retinens nonnihil seminis è sua ferula,

rula, graue odore, sapore abominabili, neque humidũ, neq; aridũ, sed humidi et aridi medium. Adulteratur resina, fabæ farina, & ammoniaco: quod ex notis iam dictis deprehenditur.

CENSVRA probitatis simplicium.

Gummi Arabicum uulgò dictum, & gummi absolutè, ex Acacia Aegypti spina: laudatur uermiculorum in speciem contractum, uitri modo perlucidum purum.

Lacca Arabum, græcis cancamum dictum, hodie non reperitur: ideo'que eius succedaneo styrace utendum.

Manna thuris, sunt minutißimæ thuris micæ, ex magnis fasciculis concussu elisæ, à thure læuigato diuersæ. Laudatur alba, pura, micarum'que frequentia prædita. Sunt qui cribrata pini resina, ac polline & gummi, aut cortice thuris contusi adulterant: sed hæc igne deprehenduntur. nam adulterata non æqualiter flagrat incensa, nec aëreum uaporem sed fuliginosum & impurum exspuit, uariarum'que odorem habet, quia gummi non inflammatur, resina in fumum abit. Hodiè minutißimæ thuris micæ sunt in usu.

Mastiche lentiscina resina est ex Ebio insula. Præfertur resplendescens nicedulæ modo, & candore Hetruricæ ceræ similis, crassa, retorrida, odorata, friabilis: Viridis inferior est. Adulteratur thuris resinæq; pineæ nucis mistura.

CENSVra probitatis simplicium.

Pix è lignis pinguibus et resinosis fluit, præsertim pino. Quibusdam tamen in locis propter pini penuriam, ex picea, cedro, terebinthe, cæterisq; similibus congregatur, eo quem infra dicemus modo. Pix naualis uulgo uocatur, estq; duorum generum. Liquida & sicca. Liquida duorum item est generum: Vna quæ primum affluit, aquæ perquam similis, qua in Syria utuntur in condiendis corporibus, & cedriam appellant, quòd ex cedro fiat: nam pinos non habent: Altera secundus est qui effluit liquor, qui uasculis collectis, densatur aceto, sicq; coactus, pix brutia appellatur, in hoc solũ à priore differens, quod concreta sit, colore fusco, & pinguior: hac picabantur utres uinarij. Pix arida fit è liquida iterum cocta, huius sunt itidem duo genera: Vnum quod uisci modo lentescit, alterum siccum & friabile.

Præter hæc aliud quoddã genus reperitur, quod pisselæon appellant: exprimitur ex lana, qua excepti sunt uapores elati sursum quam diu pix coquitur. Præfertur quod ex pice brutia fit.

Aliud picis genus zopissam uocabant ex derasa nauibus resina & cera conflatam. Omnes hæ picis differentiæ reperiuntur. Liquida præfertur splendens, læuis, syncera. Sicca probatur pura, pinguis, odorata, subrufa, & resinosa. Improbatur adusta, fumum redolens & acida. Probatur uerò ea, cuius fragmenta splendent, quæ dentibus

tibus pressa lentescit, & gustu est suaui.

Pix græca pini alteriusue arboris resina est aqua cocta, donec perdito natiuo odore, friabilis & arida reddatur: hæc colophonia uocatur, quod è colophone adueheretur. Per colophoniā igitur semp pix græca intelligenda est, non quod resina incocta non etiam colophonia uocetur, sed quod in medico usu huiusmodi resinis non utimur, nisi coactis, aut rarò admodum, præsertim cum liquidæ sunt.

CENSVRA PROBITATIS SIMPLICIUM.

Resina liquor est ex pinu, picea, abiete, terebintho, larice, cedro, alijsque similibus sponte profluens. Eius duplex est differentia: Vna liquida ueluti terebinthina ex terebintho, larigna, è larice quæ uulgaris Italiæ est Terebinthina: nam eius, quæ è terebintho profluit, copiam non habemus. Altera arida ut quæ ex pinu exit, & è fructu arborum resiniferarum, thuri similis. Ex liquidis terebinthina resinas omnes antecedit, candida, perlucida, uitreo colore, & in cæruleum uergente, odorata, terebinthum olens. In huius locum successit, ut dictum est, larigna quæ mellis colore & odore esse debet. Ex aridarum genere eligi debet odoratißima, translucens, non retorrida, neque nimium humida, friabilis, & quendam ceræ colorem præbens. Improbatur rubra, & dealbata. Ex his resinæ è picea & abiete, cæteras antecedunt,

dunt, & thus odore imitantur.

CENSVRA probitatis simplicium.

Sandaracha Arabum est gummi iuniperi, uulgò uernia: quia uerno tempore exsudat, & rore uerno magis concrescit, & legitur. Bonum est recens, perlucidum, pallidum, dum ueterauit, flauescit, & fit friabile mastyches modo, quam toto habitu multum mentitur. In usu frequentiori tamen est scriptoribus & pictoribus quàm medicis, præterquàm in suffitibus. Sandaracham autem Arabum euidenter diximus propter sandaracham græcorum, quæ inter metallica censebitur.

Sarcocolla lachryma est arboris in Perside nascentis, pollini thuris similis, colore candido aut rufo, gustu amaro. Præfertur rufa, & quo gustu amarior est, eò melior. Adulteratur gummi, sed gustu deprehenditur. adulterina enim amara non est, quanquam uera inuentu rara est.

Serapinum quod græcis sagapenum nuncupatur, ferulaceæ plantæ succus est. Optimum est translucens, fuluo forinsecus colore & intus albo, nescio quid inter laser & galbanum redolens, gustu acri. His addit Mesue ut sit spissum, & leue, odore porri, facilè in aqua uel uino resolabile: quia quod has notas non habet, adulteratum alijs gummi censetur. Præstantius est quod ex Oriente aduehitur, quàm quod aliundè.

Storax hodiè duorum est generum. Vnum sto-

rax Calamita appellatur, græcis simpliciter styrax: Alterum storax liquidus, qui myrrha stacte (quæ pinguißima myrrhæ pars est) plærisq; esse creditur: hoc tamen falsum esse deprehenditur in eo qui in officinis est, quia quum odore sit deterrimo, à myrrha alienißima res est. .

CENSVRA probitatis simplicium.

Styrax uero calamita gummi est arboris malo cotoneæ similis. Præfertur flauus, subrufus, crassus, resinosus, albicantibus grumis, quamplurimum in sua odoris gratia permanens: qui dum mollitur melleum liquorem reddit: Deterior niger, friabilis & furfurosus. Adulteratur ligni ipsius scobe, melle, cera, adipe odoribus imbuto, & quibusdam alijs. Dignoscitur quod adulteratus inualido sit odore: sincerus uerò admodum acer sit. Qui hodie officinis in usu est, aliqua ex parte Dioscoridis descriptioni conuenit, eo'que utendum arbitramur, donec melior proponatur. Notandum itaque demum propter confusionem uitandam, styracis nomen multis tribui, uidelicet Calamitæ ueræ, de qua modò hic: item liquidæ, item rubræ: (de quibus duabus supra in myrrha:) item cortici cuidam ligneo, fusco & arido, quem thymiama uocant, atque malè storacem rubeam.

Thus, lachryma arboris Arabicæ, pinguius, albius, emplasticum: flauius & siccius, & antiquatum magis. Quod fœmininum uocant, resinosum

magis

CENSVRA PROBITATIS SIMPLICIUM.

magis est ac molle, cito ardens: masculum in thuris genere primatum tenet, suapte natura rotundum, guttarum formam retinens, indiuiduum, candidum, cum frangitur intus pingue, in suffitu statim ardens. primum quidem candicat, tandem etiam rufescit. Adulteratur resina piceæ, & gummi: sed thus ardet: gummi non inflãmatur: resina in fumum abit.

Vernix paulo supra in sandaracha.

EX MARINIS.

Ambra odorifera (ad differentiam ambræ citrinæ, de qua paulo post in succino) quæ ex Arabia facile & India defertur: Iuxta quorundam sententiã etiam ex bitumine nascitur, eodem, quo Ambra fulua Germanica, modo. Hæc plerunq; in uentre piscis reperitur: improbatur quæ in stomacho est: ea uerò optima habetur, quæ nondum à piscibus deuorata est, tametsi in ipsis piscibus non aspernanda interdum reperiatur. Optima est quæ ex India aduecta fuluescit: post eam quæ ex Arabia fœlici adfertur. Est etiam factitia ex Moscho, Zibetho, ligno aloês, stirace & ladano: Odor autem rerum ex quibus fit, & color qui plerumque niger est, illam prodit: præterea aquæ imposita citius mollescit quàm natiua.

Bitumen græcis ἄσφαλτος dictum (de quo ambigi posset an marinis uel terreis attribui

bui debeat, cùm utrinque nobis suppeditetur) est ueluti terræ adeps, qui facilimè ignem concipit. Duûm est generum. *Quod liquidem est, ut oleum uulgò* Petroleum *uocatur omnibus notum:* Aliud *densum picis modo, quod antequam concrescat liquidum aquis supernatare solet:* Huius *generis est quod in* Iudæa *nascens peculiariter Asphaltos dicitur:* Eius *uerò probatio est ut purpuræ modo splendeat, sit'que ponderosum, & ualidum odorem uibret.* Nigrum *autem & sordidum uitiosum est.* Adulteratur *pice, quod color niger indicat, & picis odor.*

CENSVRA probitatis simplicium.

Quod Babylone *natum* Naphta *uocatur teste* Dioscoride, *Bituminis candidi aut etiam nigri colatura est, uis ei ignium rapax.* Huius *loco quia ad nos non adfertur, nostro petroleo uti possumus.*

Quod in Apo[illegible]nia *Epiratarum nascitur, quod mistam bitumini picem redoleat, pissaphaltos appellatur, & mumia* Arabū *esse creditur: tametsi mumiam etiam appellent confectionem quandam qua cadauera condiuntur.*

Factitia etiam est pissaphaltos admixta pice bitumini.

Aliud porro bituminis genus est lapidis modo induratū, ueluti terra pharmacitis, aut ampelitis: Deim *quod instar fragmentorū ligni terra effossū, sed atrum ut carbo, multis locis reperitur.* Multi

præterea alij lapides bituminis naturam habent, quæ aliâs indaganda præterimus.

CENSVra probitatis simplicium.

Blatta bizantia, unguis odoratus dictus, conchylij tegumentum est odore Castorium referente, ad suffitus idoneum. ipsa enim testa mox liquatur igni, bituminis modo, quòd etiam improbè ipsa olet. Quidem albicantem odoratam magis commendant.

Succinum quod græci ἤλεκτρον & fabuloso nomine λυγγούριον, Arabes karabe & kakabre, Galli ambram seu ambram citrinam, Germani ueteres glessum q.d. uitreum, recentiores Agtstein/ Sudanij gentar appellant, est purißimum, leuißimum, optimum, suiq; generis bitumen, (quemadmodum & Ambra & Camphora) quòd è littoribus defluens in mare, concrescit eo quo uidemus modo. Reperitur in Prußiæ Germanicæ regionis maritimis, procellis in littus prouolutum, & ritibus accolarum ad id destinatorum exceptum.

Eius sunt aliquot genera: Fuluum quod flauum, clarißimum & omnino perlucidum est, unde & falernum Valerio Cordo dicitur: item cereum, itidem flauum ceræ colorem habens, nec adeò pellucidum: item nigrum. Gagates enim ille lapis paleas attrahens, nihil aliud est, quàm Succinum nigrum: atque hæ differentiæ à coloribus sumptæ mutuò inter se permiscentur atque confunduntur. nunc enim dicti modò colores conspiciuntur turbidi, nunc omninò

pellu=

pellucidi, nunc ex quibuſdam eorum aut ſimul omnibus mixti & ceu conuoluti. Ex his itaque differentijs, candidum cui olim nulla authoritas, quoniam parcius gignitur, nunc auri precium æquat, præſertim quod pellucidũ eſt: deinde quod falernũ. In quibus etiam eſt cernere lacertas, ranas, culices, muſcas, formicas, & alia inſecta, quæ in eo trãslucent, atq; metallica etiã quædã, ceu aluminis chalcanthiq; uenas, &c. Probatur ſuccinũ omne quod attritu calefactũ, ilico paleas, aliasq; res minutas ad ſe trahit, & quod accenſum bituminis odorem reddit.

CENSVRA probitatis ſimplicium.

Vniones ſeu margaritæ ex quodam concharum genere auulſi, ſint corpulenti, integri, non perforati. Sunt qui à natura perforatos præferant, quod per foramen excrementis ſint purgatæ.

EX TERREIS.

Bolus armenia hodie duorum eſt generum: alterum orientale: alterum noſtras, quod multis locis & proximè in uicinia huius urbis, utraque rubricæ ſpecies eſt. Exiſtimant nonnulli bolum Orientalem ex Armenia aduehi, eſſéque illam ipſam, quam Galenus colore pallido, Arabes luteo, croco ſimilem deſcribunt. Cæterùm cum illa ſit rubra, ut dictum eſt, non abs re dubitatur, an ſit bolus armenia. Alij putant ueram eſſe terram Lemniam, quæ olim capræ imagine ſignabatur: aut eam potius, quæ Galeno rubrica Lemnia uocabatur, à terra Lemnia differens. Nam rubrica manus

inficit, terra uerò minimè: Vtut ſit, exiſtimamus alteram alterius loco uſurpari poſſe. Noſtrate uti poſſumus in medicamentis foris applicandis: imò & intus, ſi ritè præparetur, hoc modo: Abluatur uulgaris noſter bolus aceto acerrimo, ut quàm puriſſimus ab arenoſa commixtione reddatur, & iterum puratus exſiccetur: Deinde quod ſiccatum eſt ponderetur, tantundémque ponderis aceti capiatur cum quinta eiuſdem ponderis parte olei, atque ita in maſſam ſubigatur totus bolus, qui ita paratus, in fictili Sigburgico reponatur, quod ſubfoſſum in uino uel terra aſſeruetur per aliquot menſes pro fermentatione: imo quo diutius ita fermentetur, eò melior reddetur. Huius boli ita parati uſus non incongruus erit tempore peſtilentiæ, quam miſericorditer auertat Deus.

CENSVra probitatis ſimplicium.

Ochra eligenda leuiſſima, et omninò lutea, friabilis, non lapidoſa.

Rubrica ſinopis Dioſcoridi dicta, quod in Sinope urbe uenderetur, terra rubra eſt. Hodie ad nos ex plæriſq; alijs locis aduehitur ſub boli armeni nomine, cuius modò meminimus. Maximè probatur ex Dioſcoridis ſententia, grauis, denſa, ad iecinoris imaginem uergens, calculorum expers, concolor, quùm diſſoluitur admodum fuſilis. Bolum autem intelligimus noſtratem.

Rubrica qua hodie fabri utuntur, aliud rubricæ genus eſt, fitq; ex ochra cocta.

Sigillũ

Sigillum lemnium siue terra sigillata officinarum, terra Lemnia Dioscoridis, & Galeni, esse debebat. Hoc tempore duo terrarum genera Constantinopoli adferuntur, una rubescens, in placentulas exiguas formata, charactorib. Turcicis signata: altera ex cineritio colore candicans, maioribus formata placentulis, characteribus item signata Turcicis. Magno in pretio sunt apud Turcas, maximeq; commendātur aduersus uenena, neque facilè earum copia haberi potest. Quæ Constantinopolim adferuntur, non è Lemno sed alijs ex locis multoq; longius dißitis aduehuntur. Itaque arbitrandum non est ullam ex iam dictis terram Lemniam esse. Rufa quibusdam è Lemno aduehi, ueráque terra Lemnia esse creditur. Plærique bolum armeniam orientalem ueram esse terram Lemniam crediderunt. Sed nihil certi statuere poßumus: magis tamen illi quadrare uidentur terræ Lemniæ notæ, quàm duabus prædictis. Reperta est etiam in Melita, terræ quoddam genus candidum, leue, quod à circumforaneis impostoribus uenditur, aduersus uenena efficax. Itaque terræ lemniæ loco commodè, aut bolus armenia ex Oriente petita, aut prædictarū aliqua sumi potest, tametsi Turcicæ aduersus uiperæ morsus non admodum efficaces sint, multoque minus quæ ex Melita adfertur. Verum si bolus armenia aduersus uiperæ morsus eam haberet uim, quam terræ Lemniæ tribuunt, terra lemnia le-

CENSVRA probitatis simplicium.

CENSVRA probitatis simplicium.

gitima sine cõtrouersia esset, aut saltem illi securè substitui posset, & facilè esset experimentũ, quemadmodum de Turcicis terris in canibus à uipera demorsis periculum fecimus. nam quibus allium cũ uino datum est, hi liberati sunt, quibus uerò terræ supra recitatæ, hi mortui sunt, aut magna cum difficultate liberati.

Terræ sigillatæ officinarum cum ne una quidem notalemniæ quadret, nullus usus esse potest, nisi in ijs duntaxat medicamentis, quæ foris adhibentur. hæc enim nihil præter manifestarum qualitatum operationem desyderant.

EX LAPIDIBVS.

De cadmia fornacaria, quæ thutia est officinarũ, agitur infra inter metallica in thutia.

Cadmia fornacaria melior est botrytis, idem racemosa, in summo fornacis ærariæ affixa, densa, modice grauis, in leuitatem magis inclinans, colore spodij, & quæ fracta cinerulenta & æruginosa est.

Cadmia lapis, calaminaris uulgò dicitur, cuius puluere æs rubrum pallore tingunt, & augent etiam hodiè fabri ærarij. Is alieno sapore mandenti est, & in farinam tritus, aceto subactus, in sole siccatus coit in lapidem, in igne manet, & fuliginem edit luteam uel æream, quæ lapidi cuidam in lapidum fodinis inuento, à nonnullis malè pro Cadmia supposito, conueniunt. Reperitur itaque aliud Cadmiæ genus, lapidis similitudine, in ærararijs fodinis, teste Gal. tametsi Diosc. neget: imò

hodiè

hodiè adhuc reperitur, hisq; uſui eſt, qui aurichalcum conficiunt.

CENSVRA probitatis ſimplicium.

Hæmatites probatur friabilis, ſaturato colore, niger, durus, & ſuapte natura æqualis, nulla ſorde admiſta, nulloq; zonarum diſcurſu.

Lapis Iudaicus metæ ſtriatæ forma, tener, & friabilis.

DE LAPIDIBVS PRECIOSIS.

Lapis armenius, Italis uerdazuro, quaſi uiride cæruleum dicas, tametſi ex Armenia non aduehatur, multi tamen exiſtimant, eo qui ex Germania adfertur, uti nos poſſe, eo delecto, qui eſt læuis, colore cæruleo, perquam æquabilis & friabilis: Sed cùm nec eius magna ſit copia, eius loco lapidem Lazuli uſurpabimus.

Lapis Lazuli quem græci Cyaneum, Itali azuro oltramarino, hoc eſt, cæruleum tranſmarinum appellant, lapis eſt cærulei coloris, qui in ærarijs, argentarijs, & aurarijs uenis reperitur. Optimus eſt qui in aurarijs oritur, ſaturi coloris, maculas quaſdam aureas ſtellarum modo radiantes habens, qualis is eſſe ſolet, è quo fit color ille cæruleus. Huius uſus eſſe debet magna cura adhibita, ne factitij pro eo ſumantur: hos enim pictoribus relinquere debemus, natiuo'que benè uti, poſtquàm lotus erit.

EX METALLICIS.

CENSVRA probitatis simplicium.

AEris flos grana quædam minutissima sunt panici effigie, rubentia æris modo, quæ exiliunt ac erumpunt, quando æs per colã funditur, eiq; aqua pura et frigidissima affunditur. Facilè reperiri potest in ærarijs officinis.

Optimus est friabilis, in attritu seu cum teritur fulvescens seu rufus, milij effigie, breuis, ponderosus, modicè splendens, gustu adstringens & quasi mordens, qui delimatam æris scobem seu squamam & limaturam non recepit, qua sæpè adulteratur. Sed id facile deprehenditur dentium allisione. Scops enim nõ atteritur ne'ue friatur, sed dilatatur. Notandũ tamen quod Guido & alij consimiles neglectæ purioris latinitatis uiri alioquin docti, sub nomine floris æris intelligant accipiantq; æruginem.

Aerugo autem est æris uelut rubigo.

Aeris squama laudatur crassa, rufa: præsertim si aceti respersu æruginem contrahat, ueluti ea est, quæ ex ære rufo decutitur, & olim ex ære cyprio. Improbatur tenuis, inualida, candida, aut nigra.

Aes ustum probatur rubrum, & quod tritum, colore cinnabarim imitatur: nigrum uerò plus quã decet exustum est.

Aluminis apud ueteres tria fuerunt genera: liquidum, rotundum, scissile, non in fila tantum, sed

digitis friabile, quo duntaxat utimur sub nomine uulgari aluminis plumæ. Cæterùm quotiescunq; in medicamenti alicuius compositione alumen simpliciter reperitur, scißile intelligendum est, ueluti omnium efficacißimum: Optimum est cādidißimum, ualdè adstringens, graui odore, non lapidosum, non compactum, sed plærunq; in capillamenta quædam canescentia dehiscens: aquæ innatat, linguæ & cuti integræ mordacißimum, igni liquatur, ut alia alumina: quibus notis tribus ab amiantho lapide, pro ipso supponi solito, facilè secernitur: præterea gustu dignoscitur: nam lapis amianthus non adstringit, Ex Aegypto adfertur.

CENSVRA probitatis simplicium.

Præter iam recitata aluminū genera, factitia tria reperiuntur: nempè alumen fœcum, quod fit ex uini fœcibus sole siccatis, donec albescant, deinde ustis: Alumē calinum, quod fit è cineribus herbæ coli, seu Sodæ uulgaris: Alumen, Scaiolæ, idq; fit è lapide speculari, quem uulgò speculum asini uocāt. E factitijs etiam sunt alumen rochæ, & Zucharinum: Illud ex lapide candido, interdum subrubro sæpius præparato: hoc uerò ex alumine rochæ, saccharo, & oui albumine paratur. Aluminis liquidi & rotundi loco satis commodè usurpare possumus alumen rochæ. Syluio item uidetur alumen liquidum idem cum alumine rochæ esse, dum inquit: Liquidum maximè crassarum est partium, et uilißimi precij, quia in omnibus regionibus inuentu est facile, crustæ &

lateris figura. Quia facilè opinor liquatur, liquidum dicitur. hæc ipse.

CENSVRA probitatis simplicium.

Arsenicum, auripigmentum, metallica res est, aurum colore imitans. Eius apud Dioscoridem duo genera: Vnum è multis squamis tanquam bracteolis, ut altera alteri imposita uideatur, constat: id, si purum fuerit, nec ulli materiæ permistum, optimum existimatur: Alterum colore sandarachæ, hoc est, rubrum glandis effigie. Deligendum ergo aureo colore micãs, è tenuibus squamis cõpactũ, quod facilè finditur, & lapillis aut terræ permistũ non est.

Notandum autem propter confusionem uitandam, quod Serapio in Auripigmenti rubri nomine designatur Sandaracha, de qua paulò infra. Similiter eadem Sandaracha Chymistis Arsenicum rubrũ dicitur. Arsenicum autem absolutè positum, chymistis est album, naturale & foßitium. Risagalum autem, quod uocant, in genere est Arsenici in ijsdem fodinis inuentum.

Borax notum est officinis. Fit è lapide translucido borace dicto, nitri foßilis genere. Huius usus est in medicamentis & aurifabrorum officinis, quẽ admodum apud ueteres chrysocollæ. Hæc metallica erat & factitia.

Metallica in aurarijs, argentarijs, & ærarijs fodinis reperiebatur: præstantißima erat æraria, prasini coloris: sed & hodiè adhuc in ærarijs fodinis reperitur, arenæ per se similis, aut materiæ metallicæ per-

cæ permista, sed quæ abrasa arenæ similitudinem gerit. Factitia, ex pueri urina in æreo mortario trita pistillo æreo fiebat. Hæc medicis in usu fuit. Sunt etiamnum aliæ factitiæ, quæ pictoribus tantum seruiunt.

CENSVRA probitatis simplicium.

Chalcanthum infrà Vitriolum.

Chalcitis metallica res est, in uenis ærarijs nata, mediæ inter misy & fory facultatis, medijq; situs, quibus caremus ob non usum: habere tamẽ possemus utiq;, si prisca ueterum remedia in usum reuocare uellemus.

Cinnabarũ neotericorum, factitium quiddam est ex sulphure uiuo & argento uiuo simul ustis, proinde nulla ratione substitui debet pro Cinnabari græcorum, quæ uires habebat easdem cum hæmatite lapide, & tam rara erat etiam ætate Dioscoridis, ut uersicoloribus pictorum lineis uix satisfaceret, undè eam incognitam esse fateri cogimur. Eius nonnulla facta est mentio in sanguine draconis, supra inter succos & liquores.

Diphryges quasi bis tostum, est perfecti æris ueluti fex subsidens, & cohærens imæ fornacum parti: ablato ære post aquæ frigidæ effusionem uisitur: Acre est ut æs ustũ. Præfertur quod saporẽ æris & æruginis habet, astringẽs & uehementer siccãs linguã, quod exusta ochra sibi nõ uindicat, quæ tamen diphrygis uice uẽditur: adulteratur enim ochra usta quæ uti diphryges rubescit. Est etiãnum aliud genus

facti=

factitium quod ex pyrite eroso lapide fit, multos dies ut calx cremato, donec rubescat ut rubrica: deinde sublatum reponitur. Fiebat etiam è luti cuiusdam cyprij genere hodiè inusitatum, priora uerò duo genera facile reperiri possunt.

CENSVRA probitatis simplicium.

Lithargyros lapis est è plumbo factus. Plumbũ enim dum secunda fornace excoquitur, aut solum aut metallo aliquo permistum, partim in litargyron, partim, in plumbiginem uertitur. Duo sunt eius genera: Vnum colore aureo: alterum argenteo: quo fit ut illud lithargyros auri: hoc lithargyros argenti nominetur. Inde uerò hæc differẽtia nata est, quòd alterum altero maiorem uim ignis passum sit. Est igitur à colore & non à substantia illorum metallorum, auri scilicet & argenti denominata differẽtia, qua in re etiam Syluius hallucinatur. Lithargyrum auri præfertur, hodiè notißimum.

Nitri apud ueteres multæ erant differentiæ, natiuum, factitium, & aphroniteum, quod ueluti nitri flos erat. Hodiè unicum habemus nitri genus, nẽpè boracem non excoctam, quæ quibusdam nitrum foßile est, eoq; nitri loco uti possumus.

Sal nitri, tametsi proximè ad nitri naturam accedat, nullus tamen eius in medicina usus esse potest, præsertim in his quæ nitro assumuntur.

Sal natiuus est & factitius. Natiuus uel in terra uel ad mare ex aqua marina, uel in lacubus, uel in

flumini-

fluminibus, aut in fontibus. Natiui (quamuis uariæ sint differentiæ, diuersisq́; locis reperiantur) in usum tamen medicum tres recepti sunt, uidelicet, Sal ammoniacus, uulgò armeniacus dictus, sal gemmæ & sal Indus. Ex his uerò Salem gemmæ duntaxat habemus, candidum, translucentem crystalli modo, estq́; sal foßilis. Sed armeniacus hodiè dictus, non est natiuus sed factitius.

CENSVRA probitatis simplicium.

Ex eorum genere, qui spontè in aquis generantur, multæ sunt differentiæ. Qui in mari nascitur & in scopulis reperitur, ex spuma maris conflatus, spuma salis appellatur. Qui in Iudeæ lacu gignitur, in quo & asphaltus nascitur, à Mesue & ab Arabibus, sal naphthicus, amarus est. Hoc caremus quemadmodum & reliquis natiuis in Lacubus aut fluminibus repertis.

Factitiorũ uaria sunt genera, secundnm materiã, ex qua fiunt, differentia. Nam alij ex aquis salsis generantur, ueluti marinas, & qui ex fontibus fiunt, ut sal communis: Alij ex cineribus, alia'ue materia, quemadmodũ sal alcali, qui fit ex herba cali, ex qua etiam soda appellata, conficitur, & uulgaris Armeniacus, qui in Alexandria fit in balneis. Cæterum hodiè pro efficacißimo in Medicina sale gemmæ utimur, qui foßilis est, ut diximus, & in Germania alijsq́; locis eruitur. Præfertur deinde marinus, omnium infirmißimus & uulgaris.

Saccharum Candi tametsi Auicenna interdum salem

CENSVRA probitatis simplicium.

salem Indum appellet, inter sales tamen referendus non uidetur. Is præterea quem Dioscorides salis florem aut rectius maris florem (ἅλος ἄνθος) nominat, sali multũ dißimilis est. nihil enim aliud est quàm pinguedo quædam crocei coloris mari, Nylo, & alijs lacubus innatans, quem Val. Cordus Sperma Cæti uocatum esse non modò contendit, sed etiã demonstrat. Qui propriè flos salis dicitur, in salis fodinis reperitur, & in ipsis etiam salignis, uelut pollen quidam craßiorem salem ambiens tenuiorum multo est partium, quam sal, colore candidißimo, interdum cinereo, qui inferior est.

Sandaracha græcorum metallicus lapis est in metallicis uenis, plærunq; cum auripigmento siue arsenico nascens, rufa est, cinnabaris colore, nonnihil ad luteum uergens, quæ cum uritur, fumum exhalat pallidum, sulphurisq; uirus redolet, tametsi non cõsumatur. Facile hodiè legitima haberi potest: factitia tamen etiam fieri potest, si auripigmentum coquatur, donec cinnabaris colorẽ contrahat, potestque ueræ sandarachæ substitui loco: unde etiam Serapioni auripigmentum rubrum, & chymistis arsenicum rubrum dicitur: affinis enim est arsenico natalibus & natura, ut supra in arsenico dictum. Sed animaduertendum est Sandarachæ uocabulo apud Arabes uernicem intelligi, de qua egimus inter gũmi & resinas. Itaq; cura adhibẽda, ne altera alterius loco indifferenter usurpetur.

Scoria

Scoria, est ueluti stercus, spurcitia, & recrementum omnium ferè metallorum, germanicè ein schlackhen.

CENSVRA probitatis simplicium.

Differt à squama, de qua paulò post. Scoria itaq; illud est, quod à uena metallica, dum coquitur, excidit, quodq; ubi metallum in catinum defluxit, ab eo detrahitur, præsertim in secunda coctura. Prima scoria grauißima est, quia aliquid adhuc matalli admisti habet. Ideo secundo & tertio recoquitur, donec totum metallum exemptum sit, & scoria quæ subsidit leuißima est, & uelut spongia. Eximitur Scoria ex uenis auri, argenti, æris, plumbiq; candidi & nigri: Ex argenti uerò uiui plumbiq; tertij generis, quod cinereo colore est, uenâ non detrahitur scoria: nam ex his prius effluit metallum, quàm uena adeò cocta sit, ut scoria fieri poßit. Omnis scoria nitida esse debet, nigróque colore, ea excepta, quæ fit, ubi argentum ab ære separatur, (hæc enim uario colore esse solet) & scoria plumbi nigri, quæ ad luteum colorem accedit, & tenuis est, plærunque uitri luteo colore tincti splendorem imitatur: tametsi etiam reperiatur plumbo nigro supernatans, quæ colore argenteo spectatur. Scoria plumbea ea optima est, teste Dioscoride, quæ ad luteum colorem accedit & uitri splendorem imitatur, densa, fractu contumax, nihil plumbosum habens, cerussam repræsentans.

Spodium

CENSVRA PROBITATIS SIMPLICIUM.

Spodium in æris fornacibus inuenitur, ubi & pompholyx, quæ Arabum thutia est (nam officinarum thutia, ueterum cadmia est, ut dicetur paulo infra in Thutia) fiunt ex fauillis è metallo, dũ coquitur, emicantibus, & specie differunt. nam spodium fit è partibus craßioribus, & in ærariarum officinarum pauimentis reperitur. Ideò multum terræ colligit & spurcitia refercitur: Hoc hodiè in pharmacopolijs nihili griseũ, & à germanis graw nicht appellatur. Pompholyx fit è tenuißima fauilla quæ in altum euoluat, & tecto fornaciq; adhærens: principio cum fit aquarum bullis simile prodit, quæ per pluuias inter Veris initia erumpunt, colore albo, quæ in tenuißimum polliniq; similem puluerem dissoluuntur, similes habent facultates, sed pompholyx est tenuiorum partium. Pompholyga pharmacopolæ nihil albũ, germani weis nicht appellant. Probatur quæ Norenbergæ conficitur. Hodiè itaq; utrumq; cognitum, & facilè ex ærarijs officinis haberi posset: sed his substitui possunt Dioscoridis antispodia, aut officinarum thucia. Spodium Auicennæ fit ex arundinis radicibus, eiusq; usus est in ab Auicenna præscriptis medicamentis: nam antispodij genus est. Illud uerò quod ex boum, similiũq; animalium cruribus confectum officinæ usurpant, præstat reijcere, eiusq; loco, aut Auicennæ aut Dioscoridis aliquo Antispodij genere uti, in his præsertim, quæ intrò sumenda sunt, medicamentis: in his

uerò

uerò quæ foris adhibentur, aut uerò spodio, aut pompholyge, aut thutia officinarum præparata.

CENSVRA probitatis simplicium.

Squama metallorum est quæ malleorum ictibus de metallis, dum adhuc candent, excutitur: Verum enimuerò ex ære duntaxat & ferro decutitur squama.

Stommia ferri propriè dicitur, quod nos uernaculo sermone stahel appellamus, sicuti diligēter id etiam ex quarto libro meteororū Aristotelis notauit & collegit Matthiolus Senensis.

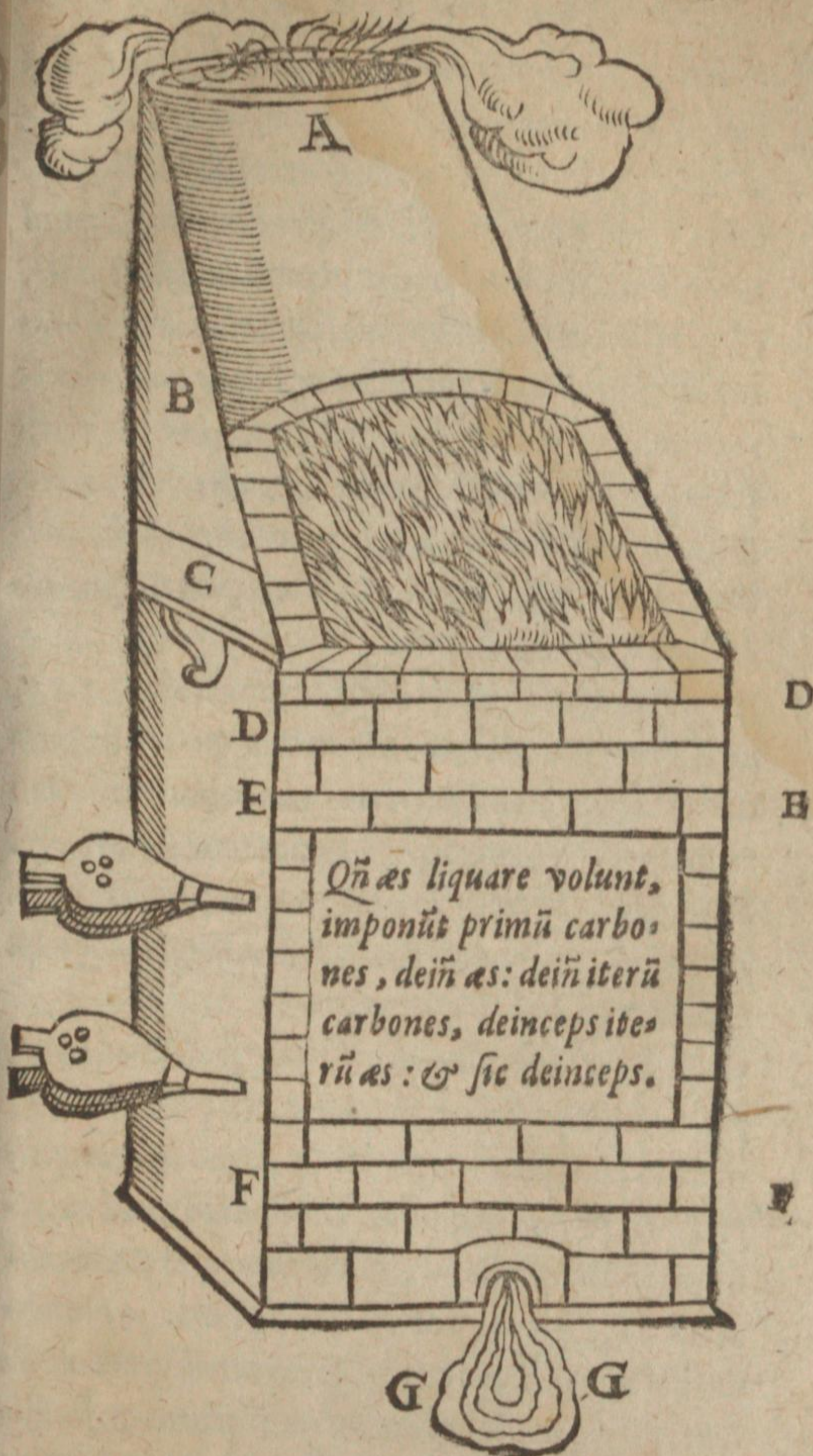
Stimmi uel stibium uulgo Antimonium, optimum, splendidißimum, & modo nitedularum emicans, confractu crustosum, arenæ & sordium expers, friabile.

Thutia officinarum ueterum cadmia est, fornacaria scilicet. Gignitur in fornacibus ærarijs fuligine flatu egesta, ueluti spodium, & pompholyx, quæ uera est Arabum Thutia. Cadmia fit ex craßiore materia, quæ aut in sublime fertur, altioribusq; fornacum locis insidet, uuarum modo cōcreta, botryitesq; appellatur: aut ferreis uirgis adhæret in hunc finē fornacibus applicatis: aut parietibus fornacum insidet, hæc placites nuncupatur. Hodiè maiorem eius copiam habemus, quæ ferreis uirgis adhæret, quàm aliarum duarum: tametsi plurima adulterata reperiatur ex lapidè quodam trito, & cum aqua alióue liquore & sulphure in luti modum coacto, uirgisq; inducto, deinde cocto. Dignoscitur colore, qui non

CENSVRA PROBITATIS SIMPLICIUM.

est ita fuliginosus, neq; ad cœruleum uergens, ut in uera: tum ipsis granulis aut corpusculis, quæ ueluti in uerâ simul cohærere non conspiciuntur: denique ipso pondere. nam uera & legitima multo grauior est adulteratâ. Melior est Botryites, quam rarò nostro hoc seculo uidere contingit, aut quæ Alexãdrina nuncupatur, hæc ea est, quæ circum uirgas aut rudes ferreas insidet, & modo iam dicto ab adulterata cognoscitur.

De cadmia porro lapide, suprà inter lapides tractatum est. Vt autem illustrior reddatur nostra; dictio de quibusdam modó dictis, iuuabit sequens, ueluti ad ocularem inspectionem, subijcere schema, quod κατ' αὐτοψίαν Islebiæ in comitatu Mansfeldico suffiguravimus.

A
B
C
D
D
E
E
Qn̄ æs liquare volunt, imponūt primū carbones, deiñ æs: deiñ iterū carbones, deinceps iterū æs: & sic deinceps.
F
F
G
G

CENSVRA PROBITATIS SIMPLICIUM.

Declaratio partium fornacis ærariæ literis alphabeticis denotatarum.

A ſuprema pars camini cui adhæret fuligo albicans, quæ dicitur Pompholyx, & alio nomine Cadmia καπνίτις: Sed quod recidit in caminum ſicut cinis, eſt ſpodos. Sed hodiè caminus ſuprema parte pforatus eſt & ſpodos decidit p B. ucz latera camini exteriora, in ſubiecta ſibi ſcāna C. lapidea, in qbus ærifuſores ponūt uncos ſuos, perticas, & alia inſtrumēta.

D. Hæc ſunt latera ſeu parietes fornacis quibus adhærent & impactæ ſunt cruſtaceæ partes, quæ cadmia πλακίτις dicuntur.

E. per mediū fornacem traiectæ ſunt trabes ferreæ, ne latera fornacis concidant, circum quas trabes circumplicantur etiam puriores cadmiæ partes racemorū in morē, & proindè dicuntur cadmia βοτρύτις.

FF. hoc eſt fundum fornacis in quod ſubſidit, quod eſt ex ære feculentum & terreſtre magis, quàm Cadmia, & dicitur diphryges.

GG. Hæc eſt foſſcula, ceu piſcinula, poſita ad imum fornacis, in quam transfunditur æs liquefactum. Et dum ita transfunditur, habent perticas longas uncis ferreis terminatas, quibus attrahunt id quod excrementitium ſupernatat, quod uocatur SCORIA AERIS, germanicè Schlacken. Notandum tamen hoc loco ad meliorem intelligentiam Galeni, quod quando argentum ita liquatur & funditur, excrementum illud ſeu ſcoriam eius in longius

pro=

protrahi & diduci, & proinde uocari ἔλκυσμα.

Notandum præterea, quandò æs transfusum in hanc piscinulam extrahere uolunt, affundunt desuper frigidã, ut superficies fusi æris concrescat (nam liquidum extrahi non poßet) In hac frigidæ affusione, subsultant indè ex ære exigua corpuscula, ueluti grana milij, quæ dicuntur FLOS AERIS. *Hactenus de fornace ærario.*

CENSVRA probitatis simplicium.

Vitriolum quod græcis chalcanthum, Latinis atramentum sutorium appellatur, duplex est: Factitium & natiuum. Natiuum in terræ uenis aut saxorum commissuris concretum reperitur: aut dum ex ijs guttatim distillat, partim ex ijs stiriarum instar, dependet: partim in canalium fundum decidit. Hodiè aliud item genus in terræ superficie concretum reperitur, quod uulgò Copparosa uocatur.

Factitium etiam duplex est. Vnum quod in Cypro peculiariter fiebat ex aqua quadam manante ex Soryos, chalcitidis, & misyos fodinis, atq; in piscinas quadratas effusa, ibi spõtè concrescebat. Alterũ fit decocta aqua, in qua maduerit terra quædã atramentosa, ut hodiè moris est in multis locis.

Natiuum factitio est præstantius: Ideò in eorum numerum Copparosa Cypria referri potest, cum sit aliorum penuria.

E factitij generibus Cyprium excellebat: cùm uerò desit, uitriolũ Romanũ aut Siculum usurpari potest, ueluti præstãtißimũ inter factitiorum genera.

SIMPLICIA VSVALIA IN

CENSVra probitatis simplicium.

EX ANIMALIBVS INTEGRIS.

Cantharides officinis notæ sunt. Probantur in frumento inuentæ, uersicolores & quæ luteas in alis transuersas lineas habent, corpore oblongo: contrà inertes ac imbecillæ sunt, quæ unius sunt coloris. Cribro aut fictili uase conduntur, Cuius os raro linteo subligatum deorsum uertitur, ut excepto halitu aceti quàm acerrimi feruentis æstu exanimentur. Postea siccãtur, & pyxidibus ligneris aut fictilibus uitratis reponuntur. Biennium durant.

Gallus ad ius purgatorium eligatur rufus, plurimum annosus, sed tamen adhuc ad motum, pugnam, coitũ alacer, & in dimicando ualidus, macri & pinguis medius, hoc est, benè carnosus. Talis autem gallus furfure Galeno nutritus, alijs etiam melle & pauco sale, plurimùm fatigetur uel à nobis uenantibus, uel potius dimicando decapitatus, & exenteratus, cum sale, aut sale gemmæ, igne lento aqua sufficiente coquatur ad duarum aquæ partium consumptionem, alijs atq; alijs simul incoctis, pro uarijs medicorum scopis.

EX ANIMALIVM PARtibus.

Castorium, castoris sunt testes. Eligi debent, inquit Dioscorides, qui ex uno principio committũtur, liquore intus ueluti ceroso, odore graui & uirus olente,

olente, gustu acri, mordente, friabili, ac multis naturalibus tunicis circundato. Adulteratur gũmi Ammoniaco cum castoris sanguine & castorio subacto. Deindè in uesiculam coniecto & siccato. Deprœhenditur fraus ex notis prœdictis: tum etiam quod factitij testes ipsis natiuis, qui plerunq; sunt exigui, ampliores sunt. CENSVRA probitatis simpliçium.

Cerebella passerum uere & autumno captorum reponuntur cum uitello oui & melle: uel sole aut cinere siccata.

Iecur lupi, cæterorumq́; animalium, sumi debet ex ipsis animalibus nondum adultis, uinoq́; odorato lauari: deinde uasi impositum, furnoq́; probè siccatum, sed non exustum, uasis uitratis reponitur, absinthio sicco inuolutum, ne putrescat.

Pulmones animalium recentes & sicci usurpantur. Sumantur ex animalibus pinguibus & robustis. Siccantur exempta aspera arteria, in uase figulino, imposita clibano, & refrigerati folijsq; absinthij sicci inuoluti reponuntur, ut de iecore modò dictum est.

Renes scincorum, qui crocodili sunt terrestres, siccati seruentur, corpulenti, & non strigosi.

EX ANIMALIVM EXCREmentis.

Moschus, excrementum est & ueluti pus cuiusdam animalis gazellæ dicti, dorcadi

CENSVra probitis simplicium.

similis, certo anni tempore circa eius umbilicum, ueluti in tumorem quendam concretum. Melior est orientalis, subflauus, quàm nigricans, & qui pelui humectatæ immissus leuior euadat, quàm qui grauior. Ex Catay tamen niger præstantißimus hodie affertur. Ferrugineus ferè est noster, non, quem Auicenna probat, citrinus, Alexandrinum uocans. Est odore in opum Cyrenaicum inclinante, sed ualentiore, præter summam aliam in eo fragrantiam, glebulis exiguis constat. Seruatur melius pyxide plumbea, cera obturata per se:
si autem odoris gratiam perdidit, repone uase uitreo aperto & suspende in cloaca. Sic enim recuperabit, si Plateario credimus. Adulteratur quemadmodum & cætera, quæ rara sunt: sed ex colore, odore, & sapore dignoscitur, præterea etiam & pondere, nam multa admiscentur in eo adulterando. Verùm cui sincerum & uerum experientia cognitum est, ex his notis facilè fucum deprehendet.

Oesypus est succidarum lanarum pinguitudo, quam uulgò hyssopum humidam appellant: Cuius parandi ratio hæc est. Succidæ lanæ molles è collo fœminibusq; ouium integrarum non scabiosarum aqua feruente macerantur, in eaq; lauantur, donec sordibus benè expreßis purgatæ extrahuntur: Deindè aquam magno impetu lignea rude agitatur, aut uasculo excepta in aliam ex alto infunditur, quò largius sordida spuma supernatet, qua dissoluta, pingue

que supernatans aquæ excipitur: & hoc deinceps tantisper fieri debet, dum consumpta pinguitudine, nihil prorsus spumæ extet. Collecta pinguitudo âgitatur, & aquâ purâ respergitur, perpetuoq; ad solem manibus miscetur, donec candida spectetur, & aquam non ampliùs inficiat, tum in fictili uase denso & benè cocto reconditur, & in cella locóue frigido reponitur.

CENSVRA probitatis simplicium.

EX DESVMPTIS AB ANImalibus.

Cera optima est subfulua, modicè pinguis, pura, odorata, mellis habitum quadantenus referens: Secundum locum obtinet candicans, & suapte natura pinguis: estq; alba uel natura uel ablutione. Fit uiridis mista ærugine: rubea immissa anchusæ radice, Cinnabrio tamen sæpè tingitur.

Coagulum leporis omnium præstantißimũ est: Deindè hœdi & hinnuli. Excipitur antequam ipsa animalia aliud quidq̃ præter lac maternum degustauerint.

Vituli marini coagulum excipitur prius quàm cum matre ad prædã natare poßit. Fumo aut sole exsiccata, & loco sicco seruantur. Annum unum aut biennium durant.

Fel omne sumendum est ab animalibus mediæ ætatis, quæ neq; famem neq; sitim passa, neq; exercitio nimiũ defatigata sint, neq; iræ nimium indulserint. Detractum à iecore, & præligatis filo uijs,

CENSVra probitatis simplicium.

quibus & admittitur & egreditur bilis, in feruentem aquam demittitur, aliquanto tempore: mox exemptum siccatur loco sicco & reponitur. Siccatur etiam camino suspensum, nec aquæ feruenti demissum. Interdum eo utimur recenti iam primum ab animali exempto, ueluti felle gallorum, perdicum, piscium & similium, quæ facilè comparari possunt, nec magno constant.

Mel optimum sit purum adeò, ut totum perluceat, odorum, flauum, acerrimum, dulcißimumq́; gustanti, & iucundißimum: consistentiâ nec crassa nec liquida, Sed tam sibi cohærens, ut continuitatem suam, quasi lineâ longißmâ non intercisum seruet, si digito attollitur. Idem coquendo paucam spumam emittit. Album etiam colore si fuerit, modo notarum bonitatis aliarum nulla desit, nihilo deterius fuerit. Quin Hispani & Narbonenses mittunt albißimum & longè præstantißimum, idemq́; prædurum, quale etiam flauum præferunt liquido: quippè quod humore aliquo est uitiatum.

Mumia Arabum, compositio quædam est ex aloë, myrrha, croco, & balsamo, qua cadauera condiebant, deindè aliquantulo post tempore ex sepulchris eximebãt cum sanie, quæ ex cadauere exsudauerat, seruabantq́; in usum medicum. Sed quia pice & bitumine præsertim iudaico corpora condiri etiã solebant, easdem illi facultates tribuunt, quas Dioscorides pissasphalto, idemq́; efficere dicũt, quod per

mixtum

mixtū pici bitumen. Quodsi uerum est, cùm neq; ue- rā mumiā, neq; Dioscoridis pissasphaltū habeamus, arte cōflari potest, ex pice bitumine permista, ut in bitumine dictū est. Sed & carnes cum humanis oßibus retorridæ ad nos afferuntur sine aliqua conditura aliquóue liquamine, ex Hammoniorum regione, (quæ est inter Cyrenarum regionē & Alexandriā) ubi arenarū syrtes uentorū turbine sublatarū incautos uiatores obruunt, sicq; arenarū quasi collibus & montibus obuoluti & sepulti, indéq; admodum cito flagrante solis æstu torrentur & exarescunt. Vndè eius loci homines necesse habent sydera imminentesq; uentorum procellas obseruare nō minus quàm in altißimo periculosißimoq; mari naucleri.

CENSVRA probitis simplicium.

Propolis in alueorū foribus & rimis, cerosæ naturæ reperitur, germanicè stupwachs. Eligi debet flaua, odorata, styracem referens, mollis & mastiches more ductilis.

Sanguis, cuius in medicina usus, ex capro, ceruo, lepore, multisq; animalibus colligitur, dum adhuc ætate florenti sunt. Porrò sanguis hircinus in hunc modum paratur. Maturescēte uuâ hircus quadrimus bene habitus iugulatur, mediusq; effluens sanguis fictili benè cocto excipitur: (nam primus tenuior, postremus craßior putatur) deindè coctus in aqua, donec concrescat, arundine fißâ secatur obliquè & trāsuersim, ut quod in eo aqueum est, effluat: deindè linteo raro tectus soli exponitur, atque ita siccatur.

Curan-

Curandum interea, ne pluuijs aspergatur: deinde tritus, uase uitreo aut fictili uitrate benè obturato reponitur. Alij hircum diebus Canicularibus, herbis calculum frangentibus nutriunt & uino albo odorato, donec urina nigrescat: deindè iugulant, & in eum quem diximus modum præparant. Hoc præparationis genus etsi inutile non uideatur, necessarium tamen non est: cùm apud græcos sanguinis hirci non eò modo nutriti etiam usus fuerit, sed medicamenta calculum frangentia admiscebantur. An uerò sanguis ita siccatus calculum frangere queat, medici disquirant.

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM APPELlationibus âbsolutè scriptis.

PLantarum partes aliæ alijs magis in usu sunt. Quarundam una tantum pars medicis usurpatur, ut in aniso semen: in lilio conuallium, flores: in gentiana, radix tantum usum habet, In quibusdam duo, ut in Centaurio, flores & folia: In quibusdam tres: ut in fœniculo, asparago, petroselino, semen, folia, & radices: in quibusdam omnes, ut in malua, flores, herba, semen & radix. Adhæc plantæ alijs eiusdem generis sunt generosiores: sic & de reliquis simplicibus sentiendũ est. ut Iris illyrica præstantior est quàm florentina: Scordium montanum id quod prouenit in uallibus

ante-

antecellit, &c. Quandoq; una uox diuersas significat species ut piper: significat enim longum, album & nigrum piper. Quandoq; una appellatio diuersa genera significat, ut dictãnus, uulgò radicẽ fraxinellæ à uero dictamno diuersißimum significat. Obseruandum ergò Pharmacopœo, si quæ absolutè atq; indeterminatè ponuntur, quid per ea intelligẽdum, quidue accipiendum sit.

SIMPLICI absolutè scripto qd accip.

A.

Absinthium, Ponticum siue Romanum, non illud uulgare, nisi expreßè præcipiat medicus.

Acetum, semper accipiatur acetum uini, ex optimo uino albo, non ex fecibus aut uappa factum, non acetum cereuisiarium, nisi fortè ad exteriora, deficiente alio.

Agaricus fœmineus, albus, leuis & friabilis: durus & rufus reijciatur.

Agnus, flos aut semen: licet folia etiam sunt utilia.

Alkakengi, fructus.

Aloë absolutè posita, non lota, sed cruda: non feculenta, sed sincera.

Aloés lignum, quod & odore & sapere aromaticũ est, ac mansum, non solum amaritudinem habet, sed etiam odore locum replet.

Alumen, cõmune, candidum & pellucidũ: apud ueteres scißile.

Amygdala, dulcia integra, torosa, densa, minimeq; rãcida, candida intus.

Ammi

SIMPLICI absolutè scripto qd accip.

Ammi Illyricum.

Ammoniacum, gummi, non sal.

Anethum, semen.

Anisum, ueteres Cretense, *nos* Magdeburgense, *semen.*

Apium, semen.

Aristolochia, ad antidota ueterum accipiatur rotunda uera, ad unguenta clematis. Recentiores cõcauam illam, quæ falsò rotunda aristolochia nominatur, in compositionibus aduersus pestem sumere consueuerunt.

Artemisia, rubea, odorata.

Asarum, radiculæ, non folia, ad medicamentorũ confectiones capiantur.

Asparagi seman, pulpa seminis accipiatur.

Aurum, limatum, uel potius folia: Idẽ *de argẽto.*

B.

Balsamum, opobalsamum potius, quàm Carpobalsamum, aut Xylobalsamum. sed unde?

Berberis, fructus.

Bolus, armenus uerus ad antidota accipiatur: ad emplastra uulgaris etiam sumi potest.

Branca ursina, ad clysteres uulgaris illa, quæ omnibus officinis nota est.

Bryonia, alba: quia efficacior quàm nigra.

Buglossum utrunq;, folijs & flore efficacius, radice tamen nõ inustili, boraginem intelligimus, & buglossam uulgò dictam, Cirsiũ doctioribus credicũ.

Cala-

SIMPLICI absolutè scripto qd accip.

C.

Calamenthum, montanum, aut quod in apricis agris nascitur.

Cera absolutè, communis cera flaua.

Chamædrys uera.

Chamæpithys uera.

Chelidonium, Chelidonium maius.

Cardamomum maius.

Casia lignea uera, quæ magnam cum Cinnamomo cognationem habent.

Casia fistula, grauis, plena nigro succo, quæ concussa nullum edit sonum. Hæc ad cathartica, illa ad reliqua accipienda est medicamina.

Capparis, cortex radicum capparis.

Cassutha siue cuscuta. Florentinis deligitur è genista, nobis podagra lini.

Castoreum, caro testiculorum castoris accipiatur, non cereus liquor, qui illis adhæret, quemadmodum quidam somniant.

Centaurium, in purgantibus medicaminibus minus, in alijs maius.

Colocynthis, pulpa alba exemptis seminibus.

Corallium, rubrum.

Coriandrum, semen.

Costus albus, feruidus, & aromaticus, odorem Iridis & cyperi aliquo modo referens, non ille spurius qui paßim in usu est.

Cyperus, rotundus.

SIMPLICI absolutè scripto qd accip.

D.

Daucus, agrestis: nam satiuus est pastinaca, alimentum potius, quam medicamentum.

Diagrydium, scammonium in cydonio coctum, & in pastillos formatum atq; exsiccatum.

Dictamnus. In descriptionibus ueterũ accipitur herba dictãnus Cretica: in compositionibus neotericorum, præcipuè contra pestem, radix uulgaris dictami. Nã uera dictamnus ante paucos annos primũ cœpta est cognosci, Ideò in syrupo de Artemisia Matthæi de gradi, radix illa accipi debet, si autoris iudicium sequamur, si uero intentionem, rectè herba sumi potest.

E.

Elaterium, succus Cucumeris syluestris inspissatus, cuius inspissandi modum posuimus paulò supra, in censura probitatis simplicium quorundam.

Enula, radix ex locis editis & apricis.

Eryngium, radix Eryngij, cœruleis floribus capitibus & stipitibus.

Eruca, semen.

Esulæ, cortices radicis Esulæ minoris præparati.

Fœniculum. etsi pleræq; fœniculi partes in usu sunt: tamen absolutè positum accipitur semen: sed in collyrijs oculorum succus foliorum aut radicum.

Fœnu græcum, semen.

Filipendula, radix.

Flores

Flores frumenti, id est, Cyani, cœrulei coloris.

G.

Gallæ solidæ & densæ optimæ sunt, non ad atramentum solum sed medicamenta quoq;.

SIMPLICI absolutè scripto qd accip.

Galanga minor semper accipiatur ad compositiones ritè conficiendas.

Gentiana, radix.

Gramen, radix.

Granatum acidum.

Gummi Arabicum.

H.

Helleborus, utriusq; hellebori radix solum in usu est, & cum simpliciter effertur helleborus, significatur ueteribus quidem albus, maximè Hyppocrati & Galeno 5. Aph. 1. Mesuæ uerò & reliquis Arabibus, niger. Hac igitur in parte & nos Arabas sequemur, quũ & Macro quoque securius salubriusq; nigrum æstimatur, & album uelut molestißimum ac periculosum uituperatur.

Hyssopus herba quæ in montibus nascitur, laudatißima est.

Hyoscyamus, semen hyoscyami album: Sunt & folia in usu, sed non appellatione totius.

I.

Iris, radix alba, odorata, illyrica, quæ optima est.

Iuniperi, baccæ non solum in medicamentis, sed etiam in suffitibus usurpantur. Lignum uerò tantum ad suffitum usum habet.

L.

SIMPLICI absolutè scripto q̃d accip.

Lactuca, in antidotis semen: in unguentis & ad mensas, siue in uictus ratione herba sumitur.

Lapathum, radix oxylapathi, id est lapithi acuti.

Laurus, folia.

Ligusticum, semen.

Lithargyro, auri, chrysitis.

Luph, radix.

Lupini amari.

M.

Malua absolutè, herbam accipiendam esse denotat, præsertim in clysteribus & fotibus.

Maiorana, herba plerunq; accipitur.

Mandragora, cortex radicis mandragoræ.

Manna, græcis significat pollinem thuris, qui ex mutuo partium attritu spontè colligitur: Arabibus uerò medicamentum purgans, græcis aëromeli, id est mel aërium siue rosidum dictum.

Marrubium album, præstantius nigro.

Margaritæ integræ pertusis, candidæ rufis & pallidis præstant.

Mastiche, chia pinguis.

Medulla, si non additur cuius animalis, & ualẽs futurum est medicamentum, ceruina miscenda, ualentior quàm uitulina. 6. κατὰ τόπους: sed hodiè ferè semper cum adiuncto scribitur.

Mel ad antidotos sumatur generosum et aromaticum

ticum non ericeum, quod ſuppoſitorijs glandibus conficiendis aptum eſt.

Melilotũ abſolutè, flores meliloti citrini ſignificat. SIMPLIci abſolutè ſcripto qd accip.

Mezereon, folia præparata accipienda. Porro utrunq; mezereon, hoc eſt chameleam & thymelæã quaſi indubitatò cognitum Florentini in ſua Hetruria profitentur.

Myrabalani, caro ademtis nucleis.

Muſcus, græcis & latinis idem, quod uſnea barbaris, à quo moſchus res diuerſiſsima eſt.

N.

Nardus, ſpica nardi Indicæ.

Naſturtium, ſemen.

Nymphæa, flos citrinus nymphææ: hic enim altero propter aromaticã qualitatem præſtẽtior eſt.

Nigella ſemen.

O.

Ocymum, ſemen caryophillati.

Olybanum, thus album.

Oleum abſolutè, oliuarum maturum, quod commune uulgò dicitur.

Ononis, radix.

Orobus, ſemen.

Opium, Thebaicum, iam etiam Apulum Sylu.

P.

Parietaria apud ueteres uera, apud recentiores uulgaris, potiſsimum ad clyſteres ſignificatur.

Papauer, ſemen album papaueris, omiſſo reliquo multiplici papauerum genere.

SIMPLICI ci absolutè scripto q d accip.

Pœonia, & radix & semen usitatißima sunt, sed radix semine usitatior.

Pentaphyllon, radix. Petroselinum, semen.

Petroleum, flauum. Peucedanum, radix.

Piper, album, quia acrius, & linguam magis pungit, quam nigrum, à quo per adustionem uis exhalauit. Gal. 8. simplic. sed albũ id maturum intellige. Nam album ex macropipere in racemum grandatim dehiscente, recens factum, minus est acre, & macropiperi facultate proximum, quale apud Serapionem est accipiendum. Nihilominus Valerius Cordus nigrum capiendum esse tradit, quoties simpliciter scriptum inuenitur piper.

Pix liquida in suppurantibus & tergentibus: in siccantibus, unguentis epuloticis & glutinantibus. Gal. 7. simpl.

Pyrethrum, radix.

Plantago maior, cuius semen compositiones ingreditur: polypodium Arabes quercinum prædicãt ac reliquis anteponunt.

Polium uerum, montanum aromaticum.

Portulaca, semen.

Pruna, nos Damascena non habemus, imò uix Hispana, sed Hungaricis plerunq; utimur. Vtrum uerò dulcibus uel acerbis sit utendum, medicus definire debet.

Psyllium, semen. Pulegium herba.

R.

Rhaba=

Rhabarbarum in Arabum compositionibus usitatum accipiendum est, uidelicet purgatorium: in græcorum ueterum rhaponticum. SIMPLICI absolutè scripto qd accip.

Rhaponticum, radix.

Resinarum primas non iniuria meruit lentiscina, id est, mastiche: inter alias uerò præfertur terebinthina, quia melior quàm colophonia & phrycta dicta, aut illius loco ponitur larix dicta, terebinthinæ propè similis: Recentioribus uerò pinea intelligitur.

Rosa, rubra præstantior alba, Ideò iure præferenda.

Rosmarinus, herba. Rubia tinctorũ radix.

Ruta, rutæ satiuæ herba.

S.

Sabina, folia & tenerrimi surculi.

Saccharum, ad confectiones album & purum accipitur, nisi sit aliqua particula adiecta discriminis gratia, & saccharum rubeum. Hic non accipiatur factitium illud, quo coqui utuntur, sed saccharum crudum & rufum, non impurum aut fœculentum.

Sandaracha, alijs aliud significat: Videndum igitur quæ sit eius in quouis loco significatio, de qua egimus, supra in Censura probitatis simplicium, partim inter gummi & resinas, partim inter metallica.

Santalum, flauum: quia odoratius.

Scammonium, ad coquendas antidotos crudum

accipiatur: ad alia coctum, id est, dacrydium.

SIMPLICI absolutè scripto qd accip.

Styrax, calamites.

Sulfur uiuum, ignem non expertum.

Sumach, pulpa seminis.

Styrax liquida, uera: non illa uulgaris graueolens.

T.

Tartarum, album: rufo enim præstantius est.

Terra sigillata uera, non illa uulgaris pharmacopœorum, quæ nihil aliud est quam argilla bolo rubro tincta, & in pastillos formata. De hac re egimus supra in Censura probitatis quorundam Simplicium, inter terrea.

Terebinthina, uera ad medicamina interiorum: ad unguenta & emplastra uulgaris sumi potest.

Thymus exoticus, aromaticus.

Tormentilla, radix.

Turbith, album, gummosum.

Thus, album, rotundum.

V.

Verbena supina Dioscorid. dicta. Veronica herba.

Viola nigra, purpurea, odorata: non syluestris illa nec Leucoia.

Viscus quercinus, aut etiam ex piro arbore in medicamētis contra Epilepsiam, lignū: in unguentis uiscum ex baccis coctum accipiatur.

X.

Xylobalsamum uerum, si haberi posset.

Xylocerata, fructus grauis, pinguis, & non cariosus.

SIMPLICI absolutè scripto qd accip.

Z.

Zingiber album, & contritu facile, non cariosum. Quod durum, lentum & fibrosum est, reliquo inferius est.

Zizipha seu Iuiubæ, recentia & integra, non putria aut uetustate exsucca.

Appendix.

Si partes plantæ alicuius æquè sunt usitatæ, & quid accipiendum sit, dubitas, obserua, ubi aut inter quæ simplicia illa ponatur: Si enim inter herbas ponitur, herba: si inter radices, radix accipi debet: & sic de cæteris.

Alia.

Interdum simul multa efferuntur, posito tantũ uno genere. Exempli gratia.

Flores Cordiales.

Significat flores boraginis, buglossæ, & uiolarum.

Fragmenta pretiosa.

Saphyri, hyacinthi, sardinis, granati, Smaragdi.

Fructus myrabolani, absolutè complectuntur omnes speties, uidelicet citrinas, chebulas, belliricas, emblicas, Indas.

Santala, citrinum, album, & rubrum.

Herbæ mollitiuæ.

Althæa, atriplex, branca ursina, malua, parietaria.

SIMPLICI absolutè scripto qd accip.

Syluius quatuor tantum ponit, acanthum, althæã, maluam, uiolariam. Nos *frequentiore usu communibus recipimus betam & mercurialem herbã, qua hic superabundamus.*

Semina.

Quatuor calida maiora, anisi, fœniculi, cari, cymini.

Quatuor calida minora, ammios, amomi, apij, dauci.

Quatuor frigida maiora, citrulli, cucumeris, cuburbitæ, melonum.

Quatuor semina frigida minora, Endiuiæ, *lactucæ, portulacæ, scariolæ, aut cichorij.*

Tria semina confecta, anisi, fœniculi, carui.

Radices.

Duæ radices, fœniculi, petroselini.

Quinq; radices, apij, asparagi, fœniculi, petroselini, rusci.

Notio.

Quando scribitur, Recipe *quatuor seminum calidorum uel frigidorum unc. I. uel unc. sem. de omnibus simul iunctis tantum accipiendum est:* Cum *uerò scribitur,* Recipe *quatuor seminum calidorum uel frigidorum, singulorum uel ana unc. I. uel unc. sem. tunc de singulis unc. I. uel unc. sem. accipi debet, & sic de reliquis.*

DE

DE SVCCEDANEIS.

SVccedanea dicuntur medicamēta, quæ pro aliis posita similes uires habere creduntur, græcè uocantur ἀντιβαλλόμενα, quibus ideò opus est, quòd quibusdam simplicibus hoc tempore in uniuersum caremus, ut balsamo, calamo aromatico uero: Quædam adferuntur quidem, sed plærunque uetustate confecta & arefacta, ut myrobalani: Vel adulterata: uel alioqui uitiata imbribus, aut uicinia atq; contactu rerum noxiarum: Pro quibus alia supponi necesse est. Et ut maximè difficilè est inuenire, quæ per omnia aliis respondeant, melius tamen est, integris succedaneis, quàm genuinis corruptis uti. Mediocria tamen genuina quibusuis succedaneis præferantur.

Succedanea uulgò uocantur. Quid pro quo.

Hic autem locus de succedaneis recognitione & repurgatione exactiore opus haberet. Multa enim paßim apud Autores, non Arabas solùm, sed græcos quoque extant, quæ non satis aptè aliis substitui posse uidentur. Nam pyrethrum pro zingibere poni, haud idoneum est. Illud enim feruidam & igneã naturam habet: rectius piperis aliquod genus sumi uideretur. Pro Agarico Euphorbium ponere periculosum: Pro Cnidii semine, uitis semen ineptum: & alia eius genera plurima uiribus dißimilia. Verum talia castigare non unius hominis, sed integri Collegii medicorum labor est: multò igitur minus hæc li-

centia pharmacopœis audaculis indulgenda & com mittenda erit. Ne pigeat ergo eos in talibus hæsitationibus medicos modestè interrogare: sed metuendum est, ne non solum aliquoties interrogare dignẽtur, sed uel ipsi quid pro quo audacter magis, quàm peritè, aut etiam nihil planè substituant, contra uel maximam, atque præcipuam medici intentionem, contra ægrorum salutem, ipsius'que medici bonam famam, undè & in ipsos Pharmacopœos tales quæstus & boni nominis detrimentum recidit.

DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM, AD COMpositionem Præparatione.

Ex prædictis simplicibus cõcinnantur medicamenta uarijs modis composita, prout uariæ sunt præparationum formæ, quas superuacuum est singulatim enumerare cunctas, ex quo doctißimus Syluius hanc operam diligenter præstiterit in secundo suæ Pharmacopœias libro, quem utique legere atque relegere debebunt fideles apotecarij. Subijciemus tamen schema, in quo methodicè κατὰ σύνοψιν colligere atque memoriæ mandare omnes omnium præparationum partes & species possent.

DE PRAEPARATIONIBVS Simplicium.

PRAEPARATIONVM ITAque Partes sunt,

...ctio cuius species sunt Irrigatio, siue Maceratio, Mersio, Inspersio: quæ cædẽ etiã sub humectatiõe paulò infra cõprehẽduntur.

Cõditio siue Cõditura.

Confectio

Aromatizatio

Coloratio.

...IMINVTIO. sub q̃ sunt Sectio

Fißio

Fractio

Limatura

Rasio

Tusio.

...EPARATIO. sub q̃ sunt Pulsatio

Confricatio

Lotio

Expreßio

Coctio

Despumatio

Clarificatio

Colatio

Distillatio.

CALEFACTIO ab igne
sole,
fimo,
lapide } candente conspersis
ferro. } aqua uel in liquorē
aliquem coniectis.

REFRIGERATIO ab aëre frigido.
aqua frigida,
niue,
collocatiōe in cellā uel
alium locum frigidum.

HVMECTATIO, uel superficialis mersione } liquoris alicuius.
inspersione }
uel essentialis maceratione siue irregatione,
liquatione,
dissolutione.

EXSICCATIO ab aëre sicco,
Frixione
Assatione
Vstione, Adustione, siue Calcinatione chymicis dicta.

MOLLITIO
DVRATIO.

Iam diligenti pharmacopœo non satis erit præscriptas præparationum partes atq; species memoriæ mandasse, sed ulterius operam sedulam nauare debet, quid unaquæq; earum sit, quid'ue efficiat, & quomodo

quomodo fiat, perrimando hæc omnia non modo in uniuersalibus ex Syluio alijsq; autoribus, sed etiam in particularibus semet per omnigenam experientiam exercitando. Quia in particulari hac exercitatione (quæ perfectum & consumantum reddit artificem) complures præpationum formæ etiam circa eandem materiam concurrere solent: Vndè huc etiam adduci debent præparationes quorundam simplicium medicamentorum præ cæteris usualium. Hinc ex Cordo atq; alijs etiã scriptoribus hunc trãsferre oportet modum abluendi aloën siue cum siue sine aromatibus: modum abluendi lactam: modum lauandi plumbum: præparationem scoriæ, siue limaturæ ferri: modũ præparandi Scammoneam siue dacrydium: Præparationẽ colocythidis, squillæ, mezerei, esulæ, gersæ serpẽtariæ, eboris siue spodij uulgò dicti, Pulmonis uulpis, hepatis lupini, sanguinis hircini, adipũ uel pinguedinũ, medullarũ, œsipi, terebinthinæ coquẽdæ, acaciæ nostratis: &c. Quæ quidẽ omnia & singula declarare & illustrare medici huius præclaræ Reip. possent, si & quando requirantur: modo non pigeat & pudeat pharmacopœorũ administros interrogare. Interim tamen quædam ex his iã tradita & explicita sunt: quædã porro adhuc declarabuntur, præsertim initijs suarũ quælibet Claßium, ut euestigiò de conditis siue condituris amplius liquidũ fiet, & fortè etiã singulis quorundum medicamentorũ Cõpositionibus, præsertim sub hoc Titulo: CANON.

Tempe-

Tempestiuũ porro & conueniens iam est, à simplicibus ad composita sensim progredi, ordine seruato naturali, ut primo sumenda, deindè admouenda tractemus: à minus item compositis ad magis cōposita, à familiarioribus item & iucundioribus ad magis medicamentosa transcendendo.

Inter sumenda igitur statuimus prima omnium Condìta, sub quibus comprehendimus etiam Cōseruas dictas atq; Confecta.

Condiuntur autem res multas ob causas, uel ut gratiores fiant palato, uel ut aliquandiu asseruari queant. Per se enim humida breui temporis spacio corrumpuntur. Condiuntur autem flores, fructus, herbæ, radices, cortices: uel uirides, uel arefactæ: uel crudæ, uel prius coctæ aut saccharo, aut melle, aut utroque: aut sale, aut muria, aut aceto.

DE RADICIBVS CONDIENDIS CANON.

Radices recentes & uirides, primum terra & cortice exteriore atq; matrice purgatæ, deindè in partes sectæ, si sint grandiusculæ, prius quam condiuntur, coquãtur, donec mediocriter mollescãt, necessè est, ut helenij, pœoniæ, pimpinellæ, eryngij, &c. Coctæ leuiter resiccentur in aëre, à se mutuò seiunctæ: dein syrupo condiantur. Quidam simplicem syrupũ accipiunt, quidam uerò cum decocto radicis purificato saccharum in eum usum coquunt,

quod

quod in aromaticis materijs maximè probatur. Ita siquidem minimum uirium decedit.

Aridæ uerò radices ut zingiber, calamus, &c. acerrimo lixiuio probè macerentur, ut molles euadant: quod ubi factum est, perfundantur purâ aquâ frigidâ subinde mutata, donec omnis acrimonia (si palato tantùm seruias, alioquin citra subsistere debebis) & lentor lixiuij auferatur. Postea ut supra dictum est, procedatur.

Vtrobiq; tamen, hoc est, tam in recentibus quā aridis radicibus notandum est, (uti modò commonitum est) ne medici intentionem prætereamus, & mediocrem molliciem transcendamus. Nam uerbi gratia, in conditura radicis cichorij ad ualentiorem ecfraxin, ita quidem ad molliciem decoqui debet, ut tamen non obscurus remaneat amaror.

Sunt qui condiendas radices cum saccharo coquunt, eo consilio, ne humiditate aliena seu excrementitia tumentes plus negocij faciant recoquendo Syrupo. Hic modus etsi elegans est, tamen aridis radicibus non conuenit, quæ hoc pacto tenaciores, quā aridæ cum essent, efficiuntur, & omnem gratiam amittunt.

Quantitas Syrupi sit quæ satisfaciat tegēdis materijs. Quidam ut arctius inter se iungantur Condita, & minus syrupi opus sit, uel ne in summo innatent, imponunt orbiculū ligneū, uel lapideum, onustum mundo lapide iusti ponderis, atq; ita reponūt.

APPEN-

Pharmacopœus verò non vt coquus omnem spumam abijciat, sed inutilem tantùm: reliquã vero vt sacchari & mellis nõ expertem in certam ollam colligat, & deindè ad spisitudinem Syrupi recoquat, atq; in suos esus seruet: Potest ex ea fieri theriaca ꝓ iumẽtis & similia: Ex spuma aũt mellis recocta, à qbusdã suppositoria parantur.

APPENDIX DE SYRVPO SIMPLICI, siue Syrupo Simpliciter & Absolutè scripto.

ANtequam uerò procedamus, declarandum erit prius, non solũ pro ijs quæ modò dicta sunt, sed quæ paßim etiã infrà, præsertim in Electuarijs, dicentur, de Syrupo simplici siue de Syrupo simpliciter & absolutè scripto: tradendo, quid & qualis is sit & quomodo paretur. Paratur aũt nunc ex melle, nunc ex saccharo, hoc ferè modo: Accipiatur mel optimum, si fieri potest, addatur aquæ quãtũ neceßitas exigit. (nam quo mel purius, eo minus aquæ opus est) Sufficit aũt plærunq; triplum, id est, tertia pars aquæ: Deinde coquatur: et * spuma subindè cochleari foraminulento stanno obducto auferatur, tantisper dum iustã spißitudinẽ acquirat: Cuius signũ est, quando rudicula immissa, uel cochleari extracto & eleuato, instar fili defluit aßiduè, in fine uerò quasi abrumpitur filum, & superior pars retrahitur ac conglobatur, donec ea quoq; diducta decidat. Alij hac utũtur notâ. Destillãt guttã in solidũ aliquod corpus lapideum, uel metallicũ læue, quæ si nõ diffluit, aut inclinato, uel inuerso subiecto, non decidit, iustam consistentiam habet: si uerò diffluit aut decidit, aquosius iusto est, & diutius coqui debet. Talem cocturam Syrupum uocant: quando autẽ quis magis propriè aut præcisius loqui uelit, rectius appellauerit, Syrupum mellis. Quidam pro aqua

uinum

uinum accipiendum esse censent ad syrupos confectionum, quod ad calidas antidotos non improbatur. Mel coquitur ut purificetur: purum autem esse significat spumæ absentia.

DE COctura atq; Adeò Syrupo mellis & Sacchari.

Saccharum non solum purificationis gratia, sed etiam ut liquidius fiat, coquitur, hac fere ratione: Saccharum primum omnium in partes secatur, affusa aqua aliquandiu feruescit: deinde per laneũ pannũ colatur: postea ad perfectionẽ coquitur. Si clarius & purius esse debet, sumatur albumen unius & alterius oui pro sacchari portione, & additâ paucâ aquâ, agitetur uirgulis in modum scoparum colligatis, donec in spumam abeat, quæ cum aqua, feruenti saccharo inijciatur, & ubi aliquandiu ebullierint, coletur, & colatum recoquatur.

Coctionis gradus diuersi sunt. Aut enim coquitur, donec gutta in marmor aut stanneum orbem aut laminam ferri læuem fusa consistat, nec mota diffluat aut inuerso subiecto decidat. [Vocatur talis coctura etiam Syrupus absolutè, quemadmodũ & ille ex melle factus: acuratiore tamen & preciosiore obseruata loquendi norma, licebit hunc quidem appellare syrupum Sacchari, illum uerò Syrupum mellis: Tale quoq; saccharum aqua ita dissolutũ, & coctum, albuminibusq; ouorum clarificatum etiam Iuleb aliquando nominatur, sine adiecto.] Aut coquitur ulterius, ut omnis ferè humiditas absumatur. Cuius rei signum est, quod paululum spatulæ adhæ-

rens, in aërē uiolēter proiectū in floccos instar niuis crassioris abeat, & quo flocci maiores ac latiores, eò saccharū exactius coctum, & minus humiditatis reliquum est. Id uocant ad perfectionē coqui: qualē quidē saccharo ad perfectionē excocto utimur ad duras cōfectiones, uidelicet tabulata, orbiculos siue rotulas, atq; morsulos, de quibus infrà.

RADICES CONDITAE.

Acori ueri radices hic nō condimus, ex quo dia corum inter Electuaria recipimus.

Acori uulgaris.

Boraginis

Calami aromatici

Cichorij

Enulæ Campanæ.

Eryngij siue Iringij, Mesues Syluianus condit cum caryophyllo & zingibere, ubi tamen uctus habet secacul, de qua modò dicetur.

Pimpinellæ.

Secacul, id est, Siseris grizelmoren.

Zingiberis, quomodo cōdiatur, in Canone traditū: quod uerò diazingiber est apud Mes. electuarijs potius adscribatur.

DE CORTICIBVS CONdiendis Canon.

Cortices quorundā fructuū, ueluti Arancio-rum, citriorū siue malorū medicorū, & limonum, &c. eadem ferè ratione condiuntur, sicut radices:

dices: nimirum ut aqua frigida aliquoties mutata macerentur ad deponendum amarorem plus minus pro intentione usurpare uolentis, & deindè modicè resiccati condiantur syrupo simplici, uel mellis uel sacchari, coniunctim uel diuisim ad iustã crassitiẽ. Quidã à prædictis corticibus acuratè aufferunt album illud quod sub flauo subest, ueluti fungosum intermedium usq; ad succum suæ chylum ipsius fructus: alij contra relinquunt & pariter condiunt.

DE FRVCTIBVS CONdiendis Canon.

FRVCTVS molles & aquosi, antequam ad perfectam maturitatem peruenerunt, auellantur, & sacchato uel melle ad iustam spissitudinẽ cocto atq; clarificato perfundantur, ut cerasa, uuæ: Duri, ut mespila, non nisi maturi condiantur: Aridi ut sunt myrobalanorum species, macerentur prius & coquantur, donec mollescant: postea aliena aquositas in aëre, dispositis myrobalanis in Cribro uel assere uel panno lineo, resiccetur, ut superficies contrahi incipiat: deindè affundatur Syrupus. Hoc pacto & iuglandes nondum maturæ macerantur nouem diebus uel circiter in aqua pura mutata quotidie: deindè coquuntur: coctæ ferramento tenui perfodiuntur transuersum secundum tres dimensiones, & leuiter resiccantur: deindè foramina Cinamomo, garyophyllis, & zingibere

in festucas longas concisis expleantur: post hæc affuso Syrupo adseruentur.

Cauendum etiam atque etiam, ne syrupus nimis calidus sit, alioqui enim contrahentur, & corij instar, lenti & tenaces euadunt. Quod si Syrupus aquosior post aliquot dies euadit, & periculum, ne corrumpantur fructus, esse suspicaris, effundatur, et ad iustã spißitudinẽ recoquatur, ac iterũ affũdatur.

Sũt qui crudo melle aut sacchari puluere fructus tegunt, quæ ratio quoq; aliena non est, maximè mollioribus, ut sunt persica, cerasa, mora, &c.

Quædam fructus muria condiuntur, ut oliuæ, limones.

Quidam muria & aceto, ut immaturi cucumeris.

Quidam sale, ut cappares. Verum hæc ad artem obsonatricem magis quàm ad pharmacopœiam pertinent.

Fructus etiam condiuntur coctione ad cremorẽ seu pulpam, exinde cribro transmissam & cretã, qui cremor seu pulpa Syrupo conditur: sed hic modus pertinet ad Sapam siue Rob, de quo classe sequente.

Condiuntur præterea fructus, si primum repurgati à cortice & oßibus, æquis partibus cum saccharo & subtriplo aquæ lento igne coquantur, donec saccharũ totam fructuum substãtiam penetrarit, & ad iustam coctionẽ perducti sint: quod ex eo deprehenditur, si Iulepus h. Syrupus consistentiã habeat

lentam, ita ut digitis ductus fila tenuia mittat, sicut paulò ante in appendice indicatum est.

FRVCTVVM ET CORTIcum Enumeratio.

Arancia integra.

Aranciorum Cortices.

Cerasa.

Citri corticũ condiendorũ modum expreßit Mesues hisce Syluij uerbis: Cortices Citrorũ tam magnorum, quam uola manus capere potest, carne purgati lixiuio claro mergãtur dies nouem, mutato ad diem quintum: post merge aquâ clarâ, donec amaritudine deposita (aut paulò citerius, sicuti modo in Canone admonuimus) dulcescant: tunc uase mundo, aqua fontis plurimâ coquantur, donec tenerescant: aquosa deindè substantia ab his expressa in uase lapideo mergantur uiginti quatuor horas, Iulepo siue Syrupo sufficienti & aqua subtripla constante: post coquantur igni lento ad penidiorum consistentiam.

Extracti ex hoc Iulepo cortices uase uitreo reponantur, superfuso singulis uicißim uelut incrustandis Iulepo rosato ad mediocrem seu sacchari candefacti craßitiem cocto.

Citri caro etiam conditur, quibusdã idẽ pollens, sed refrigerat, ut ambo simul condita sint tẽperata.

Cydonia. Cum uarios fructuum condiendorum atq; adeò obseruãdorum modos in Canone posuerimus,

ex ijs aliqui complures competunt Cydonijs: uel enim propriè condiuntur cum Syrupo simplici (qui etiam Iulep nonnullis & præcipuè Mesuæ dicitur:) uel quouis aliorum modorum potius adseruantur quàm condiuntur. Condituram quidem Cydonioru͂ speciatim exprimit Mesues, inquiens: Cydonia ampla, nulla putredine uitiata, depellata, intus purgata, in frusta idonea secta coque in Iulepo multum aquoso: postridiè in Iulepo alio propemodum perfectè cocto percoque. (Aromatizationem moschi non ponimus, quemadmodum & in corticibus Citri fecimus.) Vase uitreo repone, eo Iulepo cui incocta sunt superdato. Sunt qui ex melle coquunt: alij ex sapa: alij præterea condiunt aromatibus, alij aliter. hactenus Mesues. Adseruantur uerò nonnullis alijs modis cydonia, ut per annum integrum uidearis integra & recentia habere: Primus, modus est, ut ponantur in fece uini obturato iterum uase: Alter, Exscindantur nuclei & poma reponantur in uase, & affunde eis aquam maris: & cum uoles uti, abluantur aquâ purâ:

Quid sit Iulepus siue Syrup' ad Perfectioné coctus, in appendice modo dictum est.

Tertius. Bulliant in aqua, quo ad dimidio ferè percoquantur, & exinde repone, similiter eis affundendo muriam siue aquam marinam.

Iuglandes, de his in canone primo.

Mespila

Limones.

Limonum cortices.

Myrobalani, chebuli præcipuè, quarum

condi-

condituram specia-
tim tradit Mes. in
antid. quē uide.

Nuces moschatæ
Oliuæ in muria adser-
uatur.

Pira moscatellina, in quibus condiendis hoc singulariter notandum, quod accuratioribus & elegantioribus artificibus alio quàm communi modo præcoquantur. Qui quidem modus coquendo elegans est, sed sumptuosior, & non omnibus congruus, nēpè per uaporem, sicut communis ille per liquorem: idq; dupliciter: Vel enim coquenda panno laneo simplici uel triplici inuoluta in cribrum tectum collocātur, & postea aheno in quo aqua aßiduè feruet imponuntur, donec mollescant: uel in ollam integram includuntur, cuius orificium lignis quibusdam tanquam cancellis obsæpitur, ac deindè alteri ollæ, in qua aqua feruet, inuersa superimponitur, donec molliantur. Ita etiam Cydonia in quatuor uel sex frusta concisa, seminibus atque membranulis circumdantibus exemptis, corticeq; detracto, quibusdam coquuntur.

Prunella syluestria.

DE FLORIBVS ET HERBIS CONdiendis, atq; adeo de Conseruis communiter dictis.

Flores pauci integri seruātur, ut flores citrinati, aranciorū asperso sale Indico. i. saccharo: Capparū,

ſale, geniſtæ, ſale & aceto. Sunt qui etiã roſarum folia integra condiunt, ſimiliter & herbæ quædã. Vocantur Conſeruæ uulgò in officinis medicamẽtarijs. Conſeruæ itaq; ſunt flores uel herbæ exactiſsimè cõciſæ uel tuſæ & ſaccharo mixtæ.

DE CONSERVIS Canon.

CONSERuæ.

SSumitur plærunq; triplum ſacchari ad unã partẽ conciſorũ florum aut herbarum: alij qui uel quæſtui ſtudent, uel gulæ gratificari cupiunt, plus accipiunt. At inter nos conuenit, ut partem unam florum ſeu herbarum accipiantur partes duæ ſacchari boni, ſolidi, mediocris coctura. Præterea ut contundantur flores & ſaccharum ſimul in mortario marmoreo, piſtillo ligneo: Et non contundantur prius flores ſeorſum (ſicut fieri conſueuit) & deinde ſaccharum ſeorſum, & demum ambo ſimul. Placet tamen, ut conſeruis florum bethonicæ, ſaluiæ, roris marini, cichorij & ſimilium ſicciorum florũ, addatur ſimpla uel æqualis portio ſacchari Thomæi: In conſeruis uerò Chamædryos, & ſampſuchi, abſinthij, florum fumariæ, primulæ, &c. amariuſculorũ etiam ſeruetur dupla portio ſacchari ſolidioris.

Poſt contuſionem autem & commixtionem ſacchari, cum floribus uel herbis, conſeruæ aliquot dies ſoli exponuntur.

Cauendum autẽ, ne Conſeruæ fermentando diſ-

fluant, quod floribus buglossi, boraginis præcipuè usu uenire solet: id uero cauetur, quando uas non ad summum impletur. Hæc regula in antidotis liquidis quoq; seruanda est.

Si herbæ aridiores sunt, uel natura, ut lauendulæ, rosmarini: uel ratione cœli, ut constitutione anni calida sicca, non coalescere cum saccharo, quod etiam siccũ est, facilè possunt: Quare saccharum coquendum est ultra Syrupi consistentiam, & deinde simul miscenda aliquamdiu supra prunas.

DE CONSERVARVM DVratione.

Conseruarum duratio inæqualis est. Aliæ enim non satis diu durant, quemadmodum rosarum: aliæ contrà citò corrumpuntur, acescunt, uel arescunt, & tanquam uermiculis in superficie corrosæ uidentur, ut conserua boraginis, buglossi, uiolarum. Virtus earum melius ex colore, sapore, odoreq; deprehenditur quàm describi potest.

DE CONSERVARVM Repositione.

Ad seruandas Conseruas uitra & fictilia lapidea densaq; aptissima sunt, sicut ad pleraq; alia.

ENVMERATIO HORVM INtegrorum Condit.

Ranciorum, Citri, Capparum flores & fructus.

Genistæ florum nondum apertorum, qui hoc pacto condiri solent. Capitur uitreum uasculum alicuius capacitatis, in cuius fundo conspergitur sal digiti ferè craßitudine: et proximè super illud flores genistæ pollicari craßitudine, & deinde iterũ sal: & proximè desuper iterum sal, atq; exinde iterum flores: & sic deinceps usq; ad summum ferè, postremo superaffunditur acetum, ut aliquantulũ superemineat & occlusum soli exponitur.

ENVMERATIO CONSERUARUM.

ABsinthij Romani, quæ in hac rep. ita parari solet.

R. thymi Venetiani unicas duas: uini albi opt. sesquilibram. Coque thymum ad uncias duodecim uini: Deinde exprimito, & adde zacchari albi librã unam: Coque ad formam Syrupi craßioris: Deinde cum infrigidatum fuerit, adde de absinthij uiridis optimè incisi, ac subtilißimè contusi in mortario lapideo uncias decem de octo, misce ac reponatur.

Anthos.

Betonicæ florum.

Buglosßi florum

Chamedryos ueræ, herbæ siue foliorum atq; florum.

Asplenij siue Ceterach.

Boraginis florum recentium.

Cichorij florum.

Cochleariæ herbæ ex urbe Vtraiectensi, ubi copiose paratur.

Euphragiæ. Fumiterræ florum.

Lauendulæ florum, Lychnidis, id est, qui ab odoris imitatione caryophylli uocantur.

Maioranæ herbæ Melissæ herbæ, Mentæ herbæ.

Nimphææ siue Nenupharis, florum luteorum.

Pœoniæ florum. Persici florum.

Primulæ ueris florum.

Rosarum, recens. Rosarum uetusta.

Sambucci florum. Saluiæ florum.

Stichados florum, aut etiam foliorum ipsius herbæ.

Tiliæ florum.

Violarum. Violæ sunto recentes, ut notat Manardus. Neque offendaris, si in Mesue discas diutius in umbra siccãdas esse. Paretur ex sacchato bono, solido, mediocris coctura: eiusq; sacchari sint partes duæ ad partem unam florum uiolarũ mundatorum à suis calycibus & pediculis. Cætera ut in Canone. Simili modo paretur conserua rosarũ tundendo rosarum exunguatarũ pertẽ unã cũ duplo sacchari solidi. Nec diu debent rosæ siccari, tantũ ut accessoria humiditas, uerbi gratia pluuia aut ros absumatur: deinde insoletur dieb.

multis,

multis, ſubinde mouendo ſurſum deorſum. Relinquatur autem ſpacium uaſis inane propter fermentationem.

DE CONFECTIS.

PRincipio pharmacopœos admonitos uolumus, ut uulgatam officinis ſuis differentiam retineant, quæ eſt inter affines & coniugatas dictiones has, Confecta & confectiones. Confecta cũ eis nominibus quæ ſaccharo ſicco obducta & uelúti incruſtata ſunt: Confectiones uerò, magis propriè dicuntur. Electuaria ſiue Antidota melle aut Syrupo ſacchari excepta, ſaccharo uel melle eis non ſuperinducto, ſed undiquaque permixto, de quibus infra ubi de Electuarijs agetur. Confunditur tamen ſæpè hæc differentia.

CANON DE PARANDIS SEV Concinnandis confectis.

COnfecta itaque uocantur materiæ ſaccharo ſicco obductæ, & ceu tectorio quodam ueſtitæ. Obducuntur aũt ſemina, fructus, fructuum cortices, aromata integra uel in fruſta diſſecta, ut gulæ magis arrideant, & minori moleſtia aſſumi queant: alia enim nimis amara aut acria ſunt, aut alioqui ſaporem nimis medicamentoſum habent, ideoq; guſtum offendunt.

Semina, (ut coriandrum, aniſum, anethum, fœniculum, carum, cuminum, ami, ſemẽ agni, cannabis, amomum, cardamomum, cardamum, Cardamine,

eruca, erysimum, synapi, urticæ, cucumeris, cucurbitæ, milonis citreoli semina, papaueris albi semen, absinthij marini semen, quod barbotinam uocant, & semen contra lumbricos, quod uulgò sanctum quasi Xantonicum & zedoariæ semen uocãt, &c.) priusquàm conficiuntur à sordibus, pluribus festucis, lapillis, & pediculis cribrando, uentitando, & seligendo repurgentur.

Fructus, sub quibus modo etiam comprehendimus semina maiora, (ut amygdala, auellanæ, pistacia, strobyli, nuclei persicorum, prunorum, cerasorũ, bombacis, &c.) iniecti feruenti aquæ, putaminibus suis exuantur, & cum furfure parum fricando siccentur, priusquàm conficiantur.

Cortices itẽ fructuũ, (ut cortices citri, arancij, cucurbitæ, quem Carbassatum uocant) ut commodius conficiantur, prius minutim in frusta longiuscula instar aromatum longiorum secantur.

Aromata, ante confectionem seu (ut loquũtur) confecturam, in frusta longiuscula & tenuia findantur atq; concidantur.

Saccharum coquatur ad debitam & quodammodo perfectam consistentiam, id est, propemodum ut ad morsulos & orbiculos, quod quid sit, & quomodo fiat, paulò supra in appendice dictum est.

Materia conficienda in æneum uas pensile duabus ansis suspensum inditur, & super carbones hinc inde, antrorsum, retrorsum, dextrorsum, sinistrorsum, agita-

ſum agitatur:nunc in orbem uoluitur: nunc inſtar auenæ in uannis mouentur donec caleſiat: Calefactæ infundatur parum ſacchari cochleari ferreo, non procul ab extremitate uno foramine perforato, et continuò agitatur, donec ſuccetur ſaccharum: deindè aliud affunditur ut prius, idq; tantiſper fit, dum iuſtam acquirat magnitudinem. Superficies in plerisq; læuis eſt, niſi ſingulari artificio aſperior, ſeu (ut uulgò loquuntur) criſpa ſit, uidelicet ex alto ſaccharum fundendo.

Si materia conglobatur, uel ſaccharo confertim infuſo uel negligenter moto, manu affricata diſſoluuntur nodi. In fine confecturæ exactè ſiccentur: deindè in locum calidum & ſiccum cribro impoſita reponantur.

Eſt & alius quidam modus exaſperandi confecturas, non admodum neceſſarius, plus oſtentationis quàm utilitatis habens, uidelicet talis: Calefacto aheno infunditur parum ſacchari in medium, et cochleari hinc indè agitatur, ubi bullæ apparent, portio aliqua ſacchari iam confecti imponitur, & ſtrenuè deorſum ſurſumq; mouetur, ne fundo adhæreat: Deindè impellitur, ut decet: idq; fit, quousq; ſatis exaſperata ſit: abſoluta hac portiōe, iterum caleſiat, ut prius, ahenum: idq; tantiſper fiat, donec ſatis criſpum uidebitur: mox alia portio ſumitur.

Quidam quæſtui magis quàm utilitati ſeruientes, primum impuriore ſaccharo abducūt materias

& ſub-

& subinde adspergunt amylum, in tenuißimũ pollĩnem tritum: tandẽ purius & candidius saccharũ addũt, ut exteriores crustæ elegãtes et albæ appareãt.

APPENDIX DE COLORANdo Sacchara in concinnandis Confectis usurpari.

Tinguntur etiam Confecta uarijs coloribus magis ad spectaculum quàm neceßitatem aliquam.

Ad flauum colorem recipitur rhabarbari succus aut croci. Ad rubrum, sandalum, præsilium, rubiæ radix, lacca, grana tinctorum, flores amaranthi purpurei. Ad uiridem succus anethi, solani, rutæ. Ad cæruleum, flores frumenti, baccæ sambuci. Ad nigrum gallæ, myrobalani, succus corticum iuglandium. Hæ materiæ aceto aut uino sublimato diluuntur, & si opus est, aliquid aluminis additur: Deinde confectis iam absolutis, sensim in aheno calentibus aspergitur. Quod si uoles uaricolora reddere confecta, inuicem modo hunc modo illum colorem asperge.

Hoc ferè modo etiam Tragea rubra fieri solet. TRAgea rubea. Accipitur puluis sacchari albi craßiusculus, & in aheno supra prunas uersatur, donec benè incalescat: Deindè affunditur Santalum sublimato maceratũ, ac manibus uel ligno in eum usum facto saccharum miscetur, ne in grumos conglobetur.

APPEN-

APPENDIX ALTERA DE SACcharo Penidio.

HOc loco ſacchari tracti, quod Penidium uocant, meminiſſe non intempeſtiuũ eſt, quod ita paratur. Accipitur ſaccharum album bonum, (poteſt & ex uiliori parari,) coquitur leuiori flamma ad extremam ſpiſsitudinem, quæ ita cognoſcitur: Quando portiuncula aliqua digitis extremis duobus diſtracta in tenuiſsima quaſi fila abit, quæ percuſſa digito tanquàm uitrum diſsiliunt. Inde effundatur ſuper marmor butyro, oleo amygdalino, aut oliuarum leuiter inunctum, & manibus uel inunctis uel amyli polline aſperſis, ne adhæreat comprehenſum, ex alto paulatim comprimendo & fricando hinc inde demittitur aliquoties: tandem ubi paulum refrixit, ferramento unco parieti infixo obuoluitur, idq; tantiſper, dum benè lentum & candidum efficiatur. Quo autem diutius trahitur, eo candidius redditur: Tandem attractum famulis diſtribuitur, ut diſtrahendo torquendoq; formetur modo conſueto: Formatum reponatur loco calido. Quidam mel addendum eſſe ſcribunt, quod uſu non receptum eſt.

DE ROB, ROBVB, MIVIS, & Sapis.

ROb ſiue Robub, quando Arabibus abſolutè ſiue ſimpliciter profertur, tunc illis intelligitur uinum ad dimidias uel tertias coctum, quod

latinis ſapa ſeu defrutum, græcis σιραῖον καὶ ἕψημα dicitur: Transferunt tamen Arabes uſum huius uocabuli etiam ad alios ſuccos ſimiliter coctos, ſed tunc non amplius abſolutè, ſed addito plantæ nomine proferunt. Ita etiam qui puriorem latinitatem affectant, etiam Sapæ uocabulum generalius ad alios ſuccos ſiue igne ſiue ſole ſimiliter coctos, trãsferunt: Sed ſatius eſt Arabũ dictionẽ Rob ſiue Robub tanquam officinis & medicis magis uſualẽ, retinere: quando præſens opus non eloquentiæ oſtentationem, ſed rerum noſcendarũ congeriẽ promittit.

Definimus itaq; Rob eſſe ſuccum à nobis tãtum purgatum & craſſatum ſolis aut ignis calore, ad conſiſtentiam Electuarij mollis aut loch, idq; uel citra additamentum mellis aut ſacchari, uel cum ſacchari aut mellis condimento, ut nunc uulgò fit præſertim in ſuccis intro ſumendis.

DIVISIO.

VNdè recentioribus quibuſdam medicis noſtris placet, ſuccos per ſe uiq; ſolis aut ignis exſiccatos, ſimplicia rob appellare, ſed qui cum ſaccharo concinnantur, compoſita rob uel robub nominare magis placet.

Singulæ partes huius definitiõis ſi expẽdantur, facilè diſtinguas robub à reliquis ſuccis: quia à nobis ſeu artificibus fit hæc inſpiſſatio, non à natura ſola, quæ ſuccos gũmi, & reſinas ſua ſpõte protuberare ſolet: Fitq; hæc inſpiſſatio ad cõſiſtentiã Electua-

rij mollis siue Eclegmatis: quia citra subsistere, ut in Iulepis & Syrupis: uel ultra progredi est, ut in succis ad soliditatem inspissatis, exempli gratia in succo glycyrrhizæ, prunorum agrestium, aloës, & alijs, de quibus supra inter Succos & Liquores.

Rob γενικῶς sumptum etiam miua Arabibus dicitur. Est enim Miua nihil aliud quàm succus ad mellis craßiusculi consistentiam coctus. Sic dicimus Miuam Cydoniorum.

NOTIO DE SVCCORVM REponendorum & asseruandorum modis aliquot.

OPortune itaque notandum, quòd quidam succi quales sunt expreßi, reponũtur, ut uinum, omphacium, agrestium pirorum & pomorum succus: nisi quod omphacium salem paucum ad sui custodiam requirit. Seruantur similiter succus rosarum, uiolarum quibusdam, cydoniorum, limonum, granatorum, berberis, uuarum: sed his uase uitreo conclusis oleum est superfundendum, ne calor natiuus exhalet, ac externus irrepat. Similiter quoque seruari possunt fructuum omnium succi, præsertim acerborum uel austerorum. Aliorũ aũt ac herbarum succi seruandi parua coctione & residentia purgantur ante repositionẽ, in uasis plenis uel oleo (si lubet) superfuso reponantur: sic fumariæ, absinthij, eupatorij, et aliarum quarundam herbarum succos,

quidam

quidam hodie reponunt loco frigidiore. Succos alios ante repositionem mediocriter sole feruēte uel igni siccamus, ut absumpta humiditate excremento sa feruoris & corruptionis autore, integri seruentur, quales Mesuæ cæterisq; Arabibus rob & robub appellātur. Alij uerò succi uel citra uel ultra hanc consistentiam parātur, ut modo admonitum est in declaratione definitionis.

CANON ROBVB SIMPLICIVM.

Robub simplicia parentur ad exemplum rob de ribes apud Mesuem in antidotario suo, nimirum ut succi libræ decem coquantur igni lento ad tertiæ partis consumptionem, coletur, subsidere permittatur, donec clarescat. Clarum deindè igni clementi percoquatur in uase uitreo, aut insoletur ad iustam craßitudinem, qua seruari poßit.

CANON ROBVB COMPOSITORVM

Rob composita parentur ex septem partibus succi defœcati, & partibus quinq; Sacchari: quanquàm alij subduplum zacchari capiunt ad succos inspissandos.

Vtrobiq; tamen, hoc est, tā in simplicibus quā compositis, regula ad amußim non seruatur, uti uidebitur in singulorum Enumeratione.

ROBVB SIVE MIVARVM Enumeratio.

DIABACCINATVM siue Zelea uacciniorum nigrorum Germanicorum, uulgò

molbernkrudt, ita paratur. R. Vaccinia nigra germanica, quantitate qua uolueris, & cũ pauco uino bullias: post crepaturam colentur: deindè manibus fricando transmittantur per bacilonem, ut pulpa tantũ exeat, cuius pulpæ accipe libras octo, sacchari clarificati & ab aqua consumpti libras duas, misce & bull. ad congelationem, hoc est, inspissationem semper cum bacculo ducendo.

DIAMARENATVM simplex siue Zelea amarenarum simili ferè modo paratur: R. Amarenas nostras, germanicè amarellen, et cum pauco uino bullias: post crepaturam colẽtur: deindè manibus fricando & comprimendo transmittãtur per bacilonẽ ut pulpa seu cremor tantum exeat, nuclei uero & cortices siue pelliculæ remaneant: Accipe huius pulpæ libras octo, sacchari clarificati & ab aqua absumpti siue depurati libras duas, misc. et bull. ad consistentiam spissam semper cũ bacculo ducẽdo.

DIAMORON simplex Pauli libro 7. cap. 14. R. succi mororum Celsi rubrorum libras tres, mellis exspumati libram unam. Coquantur simul despumando ad consistentiam Syrupi.

Dianucum siue Ros nucum Mesuæ, paratur sic:

R. succi corticum nucum immaturarum uiridium tempore canicularium, priusquàm obduruerint cortices interni, libras quatuor, mellis optimi exspumati libras duas. Coquantur simul despumando ad consistentiam Syrupi.

MEL PASSVLATVM. Vuas passas aqua calida horas uiginti quatuor macerato, percoquito, per colum exprimito, expressum ad mellis consistentiam recoquito.

Miua Cydoniorũ simplex, siue Gelatina cydoniorũ.

R. Cydonia quadripartitò secta, diutius cocta ex aqua, donec tabuerint: postea per linteum cola sine compreßione: deinde cum sacchari partibus duabus ad partes succi tres percocta in ceratè consistentiam, cydoniatum uile constituit: Si autem tam clarum illud quàm crassum simul cernantur, cum saccharo, ut prius, percoquantur, Cydoniatum fit, quod omnibus in usu est.

MIVA Cydoniorum Aromatica, siue Diacydonium Gemmæ Frisij, compositum ad exemplum & imitationem diacydonij Galeni libro sexto de tuenda sanitate, quod ita paratur: R. succi Cydoniorum dulcium & acidorum depuratorum ana uncius quatuor: sacchari albi, mellis quàm optimi Hispanici cum uino despumati, ana uncias quinque. Aceti uini albi uncias tres. Macropiperis drach. duas, Galangæ, zingiberis albi, ana scrup. quatuor.

Cinamomi, scrupulos quinq;. Maceris, Caryophyllorum, rosarum rubrarum ana scrup. unum. Coquãtur primũ succi, saccharũ, & mel, et acetũ simul lento igne ad consistentiã fluxilis Syrupi: deindè addãtur aromata per rarũ cribrũ cribrata, & simul lento igne efferueant ad mellis spißitudinem.

ROB de Ribes nobis parabitur aliquanto diuersius à Mesue, quia simpliciter debet succus ribes effundi in latum uas terreum uitratum, & superinducto linteo exponi ad solem, qui humiditatem excrementitiam absumet, & reliquum compinget.

ROB de Berberis: Inspissetur succus berberis per solā insolationē, sicut rob de ribes. Et hoc commodè fieri potest in hac regione nostra, ubi maxima berberis est copia, non minor quàm in Anglia: nam Mesues testatur inopiam, quando grana berberis sicca omphacio macerat.

REPOSITIO.

Reponuntur uasis uitreis aut figulinis uitratis ad annum unum & amplius.

DE IVLEB.

Vleb, Iulepum, uel Iulapium, recentioribus græcis Actuario & Simeoni zethi ζȣλάπϊον uel ζούλαπον, uel ἴολαβον quasi uiolarum infusionem appellant.

Meminimus antea in Appendice de coctura mellis et sacchari, qui uulgo Syrupus simplex uel Syrupus absolutè dicitur, quod idem ille Syrupus, præsertim quando albuminibus ouorū clarificatus est, etiam Iuleb aliquando Mesuæ & Arabibus scriptoribus uocetur: hoc aūt loco adnotanda est & altera Iulepi significatio, itidem Mesuæ usurpata, qua Iulep dicitur esse medicamenti forma liquidior, syru-

po affinis: sed Iulep multò magis coquitur quàm Syrupus, adeò ut humoris saccharo incocti uncia tantum una maneat in libra Iulepi: In libra autem Syrupi unciæ duæ: undè Iulep quia coctum magis, utendi tempore aqua largiore, ut tripla, quadrupla: syrupus autem tantum dupla diluebatur. At huius ætatis medicis contrà inoleuit consuetudo Iulepos minus multo coquere, quàm Syrupus, ne tã multa aqua egeant, utq; sint minus glutinosi.

Tertia itaque Iulepi significatio est huius temporis, qui ex aquis stillatitijs aut infusionibus uel succis componitur, minore coctura quàm in Syrupis: Sed hodiè frequentior est usus eorum, qui cum aquis stillatitijs fiunt. Et quia his statim utimur, tanta coctione non egent atque Syrupi. Quarta etiam Iulepi significatio est notanda, qua hodiè etiã Iulepos uocamus, quando Syrupi propriè dicti aquâ aliqua dupla soluuntur.

DE IVLEPIS CANON.

Ivlepi itaq; hodie ex aqua distillata & saccharo coquuntur. Sumitur à quibusdam aquæ duplum ad saccharum, ab alijs minus possint non incommodè æquales partes accipi. Quo autem plus aquarum sumitur, eo diutius coqui Iulepum oportet, undè quod subtile & aromaticum est, coquendo exhalat. Coquuntur autem Iulepi paulò infra Syrupi consistentiam.

IVLEPORVM ENVMEratio.

Fiunt Iulepi non ſolum ex aquis uiolarum (qui duo ferè tãtum in officinis hoc tempore proſtant) ſed ex ijs quoq; præcipuè odoratis ſiue aromaticis, ut menthæ, fœniculi, hyſſopi, &c.

IVLEB OXALIDIS fit ter coquendo herbam acetoſæ reiteratam ſeu renouatam ex aqua modica, quantum pro tegenda ſeu mergenda herba ſufficit: & poſtea decoquere ad conſiſtentiam cum æquali portione ſacchari. Hoc album permanet, & eſt iucundum & utile, ſiquidem ſub æſtiuis feruoribus aqua uel ſimplici uel diſtillata pro libitu diluitur, grateq; bibitur.

DE SYRVPIS.

Syrupus ſimplex uel Syrupus abſolutè pronunciatus quid ſit iam ſemel atque iterum dictum eſt. Syrupus autem propriè dictus cũ annexa particula cuius materiei ſit, eſt medicamenti forma liquidior ex ſuccis uel alijs plantarum partibus cum humore aliquo percoctis & mellitis uel ſaccharatis ad ſaporis gratiam & cuſtodiæ diuturnitatem. Fiunt itaque Syrupi uel ex ſuccis, uel ex decoctis, addito melle aut ſaccharo, aut utroq; ſimul.

Notio

NOTIO PRO MEDICIS subinde peregrinantibus.

SYruporum copia quàm maxima & parum necessaria luxuriarunt Arabes, cum longè præstaret præsertim medicis subindè peregrinantibus, succos medicis usibus necessarios, uel sinceros seruare, (quibus seruare licet) uel siccatos ad mediocrẽ crassitiem, ut partim inter Succos, partim in Rob dictũ est, uel ex melle aut saccharo conditos: reliquas uerò plantarum partes siccas seruari, donec utendi incideret necessitas, nisi si quarum adhuc uirentium facultatem expetimus, quam decocto similiter condito seruare conueniat, sine tamen ulla aliorum simplicium farragine, quæ tamẽ syrupis polychrestis, & ad multos affectus efficacibus debetur, quos Syrupos compositos uocamus.

DIVISIO SEV PARtitio.

SYruporum itaq; alij simplices dicuntur, qui ex unius simplicis decocto uel succo fiunt, ut rosarum, uiolarum, artemisiæ simplex, è limonibus, ex succo acetoso citrei mali, &c. Alij compositi, qui ex infusionibus & uariarum rerum decoctionibus cõficiũtur, ut Syrupus è quinq; radicibus, Syrupus ex artemisia Matthæi de gradibus, &c.

Simplex Iulepo perquam similis est, hoc solum

differens, quod ſuccus & decoctio è quibus Syrupus fit, ingratior ſit, quam è quibus Iulepus.

Simplices itaque Syrupi fiunt è ſuccis herbarum cichorij, Endiuiæ, fumariæ, betonicæ, & ſimlium: aut è ſucco fructuum, uuæ immaturæ, ſucco limonum, pomorum citriorum, cum melle uel ſaccharo uel utroq; quantitate decernenda infra in Canonibus. Porro qui ex ſuccis parantur ſyrupi, alij merum recipiunt ſuccum, alij aqua mixtum, at Syrupi ex infuſione uiolarum, roſarum, &c. Alij ſaccharum coquunt ad penidiorum uſque craſſitiem, deindè ſuccum admiſcent, & ſimul feruere ſemel ſinunt, poſtea igni exemptum inſolant. Quædam item materiæ cum melle coquuntur, ut roſæ, ſed hoc rarius eſt.

Compoſiti autem Syrupi uariè parantur. Alij decoctiones à ſimplicibus ſine expreſſione effundunt, & colant, ac addito ſaccharo uel melle quantum ſatis eſt, coquunt: Alij decoctum, manibus uel prælo prius exprimunt, expreſſum donec clarum fiat purificant, deindè ad perfectionem coquunt. Hi Syrupi prioribus uidentur eſſe efficaciores, illi elegantiores. Optima ratio eſſe uidetur conficiendi efficaces Syrupos, macerare aliquandiu materias in liquore præſcripto & calidè ſuperinfuſo, non nimis multo, ſed quantum tegendis & humectandis materijs ſufficit: Deinde tanquam recentes & uirides prælo ſubijcere, ſuccum exprimere, &,

re, & , ut decet, percoquere, ne recoquendo & diutius feruendo multum exhalet, & quod tenuius est pereat.

In quibusdam etiam Syrupis compositis materiæ exactissimè tritæ & in panniculum lineum uel sericum raræ texturæ inclusæ, in Syrupos adhuc ferentes imponuntur, & relinquuntur ibidem donec Syrupus absumatur, ut in Syrupo è stœchade, è Cichorio cum Rhabarbaro, & cæt. Rectius facere uiderentur, si qui materiam illam, uel dissolutam uel laxius inclusam in medio decoctionis inijcerent, atque aliquantisper simul feruere sinerent, subindè rudicula ad lebetem comprimendo mouendoq; ac tandem fortiter exprimerent. Quomodo enim uis medicamentorum in Syrupum transire potest, nisi uel unà coquantur, uel Syrupus semper caleat, (quod incommodum est,) uel pulueres inclusi assiduè moueantur ac premantur?

Porro Syrupus compositus magnam cognationem habet cum Apozemate siue decocto, à quo tamen differt duratione, suauitate, & consistentia. Syrupus ritè coctus, ultra annum etiam quandoque durat & efficax est: Decoctum uerò uix per septimanam seruari potest. Syrupus plus sacchari aut mellis recipit, quàm decoctum. Ideóque suauior & gulæ gratior est. Syrupus ad iustam spissitudinem decoquitur: decoctum uerò non. Iustæ autem spissitudinis siue crassitiei indicium est, si guttula in mar-

mor

mor uel super peluim effusa hæreat, aut digitis accepta, horum adductione & diductione fila ducat, sicuti supra monuimus in appendice de coctura mellis & sacchari.

CANONES NOTANDI CIRCA Præparationem Syruporum

SIMPLICIVM EX SVCCIS Plantarum.

I. Succi ex plantis aquei, qui citò corrumpuntur, (quales sunt boraginis, lactucæ, buglossæ, mercurialis, portulacæ, &c.) multum sacchari aut mellis pro conseruatione postulant.

II. Alij uerò succi, qui ex ijs plantis exprimuntur, quæ sicciores & putredini atq; corruptioni magis resistunt, ut sunt herbarū amararū, & acidarū, reliquarumq; facultate siccarum, ut agrimoniæ, acetosæ, scabiosæ, betonicæ, ueronicæ, chamædryos, absinthij, origani, &c. minus sacchari uel mellis postulant: Amara tamen plus sacchari uel mellis recipere possent pro diluendo amarore, licet ex sui natura minore portione mellis uel sacchari condiri & conseruari poßint.

III. Considerandum, an succis per subsidentiam aut decoctionem depuratis saccharum uel mel incoqui debeat. Concludendum uidetur, quod statim ex-

preßis

preßis mel & saccharum incoqui debent: nam per depurationem subsidentiæ uel decoctionis, elementa separantur, quibus separatis, facultas quæ eis tribuitur non remanet, ut patet in succo Ireos, qui depuratus, aquas aut non subducit, aut ualdè imbecilliter: Contra uerò, non depuratus & crudus, potenter id facit. Sufficit illa clarificatio succorum, quæ inter decoquendum fit per despumationem. Debet autem coctura esse lenis, ne nimium efferueat & exspumescat, sic'que uis discutiatur. Quomodo enim uis plantarum remanebit? si primum fiat decoctio, deindè depuratio: exindè iterum decoctio cum saccharo uel melle, & demum clarificatio?

IIII. Coctura omnium Syruporum ex succis cōficiendorum continuetur, donec debita consistentia seu spißitudo acquiratur ad conseruationem eorundem. Quod sic intelligi debet, ut succi durabiliores minus diu coquantur, sic'que Syrupi eorum fiant dilutiores: qui uero succi facilè corrumpuntur, diutius coqui debent, sicq; Syrupi eorum craßiores reddentur.

V. Omnes Syrupi conficiendi ex succis, semper requirunt saccharum iam ante clarificatum & coctum per se: postea uerò succos addere oportet. Et ratio est, quia per longam ebullitionem succi uirtus deperditur. Et hoc intelligas de succo fructuum maximè & uinis aromaticis, quia hi parum sustinent

de de-

de decoctione. Succi autem radicum diuturniorem sustinent cocturam, adeò ut quanto magis decoquãtur, tantò puriores redduntur. Herbarum uero succi mediocrem sustinent decoctionem, & illa mediocri decoctione purificãtur. Potest hæc tamẽ regula ampliari etiam ad Syrupos compositos.

CANONES CIRCA PRAEPARAtionem Syruporum compositorum ex decoctis uariarum Plantarum.

PRæterea quæ paulò ante in diuisione sub Syrupo composito tradita sunt, etiam sequentes Canones notandi sunt.

I. Circa dispensationem apozematum obseruandum erit, ut ad binos manipulos herbarum siue siccarum siue uiridium recens siccatarum decoquendos cum aqua alio'ue liquore, ut sumatur aquæ aut liquoris libra una.

Manipulus autem unus pendet ut plurimum semunciam: Ergo bini manipuli herbarum pendent unciam unam, & proindè unciæ uni herbarum debetur libra una aquæ: Sed quando herbæ præsertim siccæ per pondera scribuntur apud autores, tunc ratio sit eadem, quæ radicum: Nam ad binas uncias radicum, aut seminum, aut aliarum rerum pondere pensarum, sumitur aquæ liquoris'ue libra una. Sa-

tius tamen foret ubique manipulos per pondera decernere propter manicum comprehensionis'que uariam incertamq; diuersitatem.

II. Omne meditulliũ lignosum, durum, uetustũ, ex radicibus aufferatur: alioquin in recentibus relinquatur.

III. Initio in omnibus omnium Syruporum decoctionibus cogitandum, ut radices, semina, cortices lignorum mediocriter comminuta, & si quæ sunt similia crassæ substantiæ, primo loco cocturæ committantur: deindè quæ rarioris materiæ existunt, ueluti, simplicia penè uniuersa, & aliquot fructus: Postremò flores, myrobalanorum cortices, (quando quæritur apertio, alias contra:) aromata comæ herbarum, & id genus alia imbecilla. Quæ uerò mucorem de se præbent, qualia sunt ficus, myxa, semina Cydoniorum, lini, fœnogræci, tragacanthum, gummi Arabicum, ad finem quoque inijciantur, aut (quod satius) in panno lineo rarò & laxo ligata, longo & contumaci filo appenso coquantur. Id nisi fiat, totum decoctum lentum uiscosum'que redditur, ut ægerrimè colari poßit etiam per stamen rariusculum, adeo lentore suo meatus coli obstruit.

IIII. Cum infusio aliquo temporis spacio decoctionẽ præcedit, tunc omnia simplicia simul infunduntur: nam quæ modicam patiũtur decoctionẽ uim

suam

ſuam exhibent rebus infuſis, & ita uis horum ſer-uatur in decoctione, quod non fieret, ſi primò infuſa non fuiſſent, ſed ab ebullitione incepiſſent: Nam cum fit ebullitio & non præcedit infuſio, tunc ordo iam iam dictus ſeruandus eſt, ut quæ maiorem de-coctionem patiuntur, primum inijciantur, deindè quæ minorem.

V. Poſt conuenientem fermentationem ſimpli-cia manibus uel prælo exprimuntur, & humoris a-liquid albumini uni atq; alteri ouorum affunditur, quæ faſciculis quibuſdam ſcopularum concutiun-tur, donec benè ſpumeſcant, mox expreſſum deco-ctum totum affunditur, & poſtquam ſpumam multam agitando ſimul fecit, ſupra ardentem fo-cum ſuſpenditur, ut modicè efferueſcat: Exindè quando modicè refrixit, continuò per pannum la-neum album, denſum, & pro multitudine transflu-entis liquoris, magnum traijcitur, ac colatur, le-niter digitis, ſi placet, comprimendo. Si autem non-dum perſpicuus cernitur, iterum eodem modo fi-at, quouſque prorſus depuretur. In libras decocti duas, unum albumen, communi pharmacopœorum cenſura ſufficere uidetur. Vbi acetum recipiunt, al-bumina intermittenda erunt, quia tunc coquendo deſpumantur, & deſpumando coquuntur. Eſt por-rò hæc regula communis apozematum, zulapio-rum, & Syruporum, ut colore, ita & ſapore eo mo-do iucundiora ac proinde gratiora redduntur. Eſt,

quando

quando medici clarificationem hanc inhibent.

VI. Quando decocta syrupizari debent, tunc relinquantur in infusione per noctem, & quando exprimere uolunt pharmacopœi, primum recalfacere debent circumagendo diligenter incocta simplicia, & exindè fiat fortis expreßio.

CANONES SYRVPORVM SIMplicium & compositorum communes.

I. Syrupi quo diutius durare debent, eò ad craßiorem consistentiam coquendi sunt. Sic æstate quoque quam hyeme spißiores sint neceßè est. Non satis cocti, uel ac-scunt, uel situm contrahunt, uel alioqui corrumpuntur atq; putrescunt: nō canescunt autem, neq; situm contrahunt ob succorum cruditatē, quando ad liquoris consumptionem coquuntur: aut quando insolatu fermentantur. Nimium uerò cocti in fundo sacchari Candi modo concrescunt: sed concretionem seu duritiem hanc non recipiunt Syrupi, si saccharo parum mellis addatur.

II. Sacchari aut mellis quantitatem autores ipsi plærunq; in singulis ferè Syrupis exprimunt.

III. Cocti dignoscuntur, quādo guttatim in subiectā tabulā aut marmor planum decidentes consistunt, nec in latum sparguntur: uel cū lento et tenaci ueluti glutino manus tractantis inficiunt: aut quando summo pollici guttula inhærens, non defluit: & si indice illam tetigeris, prætenuia fila mittit, neq;

abrumpitur. Sed hanc regulam præcise non requirimus ubiq; propter quartum Canonem Simplicium Syruporum.

IIII. Præstat mel aut saccharum prius depurari aut clarificari, quàm succis aut decoctis commisceatur, secundum doctrinam appendicis initio Conditorum adscripti, eiusq; etiam modò meminimus canone quinto Syruporum simplicium.

V. Syrupi aut cum saccharo, aut melle, aut sapa fiunt. Syrupus uerò qui cum saccharo fit, melius decoqui debet, quàm qui cum melle componitur, cum mel sit magis conseruatiuum, & minus corruptibile: & ideo Syrupus cum melle factus diutius conseruatur. Porro Syrupus factus de melle, quanto minus decoquitur, tanto magis laxat: & quanto plus coquitur, tanto plus restringit.

Syrupos item pectorales placet quibusdam ex Sapa parari: Sapa enim multum pectori amicatur. Quod ad saccharum attinet illud, bona fide sumi debet electum & bonum, non rubrum, multò minus uilißimum & nigrum illum quem communem Syrupum seu Candum (quod ex ultima sacchari Candi coctura inutiliter profluat) uocãt, Itali melaza uocãt.

VI. Syruporum decocta in lebete terreo aut olla uitrata, uase haudquaquam æneato aut æneo, parari debent: & supernatans spuma cochleari foraminulento tollatur, & simplicia sursum rudicula moueãtur, ne nidorem contrahant.

NOTIO DE SYRVPIS Longis.

Syrupos non durabiles & aquosos, uulgò longos uocant, ut cum medici scribunt, fiat Syrupus longus, id est, aquosus, non ad perfectionem coctus,

ENVMERATIO ET DISPENsatio Syruporum Vsualium.

Aqua mulsa, quæ & simpliciter Mulsa siue Aqua mellita, siue Aqua mellis latinè dicitur: græcè uerò melicratum & hydromeli. Quanquam Dioscoridi aliqualis sit differentia inter hæc duo uocabula: quia melicraton ei recens est, ὑδρόμελι sepositum: sed alijs confunditur utriusque uocis usus, pro aqua mulsa seu mellita. Paratur Mesue bifariam.

Prior modus aquæ mellis.

R. mellis boni (quod colore sit mediocri, sicut color paleæ, odore iucundo, sapore modicè acri & dulci, consistentia craßi & tenuis media, non uetus) partem unam.

Aquæ fontanæ dulcis & claræ partes octo.

Igne lento in uase lapideo uel uitrato coque continenter despumãdo, & cola per colatoriũ densum de panno, ad intentionẽ tuã, uidelicet si mox bibendũ sit, aquosius fiat: si reponendũ, largius coquatur. Nam larga coctione crassatum, ut Iulepus siue Sy-

rupus, diu quidem seruatur: sed in partes remotas ægrè penetrat, in bilemq; ob multam dulcedinem facilè uertitur. Alias quoq; facultates coctio uarias ei acquirit, quia parum coctum inflat, magis aluum subducit, minus nutrit: largius uerò coctum, inflationem dißipat, magis nutrit, minus deijcit. Vndè mulsam minimum coctam & tantum non crudam serapio uult dari in conceptus suspicione. Præterea aquosior mulsa urinas & sputa magis promouet: minus aquosa aluum magis subducit.

Aromatizant nonnulli zingibere,

Croco

Cinamomo

Maci, & similibus:

alij gallia moschata,

ligno aloês, & similibus.

Alter modus aquæ mellis, præsertim in annuum usum adseruandæ.

℞. mellis boni partem unam, ut supra dictum est.

Aquæ fontanæ partes octo.

Fermenti pauxillum pauxillo eiusdem aquæ mellitæ dissolutum, uidelicet in singulas centenas factæ mulsæ libras indantur fermenti dissoluti unciæ tres. quæ omnia ligneo trade, relicto trium digitorum spacio uacuo, in quod, dum musti modo feruebit, recipiatur: ubi feruere desierit, obturato uase modo doliorum uini, tertio post mense fit potabile.

Immitte

Immitti hic quoq; possunt aromata panno lineo ligata.

SYR. EX ABSINTHIO VVLGARI simplex Mesuæ.

R. foliorum & seminum absinthij à lignosa caule abstractorum siue auulsorum (Man sol das kraut sambt mit dem samen abstreuffen.) & moderatè siccatorum uncias duodecim & drachmas quatuor.
Aquæ fontanæ lib. duodecim & uncias sex.

Coquantur ad consumptionem tertiæ partis, ut supersint libræ octo & unciæ quatuor.

Mellis despumati cum uino rubro libras quinque & libræ semissem. Coquantur simul ad Syrupi consistentiam.

SYR. EX ABSINTHIO ROMANO Compositus D. Mesuæ.

R. absinthij Romani libræ semissem,
rosarum rubrarum uncias duas,
Spicæ drachmas tres.
Vini albi antiqui generosi libras decem.
Succi cydoniorum depurati libras duas & semiß.
Macerentur omnia simul in uino & succo cydoniorum horis uiginti quatuor, deindè fiat coctura ad medietatem, ut remaneant libræ sex & unciæ tres

uel circiter: Adde colaturæ mellis optimè despumati libras duas, & per ulteriorem cocturam fiat Syrupus.

SYRVPVS ACETATVS SIVE Acetosus simplex D. Mes.

R. aquæ fontis libras quatuor cum sacchari libris quinq;, coquantur in uase lapideo ad dimidias semper despumando, donec clarificetur, & diminuta sit aqua sicut medietas eius carbonibus accensis, aut flāma exigua, & sine fumo: Tunc adde aceti uini, albi, clari libras duas. Melius tamen uidetur, ut interim dum saccharum coquitur cum aqua, addatur pauxillum aceti, ut purius clarificetur saccharum.

SYRVPVS ACETATVS CVM radicibus D. Mesuæ, Qui uulgò dicitur Syr. acetosus compositus.

R. aquæ fontis claræ libras decem, quibus inde & incoque primo radices incisas, uidelicet, fœniculi,
apij
Endiuiæ ana uncias tres:
Exindè paulò post adde confractorum seminum
fœniculi
anisi
apij ana unciam unam,
Endiuiæ semunciam

Coquan-

Coquantur ad libras quinque & stent per noctem, & indè de mane, recalfacta decoctione fortiter'que expressa & colata, proijce in colaturam sacchari libras tres: Et rursus bulliant faciliter, continuè despumando, uel pro maiore clarificatione, addendo pauxillum aceti, atq; circa finem cocturæ adde residuum aceti ad uel circiter libras duas, coctionemq; perfice.

SYRVPVS EX ACETOsæ succo.

℞. succi acetosæ crudi libras tres
sacchari boni libras duas. Coquantur simul & despumentur, quoad Syrupi consistentiam acquirant.

SYRVPVS EX AGRESTA siue Omphacio D. Mes.

℞. succi omphacij uuarum albarum immaturarũ libras duodecim. Coquantur in uitrato uase super prunas lento igne ad tertiæ partis consumptionem, id est, ad libras octo: Deinde huius succi coctione & residentia depurati libris septem adde Iulepi, id est, sacchari clarificati libras quinq;: Coquantur simul ad Syrupi consistentiam, omissis caryophyllis, qui in puppa addi possent tempore usus.

SYRVPVS DE ARTEMISIA MATthæi de Gradi.

R. artemisiæ unciam unam: herba (sicuti & sequentes) mediocriter esto siccata.
pulegij, Calamenti, origani, melissæ, persicariæ illius quæ maculis caret, & aliter hydropiper uocatur, sauinæ, maioranæ, chamædryos, summitatum hyperici, chamæpityos, matricariæ cum flore centaurij minoris, rutæ, betonicæ, buglossæ, ana semunciam,
Radicum apij petroselini, fœniculi, asparagi, rusci, saxifragæ uel pimpinellæ, enulæ, diptami id est fraxinellæ, cyperi, rubeæ tinctorum, Iridis, pœoniæ, ana unciam unam.
Seminum Iuniperi, leuistici, petroselini, apij, anisi, nigellæ, ana semunciam.
Caßiæ ligneæ, cardamomi, calami aromatici, ualerianæ, carpobalsami uulgaris officinarum, costi, azari, pyrethri ana semunciam.
Infundantur omnia in libris octodecim aquæ pluuialis per diem ac noctem: post decoquantur ad medietatem: deinde dimittantur ab igne, donec aqua tepuerit, tunc manibus fricentur seu comprimantur in ipsa aqua: & exinde cola. Colaturæ libris nouem adde mellis Hispanici despumati, sacchari Thomæi ana libras tres, & fiat Syrupus debita consistentia lento igne.

SYRVPVS EX BETONI-cæ ſucco.

℞. ſucci betonicæ crudi partes tres.
ſacchari boni partes duas, fiat Syrupus uti is de ſucco acetoſæ.

SYR. BIZANTINVS ſiue Dinari D. Meſ.

℞. ſuccorum Endiuiæ, apij an. libras duas.
lupuli, boraginis an. libram unam

In his ſuccis expreßis incoquãtur primũ glycyrrhizæ ſemuncia, & ſeminum aniſi, fœniculi, apij, horũ trium inquam ſeminum ruditer contuſorum an. drach. tres: Deindè roſarum unciæ duæ: ſpicæ nardi drachmæ duæ. Deinde colaturæ libris quatuor incoque ſacchari tabarzet libras duas ſemis. Fiat Syrupus facili debitaq; coctura & congrua conſiſtentia. Si quis cum aceto parare uolet, addat ad unamquanque libram Syrupi, aceti uncias tres. Res enim in Meſue potius, quàm exarata litera expendi debet.

SYR. EX BORAGINIS ET BVgloſſæ Succo.

℞. Succi boraginis inciſi & tuſi cum ipſis, radicibus, aſſundendo parum aquæ eiuſdem herbæ diſtillatæ (ne lentorem ſiue mucorem inſignem in tundendo contrahant, ſed commodius omnis uirtus cũ ſuccis extrahatur) libras duas, & libram unam ſucci bugloſſæ uulgaris ſimili modo extracti. Sic mixtis tribus libris crudorum ſuccorum adde ſacchari

libras duas, despumando & coquendo igne lento ad formam Syrupi.

SYR. EX BRYONIAE RAdicum succo.

R. Succi crudi radicum bryoniæ. mellis Hispanici uino generoso despumati.	ana partes æquales.

Coquantur leniter in uase terreo uitrato, donec fluxilis Syrupi consistentiam habeat, continenter despumando. Exprimatur autem succus tempore Maij, cœli constitutione sicca: serius enim expresso in luxuriantem herbam transfusa fuerit succositas radicis.

SYR. E CALAMINTHA prior D. Mes.

R. Calaminthæ domesticæ, id est, Koznmyntz, Serpilli pro calamento syluestri ana uncias duas.

Seminum leuistici, dauci, Schœnanthus	ana drachmas quinq;.

Vuarũ passurum purgatarum libram dimidiam. Aquæ fontanæ libras sex: Coquantur lege artis ad medietatem: Colaturæ libris tribus adde mellis despumati libras duas.

SYR. E CICHORII ET ENdiuiæ ſuccis.

R. Succorum cichorij & Endiuiæ crudorum ana libras tres: Sacchari boni libras quatuor. Deſpumetur diligenter, & coquatur cum crudis ſuccis ad debitam Syrupi conſiſtentiam.

SYR E CICHOREA COMpoſ. D. Nicol. Flor.

R. Endiuiæ domeſticæ, endiuiæ ſylueſtris, cychorij, traxicon, id eſt, dentis leonis ana manip. duos, id eſt unciam unam.

Sonchi uel Cicerbitæ ſiue Roſtri porcini, hepaticæ, id eſt lichenis, ſcariolæ, lactucæ, fumariæ, lupulorum, ana manip. unum, id eſt, ſemunciam.

Hordei non excorticati, fructuum alkakengi, ana unciam unam. Glycyrrhizæ, Capillorum ueneris, Ceterach, id eſt, aſplenij, politrichi, adianthi, cuſcutæ, ana drach. ſex. Radicum fœniculi, apij, aſparagi, ana uncias duas.

Decoque ſecundum artem in aquæ fontanæ libris tredecim, ad conſumptionem tertiæ partis plus minus: Deinde recipe colaturæ libras octo ſemis: ſacchari boni clarificati libras quinq; & uncias octo. Fiat Syrupus debitæ cocturæ. In fine cocturæ Syrupi huius imponatur & modicè coquatur pro quaque libra Syrupi Rhabarbari electi conciſi ſemuncia. Squinanthi ſcrupuli quatuor, ligentur' que hæc duo in pupa.

Syr.

SYR. CONSERVATIONIS SEV conditurae Corticum citri.

HIc ex Hispanijs copiosè Antwerpiam adfertur, fitq; ex corticum iusta quantitate, in Iulepum ex saccharo probè coctum iniecta: uel ex Mesuae praescripto.

R. Corticum citri libram unam. Coque in libris quinque aquae fontis ad duarum librarum consumptionem, & cum sacchari libra una percoquatur in Syrupi consistentiam.

SYR. E CYDONIIS SIMplex. D. Mes.

R. succi cydoniorum dulcium & acidorum an. libras quinq;: Coquantur ad consumptionem medietatis in uase uitrato: Deindè biduo residere permitte: post transfunde placidè ac cola, & cum libris tribus sacchari fiat Syrupus.

SYR. EX EPITHYMO. D. Mes.

R. Epithymi Cretensis drachmas uiginti.
Myrobalanorum citrinarum, Indarum, an. drach. quindecim.
Cuscutae, fumiterrae, an. drachmas decem.
Rosarum, Seminum foeniculi, sem. anisi, an. drach. duas & semis.
Thymi, Calamenti, Buglossae, Myrobalanorũ Emblicarũ & belliricarum, Glycyrrhizae, pelipodij, Agarici, Stichados, ana drachmas sex.

Pruno-

Prunorum Hūgaricorum dulcium numero uiginti.
Passularum enucleatarum uncias quatuor.
Thamarindorum mundatorum uncias duas & semis.

Coquantur secundum artem in libris quatuordecim aquæ fontanæ ad consumptionem tertiæ partis, ut remaneant libræ nouem. Agaricus uerò per se in panno denso ligetur, & parte quapiam decocti ad horas decem maceretur: deindè expressus liquor in fine cocturæ Syrupi affundatur. Thamarindi quoq; in aliqua decoctionis colatæ parte dissoluantur, ac per colum cernantur, iterumq; ponderentur, ut iustum seruetur pondus, uidelicet semitres unciæ. Mirobalani aūt, antequam coquantur, non oleo amygdalarum dulcium, sed Syrupo uiolato solutiuo fricentur. Peracto decocto, recipe sacchari libras quatuor, Sapæ libras duas: Coquātur simul leniter ad mellis spißitudinē: mox paulatim decoctio prior affundatur, et circa finē parati Syrupi inijciatur thamarindi in decoctionis parte prius dissoluti, atq; bis ter'ue efferueant, ac fiat Syrupus.

SYRVP. DE EVPATORIO D. Mesuæ.

R. Radicum apij, fœniculi, endiuiæ, an. uncias duas, Glycyrrhizæ, scœnanthi, Cuscutæ lini scilicet, Absinthij uulgaris, Rosarum, an. drachmas sex.
Rhabarbari, Mastiches, an. drachmas tres.

Capillorum Veneris: Bedeguar, aut pro eo radicũ garyophyllatæ uel cyperi, Suchabæ, aut pro ea, radicum filicis, florum uel radicum boraginis uel buglossæ, sem. anisi, sem. fœniculi, herbæ Eupatorij uulgaris, ana dramas quinq;: Spicæ, Asari, Squinanthi, ana drachmas duas.

Coquantur omnia lege artis in libris octo aquæ purißimæ, incoquendo primum radices: post semina: deinde Schœnanthum, cuscutam & similia facilioris cocturæ simplicia: ultimum aromata indendo, Coquendo ad consumptionem tertiæ partis, ut remaneant libræ quinque & unciæ quatuor. Expresso adde succorum Apij uulgaris, Endiuiæ, ana libras duas: Sacchari albi libras quatuor. Succi cum saccharo paulatim bulliant, affundendo colaturam prædictam: Rhabarbarum uerò & spica incisa simul & in puppa colligata suspendantur in coctura, & redigantur ad iustam spißitudinem Syrupi.

SYR. E FVMARIAE succo.

℞. Succi fumariæ crudi libras tres.

Sacchari boni libras duas. Coquantur simul & despumentur, quoad Syrupi consistentiam acquirant.

SYR. GLYCYRRHIZAE SIVE Liquiritiæ. Mes.

℞. Glycyrrhizæ uncias duas, Capilli Veneris unciam unam, hissopi siccæ semunciam: Macerentur

tur uiginti quatuor horis in aquæ libris quatuor: Deinde coquantur ad mediam partẽ: Expreßioni colatæ adde mellis exſpumati ſacchari, penidiorũ, ana uncias octo, Aquæ roſarum uncias ſex. Fiat Syrupus ſecundum artem.

SYR. EX HYSSOPO D. MES.

R. hyſſopi mediocriter ſiccæ drachmas decem
Radicum apij, fœniculi, petroſilini, glycyrrhizæ, ana drachmas decem.
Hordei mundi unciam mediam.
Sem. maluæ & cydoniorum ana drach. tres.
Tragacanthi itidem drachmas tres.
Capill. Veneris, drach. ſex.
Iuiubarum, Sebeſten ana numero triginta.
Vuarum paſſarum purgatarum magnarũ drachm. duodecim.
Ficuum ſiccarum, Dactylorum pinguium exemptis oßibus ana numero decem.
Penidiorum alborum libras duas.

Coquantur in libris octo aquæ fontanæ ad conſumptionem medietatis ſecundum artem. Semina maluæ & Cydoniorum, item tragacanthum in panno, ligentur, & ſic coquantur: Poſtea exprimantur omnia, & additis penidijs, fiat Syrupus.

SYR EX IVIVBIS SIVE Zizyphorum D. Meſ.

R. Iuiubarum integrarum, magnarum & pinguium (non illarum rubrarum, rugoſarum omni-

omnino exſuccarum, mereq; cutacearum) numero ſexaginta.

Florum uiolarum: Sem. maluæ, ana drachm. quinque.

Sem. cydoniorum, papaueris albi, melonum, lactucæ, ana drach. tres, Tragacanthi, itidem drach tres.

Capillorum Veneris, liqueritiæ, hordei mundi, ana unc. unam. Coquantur in libris quatuor aquæ ad compoſitionem medietatis ferè obſeruando, ut glutinoſa ſemina cum tragacantha in nodulo ligata, poſt mediam cocturam apponantur. Adde ſacchari libram unam, & fiat Syrupus.

SYR. E LIMONVM SVCco acido

R. ſucci limonum recenter expreßi libras duodecim: Depuretur per filtrum laneum absq; expreſſione: Colato ſucco incoquas ſacchari libras quinq;: Coquantur ad Syrupi conſiſtentiam lento igne.

SYR. E LVPVLORVM Succo.

R. Succi ex germinibus tenellis lupulorum expreßi partes tres: Sacchari partes duas. Fiat Syrupus, ſicut de ſucco acetoſæ dictum eſt, auferendo ſpumam lento igne. Addatur autem ſucco dimidium pondus, id eſt, pars una ſacchari decoquendi unà cum ſucco: Et quando efferbuit colentur ſimul, tunc reliquum ſacchari addatur, & coquatur ad conſiſtentiam Syrupi.

MEL MERCVRIALE E SVCco mercurialis Herbæ.

R. Succi crudi Mercurialis partes tres.

Mellis puri Hiſpanici partes duas, ſimul coquendo deſpumandoq; ad Syrupum.

MEL ROSATVM D. MES. SEcundum tertium eius modum, ſed ex uetuſtis codicibus correctum & reſtitutum.

R. Foliorum florum roſarum rubrarum exungulatarum contuſarum partem unam, uerbi gratia, libram unam:

Succi roſarum partem unam ſemis, uerbi gratia, ſesquilibram:

Mellis partes tres, uerbi gratia, libras tres.

Accipiatur mel Hiſpanicum optimum, ferueſiat, & inde tepere ſinatur, ſicq; ſpuma auferatur: Deindè addantur roſæ contuſæ cum ſucco, & ad inſolationem ponantur diebus uiginti, uaſe diligenter operculato. Deinde ſupra ignem duplo uaſe incaleſcant, & efferueant: mox fiat fortiſsima expreſsio & colatura. Rurſus coquantur leniter ad conſiſtentiam melleam, id eſt, mellis fluxilis.

SYRVP. E MELISSAE Succo.

R. Meliſſæ editiore ſicciore q; loco & tempore ſereno, dum maximè luxuriat, collectæ. q. ſ. Ex qua ſuccum exprimas, Cuius crudi accipe partes tres: Sac-

chari optimi partes duas. Coquantur simul secundum artem ad consistentiam syrupi.

SYR. EX MENTHAE SVCCO eiusq; herba siccata & Rosis.

R. Succi crudi menthæ rubræ odoratæ libras sex: in quibus macerentur uiginti quatuor horas calidè menthæ rubræ mediocriter siccatæ, unciæ sex: Rosarum rubrarum siccatarum sesquuncia. Deindè efferuefacta exprimantur potentißimè, cuius colaturæ addantur sacchari solidi boni albißimi libræ semitres, leniterq; coquantur ad syrupi consistentiam.

SYR. MYRTINVS COMPOSITVS.

R. Myrtillorum drachmas uiginti.

Rosarum rubrarum: Santalorum alborum & rubrorũ: Sumach: Balaustiarũ: Berberis, ana drachmas quindecim.

Mespilorum drach. quinquaginta:

Aquæ fontis libras octo. Bulliant omnia ad consumptionem medietatis: post colentur: Colaturæ addc uini granatorum: Succi cydoniorum ana uncias sex: Sacchari clarificati libras tres: Coquantur ad formã syrupi.

OXYMEL SIMPLEX D. MES.

R. Mellis puri & exquisiti, uel antea despumati lib. duas. Aquæ fontanæ itidem libras duas: Coquantur

tur simul lento igne auferendo spumam, & in medio cocturæ adde aceti libram unam, continuando cocturam ad syrupi consistentiam.

OXYMELI SCILLITICVM SIMplex D. Mes.

R. Mellis despumati libras tres.
Aquæ fontanæ libras quatuor. Coquantur simul ad consistentiam syrupi fluxilis: Deindè addantur aceti scillitici libræ duæ, & perficiatur coctio ad syrupi consistentiam.

SYRVP. DE PAPAVERE prior simplex D. Mes.

R. Capitum papaueris albi & nigri mediocris ætatis unà cum seminibus suis hoc est, integrorum, ana drachmas triginta. (coniunctim uerò seu in uniuersum sexaginta) Coquantur incisa contusaq; simul in libris quatuor aquæ purißimæ ad consumptionem librarum duarum & dimidiæ: Exindè percoquantur cum sacchari albi, & penidiorum ana uncijs quatuor, leniter ad syrupi consistentiam.

SYR. E POMIS SIMPLEX D. Mes.

R. Succi pomorum dulcium & acidorum ana lib. quinq;. Coquantur simul ad mediæ partis consumptionem: Deindè biduo residere permittas, donec clarescant: post colētur, & cum libris tribus sacchari fiat syrupus.

Dulcia poma sunto, quæ nostratibus dicuntur **güldlin**: Item **Emmereppel**: Item **Crützeppel**, aliter etiam dicta **Sandeppel**.

Acida sunto nostra **Posteppel**.

Vtrisq; (dulcibus scilicet & acidis) commune esto, ut postquàm decerpta fuerint, reponantur in loco aliquo sicco ad tres septimanas plus minus, ut excremētitius humor consumatur, atq; poma intra se perfectius maturentur.

SYR. PRASII SEV DE MARrubio D. Mes.

R. Prasij uncias duas: Glycyrrhizæ unciam unam: Hyssopi, Capillorum Veneris ana drachmas sex.

Calaminthes, Anisi, Radic. apij, Radic. fœniculi, Seminum maluæ, fœnigræci, rad iridis ana drach. tres.

Seminū lini, Sem. Cydoniorum, ana drachmas duas.

Passularum enucleatarum uncias quinq;.

Ficus siccas pingues numero quindecim.

Penidiorum, Mellis exspumati ana libras duas.

Coquantur in libris decem aquæ, indendo primum radices, passulas, ficus: deinde semina, mucaginosa quidem in pecia, reliqua uero per se: Et postea herbas mediocriter siccatas: Vltimo capillum Veneris, coquendo ad consumptionem ferè medietatis: Post horas quatuor aut quinq; at non plures, ex-

primantur & clarificentur: addendo postea colaturæ penidia & mel optimè exspumatum, reducaturq; ad spißitudinem Syrupi lento igne.

SYR. DE QVINQVE RADIcibus cum Melle sine Aceto.

R. Corticum radicum apij, fœniculi, petroselini, asparagi, rusci, ana uncias duas.
Sem. apij, petroselini, fœniculi, ana unciam unam.

Coquantur in libris decem aquæ fontis ad consumptionem medietatis. Deindè post noctem fortiter exprimendo, postquam rursus caluerit decoctum, coletur, & cum libris tribus mellis exspumati fiat Syrupus.

SYR. REFECTIVVS VAlerij Cordi.

R. dactylorum enucleatorum, Ficuum siccarũ pinguium, Xyloceratiorum enucleatorum, uuarum cibebarum passarum, uuarum passarum uulgarium maiorum & minorum: Tamarindorum enucleatorum, ana unc. quatuor.
Musti generosi recẽtis, Succi Cydoniorũ ana lib. sex.
Incidãtur fructus in partes: Passulæ uero minores & Xyloceratia modicè cõtundãtur, unũquodq; per se: Deinde misceantur oĩa: & in fictili denso affundatur eis succus & mustũ: macerenturq; horis uiginti quatuor: postea coquãtur lento igne ad cõsumptionẽ tertiæ partis aut amplius, Colaturæ affũde la

ctis amygdalarum cum aqua rosea libras duas ex una libra amygdalarum dulcium tritarum expressi. Clarificetur deinde cum albuminibus ouorū duodecim. Huic decocto clarificato adde sacchari despumati libras tres. Coquatur ad perfectionem. Reponatur partim per se, partim aromatizetur. Quod si dimidium præscripti iam syrupi aromatizare uolueris, tunc in dimidiato isto syrupo suspende sequētes species craßiusculè tritas & in sindone ligatas.

R. Cinamomi interioris optimi: Macis, nucis moschatæ, Cardamomi, Zinziberis, Galangæ, Zedoariæ, Caryophyllorū, ana drachmam unā.

Ligni aloës sesquidrach. Quod si totū syrupū aromatizare libuerit, tūc geminetur pondus aromatū.

SYR. ROSARVM SIMPLEX D. Mesuæ.

R. Rosarum rubrarum recentium non siccarum libras sex, intellige mensurales. Infundantur in uase terreo uitrato stricti oris, bene operculato, horis octo in aquæ calidæ libris quindecim:

Deindè fortiter expreßis rosis abijciatur magma: & infusioni de nouo inijcias rosarum recentium libras sex mensurales. Infundantur itidem horis octo in prædicta aqua recalfacta, Tandem adde ad singulas quinq; libras infusi colati libras quatuor sacchari per albumina ouorū clarificati, & fiat syr.

SYRVPVS ROSATVS SOLVTIuus, siue Mucharus rosatus.

R. Roris

R. Roris uernalis libras sex. Feruefiat, & indantur rosarum completarum recentium rubrarum libræ tres, ac horis octo immorentur: Deindè renouatio & reinfusio florum fiat usque septies inclusiuè absq; fraude, & singulis uicibus diligenter exprimantur: Post adde sacchari albi partem mediam, & ad syrupi formam coquito.

SYR. E ROSIS SICCIS.

R. Rosarum rubrarum siccarum sesquiunciam, (nam libra una mensuralis referta rosis siccis, & moderatè coacta ponderat drachmas duodecim plus minus,) Infundantur horis octo in aquæ libris tribus: terq; reiterentur rosæ, & infusiones, atq; expreßiones. Aqua quoq; hic itidem calefiat, antequā rosæ indantur. Postea accipe liquoris infusi & expreßi quantum habueris, & cum media parte sacchari coquatur ad formam syrupi: uerbi gratia, Si liquoris infusi habeas tres libras, tunc illis adde sesquilibram sacchari.

SYR. E SCABIOSAE SVCCO.

R. Succi Scabiosæ crudi libras sex:
Sacchari, & mellis hispanici purißimi, ana lib. duas.
Coquatur initio cum succo media pars utriusque, mellis scilicet & sacchari, atq; cola. Deinde reliqua pars mellis & sacchari addatur, perficiaturq; coctio ad syrupi formam.

SYR. SPLENIC. D. FRANCISCI PEDEM.

R. Epithymi, Corticum radicum capparum, Lin-

guæ ceruinæ, fructuum Tamarisci, pro quibus substitue corticum medianorum fraxini, Corticum medianorum radicis salicis, Radicum rubiæ tinctorũ, Radicum Ireos florentinæ: Radicum acori uulgaris, radicum asari, sem. anisi, sem. fœniculi, sem. Cymini prædictorum omnium, ana unciam unam.

Maccrẽtur simul omnia in libris quatuor aquæ, & libris duabus aceti, horis uigintiquatuor: Deinde coquantur omnia ad consumptionem tertiæ partis, reducendo scilicet ad libras quatuor. Expreßioni colatæ adde mellis Hispanici exspumati libras duas & semiß. Coquantur secundum artem ad Syrupi consistentiam.

SYR. E STOECHADE D. MES.

R. Florum stœchados drachmas triginta.
Thymi, Calamenti, Origani ana drachmas decem.
Anisi, Pyrethri, ana drach. septem.
Piperis longi drachmas tres.
Zingiberis drachmas duas.
Passularum enucleatarum uncias quatuor.

Coquantur secundum artem in libris decem aquæ ad consumptionem tertiæ partis, ut remaneãt libræ sex & semiß. plus minus. His colatis & expreßis addantur Mellis puri libræ quinq;, rursusq; depurando bulliant, modestè ad formam Syrupi: Condiantur uero Cinamomi, Calami aromatici, Spicæ nardi, Croci, Zingiberis, piperis nigri, piperis longi, ana sesquidrachma.

Hæc aromata craßiusculè trita, ac linteolo raro excepta, infundi debent exiguo tempore in coctura, mox eximi: & quando perfectam fermè consistentiam Syrupus acceperit, iterum immergi, ut modica ebullitione fasciculus efferuescat, & frequenter confricetur, ac continuò in eodem relinquatur.

SYR. VIOLATVS SIMPLEX

R. Violarum recentium ablato herbaceo pediculo lib. tres. Aquæ fontanæ libras quinq;. Efferuefiat aqua, & in eadē infundantur uiolæ horis octo: Deinde fortiter exprimantur uiolæ: ac colaturæ de nouo inijcias libras tres uiolarum, ut antea factum est. Colaturæ expressæ libris quinq; adde sacchari libras quatuor. Coquantur lento igne ad formam Syrupi.

SYR. VIOLATVS SOLVTIVVS:
uel Mucharus uiolatus

R. Infusionis syrupi uiolati simplicis, puta ex duabus uiolarum recentium infusionibus, simili modo ut in simplici uiolato factis, libras quindecim: Adde succi uiolarum recenter expreßi ablatis pediculis uncias octodecim: Sacchari boni libras undecim. Coquantur leniter ad formam Syrupi.

DE ECLEGMATIBVS SIVE Loch.

Ognata Syrupis & Electuarijs liquidis sunt medicamina pectoralia, quæ lambendo sumuntur, à græcis eclegmata, &

nonnunquàm thoracica, & arteriaca, & pulmonica præsidia, uulgo loch dicta.
Materiæ tritæ & contusæ siue incisæ aßiduè mouẽdo syrupo, id est, saccharo uel melle cocto, circumaguntur pistillo, donec massa lentorem quendam cõtrahat, & uniformis fiat. Nota enim & terminus perfectæ mixtionis est, quando medicamẽtum unicolor & uniforme est.

ENVMERATIO ECLEGMATVM usualium, uulgo Loch.

Perpauca nobis sunt usualia, cùm receptis uarias species materiasq; tritas pulueratasq; pro libitu subinde permiscere queamus.

LOCH DE CAVLIBVS D. MES.

℞. Succi caulium lib. quinq;. Lento igne coque, auferendo spumam eius, usquedum redeat ad libras duas. Deindè decoquatur cum rob id est, sapæ uini & mellis anà libra una, usq; dum ingrossentur, agitetur itaq; diligenter pistillo.

Atqui pro rob aliqui accipiunt zaccharum rubrum.

LOCH DE PAPAVERE D. MES. & est ueluti Diapapauer seu Diacodyon.

℞. Seminum papaueris albi drachmas uiginti quinque.
Amygdalarum dulcium depellatarum: Nucleorum pineorum recentium depellatorum: Gummi arabici:

bici: Tragacanthi: Succi glycyrrhizæ, ana drachmas decem.

Amyli: Seminum portulacæ: Sem. lactucæ: Sem. cydoniorum ana drachmas quatuor.

Croci, drachmam unam.

Penidiorum alborum, uncias quatuor.

Syrupi è papauere simplicis, suprà nobis inter syrupos descripti, libras tres.

Omnia tusa & concisa syrupo excipiantur, & bene misceantur, agitenturq; pistillo ligneo.

LOCH SANVM ET EXPERtum D. Mes.

R. Cinamomi, Hyssopi, Glycyrrhizæ, ana, semũciã.

Iuiubarum: Sebesten, ana, numero triginta.

Vuarum passarum enucleatarum: Ficuũ siccarum: Dactylorum pinguium exemptis oßibus, ana uncias duas.

Fœnigræci, drach. quinque.

Capilli ueneris. Manipulum unum, id est, semunciã.

Sem. anisi, Sem. fœniculi, Sem. lini, Ireos, Calaminthes, ana semunciam.

Coquantur in aquæ clarißimæ libris quatuor ad consumptionem librarum duarum: exprimantur: Colaturæ expressæ addito penidiorum libras duas. Coquantur ad perfectionem, id est, mellis spißitudinem, & sequentes materiæ minutißimè incisæ & tritæ inspergantur.

R. nucleo-

R. nucleorum pini mundatorum drachmas quinque.
Amygdalarum dulcium depellatarum: Glycyrrhizæ: Tragacanthi: Gũmi Arabici, Amyli, ana drachmas tres. Ireos albißimæ, drachmas duas. Misceantur & pistillo ligneo agitentur celerrimè, donec albescat Eclegma. Quo enim diutius diligentiusq; agitatur, eò fit albidius.

LOCH DE PSYLLIO D. MES.

R. Psyllij: Granorum Cydoniorum ana drach. quinque.
Seminum papaueris albi drachmas decem.
Sebesten, numero quinquaginta: Iuiubarum numero triginta.
Rad. Liquiritiæ drachmas septem.
Chesmes, id est, uuarum passarum exacinatarum drach. quindecim.
Caßiæ fistulæ mundatæ unciam unam.

Decoque in libris octo aquæ, donec impinguentur: Deinde cola, et proijce super ea rob libras duas: Sacchari salicmeni, Syrupi uiolati, Penidiarum, ana uncias sex, Farinæ fabarum drach. tres. Dragagãti, Gummmi Arabici, ana aureos quatuor. Coquantur usque dum transeant in consistentiam mellis: Deinde recipe seminum cucurbitæ, melonis, cucumeris, citrulli, ana aur. duos. Papaueris albi, aureos tres: Seminum anisi, fœniculi, ana aureos duos. Confice, & conserua in uase uitreo.

DE DECOCTIS ET APOzematibus.

Decocta, quæ & græco uocabulo apozemata, q. d. feruefacta & clixata dicũtur, ex quibus rebus, & quo pacto, & quo ordine fiãt, itẽ quõ à ſyrupis differant, dictum eſt ſatis abũdè in deſcriptione pariterq́; in Canonibus ſyruporum compoſitorum. Fiunt ſiquidem ex plantarũ partibus, præcipuè radicibus, folijs, ſurculis, floribus, fructibus, ſeminibus, corticibus, lignis, interdũ etiam ſuccis, rarò ex liquoribus, gummis, reſinis: rarò item ex animalium partibus: rariſsimè ex terreis & metallicis corporibus.

Coquuntur autẽ hæc, nunc ex aqua, tũ ſimplici, qualis fontana, pluuia: tum medicamentoſa, qualis ex plantis deſtillata, marina, ſalſa, ſulphuroſa, aluminoſa, bituminoſa: nunc ex alio humore, ut lixiuio, uino, aceto, lacte, ſero, uel quouis: in quem tamen hæc medicamenta uires ſuas deponant & humoris illius facultatum aliquid aſſumant: quamuis magna parte abſoluta coctione exprimantur, ac mox ceu inutilia abijciantur. Exprimuntur autem quædam horum ualenter, alia clementer, alia ne tãtillum quidem, pro rerum coctarum & humoris in quo incocta ſunt natura & uario medici ſcopo, ut interim taceam colorum differentias, & coctionũ & contuſionum. Quæ enim liquida malumus & parum ualentia, parum diu cocta, non contuſa, colo

den-

denſo, nulla aut minima expreßione excipimus: Cõtra uero quæ craſſa glutinoſa appetimus, diu cocta, probè contuſa, propemodum tota per colum rarum uel tranſmittimus uel exprimimus.

Coquuntur quoq; nonnulla multùm, alia parũ, alia medioeriter, non modò ob coquẽdorum naturã, ſed ob medicamenti conſtituendi formam, & indicationes uarias.

CANONES item præter alios duo præcipuè præſcripti fuere: Prior etenim eſt de ordine coquẽdorum, uidelicet, ut ea quæ contumacioris ſunt ſubſtantiæ, primum decoctioni immittantur, diutiusq; coquantur: deinde ordine conuenienti quæ faciliorris leuiorisq; ſunt conſiſtentiæ: Alter uerò canon fuit de rerum infuſarum decoctione, nimirum quãdo ſimplicia decoquenda prius macerare in præſcripto liquore uolumus, ut tunc ſimul omnia leuiora ſcilicet cum contumacioribus ſimul ad macerationẽ imponantur, & exinde ſimul etiam decoquantur. Reſtat tantum, ut decocta uſualia enumeremus.

ENVMERATIO.

Decoctorum uſus eſſe debet ſtatim à coctione, aut paulo poſt, & conſeruari debent in uaſis uitreis diligenter obturatis loco frigido, aut arena ſepeliri, ſi diutius ſint aſſeruanda. Et quia monuimus ſuprà decocta hoc differre à ſyrupis, quòd diu aſſeruari nequeant, nihilominus enumerabimus nonnulla, ut, ſi contingat medicum nominare in genere aliquod

apozema,

apozema, norit farmacopœus, quid & quale praeparare debeat.

AQVA CICERVM D. MES.

Decoque libram unam cicerum conseruantium adhuc nitrositatem suam cum libris uiginti aquæ facili decoctione, usq; dum redeant ad libras decem. Tūc erit aqua eorum potus medicinalis: Et si ulteriorem excipiat coctionem, & quidem cum plurima aqua, usq; dum acquirat mediocritatem inter tenue seu liquidū & unctū, est cibus bonus, præsertim colatus.

AQVA FRVCTVVM D. MES.

R. Pruna quadraginta.

Sebesten, Iuiubas ana triginta.

Tamar Indorum uncias duas: Caßiæ fistulæ uncias tres.

Mannæ unciam unam. Omittimus autem plærunq; caßiam & Tamarindos propter nigrorem: imo & mannam, propter precium.

AQVA HORDEI.

R. Hordei integri fricati cum panno aspero usq; ad excußionem tenuium corticum, id est, palearum partem unam, uerbi gratia libram unam, Et sit hordeum substantia laudabili, ætatis mediæ inter antiquum & nouum, super quod non cecidit de odore corruptionis aliquid, nec de cōtagione fumi, aut pulueris, & cōseruatum fuerit in loco aëris liberi, & iā habuerit perfectionem in maturitate sua, & pone illud electum in olla noua, mundata, lota, & exquisitè

sitè absterſa, ut nō remanſerit in illa de odore quidquàm omnino: & proijce ſuper ipſum aquæ circiter partes uiginti, uerbi gratia, libras uiginti, & ſit aqua fontana leuißima dulcißima. Stet tamen prius hordeum in aqua per quatuor horas infuſum: & inde facias cum igne claro & ſuaui ipſam feruere, primam abijciendo ſpumam, Et eſto hordeum ſemper integrum, leuiter quidem fricatum panno aſpero & quaſi depaleatum, ſi multam quæris abſterſionem, atque exoppilationem ualentiorem: integrè uerò ab utroq; cortice mundatum, ſi aquam hordeaceam habere uolueris ad ſitim mitigādam, aſperitatemq; leniendam, necnon inflammationem extinguēdam. Vnde talis aqua hordei conuenit in leniendo pectore atq; pulmone, humectandisq; præcordijs. Coctio præterea continuetur ad crepaturam hordei, perfectam quidèm in priore illa intentione: perfectiorē uerò & diuturniorē plus minus in poſteriore hac intentione.

Notandum tamen, quòd ſub nomine aquæ hordei Arabes compræhendunt aut confundunt potius ptiſſanam hordei, & eius chylum ſiue cremorē. Vnde etiamnum Gallorum uulgus ſimplicem aquam hordei potabilem tantum, la ptiſaine, id eſt, ptiſanam uocant: quum tamen Hippocrati & inde Græcis omnibus ptiſana ſit edulium ſorbile ex hordeo excorticato paratū. Nā ptißana ἀπὸ τοῦ πτίσσειν, communiter quidem, nomen eſt omnium frugum à

corti-

corticibus suis mundatarum, unde etiam zea decorticata chondroptisana dicitur: propriè uerò, hordei granum decorticatum, & à glumis suis repurgatum, quod pinsendo ac tundendo fit, significat. Imperitè igitur hoc nomen aquæ decoctionis hordei commodatur.

DECOCTVM PTISSANAE hordei.

Sed quandò ptissana hordei, ad edulij uel sorbitionis usum decoqui debet, tunc semper accipere oportet hordeum exquisitè excorticatum, quod uulgò mundatum dicitur, idq; uel integrum, uel cõfractũ quod far hordei latinis, & grupẽ siue gurte germanis dicitur. Satius tamen fuerit integrum quàm confractum sumere, ut euitemus metũ Manardi, quandoquidem in hordeo integro absolutã perfectamq; coctionẽ animaduertere commodius est, quàm in confracto. Quia coctio eius semper perfici debet, usq; ad disperditionem & ueluti tabem ipsius hordei, nunc in largiore, nunc in pauciore aqua, pro uario intentionis medici scopo.

Nam quando nõ admodum tenui uictu utendũ erit, sed aliquantulo plenius cibare licebit, quum scilicet totam ptissanam exhibemus (nam ptissana tota Galeno non est exquisitè tenuis uictus nisi omninò pauca aßũpta fuerit, tũc uerbi gratia suffecerint ad partẽ 1. hordei partes quinq; aquæ secun-

 dum

dum placitum Auenzoar: sed si tenuius cibare propositum est, ut quando cremorem siue succum exhibemus, colatorio manibus uel cocleario expressum, tunc copiosiore aqua ptissanam decoquimus, uerbi gratia decem partes aquæ ad unam hordei accipiendo, plus autem aquæ accipimus, quando tenuißimè nutrire uolumus aut saltē seruata proximè aßignata aquæ quantitate, percoctam ptissanam sua sponte sensim per colatoriū eliquari sinimus sine adminiculo expreßiōis, unde uulgus practicantium hanc uocant, ptissanam colatam: illam uerò quæ expressa est, uocant ptissanā hordei nō colatā. Hac decisione cōstitutâ putamus omnē caliginem & nubem arabicæ perplexitatis seu confusionis discussam iri.

DECOCTVM CARMINAtiuum.

℞. Anisi, Carui, Cymini, Dauci, Fœniculi, ana drachmas tres.

Cicerum rub. unc. semiß. Glycyrrhizæ, semunc.

Florum chamæmeli Manip. semis, hoc est, drachmas duas.

Vuarum passarū sesqunciam. Coque in lib. duabus aquæ ad med: fere.

DECOCT. MYROBALANOrum cuiusdam primarij in nostra republica medici.

℞. Myro-

R. Myrobalanorum omnium, anà drach. duas. Contundantur grosso modo, & fricentur manibus cum oleo amygdalarum dulcium: Postea infundãtur in libris quinquè aquæ fumariæ per balneum maris præsenti anno distillatæ: Stent in infusione per horas uiginti quatuor:
Deinde decoquantur usq; ad tertiæ partis consumptionem:
Deinde adde corticum hellebori nigri drach. duas. Glycyrrhizæ, polypodij anà unciam unam.
Sem. citri drachmas sex. Bulliant, quousq; remaneant semitres libræ: adde foliorum senæ Alexandrinæ, Epithymi Cretensis, anà drach. sex. Bulliant donec remaneant unciæ uiginti. Deinde coletur, fortiter exprimendo. Colaturam usui seruato in uase benè obturato.

DECOCTVM PECTORALE.

R. Vuarum passarum unciam unam.
Sebesten, Iuiubas, anà numero quindecim.
Dactylos, numero sex. Hordei purgati unciã unã.
Glycyrrhizæ semunciam: Adianti siue Capilli ueneris, manipuli semissem, id est, drach. duas. Hyssopi, drachmas duas.
Coque in aquæ communis libris duabus, donec dimidium absumatur, cola, & utere.

DECOCTVM COMMVNE.

℞. Pruna, numero duodecim: Sebeſten numero decem.
Vuarum paſſarum, unciam unam: Hordei decorticati ſemunciam.
Glycyrrhizæ repurgatæ, Mercurialis, Polypodij, Aniſi, Dauci, Cinnamomi, anà drachmas duas.
Coque in aquæ communis lib. duab. donec dimidium abſumatur, cola, & utere.

DECOCTVM COMMVNE refrigerans.

℞. Pruna duodecim. Hordei mundati unciam unam.
Tamarindorum, Violarum, Paſſarum, anà ſemunc.
Seminum communium maiorum, anà drach. duas.
Coque in libris duabus aquæ, ut ſuprà.

DE INFVSIS.

INfuſio, quæ & maceratio & irrigatio nonnunquàm appellatur, eſt genus præparationis medicinarum, quæ peculiaris eſt farmacopœias præparatio, ſicuti ſuprà in tabula ſynoptica præparationum inſinuatum eſt. Quibus uerò de cauſis, & quomodo fiat, ibidem, hoc eſt, in ea parte farmacopœias inquirendum erit. Infunduntur enim ſeu macerantur eædem materiæ, quæ in apozematibus decoquuntur, pulue-

rata,

ratæ, contuſæ, uel ſolidæ, idq́; in humore ſimili, (ſicut itidem in apozematibus dictum eſt) ſed ferè calfacto cineribus calidis, uel ſole, ut medicamenti ſiue materici uires promptius & ualētius trahat: quanquàm infuſio imbecillius eas ad ſe alliciat, q̃ coctio: ob id diutius fit, & ſæpè leui decoctione, uel diſtillatione, uel ſuperaddita alterius generis præparatione aliqua, abſoluitur.
Infuſa item colantur: colataque ſine expreſſione quidem imbecilliora ſunt, ſed tenuiora & iucūdiora: cum expreßione autem ualenti, contrà.

DIVISIO.

Infuſa ſunt, uel ſimplicia, uel compoſita.
Simplicia infuſa quidem ſunt, quādo materiæ ſimplices: Compoſita uerò, quando materiæ diuerſæ irrigantur ſiue macerantur aquâ, uino, aceto, ſero, aquâ diſtillatâ, aut alio quodam liquore, uel ut melius coqui poßint: uel ut humorem imbibant, ac inde alienæ aut correctioris naturæ participes fiant. Idq; bifariam, aut enim poſt ſpacium macerationi ſeu infuſioni deſtinatum materiæ exprimūtur, & ſuccus expreſſus tantum uſurpatur: aut tādiu macerantur, donec ſuccus omnis à materijs abſumatur. Simplicia itaq; infuſa, ueluti quando roſæ aut uiolæ ſub ueſperam aqua feruente macerantur in proximum diem, deinde exprimuntur, & in eandē aquam aliæ recentes infunduntur, idemq;

ſæpius in eâdem aquâ fit, ad mel roſatum colatum, aut ſyrupum roſatum ſolutiuum, ſyrupum roſatũ ſimplicem, ſyrupum uiolatum ſimplicem, & ſyrupum uiolatum ſolutiuum conficiendum. Sed de his in ſyruporum claſſe dictum eſt:

Compoſita autem ſunt, ueluti quando rhabarbarũ cultro ſutorio minutiſsimè ueluti in pollinem cõſciſſum inſpergitur aliquantulo uino albo, & deinde cũ ſpica nardi, ſchœnãtho, aut canella in aqua cichorij uel endiuiæ infunditur: Agaricum itẽ cõfractum aut tritum cum oxymelite & zingiberis momẽto aut canella, infunditur in tanta aqua ſtillatitia aut decoctione, ut totum operiatur, ſæpius agitando, ut commodius omnia miſceantur. Compoſita item ſunto, quæ infuſa aliquandiu, diſtillatione ſublimantur abſoluunturque, ut elixir ſiue aqua uitæ: item aqua caponis: uinum hippocraticum, aqua damaſcena, &c.

CANON.

Vtrunq; infuſorũ genus ſæpius à medico præſcribitur in quo humore, qua quantitate, qualitate, item calidè ne an frigidè, quantoq; tempore fieri debeant: itẽ quales debeant fieri expreſsiones, fortes an imbecillæ. Hæc autem omnia diligenter perfici debent: & ſi quando contingat, ut in medicamento non ſit expreſſa quantitas, qualitas, & tẽpus: aut ſi ſcribatur, infunde ſecundum artem, tanta quan-

ta quantitas aquæ sumenda est, ut medicamenta quæ maceranda sunt operiat.

Radices, fructus, ligna, aut cortices sicci, & sæuiente hyeme, macerari debent, primùm contusa & confracta, aquâ tepidâ aut calida per uiginti quatuor horarum spacium, aut supra cineres, aut super fornacem, aut in uase calido, aut ad solẽ, aut loco calido, aut pellibus operta aut pannis, ut diutius humoris calor conseruetur.

Flores, herbæ, aut fructus recentes, & æstiuo tempore, macerãtur in humore frigido duodecim horarum spacio. In utrisq; expreßio fortis facienda est.

Medicamenta purgantia, ueluti agaricum, myrobalani, & similia, craßius aut minutius cõfringuntur ex medici præscripto: deinde macerantur, hyeme horis duodecim, æstate sex: Expreßio autem magis aut minus fortis esto pro medici præscripto.

Omnes autem hæ infusiones recentes fieri debent, non autem eæ sumendæ quæ tempus legitimum aut præscriptum diu prætergressæ sint, nam facilè corrumpuntur. quòd si conseruandæ sint, uas arenâ obruendum est. nam sic melius perdurant.

INFVSORVM QVORVNDAM Enumeratio.

INFVSVM AGARICI.

AGaricus bifariam infunditur: uel ut humorem, in quo infunditur, unà cum adiunctis modò dictis, & addito momento alicuius gummi imbibat, atq; inde in trociscos cõpingatur, ut suo declarabitur loco, uel ut succus tãtum exprimatur usurpeturq;, in qua quidem posteriore actione cõstat infusionis succũ paulo copiosiorem atq; adeò dilutiorem esse debere. Sed hîc summopere cauendum est, ne quid damni sumentibus accidat, quod certè contingit, quando post legitimum peractæ infusionis tempus nõ ritè colatur & exprimitur. Obseruandum igitur, ut diligens & circumspecta eius infusi fiat colatio, idq; per cotoneum pannum spissum strictum, id est, **durch ein gedicht vnnd gantzer parchet**, ne quid uel minimum de eius substantia percolari poßit. Nam si quid eius excolatum fuerit, & æger hauserit, tunc hærens illud, quantumuis minutum, in uillis & crenis ipsius uẽtriculi atq; intestinorum (quibus propter leuitatem suam promptè adhæret) inducit sæuißima symptomata, uomitum, torsiones, & lancinationes intollerabiles. Fiat itaq; eius infusi colatura & expreßio in panno cotoneo strictißimæ contexturæ iuxta præsentẽ admonitionẽ: sed ne sic quidèm ab errore euaseris, quàm diu dilutum & infusum agarici calidũ fuerit, quia tunc etiam per pannum cotoneum, etiam citra preßionem, exit agarici substantia instar lenti cremoris, quare tunc di-

lutum

lutum calefactum sensim refrigerari sinere debemus, quoad limpidißimè transcoletur ad morem limpidißimæ aquæ, quod nisi fiat, iudicabis colaturam parum legitimè factam esse. Augerius Ferrerius Tolosas constanter quidem improbat infusionem agarici, quem in substantia sua uult exhiberi: Sed certe tutius est probatæ fidere experientiæ, quam gloriosis aliorũ contentionibus credere.

INFVSVM AQVAE CASEI siue seri lactis.

SErum lactis non solum per se pro purificando & contemperando sanguine exhibetur, sed in eo etiam per noctem macerantur rosæ, uiolæ, succus lupuli, fumariæ, endiuiæ, boraginis depuratus: Item rhabarbarum, sena, & consimilia: coniũctim uel diuisim.

INFVSIO ROSARVM.

VIOLARVM.

De his suprà in syrupis abundè dictum.

INFVSIO ESVLAE.

Accipiuntur radices esulæ excorticatæ, & aceto anisi macerantur triduo, & deinde exiccantur.

INFVSIO SCAMMONII, ATque adeo præparatio diacrydij D. Placotomi.

Accipito scammonij uncias quatuor:
succi cydoniorum uncias duas.
mixta probè ponito in locum calidũ, & quotidie moueto, donec mediocriter induretur massa: deinde formato pastillos, eosq; quantum satis est exiccato.

Hic modus usitato magis arridet, ita enim uis succi cydoniorum in scammonium transit, & nihil aut parum admodum scammonij in cydonium excauatum scilicet, clybano in uase fictili crudo ad assandum impositam: illo autem pacto multum perit, & scammonij facultas in pomum cydoniorum transire uidetur potius quàm cydoniorũ in scammonium.

ACETVM ROSACEVM.

Recipe Rosarum rubrarum mediæ maturitatis, præsectis & abiectis unguibus, hoc est, imis foliorũ partibus, absq; rore siue pluuia lectarum, in umbra extra solem ad triduum aut quatriduũ expansarum & resiccatarum, librã unam,

Aceti sextarios octo, hoc est, quartas Colonienses quatuor.

Insolentur diebus quadraginta: Deinde reponantur, uel (quod melius est) abiectis folijs corruptis, acetum coletur ac reponatur. Quidam sæpius mutant folia rosarum, nec ita diu stare in sole sinũt, (uerbi gratia, ad dies triginta uel pauciores,)

ut ele-

ut elegantius colore aspectuq;, & sapore odoreq; ualidius fiat acetum.

ACETVM SCILLINVM
ex libro tertio de remedijs paratu facilibus Galeni, & antidotario Mesuæ.

SCillam albam, benè habitam ac magnitudine mediocrem recentem (nam enormis, strigosa, putrida, geluq; flaccida improbatur,) abiectis exterioribus tunicis, accipe, eamq; massæ sine pastæ crudi panis inclusam, in furno coque, donec panis perfectus sit: deinde tunicas seu laminas à corde seu meditullio, unde germē enasci solet, sigillatim separatas, atq; acu lignea filo cōsutas tāto interuallo, ne se cōtingant, siccabis extra solē dies quadraginta: postea laminarū illarū ligneo uel osseo incisorio concisarum librā unam dies alios quadraginta insolabis in aceti boni sextarijs octo in uase uitrato, stricti orificij, bene obstructo: Deinde colētur, & laminis abiectis, acetum in loco calido reponatur.

Porro aqua ex aceto scillitico distillata est gratior & efficacior.

Ad normam & exemplum aceti rosati parari etiam possent ACETVM SALVIATVM ex floribus siccatis saluiæ.

SAMBVCATVM ex florib. siccatis sambuci.

ROSMARINATVM uulgò ANTHOZATVM dictum, ex floribus siccatis rorismarini.

VVATVM,

VVATVM, *ex uuis paßis.*

INter infusa etiam referri possent uina medicata seu factitia, quando musto uel etiam alij uino adduntur & immerguntur herbæ, uel simpliciter, uel compositæ. unde uinum rhodites, absinthites, hyssopites, chamædryites, stoechadites, cestrites id est, è betonica, & cōplura alia factitiorū uinorū genera, quæ Dioscoridi enumerantur initio libri quinti, quibus Kroneburgius noster addit quædam alia hoc tempore nostris hominibus usualia, quale est quod fit ex cerasis amarenis, &c. Sed quia hæc œnopolis & reliquis ditioribus ciuibus singulatim ferè domi suæ parantur, non putamus farmacopœos amplius onerandos esse.

De uino tamen senæ utpote magis medicinali monēdus erit farmacopœus, si forte cōtingat tale uinū ab eo requiri, ut norit uinū illud Senæ à farmacopœo Caroli V. Cæsaris paulo aliter apparatū fuisse, quàm annotarit Kroneburgius: quia Corban apotecarius Caroli Cæsaris in amam musti imponebat foliorum (omißis folliculis) senæ à stipitibus mūdatorum libras sex, & non libras sexdecim, & depletum hoc uinum iterū replebat alio eiusdem generis uino, unde etiam plura eius uini dolia instruere cogebatur. Sed omißis his, enumerem us ea, quæ magis necessario in farmacopolijs adseruari debent.

ELIXIR, SIVE AQVA VItæ composita.

℞. Caryophyllorum, Nucis moschatæ, zingibe-ris, galangæ, piperis longi, piperis nigri, zedoa-riæ, granorum iuniperi, corticum aranciorum, cor-ticum citriorum, maioranæ, rorismarini, mentæ, baccarum lauri, pulegij, aristolochiæ rotundæ, sti-chados, sigilli B. Mariæ, cardui benedicti, florum cheiri, florum primulæ ueris, rosarũ rubrarũ, flo-rum sambuci, spicæ nardi, ligni aloës, cubebarum, cardamomi, cinamomi electi, calami aromatici, saluiæ, basilici, gentianæ, calamenti, santalorum omniũ, acori, pæoniæ radicum & granorũ, macis, nigellæ, cornu ceruini, rasuræ eboris, chamædryos, chamæpityos, melligetæ, mastiches, thuris albi, aloês hepatici, myrrhæ, florum camomillæ, anethi, artemisiæ, betonicæ, anà drachmas tres.

Florum boraginis, florum buglossæ, melissæ, semi-num anisi, fœniculi, carui, anà drach. duas.

Specierum electuarij de gemmis, specierum dia-rhodõ, specierum triasantali, specierum aromati-ci rosati, anà drachmæ dimidium.

Diamuschi dulcis, diambræ, electuarij de gemmis, theriacæ, diacori, dianthos, anà semunciam.

Florum lychnidis altilis rubrorum, florum calen-dulæ, radicum bardanæ, radicum filicis, anà semun.

Chelidoniæ maioris cum radiculis à terrestri im-mundicia repurgatis, & resectis folijs marcidis si

quæ

quæ fuerint, unciam unam.
Rhabarbari electi sesquiunciam.
Olei de terrebinthina libram unam.
Omnia suprà dicta bene pulverizata uel conquassata ponãtur quælibet & singula suo tempore (incipiendo à uerè continuandoq; per æstatẽ) in aqua uitæ optima, quæ facta sit ex uino rhenano antiquißimo generosißimo non marcido aut feculento per alembicum uitreum non æneum, fermentetur q; in ea toto singulorum præsertim florum & herbarum colligendorũ tempore, obturando quã exquisitißimè uas siue botiam (quæ uitrea sit aut saltem terrea Sigburgensis Samia nostra) operculo uitreo circumlutato. Aqua autem uitæ, in qua macerabuntur dictæ species, sit ad põdus librarum uiginti sex plus minus. Si in tres diuersas bocias diuideres aquam, similiter species & res ad ratam diuide: quia securius distillabis in tribus uicibus q̃ in una. Et pone bociam cum superimposito alembico in balneo mariæ sub moderato igne. Primum exibit elixir uitæ, & serua illud per se benè obturando uas uitreum, ne respiret: Deinde stillabit aqua großior, quæ solùm ad uiliores usus ualet: Feces uerò, quæ remanebunt in alembico cucurbita uel uesica, æquiualent theriacæ, & seruiunt pauperibus ad plures infirmitates.

AQVA CAPONIS.

CAponi plurimum à nobis fatigato & occiso pennæ ſiccæ euellantur citra ullam aquæ immerſionem ſeu macerationem, eumq; caponem ita deplumatum, & exinde euiſceratum, minutim unà cum oßibus, ſtomacho, hepate, & corde conſcinde. zerhackes klein/ alioquin reliqua uiſcera demantur: Vbi ſic haſſchatus, id eſt, conſcindendo comminutus fuerit, tunc ad macerādum affunde aquæ roſatæ ſeſquilibram

bugloſſæ libram unam.

meliſſæ uel maioranæ ſelibram.

Vini maluatici libram unam, uncias tres.

Cinamomi uncias duas.

Croci drachmam unam.

Seminum endiuiæ drachmas tres.

Galangæ drachmas duas.

Zingiberis, nucis muſchatæ, macis, ſantali citrini, anà drachmam unam.

Corticum citri ſeſquidrachmam.

Florum cordialium anà drach. unam.

Coriandri præparati, Seminum melonum anà drachmas duas.

Pinearum unciam unam.

Florum arantiarum conditorum ſemunciā.

Stent hæc ſimul omnia in infuſione per horas uiginti quatuor ſuper fornacē uel in alio loco calido: Exinde ſuperimpoſito adaptato alembico diſtilla per balneum maris, & in diſtillato liquore

extingue aurum candens, præsertim tempore usurpationis.

Digladientur inter se medici, quomodo & in quem usum hæc medicina aquæ capionis applicari queat, aut potius expendant eius uirtutem secundum artem graduationis medicidarum Raymundi Lulli, memineritq; clemēta ipsa in suis etiam singula sphæris impermixta non esse.

VINVM HIPPOCRATICVM.

R. Cinamomi electi tenuißimè instar laminarum seu squamarum conscißi uncias duas.
Zingiberis uel galangæ drachmam unam. nō quassentur, sed itidem tenuißimè ceu laminatim conscindantur, sientq; per noctem in infusione duorū sextariorum uini, & inde percoletur per manicā hippocratis, cui insint zacchari albi unciæ octo, subinde reaffundo percolatum.

DE ELECTVARIIS.

Electuaria sunt quæ græcis antidota siue antidoti, & uulgò Confractiones, præsertim quæ antidotoorum atq; electuariorū mollia sunt, appellantur. Ratio autem nominis esse uidetur, uel quòd ex electis constent aromatis, uel quod præ cæteris medicamentis, tam in bona ualetudine asseruanda, quàm mala abigēda, elig-

da, eligantur : unde electaria etiam dicuntur ijs, qui latinius atq; adeo magis grammaticè loqui uolunt, Cælium fortè Aurelianum secuti.

Aduertenda tamen est ambiguitas uocabuli confectionum, quòd confectio hîc quidem formam compositi alicuius medicaminis, electuarij scilicet mollis, significat: alibi uerò præparationis genus, quo medicinales materiæ saccaro sicco obducuntur & ueluti incrustantur, unde confecta præparantur, de quibus suprà.

Sunt autem electuaria siue antidota, medicamina melle aut syrupo sacchari, id est, saccharo ad syrupi consistentiam cocto excepta.

Porro antidota in genere dicta sunt medicamēta quæ contra morbos exhibentur, ab ἀντὶ & δίδωμι: unde libri medicamentorum, antidotaria quibusdam inscribuntur. Dicuntur etiam antidota magis propriè, medicamēta contra uenena & morsus uenenatorū. Nūc electuariū est usitatius, quàm antidota siue confectiones.

DIVISIO AB VSV DESTINATO.

Electuaria siue Confectiones, aliæ sunt aromaticæ, sic dictæ, eò quòd magna ex parte aromatis constant, ac magis ad confortandum mēbra principalia, quàm ad alios usus cōparata sunt: Aliæ catharticæ (uulgo à soluenda aluo solutiuæ & laxatiuæ) quòd aluum purgandi facultatē ha-

bent: Aliæ, quia opium recipiunt, opiatæ, ueteribus narcoticæ dictæ, inter quas theriacæ etiam recensendæ ueniunt. In duobus postremis magna animaduersio adhibenda est, ne quid perperam fiat, aut error committatur, ex quo ægroti in discrimẽ uitæ aut longæ ualetudinis adducãtur, medici uerò infamiæ notam incurrant. Notandum tamen, q; farmacopœi etiã abusiuè uocant electuaria opiata confectiones molles propter formæ siue figuræ similitudinem, etiamsi nullo constent opio.

ALIA DIVISIO A QVALItate saporis.

Electuaria item alia quidèm gustatu grata & iucũda sunt: alia uerò amara & ingrata.

ALIA DIVISIO A FORMA SIVE figura. Siue (ut alij loquuntur) à consistentia.

Duplices etiam sunt prædictæ confectiones, tã aromaticæ, quàm catharticæ, uidelicet molles siue liquidæ, & duræ siue solidæ. Ex melle molles tantum, ex saccharo utræq; fieri possunt. Veteribus molles solùm in usu fuerunt, nam nec modum tractandi saccharum sciuerunt, nec eius copiam habuerunt: Nostri solidis multum utuntur, quæ ut gratiores illis sunt, ita quoq; minus efficaces. nam non ita bene miscentur, non fermentantur mixtæ, aliquid etiam, dũ calido saccharo materiæ tritæ, aro-

maticæ

maticæ præsertim, inijciuntur, exhalat, & recoquendo uires dißipantur.

ORDO TRACTANDORVM.

Primum agemus de electuarijs aromaticis solidis:
Deinde de liquidis siue mollibus:
Tertio, de opiatis, nimirum propriè & ueraciter ita dictis:
Quarto, de catharticis tam lenitiuis quàm solutiuis, id est, electiuè purgantibus, quibus debetur & adsignatur propria claßis.

CANONES GENERALES SIVE COMMVNES OMNIVM electuariorum tam solidorum quàm mollium.

FArmacopœus bonus, antequàm incipiat cōponere, omnia simplicia aliaq; necessaria in promptu ut sint curare debet, nec imitari malos patres familias, qui tum demum panem ac potum adferri curant, quùm iam mensæ aßident, ne ab opere conquirēdis necessarijs auocetur, ac interim aliquid corrumpatur.

SECVNDVS.

Farmacopœus non debet solus magna antidota cōponere, sed principio materias in tabula disponere, deinde medicos adhibere spectatores, censores, testes.

TERTIVS.

In receptaculis compositorum & mixtorũ, nimirũ in operculi cauo inscribatur tempus mixtionis, id est, quo die & anno facta sit antidotus, aut titulo adscribatur. Habent enim non minus composita quàm simplicia medicamina suas ætates, ex quibus efficacia ipsorum & facultatum diuersitas æstimatur. Electuaria nanq; palato grata durant annum: amara & ingrata biennium: purgantia annum: Theriaca ad uigesimum annum durat: reliquæ opiatæ in decennium: neq; exhiberi debent ante semestre, nisi medicus aliud præscribat.

QVARTVS.

In omnibus electuarijs tam solidis quàm mollibus requiritur perfecta (quoad fieri potest) permixtio: ad permixtionem uerò diligens, exquisita, aut saltem apposita seu conueniens trituratio, atq; inde cribratio. Necessario igitur huc transferẽda erit doctrina terendi seu tundendi & cribrandi simplicia quælibet ex libro secundo farmacopæiæ Syluianæ, quæ licet satis prolixa sit: breuem tamẽ quendam epilogum inde collegit Cronenburgius, secundum seriem atq; adeo secundum classem commemoratorũ initio huius libri simplicium omniũ.

Radices itaq; nostrates præcipuè maiores ac craßiores, cum hîc, tum alibi, in pulueribus cõminuendis, primò per medium in particulas dissecandæ sunt: mox sole aut umbra, aut supra lenẽ ignem

in patella, siue complicatis chartis iuxta fornacē siccandæ haud quaquam festinātér, sed placidè & prolixè. Deinde alijs aromatis coniunctæ suauiter tundendæ, & exactè cribrandæ. Exoticæ, & quæ aliunde ad nostras Officinas deferuntur, quemadmodum etiam cortices, eum laborem non usq; adeò requirunt, sed tantum ut in exiguas partes diuidā tur, cuiusmodi sunt odoratæ radices & cortices omnes.

Medicamenta siquidem odorata, ueluti craßia lignea, & canella, caryophylli, macis & similia, moderate sunt tundenda, ne pars tenuior exhalet. Et interdum illis aut amygdalæ addūtur, aut aqua rosacea insperguntur.

Eodem modo eademq; diligentia terendæ sunt radices odoratæ, ut angelica, ualeriana, garyofyl lata, asarum, &c. Quæ uero non sunt odoratæ, sed crassæ & solidæ, ut gentiana, peucedanū, bryonia, uiolento ictu & diuturno uerberandæ sunt. Rhabarbarum & quædam aliæ radices aliquo humore præditæ clementer ducto pistillo per fundū ac latera mortarij teruntur.

Herbæ similiter probè exiccatæ, abiectis stipitibus & quisquilijs diligenter dissectæ teruntur sæpè per se, rarò cum alijs mixtæ, & densißimo cribro excernuntur. Quod si humiditas quæpiam altius inhæreat, ea sole aut igne clementer absumenda erit.

Itidem de floribus obseruandum, in quorũ catalogo epithymũ, rosam, crocum, balaustiũ, schœnuanthos, stœchada, nardispicam muneramus: quanquam exquisitius rosæ, crocus, & similes flores per se in papyro complicati, uel paululum in sartagine calida agitati ducantur: Alij forpice minutim incidantur, mox terantur.

Eâdem sanè ratione semina & fructus duriusculi confringuntur. Syluius ista inter radices atq; herbas medium locum obtinere docet. Ita ut radicibus comminutis semina adijciantur: postea his cõfractis, herbæ concisæ apponantur, & sic simul cõterantur. Attamen longus usus omnia pariter contundere uoluit, quem nescio quomodo quispiam uariet. Laborandum tamen ut pusilla semina studiosè minuantur, ne per angustum cribrum inscijs uobis transeant.

Cæterum humidos fructus, ueluti habentur semina oleosa quatuor frigida maiora, cnicorũ, sesamorum, Iuniperi, citri, cydoniorum, sinapi, cannabis, psyllij, lini, lupini, papaueris, lactucæ, staphidis agriæ & similiũ: Itẽ amygdalæ utræq; purgatæ, balanus myrepsica, glandes, prunorum, cærasorum, & pineorum nuclei. pistacia, castaneæ, auellanæ, iuglandes, caryœæ, dactyli, uuæ passæ, pruna siccata, zizipha, myxa, anacardia, & si quæ sunt eiusdem farinæ in puluerem tenuem uertere nemo potest (nisi quis in usum producere uelit manu tru

ſatilis molæ exiguum inſtrumentum nuperæ inuē tionis, quo ſemina molantur.) unde ægrè inſuper in compoſitionibus ſiccis admittuntur, niſi paruā & ualdè exiguam quantitatem, magnæ alicui permiſceamus, leui quidē brachio ſurſum ac deorſum agitando. Aut excorticatos fructus & depellata ſemina ſingulari opera, cultello utrinq; adunco (quali in ſcindendis corijs utuntur calcearij) aut ſcalpro, aut crebro cultelli uerberatu minutiſsimè conciderimus. Supponitur autem ijs folium papyri purum, quod ſæpè quando diſcinditur mutandū eſt, cui lignum planum & leue ſupponitur. Sed accedit huc aliud incommodum: nam quantumuis appoſitiſsimè ducantur, attamen uix unum menſem compoſitio arida tutò abſq; rançore conſeruari poteſt. Quare omninò iuſtum erit tantū in neceſſitatem, eiuſmodi pulueres cōficere: quales cenſentur Diatragacanthum frigidum, Dia Iridis, Dia magaritō frigidū Platearij, Diapenidien, diapraſsion, diarhodon, & id genus alij: aut ſaltē dum uſus incidat, ſemina & fructus humectiores addere, ut illæſæ atq; ſapore integro compoſitiones habeantur. Nec probamus, ut in ſolc diu ſemina ad trituræ commoditatem ponantur, quoniam eo labore id conſequimur, ut exucta & prorſus euanida experiantur: quod eſt rem probam improbam conatu reddere.

Alia ratio eſt quorundam ſuccorum & gum-

mium, quæ ſimili ratione apta trituræ efficiuntur: quo in genere recẽſentur ſuccus glycyrrhizæ, hypociſtidis, acaciæ, lycij (quod aqua diſſoluitur) bdellium, myrrha, lacca, ſtyrax, aſa, mumia uulgaris, gummi arabicum, & tragacãthum: Iſta in Officinis modicum ſiccata & diſſecta cum alijs ſpeciebus teruntur: aut piſtillo aut mortario calido blandè friantur, quemadmodũ etiam ſarcocolla, aſphaltum, ladanum. Sunt qui promptiſſimè tragacanthum, & gummi paucula aqua uitæ aut dulci aut roſacea, pro affectu uario puluerari aſſerant. Porrò aloê, maſtiche, colophonia, ſarcocolla, thus, ſulphur, per ſeſe clementer friando ducuntur: quanquam horum quædam diuerſis liquoribus utpote affuſa aqua, uino, aceto, aut alio humore, diſſolui quoq; poſſint. Opium calidiore piſtillo rectè diſſoluitur. Lachrymæ, uelut opopanacũ, ammoniacum, galbanum, ſagapenum, aceto ſiue uino diſſolutæ ac calefactæ, per rarum ſtamen colantur & purgantur. Terebinthina abũdanti aqua perfuſa, ex doctrina Aëtij lib. 13. cap. 99. ſupra ignem indurata, pulueratur. Camphora ducitur in mortario, oleo amygdalarum dulcium prius oblito.

Ligna aptiſſimè prius dentatâ aut rapaci ſerrâ ſiue limâ raduntur, dein in puluerem piſtillo rediguntur: qualia in officinis habentur ſantalorum genera, agallochon, xylobalſamum, guaiacum.

Similiter oſſa, cornua, dentes, pudenda ceruorum,

rum, taurorũ, ungulæ, ichthyocolla, & si quid est tam duræ ac firmæ substantiæ, prius radere conuenit, mox singulari diligentia cribrare.

Vniones uerò & corallia seorsum modestè in mortario marmoreo albo cooperto, confringũtur, mox supra cotẽ, aut potius lapidẽ porphyriũ, siue durißimũ sagaciter friantur & ducuntur, affundẽdo paulatim parum aquæ rosaceæ, dum prorsus nihil asperitatis etiam digitis confricata de se præbeant: Tunc ex eis pastilli finguntur, & soli siccãdi exponuntur: tandem oblata occasione usurpantur: Pari omninò operâ, lapilli dicti preciosi, atq; alij omnes tractantur: Eosdem aceto forti destillato, uel limonum succo dissolui, & pòst commodè friari comperimus.

Terræ autem genera omnia seorsum teri postulant, quemadmodũ ea, quæ ordine sequuntur, nempe Rheubarbarum, Cantharides, castoreum, sericum ustum, uel crudũ incisum, mistis aliquot amygdalis in mortario, radix ari, dracontij, ebur quod est Arabum spodium, iecur lupi siccũ, pulmo uulpis siccatus, sanguis hirci paratus, sanguis draconis uulgaris, succinum, ambra, & moschus, aut liquore quopiam dissoluũtur, aut in mortario teruntur, ubi prius amygdalũ unum siue plura, pro rei quantitate trita sunt.

Aurum & argentum limatum tenuißimè esse conuenit, si opulenti sint emptores iuxta ac uẽdi-

tores. Nos uerò utriusq; folijs utimur.

Scoria seu potius limatura ferri & chalybis dies aliquot aceto nutritur aßiduè mouendo, & inde siccatur, tandem teritur, ut monebimus infrà in tryphera Fenonis.

Difficulter læuia redduntur gallæ, cytinus, malicorium, berberes, nuces cypreßi, myrrha, succinum.

Confricatur amylum.

Breuiter, stomachica omnia craßius terẽda, & rariori cribro discernenda, hoc est, non tam exquisite comminuenda erunt, sicut ea, quæ celeriter in uniuersum corpus transferri uolumus, & urinæ ducendæ potestatem obtinent. Volumus enim illiusmodi aromata, diuturniorem moram in stomacho facere.

Amplius meminisse oportet, ut opercula mortarijs pro neceßitate aptentur, ne quid ex aromatum pulueribus in aërem euanescat, transpiret, ac quoquomodo euolet.

Præterea differentia cribrorum multiplex deligenda, ut crassa craßis & amplis, tenuia tenuibus, tenuißima tenuißimis ac densißimis excutiantur.

Exemplũ horum unũ & item alterum uidebis fortaßis infrà in mithridatio & theriaca magna.

DE ELECTVARIIS AROMAticis Solidis.

Ex aromaticis confectionibus pleræq; nunc solidæ

lidæ in uſu ſunt, ſimiliter & quædam ex ſolutiuis, ſed tamen pauciores, ut electuarium è ſucco roſarum, diaphœnicon, diaturbith cū rhabarbaro, &c.

DIVISIO.

Solidarum confectionum aliæ ſunt rotundæ, & uocantur orbiculi uel placentæ, uulgo rotulæ. Alia ſunt fruſta aut tabulata, & dicuntur uulgo morſelli, ab alijs morſuli & lozangæ. Fruſta itaq; uariant, alia ſunt quadrata, alia oblonga, alia æquilatera, alia uero latiora quàm craßiora, (quas tabellas ſiue tabulata uulgo potius uocant,) alia in medio craßiora, in extremitatibus tenuiora, &c.

DE ORBICVLIS SIVE ROTVlis parandis.

Coquitur ſaccharum ad perfectionem exactā, (quæ tradita eſt ſuprà poſt canonem de radicibus condiendis in appendice de ſyrupo ſimplici,) deinde ab igne remotum, ligneo piſtillo agitatur, & ſpecies inijciuntur, ac probè miſcentur. Cauēdum, ne nimis cito pulueres addantur, ne adurantur, aut uis ipſorum reſoluatur. Mixtis ſimul cunctis, per plicam lebetis in tabulam farinâ uel puluere aliquo, ut cinamomi, ſantali rubri &c. ſtratam ſpatulâ aßiduè ſaccharum pari & æquali quantitate extrahatur, quod decidens placentulæ modo in orbem concreſcit. Si quid uerò remanet in lebete, durescit iterum, ſed pauca aqua affuſa liqueſcet, deinde

inde extrahatur ut priùs. Sunt qui in hunc usum tabulam crebris orbiculis excauatam habent.

Rotulæ concretæ, digitis sigillatim auferantur, & farinâ superficiei inferiori adhærente penicillo aut panno abstersâ, in cribrum cōijciantur, & ulteriùs in calido loco exsiccentur: In ligneis arculis ex tilia aut simili materia inodora condātur, (q̄ enim ex abiete & alijs resinosis lignis fiunt, suo odore medicamina inclusa inficiunt, uel in calidiore loco resinam resudare solent:) Postea in sicco & calido loco reponantur.

Quando candidiores orbiculi expetuntur, (sicut in confectione manus Christi dicta) saccharum albißimum coctum, diu pistillo agitetur, ita nō solùm candidius, sed etiam friabilius saccharū euadet, & qui inde fiunt orbiculi eodem modo.

Quidam in tabulam superficie tenus spongia madefactam saccharum infundunt, quæ ratio non aliena est, sed rotulæ ualde tenues fiunt.

Alij marmor butyro uel oleo leuiter inungunt priùs, quemadmodum dum penidium paratur.

Sunt rursus alij, qui simpliciter in nudam tabulam æneam tenuem benè leuigatam saccharum fundunt: deinde ubi refrixit, ut auelli poßit, leuiter igni admouent.

Verùm quum multa una uice conficienda sunt, farinam substernere commodißimū uidetur: neq; necesse est, ut hic sigillatim orbiculi auferantur,

sed

ſed ſimul deinde in cribrum conijciantur, cribrando farina traijciatur, quod reliquum eſt tenuioris farinæ cauda uulpina baculo alligata excutiatur.

DE MORSVLIS ET TABELLIS SEV tabellatis concinnandis.

IN morſulis quoq; ſaccharum diutius agitari, additis in fine materijs, oportet, quod deinde in tabulam ſuperficie humectata ſimul ſecundum longitudinem effunditur, & ligneis tabellis adpoſitis madefactis utrinq; cogitur, atq; latitudine & craßitudine morſulorũ formatur: poſtea præcidũtur morſuli, & in aliũ locũ ſicciorẽ tranſponũtur.

Quidam ſaccharum in tabulis latitudine morſulorum imponunt & formant, deinde in fruſta apta ſecant.

Quidam uerò ſaccharum fluidum adhuc in tabulam æqualiter ſitam effundunt, nec cohibẽt, ſed ſuperficiem eius acie cultri, forma morſulorũ perſtringunt: poſtq̃ ſaccharũ induruit, totam maſſam tollunt, & in ſuas portiones pro modo linearum frangunt. Hic modus omnium eſt expeditißimus, minimeq; diſpendioſus.

Sunt qui non effundunt ſaccharum, ſed ligneis quibuſdam ſpatulis ex lebete fruſtatim eximunt, uerùm tales fiunt ualde inæquales.

D. Placotomus medicus Dantiſcanus, ex quo hæc tranſcripta ſunt, certis quibuſdam formulis ligneis uel ſtanneis, quatuor lateribus clauſis uti

ſolet,

ſolet, quibus ſaccharum tanquàm carcere quodam, ne inæqualiter diffluat, continetur: deinde formato ſaccharo, formulam remouet, & in partes, ut priùs dictum eſt, maſſam diſſecat. Hic modus uidetur omnium optimus, & ad efficiendos elegantes ac æquales morſus aptißimus.

Morſuli, ſi opus eſt, in cribro ſubiectis chartis fornaci impoſiti exiccentur: exiccati, ut orbiculi, ſeruentur.

Quãdo fructus, ut amygdala, pineæ, paſſæ uuæ ſpeciebus adduntur, diutius morſuli ſiccandi ſunt.

Item ad morſulos materiæ plærunq; incidũtur, aut craßius quàm ad rotulas contunduntur.

DIFFERENTIA.

Quamuis mixtim iam egerimus de præparatione atq; adeo fuſione morſulorum & tabulatorum, differẽtia tamen emunctioris naris hominibus inter morſellos & tabulata hæc obſeruatur, ut in tabulatis quidèm citius immiſceantur ſpecies, feruente quodammodo adhuc ſaccharo: in morſellis uerò ſeriùs, tepefacto & tantum non refrigeſcente ſaccharo, unde etiam in morſulis & lozengis minus læditur, aduritur, abſumiturq; uis ſpecierum, uegetiorq; & efficacior remanet, quàm in tabellis ſeũ tabulatis.

CANON DE QVANTITATE ſacchari ad orbiculos, tabellas, & morſellos, atquè trageas.

In

In orbiculis seu rotulis parandis accipiuntur unciæ quatuor sacchari ad drachmas duas specierum: & per consequens ad libram unam medicinalem sacchari sumuntur specierum drachmæ sex.

In tabulatis parandis eadem seruatur quantitas & proportio: alij tamen ad libram unam medicinalem sacchari sumunt specierum drachmas octo.

In morsellis siue lozengis aliquanto plus specierum sumi poßit, imo & conseruæ plurimũ illis adduntur.

DE TRAGEIS INFRA IN classe, de pulueribus.

In tragæis minutis communiter capitur uncia una sacchari ad singulas drachmas specierum, præsertim amariorum aut minus gratarum: quia minus sacchari sumi poßit, si iucundiores fuerint species. Qui palato magis seruiunt, communem sacchari modum pro libito excedunt.

CANON ALTER DE ADseruandis electuarijs in forma puluerum.

Hodie tamen nobis non statim prædictis figuris orbiculorum siue tabellarum finguntur electuaria solida, sed species ritè tritas, tusas, & cõmixtas diligenter asseruamus in coriaceis seu

alutaceis

alutaceis ſaccellis intra pyxides, & dum præſcribunt medici, uſurpantur uel in forma orbiculorũ uel tabellarum aut lozengarum, aut etiam ſub forma tragematum: imo etiam in formam liquidam producuntur, additis uel conſeruis & conditis, uel ſyrupis, uel etiam melle ad modum electuariorum mollium, atq; ſic tum condita etiam à quibuſdã appellantur.

ENVMERATIO SPECIERVM AROMATICARVM ad electuaria præſertim ſolida adſeruandarum.

Rius quàm enumerationem hanc aggrediamur, recenſebimus tabulatum unum & alterum iugiter in farmacopolijs noſtris adſeruandum.

MANVS CHRISTI SIMPLEX.

R. ſacchari albißimi clarificati libram unam.

Aquæ roſaceæ ſelibram. Coquantur ſimul lento igne, donec aqua roſacea euaneſcat, & ſaccharũ iuſtam craßitiem conſequatur, deinde ſaccharum diligenter agitatum, ut candidius euadat, ſuper marmor aqua roſacea inſperſum effundatur, ſicq; fiant tabellata.

MANVS CHRISTI PERLATI.

R. ſacchari

R. *sacchari albißimi clarificati libram unam.*
Aquæ rosaceæ selibram.

Coquantur ad consumptionem aquæ rosaceæ, deinde agitentur, & margaritarum minutißimè tritarum semuncia adijciatur, fiantq; tabellæ uel orbiculi.

SACCARVM VIOLATVM *tabulatum.*

Hoc nobis usurpabitur loco iuleb de succo uiolarũ D.Mes.

R. *sacchari optimi libram unam.*
Succi florum uiolarum absq; pediculis expreßi selibram. Coquantur leniter ad perfectionẽ: deinde celeriter, quando effundere debent in marmor, inspergantur foliola aliquot recentium uiolarum, & benè commisceantur, fiatq; tabulatum, quod non modò eleganti sapore, uerùm insuper calore uiolaceo usurpantes oblectet.

Quemadmodum autem ex succo uiolarum tabulatum concinnamus: ita ex saccharo & succo rosarum placentulas siue panes concinnat Manardus lib. sexto epistola secunda.

SEQVVNTVR NVNC ELECTVARIORVM *species aromaticæ.*

AROMATICVM ROSATVM Gabrielis ex Mes.

R. Rosarum rubrarum exungulatarum drachmas quindecim.

Glycyrrhizæ rasæ drachmas septem.

Ligni aloës: Santali citrini, anà drach. tres.

Cinamomi electi drachmas quinq;.

Macis: caryophyllorum, anà drachmas duas & semis.

Gummi arabici: tragacanthi, anà drach. duas & scrupulos duos.

Nucis moschatæ: cardamomi minoris: galangæ anà drachmam unam.

Spicæ nardi Indicæ scrupulos duos.

DIAMBRA MESVAE.

R. Cinamomi: Doronici: Caryophyllorū: Macis: Nucis moschatæ: Folij, (aut pro eo substitue casiam ligneam uel cinamomum,) galangæ anà drachmas tres.

Spicæ nardi: Cardamomi maioris & minoris, anà drachmam unam.

Zingiberis, drachmam unam & dimidiam.

Santali citrini: ligni aloës: Piperis longi, anà drachmas duas.

Ambræ drachmam unam.

Moschi drachmam dimidiam.

DIANTHVS NICOLAI ALEXANDRINI.

R. florum

R. Florum rorismarini unciam unam.
Rosarum: Violarum: Glycyrrhizæ, an. drach. sex.
Caryophyllorum: Spicæ nardi: Nucis moschatæ: Galangæ: Cinamomi: Zingiberis: Zedoariæ: Macis: Ligni aloës: Cardamomi: sem. anisi. sem. anethi, anà scrupulos quatuor. Fiat omnium puluis.

DIACALAMINTHES GALENI.

R. Calaminthes: Pulegij: Sem. petroselini: Sem. seseleos, anà unciam unam.
Seminis apij: Caeuminum thymi, an. drach. duas.
Seminis libystici, uncias octo.
Piperis nigri uncias uigintiquatuor. Fiat omnium puluis.

DIACINNAMOMV MESVAE.

R. Cinnamomi subtilis & electi drach. quindec.
Darseni, id est, cinnamomi craßi: Seminis cyminis Radicis enulæ, anà semunciam.
Galangæ drachmas septem.
Caryophyllorum: Piperis longi: Cardamomi maioris: Cardamomi minoris: Zingiberis: Macis: Nucis moschatæ: Ligni aloës, anà drach. tres.
Croci drachmam unam.
Sacchari uncias quinq;.

DIACORALLIVM VSVALE.

R. Coralli albi & rubri: Boli armeni ueri: Sanguinis draconis, anà drachmam unam.
Margaritarum drachmæ semiß.

Ligni aloës: Rosarum rubrarum: Gummi tragacanthi: Cinnamomi. anà scrupulos duos.
Santalorum alborum & rubrorũ, an. scrup. unum.
Misce, fiat puluis.

DIACVRCVMA MAIOR MESVAE.

R. Croci: Azari: Sem. petroselini: Sem. dauci: Seminis anisi: Seminis apij, anà drach. quatuor.
Rhabarbari: Radicis meu: Spicæ nardi, an. drachmas sex.
Costi: Myrrhæ: Caßiæ ligneæ-ueræ: Schœnanthi: Carpobalsami: Rubeæ tinctorum: Succi absinthij: Succi eupatorij (pro quo substituemus potius succum chamæpityos quàm graciolæ) anà drachmas duas.
Olei caryophyllorum drachmam mediã uel drachmam unam, nisi gustatu offendat.
Calami aromatici: Cinnamomi, anà sesquidrach.
Scordij: Scolopendriæ, id est, asplenij ueri: Succi glycyrrhizæ, anà drachmas duas & semiß.
Tragacanthi drachmam unam.
Tritis omnibus fiat puluis.

DIACYMINVM NICOLAI myrepsi.

R. Cymini die uno aceto macerati & rursus siccati, drachmas octo & scrupulum unum.
Cinamomi: Caryophyllorum anà drachmas duas, & scrupuli semissem.
Zingiberis: Piperis nigri: Galangæ: Satureiæ: Calaminthæ,

laminthæ, anà drachmam unam & scrupulos duos.
Seminis ameos: Seminis leuistici anà drachmam unam & grana octodecim.
Piperis longi: Spicæ nardi: Nucis moschatæ, anà scupulos duos & semiß. Fiat omnium puluis.

DIAGALANGA MESVAE

R. galangæ: Ligni aloës, an. drachmas sex.
Caryophyllorum: Macis: Sem. leuistici, anà drachmas duas.
Zingiberis: Piperis longi: Piperis albi: Cinnamomi: Calami aromatici, an. sesquidrachmam.
Calaminthæ siccæ: Menthæ siccæ: Cardamomi: Spicæ nardi: Seminis apij: seminis fœniculi: seminis carui: Seminis anisi, an. drachmam unam.
Tritis omnibus fiat puluis.

DIAIRIS SIMPLEX.

R. Ireos semunciam.
Sacchari candi: Specierum diatragacanthi frigidi, an. drachmas duas. Fiat puluis.
Diaireos Salomonis paratur in forma cõfectionis liquidæ, Vide infrà.

DIALACCA MAGNA MESVAE.

R. Laccæ decoctiõe squinanthi & aristolochiæ (prout exactißimè docuit V. Cordus) ablutæ: Rauedsceni, an. drachmas tres.
Spicæ aromaticæ: Mastichæ: Seminum apij: fœniculi: ameos: anisi: Schœnuanthous: Succi eupatorij aut potius pro eo chamæpityos: Succi ab

ſinthij:Sabinæ: Amygdalarum amararum:Coſti:Myrrhæ:Rubiæ tinctorum: Aſari: Ariſtolochiæ rotundæ ueræ:Gentianæ:Croci: Cinnamomi:Hyſſopi ſiccæ: Caſiæ ligneæ: Cymarum ſchœnanthi: Bdellij, an. ſeſquidrachmam.

Piperis nigri:Zingiberis,an.drachmam unam.

Tritis conſciſsiſue quàm minutiſsimè & exquiſitiſsimè omnibus,fiat puluis, cuius facultas penitiſsima penetret.

DIAMARGARITVM CALI- *dum præpoſiti.*

℞. Caryophyllorum: Cinnamomi: Spicæ:Galãgæ.Ligni aloës:Glycyrrhizæ:Trociſcorum dia rhodôn:Trociſcorum diaion,an. drachmã unã & ſemiſs.

Nucis moſchatæ:Macis:Aliptæ moſchatæ: Zedoariæ:Rhabarbari:Styracis calamitæ, an. drachmam unam.

Margaritarum pertuſarum: margaritarum integrarum:Zingiberis:Oſsis de corde cerui: Raſuræ eboris: Blattæ byzantiæ, an. ſemidrachmã.

Cardamomi:Seminis leuiſtici:Seminis baſiliconis: Moſchi: Ambræ, an. ſcrupulum unum, minus granis duobus.

Camphoræ grana ſex. Fiat omnium puluis.

DIAMARGARITON FRIGI- *dum Platearij.*

R. Nucleorũ ſeminum citrulli
cucurbitæ
melonum
cucumerum } anà drachmam unam.

Seminis portulacæ: Seminum papaueris albi: Santalorum alborum: Santalorum citrinorum: Ligni aloés: zingiberis: Roſarum rubrarum: Florum nenufaris alborum: Florũ boraginis, myrtillorum, an. drachmam unam.

Corallorum alborum & rubrorum, an. drachmam mediam.

Margaritarum perforatarum & integrarum anà drachmam unam & mediam. Fiat omnium puluis.

DIAMOSCHV DVLCE MESVAE.

R. Croci: Doronici: Zedoariæ: Ligni aloës: Macis: an. drachmas duas.

Margaritarum albarum: Setæ crudæ uſtæ: Carabæ: Coralli rubri: an. drachmas duas & ſemiß.

Galliæ moſchatæ: Ozymi citrati, an. ſeſquidrach.

Been albi: Been rubri: Folij: Spicæ nardi: Caryophyllorum, an. drachmam unam.

Zingiberis: Cubebarum: Piperis longi an. ſeſquidrachmam.

Moſchi, ſcrupulos duos. Fiat puluis tritis omnibus.

DIARHODON ABBATIS.

ex Præpoſito.

℞. *Santalorum alborum & rubrorum, an. drach. duas & semiß.*

Tragacanthæ: Gummi arabici: Spodij. an. scupulos duos.

Azari: Spicæ nardi: Mastiches: Cardamomi: Croci: Xyloales: Caryophyllorum: Galliæ moschatæ: Anisi: fœniculi: Cinamomi: Succi liquiritiæ: Rhabarbari: Seminum basilicôn: Berberorum id est, acinorum eius: Sem: scariolæ: Seminis portulacæ: Seminum papaueris albi: Seminum citrulli: Sem. melonum: Sem. cucumeris: Sem. cucurbitæ: an. scrupulum unum.

Oßis ex corde cerui: Margaritarum, an. scrupuli semissem.

Saccari candi: Rosarum, an. unciam unam, drachmas tres.

Fiat omnium puluis. Camphoram & moschũ studiosè omittimus, quæ, ut & ambra, in alijs etiam compositionibus omitti debent, nisi specialiter exprimatur, aut medicus iubeat.

DIATRAGACANTHVM FRIgidum Nicolai myrepsi.

℞. Tragacanthæ albißimæ, uncias duas.

Penidiarum uncias tres.

Gummi arabici albi unciam unam, drachmas duas.

Amyli unciam mediam.

Glycyrrhizæ drachmas duas.

Nucle-

Nucleorum ſeminum, (ſcilicet excorticatorũ, corticibusq; ſemotis,) cucurbitæ: Cucumeris: Citrulli: Melonis, an. drachmas duas. Fiat omniũ puluis.

DIATRION PIPEREON GAleni ſimpliciſsimum.

R. trium piperum an. drachmas quinquaginta.
Seminũ aniſi: Summitatum thymi: Zingiberis integri & non perforati ſeu eroſi, an. unciã unã.
Tritis omnibus, fiat puluis.

DIATRION SANDALON, Nicolai Alexandrini.

R. Santali albi: rubri: citrini: Roſarum: Zaccariæ, id eſt, pſyllij ſeminis ſcilicet, an. ſolidos duos, id eſt, drachmas tres.
Rhabarbari: Spodij: Succi glycyrrhizæ: Seminis portulacæ, an. ſolidum unum & medium, id eſt, drachmas duas, ſcrupulum medium, grana quinque.
Amyli: Gummi arabici: Tragacanthi: Seminũ melonum, citrulli: cucumeris: cucurbitæ: ſeminis ſcariolæ, an. ſolidum unũ, id eſt, ſeſquidrach.
Tritis omnibus, fiat puluis.

ELECTVARIVM E BACCIS lauri Rhazæ.

R. foliorum rutæ drachmas decem.

Ameos: Cymini: Nigellæ: Leuistici: Origani: Carui: Amygdalarum amararum repurgatarum: Piperis nigri: Piperis longi: Mentastri: Dauci: Acori: Baccarum lauri: Castorei, an. drachmas duas.

Sagapeni, drachmas quatuor.

Opopanacis drachmas tres.

Tritis omnibus fiat puluis, qui seruetur per se, ex quo etiam parari posset electuarium molle in forma liquida, sed tunc conficiatur cum melle despumato eiusdem ponderis.

ELECTVARIVM DVCIS ex Nicol. Alexand.

R. anisi drachmas duas, grana quindecim.

Glycyrrhizæ: Mastiches, an. scrupulos duos, grana quinque.

Chamædryos: Cinamomi: Zingiberis: Galãgæ: Foeniculi: Carui, an. scrupulum unum, grana quindecim.

Xylocaßiæ: Calaminthes: Dauci: Pyrethri: Piperis albi: Piperis longi: Cyperi: Schœnanthi: Iridis: Amomi: Folij: Azari: an. scrupulum unum.

Spicæ: Croci: Gummi arabici: Tragacanthæ: Seminis anethi: Calami aromatici: Cubebarum: Caryophyllorum: carpobalsami: Ligustici: Iuniperi: Petroselini macedonici: Sileris: Radicis pentasyl-

tasylli: Seminis asparagari: Seminũ citri: Radicum acori: Seminum ameos: Radicum rubeæ: seminum urticæ: Rhapontici: Nucis muschatæ: Ligni aloës: seminum basilici: Milij solis: seminum saxifragiæ: seminum citrulli: seminum melonum: seminum cucumeris: seminum cucurbitæ: seminum scariolæ: seminũ petroselini: Been albi: Been rubri. Styracis calamitæ: Cardamomi, anà grana quindecim.

Penidiorum semunciam, scrupulos duos & semiß.

Tritis omnibus, fiat puluis.

ELECTVARIVM LAETIFIcans Nicolai Alexandrini.

R. Melissæ: Corticum citri: Caryofyllorum: Galliæ muschatæ: Croci: Mastiches: Cinnamomi: Nucis muschatæ: Cardamomi: seminum pæoniæ: Been albi: Been rubri: Zeduariæ: Doronici: seminum Ocymi maioris: seminum ocymi caryofyllati, anà semunciam.

Fiat omnium puluis. Omittuntur moschus & myrobalani, quùm in puluere adseruari debet: Sed quando in forma liquida formari debent, tunc adduntur chebularum numero uiginti: Emblicarum triginta: Moschi quantum est decima pars unius drachmæ. Contusa coquantur

in libris tribus aquæ, donec ad unam redeant: colẽtur: in colatura mittatur libra una mellis, ac ſimul bulliant ad mellis conſiſtentiam: poſtremo addantur ſpecies.

ELECTVARIVM REGINAE *magiſtrale & uſuale.*

℞. Seminum ſaxifragiæ: Milij ſolis: Succi liquiritiæ, an. ſemunciam.

Seminis carui: Aniſi: Fœniculi: Apij: Petroſelini: geniſtæ: petroſelini macedonici: Dauci: Bruſci: Aſparagi: Leuiſtici: Cumini: Iuniperi: Rutæ: Sileris montani: Baccarum lauri: Radicum acori ueri: Pulegij: Radicũ pentaphylli, an. drachmas duas.

Spicæ indicæ: Squinanthi: Peucedani: Valerianæ: Carabæ: Lapidis lyncis. an. ſeſquidrachmam.

Galangæ: Zingiberis: Turbith, an. drachmas duas.

Senæ Alexandrinæ unciam unam.

Sanguinis hirci præparati ſemũciam. miſce & fiat puluis.

MICLETA NICOLAI *alexandrini.*

℞. Myrobalanorum citrinarum, Indarum, & chebularum mundatarum & aſſatarum, anà drachmas duas & ſemiß.

Myro-

Myrobalanorum Belliricarũ, & Emblicarum tostarum: Seminis nasturtij, an. drachmas duas.
Cymini: Anisi: Ameos: Carui, an. sesquidrachmã.
Infundantur aceto die ac nocte: exsiccentur: postea torreantur: & in puluerem redigantur. Tunc adde
Spodij: Balaustiarum: Mastiches: Gummi arabici: Sumach, an. drachmam unam, grana quindecim. Fiat omnium puluis.

DE ELECTVARIIS MOLLIBVS SEV LIQVIDIS

canones aliquot speciales præter cõmunes & uniuersales supra adsignatos.

QVoniam in formulis electuariorũ præcipuè liquidorum & opiatorum in fine adijci solet, fiat secundum artẽ: propterea nunc communißima quædam de artificio componẽdi præcepta trademus: reliqua quotidiano usu obseruari & adijci possunt.

CANON PRIMVS, DE MELLE

ac saccharo speciebus aromaticis electuariorum permiscendo.

Ad confectiones liquidas accipitur mel uel saccharum ad syrupi consistentiam coctum. Quomodo an-

do autẽ coctio mellis aut sacchari fiat probeturq;, superuacuum est nunc hic retractare, quum id sit traditum suprà in classe conditorum post canonem de radicibus condiendis, in appendice de syrupo simplici, siue de syrupo simpliciter & absolutè scripto.

CANON SECVNDVS, DE QVANtitate mellis aut sacchari.

Aromatum quantitas melli saccharoue inspergẽda, plærunq; in ipsa compositione expressa est: quod si expressa non sit, & simpliciter sit additũ, mellis aut sacchari q. s. id est, quantum sufficit, uel quantum satis est, tunc placebit nobis, ut cum Valerio Cordo triplum mellis aut syrupi recipiamus, nisi medico secus uideatur. Nam de quantitate uariant autores. Alij siquidem triplum, alij quadruplum, imo & sexcuplum mellis aut sacchari, speciebus admiscent. Valerius Cordus ubique triplum accipit, hoc est, libræ uni medicinali mellis aut syrupi inspergit & admiscet specierum siue aromatum uncias quaternas: Alij ferè omnes quadruplum, hoc est, ad libram unam medicinalẽ admiscent specierum uncias ternas.

Imo alij, ut Florentini palato indulgentes, ad reddendum electuaria gustu iucundiora, sexcuplum, hoc est, ad libram unam syrupi simplicis addunt uncias duas specierum. Valerij Cordi ergo confe-

ctiones

ctiones sunt ualidiores, aliorum uerò gratiores quidèm palato, at minus efficaces. Quare hic (ut in alijs omnibus ambiguis) medicos farmacopœi in consilium adhibeant, & nihil pro arbitrio suo faciant: ita enim tum conscientiæ suæ consulent, tum repræhensionum occasiones euitabunt.

CANON TERTIVS, DE TEMPORE inspergendi species.

Syrupus mellis uel sacchari aut in promptu est, aut iam primum, cùm usus postulat, coquitur. Si recens coctus est, non imponantur pulueres aromatum prius, quàm mediocriter refrixerit, imposita exactè pistillo misceantur.

CANON QVARTVS, DE qualitate præsenti siue actuali syrupi.

In omnibus antidotis mollibus præstat accipere calidum quàm frigidum syrupum. Ita enim facilius fermentabit massa.

CANON QVINTVS, DE MOdo implendi uasa.

Vasa, in quibus antidoti continentur, non debent ad summum usque repleri, ne dum feruent, exundent, ac diffluant.

CANON SEXTVS, DE NOtis probitatis.

Nota

Notæ in omnibus antidotis mollibus uitiosæ mixtionis sunt grumi, bullæ, inæqualis color, lineæ, festucæ, & similia. Diligentem itaq; & exquisitã diligentiam in permiscendo adhiberi oportet, sicuti euidentius docebitur infra in canone bimenbri catharticorum electuariorum.

CANON SEPTIMVS, DE modo reponendi.

In reponendis confectionibus mollibus duo caueãtur. primo, ne aut nimis calidè reponantur, aut si diuersum uidetur, (minore siquidem dispendio & molestia calida quàm frigida à uasis separantur, & in alia transferuntur,) relinquatur apertum uas, donec refrigeretur, aut chartâ, cribro instar, stilo pertusâ imponatur.

CANON OCTAVVS, DE VASIS.

Deinde summopere cauere oportet, ne medicamina acetum recipientia in stanneum aut plumbeum uas infundantur, multo minus in æneum: ne corrumpantur, & saporem æruginosum contrahant. Mixta igitur in uase fictili denso uitrato uel uitro condantur. Suspectus itaq; habetur usus uulgo receptus, quo stannea uasa accipiuntur.

ENVMERATIO ELEctuariorum liquidorum siue mollium.

ANTIDOTVS HAEMAGOGOS Nicolai alexandrini.

R. Lupinorum drachmas duas.

Piperis nigri drachmam unam, ſcrupulos duos, grana ſeptem.

Glycyrrhizæ ſcrupulos quatuor.

Ariſtolochiæ longæ: Artemiſiæ: Caßiæ ligneæ ueræ uel cinamomi, myrrhæ, Petroſelini macedonici, Pyrethri, ſeminis rutæ, Spicæ nardi, Pulegij, ſeminis apij, Xylobalſami, Sabinæ, an. ſcrupulos duos, & grana quatuordecim.

Radicum centaurij maioris, Dauci cretici, ſeminis aniſi, ſeminis nigellæ, Boracis factitij, ſeminis magiſtrantiæ: Caryophyllorum, an. ſcupulos duos.

Schœnanthi ſcrupulum unum, grana tredecim.

Foliorum lauri, drachmam mediam, & grana tria.

Radicum azari, Acori, Amomi, Seminum atriplicis, Fœniculi, Florum centaurij minoris, Seminum pæoniæ, an. ſcrupulum unum, grana ſex.

Helenij, Orobi, Cyperi, Radicis capparum, Cymini, Zingiberis, an. ſcrupulum unum.

Mellis q. ſ.

DIACORVM MESVAE.

R. Radicum ſecacul, id eſt, Siſeris, Acori ueri, Pinearum mundatarum, an. ſeſquilibram.

Primo radices ſecacul ablutæ elixentur in aqua cla..., donec aqua quodammodo conſumatur: Poſtea

optimè piſtillo ligneo tundantur, & in minutiſſimas partes conterantur, ut lignoſum nihil superſit, donec pulti ſimiles fiant. Deinde affunde eis mellis odorati & optimè deſpumati libras decem: Coquantur lento igne, donec tota aqua, quam radices ſecacul imbiberunt, in uaporem reſoluta ſit: diligenter agitando aſsiduéq; mouendo, ne ad uaſis fundum adurãtur radices. Cùm autem iuſtæ ſpiſsitudinis conſiſtentiam acquiſiuerit totum decoctũ, ab igne deponito, & adde pineas cultro ſutorio minutiſsimè inciſas. Sed quod ad acori radices attinet, debebant quidem illæ unà cum ſecacul ſiue ſiſeris radicibus coqui elixariue: ſed quia id modo fieri nequit, quando iam cum doctioribus uerum acorũ, id eſt, galangam maiorem requirimus, quæ recens nobis non adfertur, imo nec conditus uerus acorus dum adportatur, unde elixari cum ſiſere nequit, quare neceſſarium erit eam in tenuiſsimũ pollinem ceu puluerem contritam inſpergere, ſed certè nõ eo põdere, quod à Meſue ad elixandũ præſcribitur: alioquin craſsius duriusue fiet corpus, q̃ electuario molli conueniat: Satius itaque fuerit acori ueri quàm tenuiſsimè triti & pulueriſati uncias quatuor plus minus inſpergere cum ſequentibus aromatis, uidelicet, Piperis unciam unam.

Piperis longi: Caryofyllorum: Zingiberis, Macis, an. drachmas quatuor.

Nucis moſchatæ: Galangæ: Cardamomi, an. drachmas

chmas tres.

Omnia ista simul cum melle & radicibus secacul misceto, & unito, diligenter agitando, ne grumi aliqui relinquantur iuxta canonem sextum modò adsignatum.

DIAIREOS NICOLAI Alexandrini.

R. Iridis florentinæ odore perquàm grato unciam unam.

Pulegij: Hyssopi siccæ: Glycyrrhizæ, an. drac. sex.

Dragacanthi: Amygdalarum amararum mundatarum: Pinearum: Cinamomi: Zingiberis: Piperis, an. drachmas tres.

Caricarum: Carnium dactylorum: Vuarum passarum enucleatarum, an. drach. tres & mediam.

Styracis calamitæ drachmas duas & scrupulũ unũ.

Mellis q. s. Ex nostris tamen farmacopœis nõnulli etiam in puluere asseruant, conscißis quàm minutißimè cultro sutorio fructibus.

DIAPAPAVER est loch de papauere, de quo suprà in classe LOCH.

DIASATYRION VSVALE Magistrale.

R. Radicum satyrionum uncias tres.

Carnium dactylorum: Amygdalarum dulcium: Pinearum: Pistaciorũ: Radicũ eryngij conditarũ: Nucis indicæ: Zingiberis conditi, an. unc. unã.

Vini maluatici, uncias tres.

Cinamomi: Croci, an. ſemunciam.

Zingiberis, Caryoſyllorum, Galangæ, Piperis longi, Piperis nigri, an. drachmas tres.

Nucis moſchatæ, Macis, Granorum paradyſi, anã drachmas duas.

Linguæ auis, id eſt, ſeminis fraxini, Caudarum ſcynci, Boracis factitij, Aſæ dulcis, an. drachmas tres.

Ligni aloës, Cardamomi, an. drachmas duas.

Been albi & rubri, an. drachmam unam & mediã.

Ambræ ſcrupulum unum.

Muſchi, ſcrupulos duos.

Penidiarum uncias quatuor.

Syrupi conſeruationis zingiberis libras duas & ſemiß.

Fiat electuarium ſecundum artem.

ELECTVARIVM DE BACCIS lauri Rhazæ.

Paratur ex iiſdem ſpeciebus quas ſupra ſub eodem titulo inter ſpecies aromaticas electuariorũ ſolidorum enumerauimus R. 5. niſi quòd melle uniri debeant, non quidem triplo (ut in plæriſq; alijs electuarijs mollibus) ſed pari pondere cum mole tota ſpecierum.

ELECTVARIVM RESVMPTIVVM ex Nicolao Præpoſito.

R. Roſa-

R. Rosarum, Glycyrrhizæ, Zuccaræ, an. drachmas duas, grana quinque.
Gummi arabici, Tragacanthæ, an. drachmas duas, scrupulos duos.
Santali albi, santali rubri, an. drachmam unam, scrupulum unum.
Papaueris albi, succi glycyrrhizæ, Amyli, seminis portulacæ, seminis lactucæ, seminis scariolæ, an. drachmas tres.
Caryophyllorum, Spodij uel Eboris usti, Cinamomi an. drachmam unam.
Zingiberis, Styracis calamitæ, an. drachmas duas.
Croci grana quinque.
Penidiorum semunciam.
Nucleorum seminum cucurbitæ, citrulli, cucumeris, melonis, an. drachmas tres.
Seminis cydoniorum scrupulos duos.
Amygdalarum dulcium, Pineorum nucleorum, Berberis, seminis maluæ, seminis coti siue bombacis, seminis uiolarum, Sebesten pulpæ, anà drachmas duas.
Cum syrupo uiolato incorporentur omnia, & fiat electuarium debita consistentia.

THERIACA DIATESSARON Mesuæ.

R. Radicum gentianæ, Baccarum lauri, Myrrhæ, Aristolochiæ rotundæ radicis scilicet, an. uncias duas.

Mellis despumati optimi uncias uiginti quatuor. Misc.

TRYPHERA MINOR PHEnonis prior Mesuæ.

℞. myrobalanorũ chebulorũ		
bellíricorum	}	anà drachmas quinque.
Indorum		
Emblicorũ		
Nucis muschatæ.		

Seminis Nasturtij: Radicum azari: Origani persici, uel dictamni Cretici ueri: Piperis nigri: Olibani: Ammios: Zingiberis: Fructus tamarisci satiuæ: Nardi indicæ: Schœnanthi, Radicũ cyperi, an. drachmas quatuor.

Limaturæ chalybis præparatæ eo quo sequitur modo uncias duas & semiß.

PRAEPARATIO LIMATVræ chalybis.

Paratur autem sic: Limaturæ ab omnibus immundicijs elota, manibusq; fricando expurgata, nutriatur uitreo uaso per quinq; dies in aceto uini fortißimo, omni die mutando acetum: Deinde projciatur super ferream laminam ignitam, & torrefiat: Post puluerizetur subtiliter. Myrobalani uerò cum butyro recenti non salito assentur modicum, cauendo tamen, ne comburantur: Reliqua pulverizata oleo amygdalarum dulcium q. s. inuoluantur, deinde addantur moschi drachma una.

Mellis

Mellis despumati triplex pondus, & fiat electuarium debita consistentia.

DE ELECTVARIIS VERE OPIATIS.

IAm paulo antè monuimus opiata proprè dicta esse præstantiora quædam antidota narcotica, id est, stupefactiua, ab opio, quod ingreditur compositionem eorũ, dicta: in quibus singulari studio obseruandi sunt omnes canones, tũ generales, tum speciales præscripti de electuarijs liquidis siue mollibus: obseruando insuper speciatim etiam hosce sequentes.

CANON PRIMVS.

Opiata non minorẽ quàm cathartica in miscẽdo diligentiam requirunt, huc igitur conferantur quæ paulo post de catharticis adsignaturi sumus.

Reponuntur cõmuniter in uase stanneo, (cùm satius foret fictili denso uitrato uel uitro denso ea reponi, iuxta canonem octauum electuariorum mollium.) loco temperato declinãte ad siccitatem, sicut & reliqua.

Operculi itẽ cauo inscribatur tẽpus mixtionis, iuxta canonẽ tertiũ uniuersalẽ electuariorum, qui canon omnium maximè in opiatis teneri debet: quia eorũ efficacia & facultatũ diuersitas ualde ꝓ ætate uariãt.

SECVNDVS.

Antidoti opiatæ maximè, principio ponãtur in locum calidiorem propter fermentationem: Post fermentationem iterum rudiculâ probè misceantur: Deinde reponantur in loco sicco temperato, uti modò dictum est.

Hæc quidem regula omnium antidotorum siue electuariorũ molliũ communis est, singulariter tamẽ obseruari debet in opiatis pariter & catharticis.

ENVMERATIO ELEctuariorum opiatorum.

ATHANASIA MAIOR *Serapionis.*

℞. Croci, Myrrhæ, Opij, Castorci, Seminis iusquiami albi, costi, cordumeni, Seminis papaueris nigri scilicet, Spicæ nardi, Eupatorij, Hepatis adip, id est, lupi, Cornu dextri capræ uel (ut alij legũt) cerui, an. partes æquales. Terenda terantur, & alia in uino liquefiant, Excipe omnia melle despumato, & post sex menses utere cum uino dulci & grato, aut cum sapa & succo intybi & apij.

MITHRIDATIVM DAMOCRATIS.

℞. Myrrhæ optimæ, croci, Agarici, Zingiberis, Cinamomi, Spicæ nardi, Thuris, seminũ thlaspeos, an. drachmas decem.

Seselcos uel sileris montani, Opobalsami, uel olei myrrhæ,

myrrhæ, uel olei caryofyllorum, Schœnuanthus, Stœchados, costi, Terebinthinæ, uel resinæ larigneæ, aut abietinæ, Piperis longi, castorei, Galbani, Succi hypocistidos, Styracis calamitæ, Opopanacis, Macis, an. drach. octo.

Caßiæ ligneæ ueræ, Polij montani, Piperis albi, scordij, seminum dauci cretici uel radicū pimpinellæ, cubebarum, Trochiscorum cypheos, Bdellij, an. drachmas septem.

Nardi celticæ, Gummi arabici, Petroselini, Opij, cardamomi, seminis fœniculi, Gentianæ, Foliorum rosarum, Dictamni cretici, an. drachmas quinque ponderis boni.

Anisi, azari, acori ueri, uel calami aromatici, sagapeni, Phu, an. drachmas tres.

Mei athamantici, uel **berwurtz**: acaciæ, uentris scynci, seminum hyperici, an. drachmas duas & semiß.

Vini optimi, & mellis hispanici despumati, anā q. s. ut commodè omnia concinnari poßint.

Ita quidem se habet ordo huius compositionis quoad gradationem ponderū: sed quoad dispēsationem præparandorum simplicium, hanc compositionem ingredientium, tunc ita fiat. Contundantur contundenda quælibet per se, (quod certē ubiq; satius esset, ut certo cognoscatur, an post tusionem seu trituram legittimum retineatur pondus in compositione præscriptum,) aut aliqua si-

mul, quæ unà contundi poſſunt. Nam quæ cõtumacis contuſionis ſunt, præſtat, ut ea per ſe tundãtur, ne ſi cum aliјs facilis contuſionis permixta ſint, ea euaneſcant. Tali itaq; ordine contundenda ſunt.

Cardamomũ, Caßia lignea, Crocus, Zingiber,
Cinamomũ, Macis. Piplongũ, Pipalbũ,
Cubebæ, Schœnuãthos, Roſæ, Spica-
Acorus, Caſtorium, (nardi,
ſimul contundantur, & cribrentur ſubtilißimè.

Poliũ, Scordiũ, Fructus hyperici, Dictamnus,
Azarũ, Phu, Stœchas, Seſeli,
Aniſũ, Fœniculũ, Radix pĩpinellæ, Magiſtrãtiæ,
Gẽtianæ, Mei athamãtici, Scynci, Nardus celtica.
hæc ſimul contundantur, & per cribrum tenue excernantur.

Thlaſpi per ſe teratur, & ſi per cribrũ ſetaceũ excerni nequeat, addatur pauxillum uini optimi.

Hypociſthis teratur per ſe, & uino optimo diſ(ſoluatur.

Opiũ p̃ ſe uino diſſoluatur.

Agaricus contundatur per ſe parum madefactus uino.

Styrax calamita, Myrrha, Bdellium, Terebinthina contundantur cum uino ad mellis craßitiẽ.

Galbanum per ſe diſſoluatur.

Opopanax itidem.

Gummi arabicum per ſe teratur.

Acacia uino ſoluatur.

Gummi impuri colentur per pannum lineum,

& quan-

& quantum fæcis remanet, tantum rursus boni gummi ac puri addatur.

Liquanda liquentur in duplici uase, & gummi colata melle despumato misceantur, & coquantur ad uini consumptionem uel ad iustam spißitudinẽ.

Mel eligatur hispanicum, pallidum, odoratißimum, substantia nec crassum, nec grumosum, nec impensè liquidum, sitq; totum sibi unitum & lentum, uisci modo longißimè seruans continuitatẽ. Sumi autem debet ad singulas quaternas uncias specierum, mellis libra una: hoc est, mellis ad totam hanc compositionem libræ nouem & semiß. atq; unciæ tres.

Vinum sumendum est generosum, uetus, quod tamen non amarescat ob senium. Hoc uino soluantur gummi, & despumetur mel.

Cùm mel cum gummis percoctum est, infunde parum in mortarium marmoreum, & parum ex pulueribus misceto pistillo ligneo, sicq; infundendo tum mel tum pulueres, quousq; bene commixta sint: Postea moueto pistillo per horam: Deinde infunde in uas uitreatum densum. Cauendum iuxta canonem præscriptũ, ne uas sit plenum, ut habeat liberam respirationem ac fermentationem: & singulis ad summum quaternis diebus moueatur fortißimè ad spacium mensis ut minimum unius: Et exponatur per menses quatuor soli, singulis mensibus quater mouendo.

Cauen-

Caueatur, ne aëri nocturno aut humido expo sita relinquatur. Atque hinc norma petatur plæ rorunq; fere omnium electuariorum mollium parandorum, quemadmodum & in theriaca (Deo *uolente) rememorabimus.*

PHILONIVM PERSICVM D. *Mesuæ.*

℞. *Papaueris albi, Hyoscyami albi anà drachmas uiginti.*

Opij, Terræ sigillatæ, pro qua boli armeni ueri, an. drachmas decem.

Lapidis hæmatitæ optimè præparati, croci, anà drachmas quinque.

Castorij, spicæ indicæ, Euphorbij, Margaritarum non perforatarum, carabæ, Zeduariæ, Doronici, Trochiscorum ramich, an. drach. unam.

Camphoræ, scrupulum unum.

Mellis rosati optimi triplum, misce.

PHILONIVM ROMANVM *Auicennæ.*

℞. *Piperis albi, Hyoscyami albi an. aureos uigin.*

Opij, aureos decem.

Croci aureos quinque.

Spicæ nardi, Pyrethri, Euphorbij, an. aureũ unũ.

Castorei, Zeduariæ, Doronici, Margaritarum nõ perforatarum, an. drachmam unam.

Mellis despumati quadruplum, misce, & tritis te-

rendis

rendis fiat electuarium.

REQVIES NICOLAI MYREPSI.

R. Rosarum, Violarum, an. drachmas tres.

Opij, Hyoscyami, Papaueris albi, Radicis mandragoræ, Nucis moschatæ, seminum scariolæ, seminum lactucæ, seminum portulacæ, seminum psylij, Cinamomi, Zingiberis, sacchari candi, an. drachmam unam & mediam.

Sandali albi, santali rubri, spodij, Tragacanthæ, an. scrupulos duos, grana quinque.

Mellis exspumati uncias octo & semiß. Misce. Dissoluatur opium uino optimo, spodium per se teratur, & misceantur demum omnia.

THERIACA ANDROMACHI IVnioris dicta Galene. γαλήνη.

R. Trochiscorum scylliticorum drachmas quadraginta octo.

Trochiscorum ex uiperis, Magmatis hedychroi sicci, Piperis longi, Opij Thebaici, an. unc. tres.

Foliorum rosarum siccarũ præsectis unguibus: scordij cretici, seminis napi, uel buniadis agrestis, uel sinapi, Radicum iridis Illyricæ, agarici pontici, cinamomi, succi glycyrrhizæ, Olei nucis moschatæ per alembicum distillati non uero expreßi, an. sesquunciam.

Myrrhæ, croci, Zingiberis, Rheupontici, Radicũ pentaphylli, Nepetæ siccæ, uel calaminthæ monta-

montanæ: Marrubij: Seminũ petroselini: Stœchados, Radicum costi albi, uel zedoariæ, Piperis nigri, Piperis albi, Dictamini cretici, Schœnuanthous, Thuris masculi, Terebinthinæ, Casiæ ligneæ ueræ, Spicæ nardi, an. drach. sex.

Comarum polij Cretensis, Seseleos, Styracis calamitæ, Seminis thlaspios, Ameos, Comarum chamædryos, Comarum chamæpithyos, Succi hypocistidis, Macis, Nardi gallicæ, id est, spicæ Romanæ, Gentianæ, Anisi, Radicum meu athamantici ber wurtz: Fœniculi, Terræ Lemniæ, uel boli orientalis ueri: Chalcitidis tostæ, uel uitrioli albi usti: Amomi, uel calami aromatici, Radicis phu, Cubebarum, Seminũ hyperici, Acaciæ, Gummi arabici, Cardamomi, an. drachmas quatuor.

Seminum dauci usualis, Galbani, Sagapeni, Opopanacis, Bituminis iudaici, Castorei, Florum centaurij minoris, Aristolochiæ tenuis siccatæ, an. drachmas duas.

Vini pro dissoluendis gummis libras tres, uncias quatuor.

Mellis hispanici despumati libras decem.

Si quis autem ad amußim parare (sicuti decet) uelit, hunc oportebit singula simplicia concinniore ordine digerere, riteq; præparare tundendo, cribrando, liquando, quædam couiunctim, quædã diuisim, quod quidèm difficile non foret, si quis col-

limet

limet in ordinē qui supra seruatus fuit in Mitridatio Damocratis. Sed id diligenter præstitit Val. Cordus, ergo cum hîc uide.

Porro cùm exoticæ theriacæ admodum dubiæ & suspectæ sint, (nescitur enim à quo, quomodo, quando, & ex quibus materijs componantur) cōsultum est, ut quisq; farmacopœus ipse theriacam & similia quàm potest diligentißimè componat. Non autem ita difficilis componendi ratio est, ut quidam putant, si quis generalia de componendis medicaminibus præcepta nouit. Hoc tantum agēdum est, ut optima quæque ad tam præstantē antidotum seligantur. Quæ teri poßunt, terantur, uel per se, uel cum cognatis: Reliqua uino dissoluantur, & probè exprimantur: deinde paulatim aßiduè agitando misceantur : Postremo reponatur loco tepido & sicco, in uase idoneo satis magno, ne fermentando diffluat: Vbi satis fermentauit, in loco frigido & sicco ponatur.

Sed ne longius quis abeat, iuuabit dispensandi singulorum ordinem ex Valerio Cordo huc transferre, qui ita habet: R. piper nigrum, Piper albū, Piper longū, Iridem Illyricam, Zingiber, Costum, Amomū (aut eius Succedaneum) Acorum, Cardamomū, Carpobalsamum, Incidēda minutim concidito & in minutißimū puluerem conterito, & per angustißimum cribrū excernito, postea in scatula diligēter ne expiret obstructa

obstructa reponito, donec reliquis admisceas.

Posthac

R. Radices Quinq; folij. Gencianam, Meon (aut eius Succedaneum) Phu, Dauci, Cretici radicē (aut eius Succedaneū) Aristolochiæ tenuis radicē, Rosas, Trochiscos scylliticos, Scordiū, Trochiscos de uipera, Calaminthē montanā, Marrubij comas, Stœchadis comas, Dictamū creticā, Schœnāthū, Polij mōtani minoris comas, Abrotonū, Chamædryos comas, Chamæpityos comas, Nardū celticā, Hyperici comas, Centaurij minoris comas atq;, Castoriū, & semina omnia.

Concidito omnia minutim, teritoq; in tenuissimum puluerem, & per angustißimum cribrum excutito, Excussum puluerem prædicto quem reposuisti adijcito, diuq; donec perfecte commixti sint in mortario terito, adhibita diligenti cura, ne quid inter tundendum excernendnmq; pereat, aut temere ponderi decedat, mox è mortario exemptū puluerem iterum ne expiret reponito, usquequo omnia conficiantur. Interea.

R. Agarici optimi albißimi, atque in longa rectaq; capillamenta fißilis, frustra electa, ab hijs Scobina deradito ℥ ij. Sed quia non facile per se tunditur, neq; etiam cum alijs, propterea quod in pulu erem uolatilē resolutus euanescit, ita ut multum ponderi eius decedat, ideo ad Scobem Agarici prædictam infunde optimum uinum & fac Trochiscos

chiscos minutos in tepida umbra exiccandos, exiccatos minutissime contundito atque per cribrum excernito angustissimum, excreti deinde Agarici cape pondus quod requirit compositio. uidelicet ℥ xij. & prædicto pulueri summa diligentia commisceto, quo facto.

R. Opium, Succum glycyrrhizæ, Myrrham, Acaciam, Gummi, Hypocisthida.

Concidito omnia in minutas partes, & mixtis superinfundito uini optimi quantum dissoluendis atque eliquandis succis satis fore conieceris: exprimito: postea per rarum colum liquefactam & modice calefactam pulticulam colato, ita ut nihil præter sordes in colo remaneat. Quòd si succi & liquores isti sordidi & surculis folijsq; pleni fuerint, ponderi eorum aliquid addendum esse facile æstimare quis potest, quod in sequentibus densatis liquoribus etiam obseruandum est.

Recipe Galbanum

Opopanacum & Sagapenum, hæc affuso optimo uino modestè supra prunas dissoluantur, & per rarum linteum fortiter exprimantur, his dissolutis.

R. Thus masculum

Bitumen Iudaicum, terãtur quàm minutissime poterint, addendo Terebinthinam & sincerissimã aut ex scobe ac sordibus expressam Styracem, dissoluantur lento admodum igne cum mellis despumati sufficienti copia, & ita calidam pulticulam

postea cum reliquis calentibus misceto, & diligẽter agitato, ne rursus in grumos concrescant thus & bitumen, ubi refrixerint, quapropter aliquid de contusorum puluere est admiscendum. Quòd si hoc modo dissoluere & miscere diffidas, bitumen & thus una cum reliquis aridis tundito, & tãtum Styracem atque Terebinthinam dissoluito, atque melli despumato calenti admisceto. hijs factis.

℞. Cinnamomum, Malobathrum (aut eius succedanum) Caßiam ueram, Trochiscos hedychroi, Spicam nardi Indicam, & simul tundito in tenuißimum puluerem, postea

℞. Crocum, Rheon siue Rhaponticum, id est, quod hodie Rhabarbarũ uocatur, & unũ quodq; seorsim tundito, deinde misceto trochiscorum Hedychroi, Cinnamomi, Casiæ, Spicæ nardi, Croci, & Rhei Pontici pulueres diligentißime, postea

℞. Mellis optimi & aromatici, quale è Lithuania Dantiscum affertur, despumetur sedulo, despumati postremo mellis sume li. xiiij. uncias sex ex eo modicũ infunde in amplũ ahenũ ex aurichalco factũ, & insperge paulatim commistos paulo ante trochiscorum Hedychroi, Cinnamomi, Casiæ, Spicæ, Croci & Rheipontici pulueres, alternis uicibus, mel despumatum tepidum, atque pulueres inijciendo, quæ diligentißime interim pistillo ligneo agitanda sunt. cum hæc optime fuerint commixta & floridum puniceumq; colorem cõtraxerint, in-

ijcito

ijcito Lemniam terram antea subtilißime per se, deinde cum uino tritam, & unà etiam Chalcitidam assatam, quam hoc modo assabis, Accipe purißimam Chalcitidis circiter uncias tres eã in fictile nõ ita profundũ iniectam, supra prunas ponito, donec liquens fiat & bulliat, deinde ab igne auferto, & abijcito id quod in supficie durũ est atq; ruffescit, & ex medio eius sume uncias quatuor & cũ uino tritã atq; dissolutam medicamento admisce. Postea paulatim etiam infundito tepefactos liquores & succos quos antea in uino dissoluisti, alternis uicibus, succos, mel & reliquos pulueres quos primo contriuisti inijciens, simul etiam admisce Styracẽ Terebinthinamq; & opobalsamum, ita ut omnia exactißime admisceantur, atq; sigulatim mel & pulueres commisce, donec uniuersa unita & in unam substantiam redacta sint, aßidue agitando, ne grumi aliqui relinquantur, aut nodi. Postquam uero optime totam confectionem miscueris, indito in uas ex densa materia factum, uidelicet ex plumbo albo, quod hodie stannum appellant, oportet uero ut tertia aut quarta pars uasis relinquatur uacua, ut efferuescens medicamentum attollere se queat nec effluat. Reponendum autem est hoc medicamentum donec feruescat in tepido & sicco loco, postquam uero subsederit, in frigido & sicco loco conseruandum erit. Porrò ego hac ratione præparaui Theriacen, alij uerò paulo aliter conficiunt.

Sed omnium peßimè faciunt, qui succos & liquores & reliqua omnia simul tundunt, & postea tusum puluerem impuro melli incoquunt. Animaduertendum etiam est, ne uini plusquam opus sit liquoribus & succis dissoluendis adfundatur. Nam si ultra modum uinum succis addatur, situm contrahet Theriaca, propterea etiã nõ cõsueui Casiam & Crocum & Cinnamomũ uino permiscere, sed mel. nam aquosius est uinum nostrate. quod intelligentes quidam ex recentioribus, qui de compositis medicamentis scripserunt, iubent pro uino accipere coctum mustũ, hoc est sapam, passum aut defrutum, quibus tamen non assentior. Nam hæc uina sunt spißiora quàm ut in eis concreti atq; densati succi & liquores dissolui queant. Nam eius tantum rei gratia uinum Antidoto huic permiscere soliti sunt ueteres.

TRYPHERA MAGNA NIcolai Præpositi.

R. Opij drachmas duas.

Cinamomi, caryofyllorum, Galangæ, spicæ indicæ, Zeduariæ, Zingiberis, costi, Styracis calamitæ, calami aromatici, Radicum cyperi, Iridis Illyricæ, Peucedani, acori ueri, Mandragoræ, Nardi celticæ, Rosarum, Piperis, anisi, apij, Petroselini macedonici, Fœniculi, Dauci, Hyo-

ci, Hyoscyami, cymini, seminis ocymi, an. drachmam unam.
Mellis hispanici despumati triplum, misce.

ZAZENEA MESVAE.

R. Castorei, Myrrhæ, Opij, Piperis nigri, Piperis longi, Galbani, costi, Cinamomi, Phu, Meu, Dauci, azari, croci, an. semunciam.
Mellis hispanici despumati triplum, misce.

DE ELECTVARIIS CATHARTICIS SIVE PVRGANtibus solutiuis & laxatiuis.

PRæter communes & generales regulas, singulariter etiam obseruari debet quicqd de electuarijs liquidis pariter & opiatis dictum est, commemorando tamen & præcipiendo diligentiam in permiscendo ea ex quibus cathartica componuntur.

CANON BIMEMBRIS DE PERmixtione, priore quidem membro docetur diligens permixtio syrupi siue mellis cum speciebus: altero permixtio catharticarum specierum inter se mutuò.

ADhibeatur itaq; in his magna & exquisita animaduersio, ut cũcta probè misceantur: quod ut fiat rectius, primum paululum syrupi in pilam lapideam infundendum est: Deinde species adijciendæ, & circumagenda ambo simul ligneo pistillo, donec omnia unum & idem consistẽtia & colore esse uideantur: Postea per uices affundatur reliquum syrupi, & eodẽ modo procedatur. Hæc communis mixtionum regula est.

Altera uerò talis. Accipiantur primo simplicia cathartica, probè misceantur, adeo ut iam omnia unum & idem esse appareant: deinde syrupus miscetur.

Quando res negligenter miscentur, sæpè usu uenire solet, ut species in una parte quasi conglobentur, in alia uerò uix sensu percipi poßint: unde ægrotis maximum periculum, farmacopœis uerò & medicis ignominia coniuncta cum mala conscientia accedit.

ENVMERATIO ELEctuariorum catharticorum.

BENEDICTA LAXATIVA NIcolai Alexandrini in puluere & electuario.

℞. Turbit electißimi: Sacchari candi, an. drachmas decem.

Dacrydij: Esulæ: Hermodactylorum: Rosarum, an. dachmas quinq;.

Caryophyllorum: Spicæ nardi: Zingiberis: Croci: Saxifragæ uel pimpinellæ: Piperis longi: Amomi uel calami aromatici: Cardamomi minoris: Seminis petroselini: Salis gemmei: Radicis galangæ: Macis: Carui: Seminis fœniculi: Seminis asparagi: Seminis rusci: Granorum milij solis, an. drachmam unam.

Tritis omnibus, fiat puluis, qui per se asseruetur.

Electuarium uerò Benedictæ componatur ex specierum parte una, atq; mellis hispanici despumati partibus tribus, & misceantur cuncta benè.

CONFECTIO HAMECH D. MEsuæ prior siue maior.

R. Myrobalanorum citrinarum uncias quatuor.

Myrobalanorum chebularum: Indarum: Rhabarbari optimi, an. uncias duas.

Agarici: Colocynthidis: Polypodij quercini recētis, an. uncias duas, & drachmas duas.

Absinthij: Thymi: Senæ, an. unciam unam.

Violarum unciam unam, drachmas septem,

Epithymi uncias duas.

Rosarum: Anisi: Fœniculi, an. drachmas sex.

Succi fumiterræ libram unam.

Prunorum dulcium, ungaricorum scilicet, numero sexaginta.

Passularum enucleatarum uncias sex.

Infundantur omnia in sufficiente quantitate seri, in uitrato uase angusti orificij, & obturetur os eius per dies quinq;: Deinde bulliant ebullitione una, & colētur. In colatura dissoluantur pulpa Caßiæ fistulæ, unciæ quatuor.

Pulpæ Thamarindorum mūdatorum unciæ quinquè.

Mannæ, unciæ duæ.

Sacchari optimi libra una & media.

Coquantur simul ad mellis spißitudinem: Postremo adde Scammoneæ seorsum non ita exactè tritæ unciam unam & mediam.

Myrobalanorum citrinarum: Chebularum: Indarum, an. unciam mediam.

Myrobalanorum Emblicarum: & Belliricarum: Rhabarbari optimi: Seminis fumiterræ, anà drachmas tres.

Anisi: Spicæ nardi, an. drachmas duas.

Confice secundum artem, omnia diligenter permiscendo.

DIACASSIA CVM MANNA.

℞. Prunorum damascenorum pulpæ uncias duas.

Florum uiolarum Manipulum unum & medium.

Aquæ fontanæ uncias octodecim.

Bulliant secundum artem ad medietatis consumptionem: In colatura dissolue pulpæ Caßiæ recenter extractæ uncias sex.

Pulpæ Thamarindorum unciam unam.
Mannæ optimæ Calabrinæ uncias duas.
Syrupi uiolati ex multiplici uiolarum infusione uncias quatuor.
Sacchari candi: Sacchari penidij, an. unc. unam.
Sacchari uiolati uncias quatuor.
Confice secundum artem.

DIACASSIA PRAEPARATA usualis.

R. Passularum enucleatarum libram unam.
Foliorum senæ mundatorum libram mediam.
Polypodij quercini recentis uncias quatuor.
Glycyrrhizæ rasæ succulẽtæ uncias duas & mediã.
Prunorum damascenorum dulcium pulpæ, uncias quatuor.
Iuiubarum: Sebesten, an. unciam unam.
Ficuũ remotis granulis: Dactylorum sine lapillis, an. numero decem.
Seminum anisi: fœniculi: Carthami, an. semunciã.
Seminum communium frigidorum maiorum mũdatorum an. drachmas sex.
Capillorum ueneris: Florum trium cordialiũ: Hordei mundi, an. manipulos duos.
Fiat coctura in aquæ pluuialis libris triginta duabus ad libras sedecim:
In colatura dissolue & expurga Caßiæ recenter ex cannis tractæ, ac liberæ à membranis ligneis & granis, libras duas.

Pulpæ thamarindorum pinguium: Sacchari ex succo uiolarum, an. uncias quatuor.

Sacchari rubri libram unam & mediam.

Percoquantur simul omnia lentißimo igne ad debitam consistentiam.

DIACATHOLICON NICOlai Præpositi.

R. Senæ mundatæ: Pulpæ caßiæ fistulæ: pulpæ Thamarindorum pinguium, an. unc. duas.

Rheubarbari: florum uiolarũ: Polypody quercini recentis: seminis anisi, an. unc. unam.

Glycyrrhizæ rasæ: Penidiarum: Sacchari candi: Seminum quatuor communium frigidorum maiorum mundatorum à cortice, an. drach. duas

Conterenda conterantur, & simul mixta post cũ infrascripto syrupo conficiantur & misceãtur, ut sequitur.

R. Polypodij quercini recentis uncias tres.

Seminis fœniculi drachmas sex.

Coquãtur in libris quatuor aquæ ad libras duas & semiß: colati decocti recipe q. s. ad dissoluendã casſiam & thamarindos, ut percribrentur, reliquo decocti adde Sacchari optimi libras duas, & coque ad syrupi consistentiam: Tunc huic refrigerato cassia & thamarindi addantur, pistillo ligneo diligenter mouendo: tandem reliqua indantur, & ad instans electuarij formam redigantur.

DIA-

DIAPHOENICVM MEsuæ maius.

℞. dactylorum pinguium enucleatorum, ac triduo aceto infuſorum uncias ſex, drach. duas
Penidiarum unc. tres, drachmam unam.
Amygdalarum dulcium mundatarum unciam unã, drachmas ſeptem.
Turbith unc. duas, drach. unam & ſemiß.
Scammoneæ großiuſculè tritæ, drach. ſex
Zingiberis, piperis longi: foliorum rutæ ſiccorum: Cinamomi: macis: ligni aloës: aniſi: fœniculi: dauci: galangæ an. drac. unã, grana quindecim.
Mellis optimi deſpumati duplum, id eſt, ſemitres libras, & ſeſquunciam.

DIAPRVNIS SIMPLEX Nicolai Alexandrini & præpoſiti.

℞. Prunorum damaſcenorum muzorum, id eſt, medij ſaporis, numero centum. Ponantur in uaſe ſtãnato uel uitrato, & tantillo aquæ, ut probè cooperiantur: bulliant, donec diſſoluantur: Deinde ab igne reponantur: Et quando frigere incipiunt, ab aqua eximantur, & per cribrum fricentur, donec nihil præter oſſa & cortices in eo remaneat: Poſt in aqua, in qua pruna decocta fuerint, ponatur uiolarum unc. una, ac rurſus parum efferueant, mox expreßis uiolis, appone libras duas ſacchari, & ex pulpis

pulpis prunorum libram unam, coquẽdo ad ſpißitudinem.

His adde pulpæ Thamarindorum

Pulpæ caßiæ fiſtulæ, an. unciam unam

diſſolutarum & colatarum cum exigua parte ſuperioris decocti cum uiolis.

His ita præparatis, & diligenter ſuper ignem mixtis, adde infrà ſcripta arida in puluerem redacta.

Santalorum alborum & rubrorum: Spodij: rhabarbarbari: cinamomi, an. drach. tres.

Roſarum: uiolarum: ſeminis portulacæ: ſeminis ſcariolæ: berberorum: ſucci glycyrrhizæ: tragacanthæ, an. drachmas duas.

Seminum quatuor frigidorum maiorum mundatorum, an. drach. unam.

Confice ſecundum artẽ, bene permiſcendo omnia.

DIAPRVNIS LAXATIVVM.

R. Diaprunis ſimplicis libram unam.

Diagrydij optimi drach. ſeptem.

Miſce diligentiſſimè acrepone.

ELECTVARIVM INDVM MINVS Meſuæ in forma electuarij mollis, & pulueris, & tabellati.

R. Turbith optimi: Sacchari, an. drach. centũ.

Macis: Caryophyllorum: Piperis: Zingiberis: Cinnamomi optimi: Cardamomi maioris: Nucis

muſchatæ,

uſchatæ, anà drachmas ſeptem.
Diagrydij drachmas duodecim.
Fiat omnium puluis.

Si uerò tabellatum ex eodem facere uoles, tunc
R. pulueris præſcripti drachmam unam.
Sacchari drachmas ſex, &c. Et erit loco diaturbit.

Vbi uerò electuarium Indi minoris conficere
uoles, tunc recipe pulueres prædictos omnes.
Mellis optimi deſpumati duplum pondus ad ſpecie
s (excepto zaccharo) puta mellis libras tres, un
cias quatuor, & drachmas duas. Miſce, &c.

ELECTVARIVM ROSATVM Meſ.

R. Succei roſarum rubearum perfectarum libras
quatuor.
Sacchari taberzet, id eſt, albi librã unã & mediã.
Mannæ puræ & recentis uncias ſex.
Scammoneæ Antiochenæ unciam unam & ſemiß.
Coquantur omnia ad ignem molliuſculum, donec
mellis acquirant ſpißitudinem: deinde inſpergen
do admiſce trociſcorum de berberis priore loco
apud Meſuen deſcriptorum, ſemunciam.
Trociſcorum de ſpodio itidẽ priore loco apud eũ
dem deſcriptorum, unciam unam.
Galliæ moſchatæ ueræ: Croci, an. drach. duas.
Reponantur omnia diligenter permixta in uaſe
uitrato.

ELE-

ELECTVARIVM E SVCCO RO- sarũ Nicolai Alexandrini & Præpositi in forma solida & liquida.

R. Succi rosarum rubearum perfectarum: Sacchari albißimi, an. libram unam, uncias quatuor.
Santalorum alborum, rubeorum, citrinorum, an. drachmas sex.
Spodij drachmas tres.
Diagrydij unciam unam, & semiß.
Camphoræ scrupulum unum.
Succus rosarum cum saccharo ad syrupi consistentiam coquatur: deinde additis reliquis lento igne inspissentur, & bene permisceãtur omnia electuarij partim liquidi partim tabellati forma.

ELECTVARIVM EX PSYLLIO cholagogum D. Mesuæ.

R. Succi buglossæ domesticæ: Succi buglossæ sylvestis: Succi endiuiæ: Succi apij, horum quatuor inquam succorum coctorum & despumatorũ per laneum colum, an. libras duas.
In hisce quatuor succis adhuc calidis immacerẽtur.
Cuscutæ: Anisi: Foliorum Senæ, an. uncia media.
Capillorum ueneris manipulus unus.
Succi fumiterræ recenter expreßi, non cocti, nec despumati, unciæ tres.
Radicum azari drachmæ quatuor.

Spi-

Spicæ nardi Indicæ drachmæ duæ.
Post unius diei macerationem simul efferueant, mox iniice Violarum uncias duas.
Adhuc paulisper bulliant, & post colentur: Colaturæ iniice psyllij seminis integri uncias tres: Macerentur uiginti quatuor horis, frequenter spatula mouendo, ut mucilago psyllij optimè in decoctū assumatur: Deinde recipe huius decocti ex psyllio mucilaginosi libras quatuor.
Sacchari albißimi despumati lib. duas & semiß.
Diagrydij, uncias tres & semiß.
Coquantur lento igne, & continuò moueantur, addendo Trociscorum diarhodon primo loco apud Mesuen descriptorum: Trochiscorū de spodio priore loco ibidem descriptorum: Trochiscorū de rhabarbaro, an. unciam unam.
Trochiscorum de berberis unc. mediam.
Misce omnia ad formam electuarij.

HIERA GALENI EX SEX REBVS (scilicet præter aloën) in pulueris & electuarij forma.

R. aloës non lotæ drach. centum,
Cinamomi: Cubebarum: Azari:: Spicæ nardi: croci: Mastiches, an. drachmas sex.
Mellis despumati duplum: Misce pro electuario.
Item seruentur pulueres per se absq; melle.

HIE-

HIERA COLOCYNTHIDIS quam Galeno aſcribit Aëtius libro tertio capite centeſimo decimo tertio apud Cornarium: centeſimo uerò decimo ſeptimo apud Iohannem Baptiſtam Montanum.

Parabitur autem ſecundum Aëtium Cornarij, & quidem tertia eius pars.

R. Pulpæ Colocynthidos drach. quinquè.

Scyllæ aſſatæ: Agarici: Ammoniaci thymiamatis: Scammoneæ: Corticum hellebori nigri: Stœchados: Florum hyperici: Polypodij ſicci: Bdellij: Aloës: Chamædryos: Marrubij: Caßiæ, an. drach. quatuor.

Epithymi: Euphorbij, an. drach. duas.

Myrrhæ troglodytidos: Sagapeni: Croci: Ariſtolochiæ longæ: Piperis longi: nigri: albi: Cinamomi: Opopanacis: Caſtorei: Petroſelini, an. drachmam unam.

Tritis omnibus diligentißimè, & commixtis fiat puluis. Squilla tamen (ſi in pulueris forma aſſeruẽdum ſit) omittatur propter contumaciam puluerizationis.

Pro formando autem electuario recipe pulueris præſcripti libram mediam.

Mellis optimi deſpumati libram unam. Miſce &c.

SEQVVNTVR NVNC pulueres Cathartici siue Laxatiui.

PVLVIS BENEDICTÆ LAXATIVÆ. Suprà.

PVLVIS HIERÆPICRÆ GALENI. Suprà.

PVLVIS HIERÆ COLOCYNTHIDOS. Suprà.

PVLVIS INDI MINORIS MESVÆ. Suprà.

PVLVIS PASSAVANT CVM RHABARBARO VSVALIS.

R. Florum uiolarum: Boraginis, an. scrup. duos.
Zingiberis: Spicæ nardi, an. drachmam unam.
Liquiritiæ: Anisi, an. drachmas duas.
Diagrydij drachmas tres.
Rheubarbari electißimi drachmas sex.
Turbith gummosi unciam unam.
Senæ Alexandrinæ uncias duas.
Misce, fiat puluis.

PVLVIS SENAE SOLITIVVS D. Brasauolæ.

R. Senæ mũdatæ: Tartari uini albi, an. unc. duas.
Caryophyllorum: Cinamomi: Galangæ: Amyli: an. drachmas duas.
Diagrydij optimi drach. tres. Misce, fiat puluis.

PVLVIS TROCHISCORVM DE Violis D. Mesuæ.

℞. Florum uiolarum mediorum in exiccatione & humectatione drachmas sex.
Turbit gummosi albißimi semunciam.
Succi liquiritiæ: Mannæ granatæ, an. drach. duas.
Diagrydij optimi, itidem drachmas duas.
Misce, fiat puluis.

DE PILLVLIS.

Pillulæ ceu pilulæ à figura paruæ pilæ dicũtur, & græcis καταπότια uocãtur, ut semel, id est, nõ masticata deuorẽtur seu potius deglutiãtur, ne suo sapore ingrato linguã uitiẽt, utq; diuturnâ in uentriculo morâ à remotis etiã partibus attrahãt. Pauca tamẽ pillularũ genera in prõptu esse in officinis solẽt, ut alefangina, cõmunes, capitales, & quædã in locis & tẽporibus alijs aliæ, ne indurẽtur & inutiles fiãt: sed uulgarius est, ut pillularũ materia in massas, quó diutius durent, cõpingantur, quò sequẽtes dirigũtur regulæ.

CANON PRIMVS, DE GLVTINO Massarum & Pillularum.

Conficiuntur autem massæ pillularum, uel cum succis: uel cum aquis destillatis: uel cum syrupis: Quæ cum aquis parantur, reliquis citius indurantur.

ur. Satius itaq; fuerit ſuccis uel recenter expreßis, uel gummoſis atq; adeò glutinoſis diſſolutis eas cō-innare. Succi autem expreßi accipiantur cocti nō rudi: alioqui maſſa ſitum contrahet: Quanquàm d pillulas iamiam aut propediem ſumendas etiam rudi ſumi ſolent.

yrupis etiam, aut melle, aut electuario aliquo li-uido confici poſſet maſſa: ſed tunc maiore mole inus percipietur uirtus materiei pillularis: atq; deo ſolita doſi non purgant.

CANON SECVNDVS DE TRI-tura & Mixtura.

Obſeruandum quoq; hoc loco eſt, materias pil-ularum, non tam exactè, ſed pauxillo craßius te-endas eſſe, quàm antidotorū & trochiſcorū. Tri-e uerò materiæ accuratè in mortario miſceātur: oſtea liquor, quo tanquàm glutino maſſa cohæ-eat, affundatur.

Quòd ſi dißimilia miſcenda erunt, ut pulueres plā-arum, gummi, & reſinæ. Hæc per ſeſe, calefacto odice fundo mortarij & piſtillo, bene mollian-ur: poſteà pulueres ſenſim miſceantur: aut gummi iſſoluātur priùs aceto uel uino: Similiter & ſucci.

CANON TERTIVS DE FIGVRA maſſarum cū ſubnotatione tēporis & Diei.

Mixtis cunctis, quantum ſatis eſt, eximatur è ortario maſſa: & manibus oleo uel butyro inun-tis formetur maſſa exempta figurâ tereti, non

nimis tamen tenui.

In superiori parte massæ affigatur ligneo clauiculo cartula continens tẽpus compositionis, aut alioqui notetur dies. Quidam ligneo pro clauiculo fructum caryophyllum oblongum non incommodè accipiunt.

Deinde priusquàm recondatur facta & subnotata iam massa, leuiter exsiccetur, & in sicciore loco seruetur.

CANON QVARTVS DE *Asseruatione.*

Censemus idcirco, quòd nullæ pillulæ seruari debent in puluere, exceptis de hiera Galeni, & Benedicta, propter suppositoria.

CANON QVINTVS DE *Repositione.*

Ergo in massas conformentur materiæ pillularum, easq; massas quidam corijs inuoluunt: alij uesicis, maximè si magnæ, necdum satis siccatæ sunt. Nam hoc modo suspendi, & quantum satis est, cõmodè exsiccari possunt. Sanior est praxis puræ chartæ eas includi inuoluiue: sed nisi ungatur charta, ægrè deinde auelli potest: Sumatur itaq; papyrus ceræ liquatæ intincta, quod omnino optimum esse uidetur.

CANON SEXTVS DE NOTA *Probitatis.*

Massæ pillularum, quæ situm uarij coloris intus contraxerunt, uitiosæ sunt, quod accidit, dum aut non probè compactæ aut non satis exiccatæ sunt. Tales, quemadmodum panes mucidi situ corrupti, inutiles sunt, ac reijci debent omnino.

CANON SEPTIMVS DE *Duratione.*

Seruari possunt, purgantia quidem annũ unũ, quæ uerò opium acceperunt, duos, tres, & plures annos.

ENVMERATIO PILLVLARUM præparandarum & asseruandarum.

PILLVLAE EX AGARICO *Mesuæ.*

R. agarici trociscati cum sale gemmæ drach. tres.
Radicis iridis: Marrubij, an. drachmam unam.
Turbit drachmas quinq;.
Specierum hieræ picræ simplicis drach, quatuor.
Trociscorum alhandal: Sarcocollæ, an. drach. duas.
Myrrhæ drachmam unam.
Excipiantur sapâ, & formetur pillularum massa.

PILL. AGGREGATIVAE D. *Mesuæ primo loco descriptæ.*

R. Myrobalanorũ citrinarum: Rhabarbari optimi, an. drachmas quatuor.

Succi eupatorij siue graciolæ inspissati: Succi absinthij itidem inspissati, an. drachmas duas.

Diagrydij drachmas quinq;.

Myrobalanorum Chebularum: Indarum: Agarici cum sale gemmæ trociscati: Trociscorum alhandal: Polypodij quercini, an. drachmas duas.

Turbit boni: Aloës, an. drachmas sex.

Mastiches: Rosarū: Salis gemmæ: Epithymi: Anisi: Zingiberis, an. drachmam unam.

Excipiantur omnia sufficiente quantitate electuarij rosati Mesuæ, & formetur massa.

PILLVLAE ANTE CIBVM COLOniæ usuales, quæ etiam aromaticæ dicuntur.

R. Ligni aloës: Caryophyllorum: Macis: Nucis muschatæ: Zedoariæ: Zingiberis: Spicæ: Galangæ: Croci: Amomi: Calami aromatici: Xylobalsami, seu pro eo, acori ueri: Carpobalsami, seu pro eo, granorum paradysi: Cardamomi: Cubebarum: Absinthij: Mentæ rubeæ: Seminis apij: Seminis fœniculi: Seminis anisi: Seminis petroselini: Seminis sileris montani: Seminis leuistici: Mastiches, an. drachmam unam.

Rhabarbari ad pondus omnium, id est, uncias tres.

Aloës ad pondus omnium, id est, uncias sex.

Misce, & fiat massa cum oleo nucum muschatarum per expreßionem facto: uel cum uino optimo: sed præstabit cum oleo fieri, uti dictum est.

PILL. AROMATICAE SIVE *alefanginæ D. Mesuæ.*

R. Cinamomi: Cubebarum: Ligni aloës: Calami aromatici: Macis: Nucis moschatæ: Cardamomi: Caryophyllorum: Azari: Mastiches: Schœnanthi: Spicæ nardi: Carpobalsami uel eius loco galangæ, an. ~~drachmam~~ unam. Vnciam.

Absinthij sicci: Rosarum an. drachmas quinquè.

Conterantur omnia grosso modo, & medietas puluerum infundatur in aquæ libris tribus, & coquatur lento igne ad consumptionem unius tertiæ ad remanentiam duarum tertiarum: Deinde exprimatur fortiter, & coletur. In colaturæ libris duabus dissolue Aloës succotrinæ multoties in uitreo uase lotæ cum aqua pluuiali, & iterum siccatæ libram unam. Agitentur simul continuè in sole: Deinde addatur reliqua medietas puluerum suprà scriptorum, & his quoquè

Myrrhæ: Mastiches, an. drachmas quinquè.

Croci drachmas tres.

Et exiccentur omnia ad solem, uel in stufa, agitando subinde & permiscendo, donec densari incipiat materia, atque tum formetur pilularum massa. Dum uerò siccantur omnia, linteo puro uas obtegatur contra incidentium muscarum & sordium iniurias.

PILL. AVREAE NICOlai Myrepsi.

R. Aloës: Diagrydij, an. drachmas quinq;.
Rosarum: Seminis apij, an. drachmas duas semiß.
Anisi: Fœniculi: Mastiches, an. sesquidrachmam.
Croci: Trociscorum alhandal, an. drachmam unam.
Muccilaginis tragacanthæ q. s. pro subigendo & cocinnando massam pillularum.

PILL. DE BDELLIO MAiores Mes.

R. Bdellij siue Myrrhæ optimæ ac selectißimæ unciam unam & semiß.
Ammios drachmas tres.
Corticum myrobalanorum chebularum: indarum: bellericarum: Emblicarum: Rhabarbari modicè tosti: Carabæ, an. drachmas duas & semiß.
Bdellium maceretur in succo foliorum porri, & conficiatur massa.

PILL. DE BENEDICTA.

Parentur ex speciebus electuarij Benedictæ laxatiuæ, & illæ species adseruari debent unà cũ suo saccharo. Saccharum autem sit candi, eodem pondere quo turbit.

PILL. COCHIAE RHASIS.

R. Hieræ picræ Rhasis drachmas decem: Quæ quidèm picra componitur hoc modo:
Rosarum rubrarum: Spicæ nardi: Mastiches: Xylo balsami, seu pro eo, ligni aloës: Carpobalsami, seu pro eo, cubebarum: Cinamomi: Caßiæ li-

gneæ:

gneæ: Azari, anà drachmam mediam.
Aloës ſuccotrinæ unciā unā. fiat omniū puluis.
R. huius pulueris ſubtiliter tuſi drachmas decē, ut modò dictum eſt.
Trociſcorum alhandal drachmas tres, ſcrupulum unum.
Diagrydij drachmas duas & ſemiß.
Turbith: Stœchados, an. drachmas quinquè.
Cum ſyrupo de ſtœchade fiat pillularum maſſa.

PILL. COMMVNES SIVE PEſtilentiales Rhaſis.

R. Aloës illotæ unciam mediam.
Croci orientalis: Myrrhæ purißimæ, an. drachmas duas.
Cum uino optimo tritæ ſpecies excipiantur, & fiant pillulæ.

PILL. E CYNOGLOSSA MES.

R. Myrrhæ drachmas ſex.
Thuris drachmas quinque.
Opij: Seminis hyoſcyami, an. drachmas quatuor.
Croci drachmam unam & ſemiß.
Radicum linguæ canis drach. quatuor & ſemiß.
Forma maſſam cum ſucco cynogloſſæ, aut eius inopia, cum ſyrupo de papauere.

PILL. FOETIDAE MAIORES Meſuæ.

R. Sagapeni: Hammoniaci: Opopanacis: Bdellij: Trociſcorum alhandal: Rutæ agreſtis: Aloës:

Epithymi, an. drachmas quinque.

Hermodactylorum: Radicis esulæ minoris initio ueris cuulsæ, lacteq; dulci siue sero ipsius ablutæ, an. drachmas duas.

Scammonij drachmas tres.

Cinamomi: spicæ: croci: castorei, an. drach. unam.

Turbit drachmas quatuor.

Zingiberis drachmam unam & semiß.

Euphorbij drachmæ unius partes duas.

Dissolue lachrymas succo porri sectiui communis non depurato, & finge massam.

PILL. EX FVMOTERRAE Auicennæ.

R. Myrobalanorum citrinarum:
chebularum:
Indarum, an. drach. quinq;.

Eximantur nuclei ex myrobalanis.

Aloës succutrinæ drachmas septem.

Diagrydij drachmas quinq;.

Succi fumiterræ depurati q. s. ut formetur ter hæc massa. Nam cùm primùm fuerit siccata, plus succi addendum est, & rursum exiccetur, idq; tertiò est faciendum, & tum demum formetur massa.

PILL. EX HIERA GALENI simplici.

R. puluerem hieræ Galeni ex sex rebus supra inter electuaria cathartica commemoratũ quantitate, qua uoles, quẽ cũ syrupo absinthij, uel succo eius,

eius, quando haberi potest, in pillularem massam formabis.

PILL. EX HIERA CVM Agarico.

R. specierum hieræ Galeni simplicioris: Agarici cum sale gemmæ trociscati, an. partes æquales.

Cum sufficienti quantitate mellis rosati formetur massa.

PILL. DE HIERA COLOcynthidos Aëtij.

R. puluerẽ hieræ diacolocynthidos Aëtij suprà propè finem electuariorum catharticorum commemoratum quantitate qua uoles, omissa tamen squilla propter contumaciam & ineptitudinem puluerizationis: sed eius loco compingatur massa pillularum oxymelite squillitico, aut succo scillæ.

PILL. INDAE HALY. D. MES.

R. Myrobalanorum Indarum : Hellebori nigri aceto præparati: Polypodij, an. drach. quinq;.

Epithymi: Stœchados, an. drachmas sex.

Garyophyllorum drachmam unam.

Agarici cũ zingibere trociscati: lapidis lazuli loti: Trociscorũ alhãdal: Salis gemmæ, an. semunc.

Succi eupatorij uulgaris, uulgariter qwaß-kraut: Spicæ nardi, an. drach. duas.

Puluerís hieræ picræ simplicis Galeni drachmas duodecim.

Succi apij q. s. fiat pillularum massa.

PILL.

PILL. LVCIS SIVE OPTICÆ maiores. D. Mesuæ.

R. Rosarum: Violarum: Absinthij: Colocynthidos aut potius trociscorum alhandal: Turbith: Cubebarum: Calami aromatici: Nucis moschatæ: Spicæ nardi: Epithymi: Carpobalsami, aut pro eo, granorum paradysi: Xylobalsami aut pro eo, ligni aloês: Seminum seselcos: Seminũ rutæ: Schœnanthi: Azari: Mastiches: Caryophyllorum: Cinamomi: Anisi: Seminis fœniculi: Seminis apij: Caßiæ ligneæ: Croci: Macis, an. drachmas duas.

Myrobalanorum chebularum: citrinarum: Indarũ: Belliricarum: Emblicarum: Rhabarbari optimi, an. drachmas quatuor.

Agarici sale gemmæ trociscati: Foliorum sennæ mũdatorum, an. drachmas quinque.

Eufragiæ summitatum drachmas sex.

Aloês succutrinæ ad pondus omnium, hoc est, unc. undecim & drachmas duas.

Conficiatur pillularum massa cum sufficienti quantitate succi fœniculi non depurati.

PILL. DE NITRO ALEXANdri Tralliani, & Mesuæ.

Quamuis necessarium non fuerit continuò hasce in pharmacopolijs præparatas habere: quia tamẽ contingit aliquando hasce præscribi, necessum erit certum & constans constituere exemplum, ad quod

quod effingi debent, propter uarietatem & diffor mitatem harum pillularum ab Alexandro paßim hinc inde descriptarum.

R. Aloës: Colocynthidos, aut potius, trociscorũ alhandal: Diagrydij: Bdellij: Corticum hellebori aceto præparatorum: Gummi, an. partẽ unã.

Euphorbij: Nitri, seu pro eo Tartari uini, an. partem mediam. Confice cum succo caulium.

PILL. EX RHABARBARO priores D. Mesuæ.

R. Rhabarbari selectißimi drachmas tres.

Succi glycyrrhizæ: Succi absinthij: Mastiches, an. drachmam unam.

Myrobalanorum citrinarum drach. tres & semiß.

Seminum apij: Seminum fœniculi, an. drachmam mediam.

Trociscorum diarhodon, qui à Mesue primo loco descripti sunt, drachmas tres & semiß.

Specierum hieræ picræ Galeni drachmas decem.

Excipiantur omnia succo fœniculi non depurato, & fiat pillularum massa.

PILL. DE SAGAPENO SIVE SErapino posteriores D. Mesuæ.

R. Sagapeni: Hammoniaci: Opopanacis: Bdellij, an. drachmas duas & semiß.

Seminis apij: Seminis ammios: Seminis rutæ syluestris: Seminis anisi, an. drachmam unam.

Acori: Lepidij, uel eius penuria, seminis nasturtij:

Cala-

Calaminthes: Polij, seu pro eo, spicæ nardi: florum & summitatum centaurij minoris: Polij: Costi: Salis gemmæ, an. drachmæ semissem.
Aloës drachmas sex.
Colocynthidos, seu potius, Trociscorum alhandal drachmas quinque.
Dissoluantur gummi succo porri, & cum eodem compingatur pillularum massa.

ET SIC EST FINIS PILLVlarum usualium.

SEQVITVR MODO classis Trociscorum.

DE TROCHISCIS ET SIEFF, SIVE COLlyrijs.

TRochisci siue Pastilli ferè eodem, quo massæ pillularum, modo formantur: sed figura differunt: Quoniam pillulæ in massas seu (ut uulgus practicātium loquitur) magdaleones conformantur: quia uirtutes pilularum mellius in dictis magdaleonibus conseruantur. Est enim magdaleon forma crassa, teres, pondere communiter cuiuslibet plus minus unciarum duarum: Sed trochisci sunt uel rotundi, uel quadrati

cum quadam depreßione ad similitudinem grossi lupini. Fiunt tamen etiam trocisci aliquando forma tereti, sed exigua, instar cylindri parui.

RATIO NOMINIS.

Τροχίσκοι, & κυκλίσκοι græcis omnibus, & diminutiuo uocabulo τροχίσκια & κυκλίσκια dicũtur, à forma rotunda seu orbiculari, quasi dicas rotulas siue orbiculos. Dicuntur græcis etiam ἀρτίσκοι, & latinis pastilli, à pane per diminutionem, itidem à forma, quòd sint figura ueluti perexigui panes, quales pueri ex massa sibi farinacea aliquando ludentes parare solent: uel etiam, quòd materiæ trociscorum farinaceâ aliquãdo pasta compingantur. Ita nanq; Galenus lib. xi. simplicium trociscos de uipera parat, uocans eos artiscos theriacos.

DIVISIO.

Varia sunt trociscorum genera, quorũ alij per se in corpus assumuntur: alij in compositiones aliorum medicamentorũ recipiuntur, ueluti pastilli de uipera, & è scilla in theriacam: alij extra corpus applicantur, constantq; ex metallicis, & hi utiles sunt ulceribus malignis, & oculorum morbis. Et hi postremi (oculorum scilicet morbis deseruientes) Sieff arabibus, & Collyria latinis propriè dicuntur, itidem trochiscorum forma parati.

In utroq; autem genere, tam eorum quæ intro assumun-

assumuntur, quàm quæ foris admouentur, illud requiritur, ut medicamenta ex quibus constant sint tenuißimè trita, supra omnia alia medicamenta.

Ex eorum numero, qui intra corpus assumuntur, alij ex aromatibus, fructibus, herbis & medicamentis quibusdam purgantibus constant, ut trochisci de agarico, & de rhabarbaro: alij ad eorum compositionem opium requirunt. Fiunt ex medicamentis siccis tritis, ut dictum est, & cum aqua, aut decoctione, aut succo mistis, donec ad eã craßitiem reducantur, qualis est massa pilularum: Materiæ autem tenuius terũtur quàm ad pilulas.

Ponderant plærunque drachmã unam uel duas.

Quidam imagines imprimunt pastillis, quod in uulgaribus superuacaneum est: in preciosis uerò, ut Gallia, & Alipta moschata, pastillis bechicis, & cæteris, non indecorum.

Siccantur in umbra, & reponuntur, ut in catapotijs dictum est.

Durant annum unum: & qui opium recipiũt, diutius, ut pillulæ opium recipientes. Qui foris applicandi sunt, cùm ex medicamẽtis constent quæ non facile resoluuntur, seruari possunt in annum unum aut duos.

ENVMERATIO TROCHISCORUM VSUALIUM.

ENVMERATIO TROchiscorum vsualium.

TRO-

TROC. EX AGARICO simplices.

℞. agarici optimi partes duas uerbi gratia, drachmas duas.

Zingiberis albi partem mediam, uerbi gratia semidrachmam.

Cum aqua hyssopi forma trochiscos. Simplices dicuntur, quòd absq; sale gemmæ compositi sint.

TROC. EX AGARICO compositi.

℞. Agarici leuißimi & albißimi uncias duas.

Salis gemmæ: Zingiberis, an. drachmam unam.

Cum aqua hyssopi itidem fingantur trocisci.

TROC. ALKEKENGI, id est, Halicacabi D. Mesuæ.

℞. Granorum alkekengi drachmas tres.

Seminum citruli: Seminum albatechæ, (id est, melonis Indi, hoc est, cucumeris magni, qui anguria dicitur:) Seminum cucurbitæ, an. drachmas tres & dimidiam.

Boli armenicæ: Gummi arabici: Thuris: Sanguinis draconis: Papaueris albi: Amygdalarum amararum: Succi glycyrrhizæ: Tragacanthi: Amyli: Nucleorum pineorum, an. drachmas sex.

Seminis apij: Karabæ, id est, succini: Boli: Hyoscyami: Opij, an. drachmas duas.

Compingantur cum hydromelite, id est, aqua mellis.

TROC. ALHANDAL *siue* ALANdahal, *id est, colocynthidos Mes.*

R. *pulpæ colocynthidos albæ & leuis, & seminibus purgatæ uncias decem: Forpicibus aut incisorio incidantur minutißimè, & fricentur cũ uncia una olei rosati.*

Tragacanthi: Gummi: Bdellij, an. drachmas sex.

Infundantur in aqua rosata per dies quatuor, Et conficiatur colocynthis incisa cum mucagine ceu glutino eorum, & fiant inde trocisci & exiccentur in umbra: Deinde iterum terãtur contritione bona: & iterum confice cum glutino eorum, & fiant trochisci.

Sed quia nimis magna foret quantitas, si uncias decem colocynthidos trociscare uelles, satius itaq; fuerit octauam huius antiquæ Mesuanæ compositionis partem trociscare, hoc modo.

R. *pulpæ colocynthidos drachmas decem.*

Tragacanthæ: Gummi arabici: Bdellij, an. scrupulos duos, grana quinq;. Confice, ut modo dictũ.

TROC. ALIPTAE MOSCHATAE *Nicol. Alexandrini & Myrepsi.*

R. *Ladani purißimi uncias tres.*

Styracis calamitæ, unciam unam & mediam.

Styracis rubræ, at pro ea, benzoin siue asæ dulcis uulgo dictæ potius, quàm thymiatis corticis cuiusdam ex rubro nigrescentis, cætera planè ἄποιὸ, *unciam unam.*]

Ligni aloës optimi drachmas duas.
Ambræ drachmam unam.
Caphuræ semidrachmam.
Moschi scrupulum medium.
Aquæ rosarum q. s. Confice pastillos.

TROC. BECHICI ALBI,
uulgò Pillulæ Bikichiæ albæ.

R. Sacchari albißimi libram unam.
Sacchari candi optimi: Sacchari penidij, an. uncias quatuor.
Ireos florentinæ unciam unam, drachmas septem.
Amyli uncias duas cum semisse.
Mucilaginis tragacanthæ albißimæ cum aqua rosacea factæ quantum sufficit.
Formentur trocisci parui & signentur: Aliquando etiam admiscetur pauxillum moschi.

TROC. BECHICI NIGRI.

R. Succi liquiritiæ, uncias quatuor.
Styracis calamitæ sescunciam.
Saccari candi uncias duas & semiß.
Specierum diaireos Salomonis: Specierum lohoch sani & experti, an. semunciam.
Sacchari penidij libræ semissem.
Sacchari albißimi, libras duas, uncias tres.
Mucilaginis tragacanthæ cum aqua hyssopi factæ q. s. formentur trochisci & signentur.

TROC. DE BERBERIS MES.
priore loco descripti.

R. baccarum berberorum, aut ſucci earum: Succi glycyrrhizæ: Seminis portulacæ: Spodij, anà drachmas tres.

Roſarum rubearum ſiccarum, unguibus præſectis, drachmas ſex.

Spicæ: Croci: Amyli: Tragacanthi, an. drach. unam.

Seminis citruli à cortice duriuſculo purgati, drach. tres & ſemiß.

Camforæ ſemidrachmam.

conficce trociſcos cum tereniabin, id eſt, manna.

TROC. DE CAPPARIBVS Meſuæ.

R. Corticum radicis capparis: Seminis agni, anà drachmas ſex.

Nigellæ: Calaminthes: Acori: Amygdalarum amararum: Seminis naſturtij: Hammoniaci: Foliorum rutæ: Ariſtolochiæ rotundæ: Succi eupatorij, id eſt, graciolæ, an drachmas duas.

Cyperi: Scolopendrij, an. drachmã unam.

Puluis horum omnium compræhendatur hammoniaco in aceto diſſoluto. Sunt qui ualentius efficiũt duplicato hammoniaco.

TROC. PRO FVMO. S. V.

R. Ligni aloês: Ladani, an. drachmam unam.

Benzoi, id eſt, aſæ dulcis drachmas duas.

Styracis calamitæ, drachmam mediam.

Saccari candi uncias duas.

Moſchi,

Moschi, grana duo.

Misce cũ aqua rosacea, & ex pasta subacta fac trociscos, qui tempore usus magis redolebunt, si irrorando aspergas eis pauxillum aquæ rosaceæ.

TROC. GALLIAE MOSCHAtæ Mesuæ.

R. Xylo aloës crudæ, bonæ, electæ, partes quinq;.
Ambræ, partes tres
Moschi boni partem unam
Glutinis tragacanthi in aqua rosarum soluti quãtum sufficit ad ea compræhendenda. Fiant trochisci figura folij myrtei, sigillentur: uase uitreo reponantur.

TROC. HEDYCHROI, SIVE magma seu spissamentum Hedychroi Andromachi ex Galeno.

R. Mari, aut pro eo, dictammi Cretici ueri: Asari: Amaraci, id est, maioranæ: Aspalathi, aut pro eo, ligni aloës, an. drachmas duas.
Iunci odorati, id est, squinanthi: Calami aromatici, aut pro eo, galangæ: Phu pontici: Xylobalsami, uel eius loco, cyperi: Opobalsami, uel eius loco, olei caryophyllorum, aut saltem terebinthinæ stillatitiæ: Cinnamomi: Costi, aut pro eo, radicis angelicæ, an. drachmas tres.
Myrræ: Folij malabathri, aut pro eo, macis siue spi-

cæ Romanæ: Nardi indicæ: Croci: Casiæ scilicet ligneæ aromaticæ, an. drachmas sex.

Amomi, aut pro eo, id quod nunc dicitur calamus aromaticus, huius inquam uocati calami aromatici, unciam unam semiß.

Masticbes, drachmam unam.

Vini phalerni quantum sufficit ad subigendam pastam, ex qua fiant trochisci inunctis prius manibus oleo nucis muschatæ: Deinde siccentur.

TROC. DE KARABE, SIVE electro, siue succino D. Mesuæ.

R. Karabæ aureos sex.

Cornu cerui usti: Gummi aßi: Coralli usti: Tragacanthi: Acaciæ: Hypocisthidos: Balaustiæ: Mastichæ: Laccæ lotæ: Papaueris nigri aßi, an. aureos duos.

Thuris: Croci: Opij: an. aureum unum & semiß.

Fac trochiscos drachmæ unius, cum muccagine psyllij. Conficiendi autem modus hic esto: Karabe, gũmi arabicum, tragacanthum, corallium, & similia, ad magnitudinem orobi confracta, fictili tecta, dũ usus requirit, assantur, donec albescant & puluerabilia sint. Semina uerò, utpote tenuioris substãtiæ, paulo minus assanda, præter ea quæ lenta sunt, cuiusmodi lini & psyllij censentur.

TROC. EX MYRRHA RHAZAE.

R. Myrrhæ, drachmas tres.

Lupinorum, drachmas quinq;.

Foliorum,

Foliorum rutæ: Mētastri, id est, sylueſtris menthæ piloſis & hirſutis folijs: Pulegij: Cymini: Rubeæ tinctorum: Aſæ fœtidæ: Sagapeni: Opopanacis, an. drachmas duas.

Concinnentur trociſci cum iure decoctionis baccarum iuniperi modice quaſſatarum.

TROC. DE RHABARBARO Meſuæ.

R. Rhabarbari boni, drachmas decem.

Succi eupatorij: Amygdalarū amararum, an. drachmas quatuor.

Roſarum drachmas tres.

Spicæ: Aniſi: Rubiæ: Abſinthij: Aſari: Seminis apij, an. drachmam unam.

Cū ſufficiente quantitate ſucci eupatorij uulgaris fac paſtā, & inde trochiſcos ponderis unius aurei.

TROC. DIARHODON MESVAE primo loco deſcripti.

R. Foliorum roſarum rubrarum exungulatarum modicè ſiccarum, aureos ſex.

Spicæ aromaticæ: Ligni aloës, an. aureos duos.

Glycyrrhizæ aureos tres.

Spodij aureum unum.

Croci aureum dimidium.

Maſtiches drachmas duas.

Cum uino albo fac trociſcos drach. unius pondere.

TROC. DE SAPONE Veneto.

R. Saponis albi, optimi, & purißimi lib. octo.
Ladani fini: Storacis calamithæ, an. unciam unam semiß.
Ireos odoratißimæ: Caryophyllorum electorum: Sandali albi, an. unciam unam.
Storacis liquidæ semunciam.
Moschi drachmam unam. Confice.

TROC. DE SCILLA EX Galeno.

Scillam collectam quum folia eius & caulis exactè inaruerint, mediæ magnitudinis, plenam, candidam, cortice primo detracto, & parte duriore, cui radiculæ adhærent, abiecta, farinâ subactâ inuolues, & eousque in clibano coques, donec farina probè siccata sit: & eâ perforatâ, stilo ligneo tentabis, num scilla undiq; tenera sit: Eâ exemptâ, partem interiorem diligenter teres, cui admiscebis farinæ erui tenuißimè cribratæ uncias octo ad singulas libras, & formabis in trochiscos ponderis duarum drachmarum: & siccabis in superiore parte ædium in cella probè mundata, meridiẽ sereniorem spectante, sæpius obuertendo, donec probè siccati sint: Deinde repones in pyxidem uitream aut figulinam uitratam bene obturatam.

TROC. DE SPODIO MESVAE. prioris descriptionis.

R. Spodij, drachmas quatuor.

Rosarum rubrarum drachmas septem.

Seminis portulacæ: Succi glycyrrhizæ, anà drach. duas.

Cum muccagine seminis psyllij fac trochiscos drachmæ unius pondere. Sunt qui addunt seminum quatuor frigidorũ maiorũ: Gummi arabici: Tragacanthi: Croci, an. drachmam unã & dimidiam.

TROC. E TERRA SIGILlata Mesuæ.

R. Sanguinis draconis: Gummi arabici aßi: Ramich, aut pro eo, radice bistortæ, aut saltẽ trociscorum de karabe uel berberis: Foliorum rosarum: & antheræ, id est, seminis earundẽ: Amyli aßi: Spodij, seu eboris usti præparati: Acaciæ: Hypocisthidos: Lapidis hæmatitæ: Balaustij: Boli armenicæ : Terræ sigillatæ: Sedenagi, id est, seminis granati syluestris, seu pro eo, berberis: Corallij: Succini, an. drachmas duas.

Margaritarum: Tragacanthi: Papaueris nigri, an. drachmam unam & dimidiam.

Seminis portulacæ assæ: Cornu cerui usti: Thuris masculi: Gallarum: Croci, an. drach. duas.

Cum aqua plantaginis fac trociscos. Cogimur interdum his trochiscis addere opij drachmas duas, aut plures, aut pauciores.

TROC. DE VIOLIS D. Mesuæ.

De his dictum est suprà inter pulueres aromaticos in fine: Et de facto asseruãtur hi trochisci cõmuniter in puluere. Porrò ad hos trochiscos alludũt nonnihil trochisci hamech in antidotario Mesuæ.

TROC. DE VIPERA GALENI.

℞. Viperas numero uiginti.

Sumenndæ sunt autem, non quæ quouis tempore captæ sunt, sed à medio potißimum Aprile in finem usque Maij, aut paulo tardius, locisq; procul à mari dißitis. Eligendæ sunt fœminæ, quæq; colore subflauo sint, non prægnantes, quæ caput latius habeant & depressum, & in eo exigua cornua ad modum frumenticij grani, collum longius graciliusq; quàm mares, uentre uastiores, cauda minore, quæ non inuoluta est, sed potius contorta & distensa, incessu quieti proximo, q̃ tamen postremas partes in incessu magis moueant, aspectu ferino & inuerecundo, oculis subrubentibus, & recens captæ.

Capita primum & caudas amputabis quatuor digitorum longitudine utrinq;. His amputatis, cõsiderandum est, si motum quendam in ipsis residuum conspicies, sanguinemq; multum fundent: nam hæ ceu præstantißimæ sumendæ sunt. Deinde pelle detractâ, interanea cum adipe abijcienda erunt, reliquum corpus in ollam nouam bene coctam immittendum, & coquendum in aqua fontana, additis anethi comis, & sub finẽ panxillo salis, (ignis autem esto è carbonibus accensis, aut sarmentis uitium)

tium) donec carnes à ſpinis ſeparentur. Cùm coctæ fuerint, ollam ab igne depones, & carnes diligenter à ſpinis exemptas, per ſe cõtundes, nulla iuſculi addita parte, & addito puluere panis biſcocti maximè puri, quantum paſtillis formandis ſufficiat, quæ erit ſecundum Galenũ tertia aut quarta pars, admiſceto. Formabis in paſtillos ponderis duarum drach. & ſiccabis in ſuperiore ædium parte, in cella ad meridiem conuerſa, à puluere diligenter mundata. Sæpe autem conuertendi ſunt per quindecim dies aut eo amplius, donec probè exiccati fuerint: deinde in pyxidem uitream aut figulinam uitratã bene obturatam reponendi. Annum unum integri perſeuerãt, quanquàm longè melius ſit, haud multo poſtquàm ipſos confeceris, theriacam conficere. Qui autem diutius conſeruare uolet, ſubinde abſtergendi ſunt à puluiſculo quodam qui illis obnaſci cõſueuit, qui ſi diutius inhæreat, paſtillos perforabit. Hoc itaq; modo conſeruari poſſunt integri ad tertium annum.

Hæc quidem ex Galeno & alijs, & præſertim Florentinis, transſcribere licuit, ſed actionem ipſam hic exequi non perinde licebit, quia translatos ab Italis trochiſcos acceptare cogimur, ſed an fallamur, deus nouit. Quare inter cæteros defectus, qui plurimi recenſentur à Manardo, quòd theriaca integrè ſecundum Galeni doctrinam parari non poßit, etiam hic

minimus

minimus non est nobis, quibus constitutum est hic aliquando theriacam præparare, quòd dubitandū nobis foret, an coëmpti trochisci uerè & legitimè ex carne uiperina sint concinnati. Quare optandū utiq; esset, ut Italicus magistratus propter cõmunem totius Christiani orbis salutem singulari diligentia atq; seria seueraq; animaduersione procurarent trociscos uiperinos se etiam spectante concinnari, suisq; notis siue sigillis exarari, quæ sigilla si quis imitando adulteraret, non aliter plecteretur, quàm qui monetam adulterasset. Tali diligentia Turcarum imperator dicitur strenuè uti in sigillanda terra Lemnia, quam præsente magistratu eius loci constituto anni tempore effodi iubet, totamq; ad se afferri, & inde à medicis suis depurari, indeq; in orbiculos conformari, impreßis suis characteribus. Vtinam uotis annuant superi.

NOTIO DE SIEF SIVE Collyrijs.

Ad trochiscorum classem etiam Sief & collyria præsertim ueterum propter cognatam formā pertiment, de quibus aliorum dispensaria ex Galeno & Mesue de ægritudinibus oculorum permulta subijciunt exempla, ex quibus tamen subijciemus nullum, propter usum minus aßiduum, ne grauentur inutilibus expensis farmacopœi. Habent enim medici hæc eis præscribere pro occasionibus oblatis,

tis, ut permulta alia. Imo quibus hodie medici utũtur collyrijs ad ſanandos oculos, ea plærunq; formã coſtant liquidâ, idq; pro diuerſis temporibus morborum oculariorum.

DE SVFFVF ET PVLVERIBVS.

PVluerum materia tãtum non ex cunctis præmiſsis deſumitur claſsibus. Nam præter ſimplicia, & electuariorũ bona pars, cathartica item non pauca: quibuſdam etiam pillulæ complures: & trociſci demum complures in pulueris forma aſſeruari ſolent: quàm benè autem iudicent doctiores atq; diligentiores. Etenim in pulueribus humido aliquo conglutinante ſubactis & ueluti unitis, kraſin certè præſumimus & ſperamus fore potiorem, quàm ſimplicem mixtionem. Vnde ſi quis priſcorum diligentiam expendat, cõperiet eos plæraque ſua remedia in diuturniorem uſum aſſeruanda in unam maſſam ſubegiſſe & conglutinaſſe penè omnia.

NOMINIS RATIO.

Pulueres arabibus ſuffuf dicuntur. Chriſtoforo tamen de honeſtis in antidotarium Meſuæ notatur, hoc puluerem differre à ſuffuf, quòd puluis

ſit generale nomen ad omnem puluerem, ſiue ſubtilem ſiue craſſam, eumq; uel ſimplicem uel compoſitum: Suffuf autem eſt ei nomen particulare, ſolū ad puluerem ſubtiliſsimum ſicut alcohol, eumq; cōpoſitum ex pluribus pulueribus. Vnde notandum, quod quando in libris arabum & practicorum ſcribitur, fiat puluis ſicut alcohol, ibi intelligendū eſſe puluerem ſiue ſimplicis rei ſiue plurium inter ſe mutuò permiſcendarum, in tenuiſsimum pollinem fore redigendum atq; terendum. Interim tamen penitus introſpicienti libros arabum, ſuffuf ſimpliciter idem eſt quod puluis. Qui puluis, ſi ex uarijs aromaticis rebus (quas ſpecies peculiariter uocāt) conſtat intro ſumendis ad refectionem ſpirituum atq; facultatum, tragea ſiue Trazea nunc uulgo dicitur ad græcorum imitationem, qui τραγήματα bellaria uocant, ſiue illa ſit craßius ſiue tenuius trita, addita nunc zaccaro, alias omiſſo, de qua ſuprà meminimus Q fol. 14. in canone de quantitate ſacchari. Synonyma itaq; aut ſaltē cognata admodū nūc ſunt, puluis, Suffuf, Alcohol, Tragea ſiue Trazea, Species.

DIFFERENTIA.

Differunt ſpecies & pulueres ſicut compoſitū & ſimplex. Sunt enim ſpecies, pulueres compoſitorum medicaminum mixti, ſed nondum humida aliqua materia uniti. Quanquam hæc differentia non ſemper obſeruatur: Sunt enim nonnulla compoſita quos etiam pulueres appellamus, ut puluis diaſenæ, &

næ,&c. Alias uero discriminatio harum uocũ tenetur, ut cum dicimus, species omnium ferè aromaticorum antidotorum in usu & promptu esse solere, opiatarum nullas, catharticorum paucas, ut species benedictæ, diaphœnicôn, diaturbith cum rhabarbaro.&c.

DIVISIO.

Pulueres partim intra corpus assumuntur, partim foris applicantur.

Qui per os assumuntur, ex medicamentis componuntur aromaticis, aptis ad intemperiem corrigendam earum corporis partium quæ nutritioni deseruiunt: Ea autem interdum sunt electuaria, ut diacalamintha, diatrionpipereon Galeni, & similia: & interdũ admista habẽt quædã purgantia. Ita & alijs aliarũ corporis partiũ principũ facultatibus, sua etiã destinata sunt & deseruiũt electuaria.

Qui foris applicantur, ex uarijs medicamẽtis cõmiscentur simplicibus, ijsq; diuersis corporis administrãtur partibus, ueluti qui à uulgo medicorũ & farmacopœorũ epithemata cordialia & hepatica uocantur.

Alij sunt utiles ad uulnera & ulcera, idq; in uarijs corporis partibus, & uarias ob causas, ut pulueres capitales, adstringẽtes, sarcotici, erodẽtes. Hi aũt ex selectißimis fiẽt medicamẽtis plus minúsue tritis pro medicamẽti præscripti scopo, eoq; ordine & diligentia, quo in tritura dictũ est supra in electuarijs, canonum uniuersalium quarto.

CANON

CANON PRIMVS DE TRITVRA pulverum & specierum.

Quidam materias ad species aliaq; medicamina simul tundunt, si modo id fieri potest quod nõ improbatur.

Quidam uerò pulueres tantùm prius per se tusos & in usum seruatos miscent, neq; hoc improbari debet: quanquàm alijs displicet, quasi pulueres asseruati uires amiserint, parumq; efficaces sint. Quasi uerò uires amittant, quæ ex bona materia facta ritè asseruantur.

In uniuersum autem, qui intrò assumendi sunt pulueres, & qui in epithemata ingrediuntur, tenuißimè teri debent, quòd ex aromatibus & odoratis constent: nisi quòd interdum eos craßius terere oportet, ut diatrion pipereon & similes, ut in eum in quem præscribuntur scopum usui esse poßint.

Qui foris applicandi sunt, non necesse est tam tenuiter terantur, & quòd frequenti in usi nõ sint, nequè magna eodem tempore copia opus sit, primùm componi solent, cùm ijs utendum est, & secũdum medici scopum.

CANON ALTER DE Repositione.

Alij species in stanneis uasis reponunt & seruant: alij in uitreis uasculis, quod magis probatur,

alij

alij in sacculis aluteis inclusas & in pyxidibus ligneis impositas. Quod tamen non adeo necessariũ esse uidetur, nã nec uires earũ, si in ligneis pyxidibus arctè pistillo compactæ & probè tectæ seruãtur, perire multo minus exhalare posse uidentur. Hoc modo ut simplices pulueres, ita & species rectißimè asseruari posse creditur.

CANON TERTIVS DE diuturnitate.

Singulis annis ut plurimum renouari debent.

ENVMERATIO QVORVNDAM puluerum usualium.

Catalogum aromaticarum specierum similiter & aliarum superioribus claßibus descriptarũ rescribere non est necesse: tantùm quędã extra illarum censum referemus.

PVLVIS AD EPITHEMA cordis.

R. Santali rubri unciam unam.

Corticum citrij mali: Sandali albi: Rosarũ: Corallij albi: Corallij rubri: Carabæ: Spodij, aut pro eo eboris usti, an. semunciam.

Florum boraginis: Doronici: Oßis cordis ceruini: Croci, an. drachmam unam.

Specierum lætitiæ Galeni: Specierum electuarij de gemmis: Specierum diamargariton, an. scrupulos quatuor.

Camphoræ ſcrupulum unum.

In puluerem redactæ ſpecies commiſceantur.

PVLVIS AD EPITHEMA hepatis.

R. Roſarum: Sandali albi: Sandali rubei: Abſinthij: Schœnanthi: Spodij, pro eo Eboris uſti: Spicæ indicæ, an. unciæ ſemiß.

Contrita in puluerem miſce, & repone.

Hæc duo epithemata utcunq; temperata ſunt: quare in frigidis affectibus calidiora aromata adijcere licebit, & contrà.

PVLVIS CONTRA LVMBRICOS.

R. Comarum centaurij minoris: Lupinorum, an. libræ ſemiſſem.

Abſinthij uulgaris præſertim comarum cum ſeminibus: Baccarum lauri: Radicis gentianæ, anà uncias quatuor.

Ariſtolochiæ rotundæ: Pyrethri: Polypodij: Petroſelini Macedonici: Radicũ zedoariæ: Myrrhæ, an. uncias duas.

Abrotani, unciam unam.

Athanaſiæ ſeminum uncias tres.

Florum perſicorum uncias duas & ſemiß.

Coriandrorum præparatorum unc. unã & ſemiß.

Senæ Alexandrinæ: Seminis Santonici an. uncias duas, drachmas duas.

Aloës: Seminis portulacæ: Radicum diptami albi, an. uncias duas.

Miſce,

Misce, fiat pulvis.

PVLVIS LVMBRICORVM SIVE intestinorum Terræ.

R. Lumbricos terræ uiuentes quot uoles, eosque excipe uase, & pasce in musco querno, aut (si lubet) caulibus, uitellosq; ouorum assos induratos interito, quibus uescantur ad septem uel octo dies repositi in penario, tegantur quidem, sed non sine spiraculo: Interim alternis diebus singulatim eximi digitisq; extergi debēt, ut à suis sordibus adeoq; à muccaginosa lentaq; terra expurgētur. Accipiātur demū lumbrici ita repurgati, & abluantur uino, fictiliq; nouo crudo cōdātur, quod diligēter pasta oblinatur, sicq; in fornacē excoquēdū ponatur, &c. Vide exēplū Dioscoridis in capit. de mustela.

PVLVIS CONTRA CASVM, ET est Magistri Iohannis de Thenis.

R. Mumiæ: Scabiosæ: Pilosellæ: Hyperici, an. semunciam.

Costi dulcis: Costi amari: Nucis moschatæ, an. sesquidrachmā.

Terræ sigillatæ: Boli armeni, an. scrup. quatuor.

Rubiæ tinctorum: Rhapontici: Seminis nigellæ, an. drachmas sex.

Rhabarbari: Spermatis cœti, an. drachmas duas.

Trochiscorū de agarico cū sale gēmæ præparatorū

Cymini præparati, an. drachmam unam.

Fiat omnium pulvis.

TRAGEA GROSSA PRO stomacho incisa.

℞. Calami aromatici: Liquiritiæ: Gentianæ, anà uncias quatuor.
Radicum tormentillæ: Zedoariæ: Granorum paradysi: Galangæ, an. unciam unam.
Zingiberis: Nucis moschatæ: Piperis longi, anà semunciam.
Cinamomi: Caryophyllorum, an. drachmas sex.
Seminum anisi: Fœniculi: Carui: Coriandri aceto per biduum macerati & exiccati, an. unciam unam.
Incisis incidendis fiat puluis, & misce.

PVLVIS MERCVRII.

Quoniam uerò puluis iste adulteratus plurimum obtruditur farmacopœis nostris, satius foret, ut ipsi parent ex compendiosa Iohannis de uigo, hoc modo:
Primum paretur aqua fortis, quæ sic fit:
℞. auripigmenti citrini: Floris æris, an. unc. duas.
Salis nitri libram unam semiß.
Aluminis rochæ libras duas.
Vitrioli Romani libras tres.
Omnia triturentur adinuicem, & ponantur in bocia uitrea bene inlutata cum capello, & suo recipiente similiter bene inlutato: & deinde ponatur bocia cum recipiente & capello ad fornellum lento quidē igne à principio, & permitte exire aquā,
ignem

ignem fortificando, donec recipiens inceperit rubescere: quo facto, iterum fortificetur ignis, & dimittatur, donec tota aqua elambicetur, quæ aqua est fortißimæ operationis.

Satius tamen est hanc ab ijs qui eam ex professo parant comparare, qui non sine ratione auripigmētum, æruginem, & alumen omittunt. Est enim nō sine periculo parum cautis eius præparatio. Aqua fortis.

Modus autem conficiendi puluerem nostrum carnis superfluæ remotiuum talis est:

R. aquæ fortis prædictæ libram unam semiß. Argenti uiui libram unam. Et ponatur aqua & argentum uiuum in bocia bene inlutata, quæ sit capacitatis librarum trium, & permaneāt simul per diem naturalem, bociâ optimè obturata cum pecia uel bombace: Deinde ponatur ad fornellum lento igne in principio cum suo capello & recipiente benè inlutatis, & elambicare dimittatur, donec recipiens, paulatim ignem fortificando, rubescere inceperit. Sitq; recipiens maioris amplitudinis & capacitatis, quàm bocia ad triplum, & dimitte (ignē iterum uigorando) elambicare, donec tota aqua in recipiens transferatur, quod cùm factum fuerit, frangatur bocia, & quod intus reperitur de argēto uiuo calcinato, ceu in colorem minij commutatū, à uitro remoueatur, & ab omni re alba & crocea mundetur. Et quia ista aqua cum argento uiuo solet in collo bociæ producere quandam albidinem

instar salis albißimi, quæ albedo est optimum sublimatum. Et ideo ne puluis ualeat dolorem causare, stude diligenter remouere & sequestrare prædictum sublimatum, ab argento in colorem minij calcinato: Deinde ponatur dicta calcinatio in mortario metalli, & cum pistello ducatur, donec puluis efficiatur subtilißimus: Postmodum iterum ad ignem fortem ponatur puluis in casiola ænea baculo semper agitando per duas horas: quia omnes fumositates uenenosæ aquæ fortis & argẽti uiui per ultimam istam coctionem euaporantur, & puluis efficitur nobilior & minoris dolorationis: Et istud est secretum, quod facit puluerem perfectißimũ, dolorem non causantem, nobilioris & securioris operationis, & propterea dignus est corona.

DE OLEIS.

OLeum nobis hic dicitur quicunque succus oleaginus & pinguis.

DIFFERENTIA.

Quatuor sunt eius genera: primum natiuum, quod sua sponte emanat, ut petroleum siue petrelæon: & olim Balsomelæon.

Secundum, quod fit per expreßionem.

Tertium, quod fit per infusionem seu macera-

macerationẽ, quam & impreßionem uocant: idq; uel simpliciter, uel compositè.

Quartum, quod per distillationem arte chymistica elaboratur & elicitur: idq; potißimum uel per ascẽsum, uel per descensum.

Quintum genus his addi posset duorum generum participans, ut oleum nucis moschatæ, quod uel per expreßionẽ, uel distillationem elici potest: Oleum item philosophorũ cõiunctim fit, & p impreßionem & fortem distillationem.

OLEVM PETROLEI NATIVVM.

Seruari debet in farmacopolijs aliunde bona fide comparatum: Medicus autem expendat, quo sit colore, ut inde differentiã & facultatem distinguat: nam quod albicat & ad rufum siue flauum tendit, melius est. Et hoc de naturali intelligendum: nã de artificiali, quod ex lateribus oleo imbutis uehementiore ui ignis extorquetur, faciemus mentionem infrà.

DE OLEIS QVAE EXPRESSIOne fiunt, Canon.

Expreßio oleorum hoc pacto fit: Accipitur semen aliquod seu fructus à cortice duriore purgatus, & contunditur calido pistillo in mortario calido: Contusum per setaceum pannum torculari ligneo, si uulgaris est materia: sin preciosa, stanno obducto exprimitur. Quòd si materia exprimenda aridior est, ut semen lini, torreri hinc inde probè in lebete agitando & uersando debet: deinde feruens prelo subijci, & exprimi inuoluta setaceo.

ENVMERATIO OLEOrum vsualium quæ per expressionem fiunt.

OLEVM AMYGDALArum Dulcium.

Licet plærunq; in emporijs coëmant nostri farmacopœi: tamen quando domi recenter parari debet hoc oleum, sicuti sæpe & necessariò requiritur, tunc parabitur secundum normam, secundi modi operationis Mesuanæ. Imo quæ ex fructibus & seminibus temperatæ qualitatis fiũt, exprimi debent, cùm eorum usus necessarius incidit. Nam si antè extrahantur, nouas acquirũt qualitates, præterquàm quòd rancida fiunt.

R. itaq; sufficientem quantitatem amygdalarum dulcium recentium, quas aquâ dulci calida depellabis,

bis, atq; in offas contundas sine aqua. Deinde impones in uas uitreatum, quod demittatur in diploma, id est, in uas aliud feruentis aquæ plenũ, quoad percalefiant amygdalæ illæ quàm optimè in uase uitrato prædicto diligenter obturato: Deinde statim in setaceũ saccũ effundes amygdalas, & prelo subiectũ saccũ fortiter exprimes. Poterit deinde eadem massa iterum in diplomate recalefieri, uti priùs, & denuo eodem modo exprimi, quoad nihil succulenti amplius contineant amygdalæ.

OL. AMYGDALARVM AMArarum eiusdem Mesuæ.

Paretur sicut modò dictum est de oleo amygdalarum dulcium.

OL. LAVRINVM D. MES.

Ex emporijs importatum comparatur & adseruatur in farmacopolijs. Posset tamen etiam ex baccis lauri fieri per sublimationem.

OL. LINI D. MESVAE.

Ex semine lini nobis trusatili mola in officinis ad id deputatis expressum in farmacopolijs asseruabitur.

OL. NVCVM IVGLANDIVM Mesuæ.

Hoc itidem mola trusatili expressum retineatur.

OL. NVCVM MOSCHATARVM.

R. nucum moſchatarum libram unam, quas contunde groſſo modo, eaſque ita contuſas illiga arctè panno lineo, eumq; in uaſe uitrato appende, quod demittatur ſeu demergatur in ahenum feruentis aquæ, unde percaleſiat aroma, deinde prelo ſubiectum fortiter exprime. nam hoc pacto copioſius emanat oleum.

OL. MACIS.

Eodem modo & ex mace copioſius etiam extrahitur oleum.

Ex utroq; etiam aromate ſubtilius, clarius, atque iucundius elicitur oleum per diſtillationem ſiue per aſcenſum ſiue etiam deſcẽſum: Sed uſitatius per aſcenſum uti uidebitur infrà.

OL. OVORVM MESVAE.

Paretur cùm uſus eius erit. Fit ex uitellis ouorum coquendo induratis, cõtritis, & in patella frixis, donec pinguedinem ex ſe remittant: Tum æſtuantes adhuc & ſpumantes, ſacculo impoſiti exprimantur.

DE OLEIS QVAE PER INFVSIONEM FIVNT.

CANON CVM MVLTIS SVBdiuiſis particulis.

At quis

T quia non ex omnibus materijs oleum exprimi potest, ideo excogitatus est alius modus per infusionem seu macerationem ut uocãt. Pleraq; itaq; olea in officinis medicamentarijs fiunt per impreßionẽ (ita etiã infusionẽ hîc uocant) ut nunc loquuntur, ad hũc modũ:

Sumitur una uel plures materiæ, uerbi gratia, flores aut herbæ, & in oleum oliuarum, lotum quidèm, si immaceranda materia sit frigida: illotum uerò, si calida, imponitur, addito aliquo liquore accommodato, aqua uidelicet, aut uino, aut infuso, aut decoctione aliqua: & coquitur ad aquositatis consumptionem, (quod cognoscitur, quando gutta olei in prunas picta absq; strepitu inflãmatur.) Deinde colatur, &, si opus est, exprimitur, ac materiæ tanquàm feces abijciuntur.

Quidam macerant prius in oleo materias aliquãdiu ꝙ eas coquunt, quod non opus esse uidetur.

Ne aũt materia aduratur, & oleũ corrũpatur, coctio in duplici uase fiat, quod Galenus paßim requirit. Alij consueuerunt in sole uel loco calido, absq; alieno liquore materias uirides, si aridiores sũt natura, in oleo iusto tẽporis interuallo macerare, postea exprimere. Hic qdẽ modus reliqs melior esse putatur: uerũ cauẽdũ est, ne cœlo nõ satis calido materiæ putrescãt, quod accidit materijs succulẽtis, ut anetho uiridi, & similib⁹. Quare præstat & minus laboriosũ est, si mox in oleo humidiores

plantæ

plantæ coquantur absq; liquore aliquo alieno, quã diu macerare, & corruptionis periculum subire. Nam herbæ ipsæ suam humiditatem remittunt in oleum, quæ plærunq; sufficit ad coctionẽ, nec opus est aliunde liquorem petere. Tutius ergo & compendiosius est coquere materias, quam insolare.

Quidam aliquoties mutant materias, ut oleo efficaciora fiant, quod certè non est improbandũ.

Quidam succum tantum plantarum accipiunt, & oleo ad perfectionem incoquũt, qui modus etiã non inelegans est.

Sumitur materiæ subquadruplum, subtriplum, aut æquale pondus ad oleum, ubi non est certa quantitas ab autoribus expressa. Nota autem sufficientis materiæ uerior est, quando oleũ odorem & saporem simplicis sui habet: atq; hinc potius quàm aliunde quãtitas æstimãda est, quod in aromaticis, ut oleo rosarum, cydoniorum, menthæ, facilè depræhenditur.

DIVISIO.

Ex præscripto canone elicitur aliqualis diuisio, nempe quòd oleorum infusione seu impreßione factorum alia sunt simplicia, quæ ex oleo conflantur, in quo macerati flores aut herbæ unius generis insolantur aut coquũtur. Non sunt quidem merè simplicia, sed tamen simpliciora, quàm sequentia.

alia sunt composita, quando multa medicamenta simplicia, eaq; ut plurimũ odorata, recipiuntur, quæq; plærunque ignĩ parantur.

Hæc apud ueteres VNGVENTA nuncupabantur, quòd reciperẽt odoramenta & lachrymas, eaq; de causa craßiora reddebantur.

CANON ALIVS DE QVANtitate olei & materierum incoquendarum.

Licet communis modus parandi olea apud farmacopœos sit, ut floribus, uel cacuminibus atq; folijs herbarum compleant uas, superaffundentes oleum quantitate sufficienti: tamen quia hæc parandi ratio uniformis apud omnes esse nequit, (quãdo alij alijs manipulos pleniores aut minores accipiunt,) Cùm etiam paulo suprà admonitum quidem est, sed necdum certò determinatum, an subquadruplum, an subtriplum, an æquale pondus materierũ ad oleum esse debeat, propterea necessariũ est certam concinnare rationem atq; uniformem, qualem subscriptus hic præ se fert canon.

Recipiantur tres partes olei puri maturi, (nisi speciatim distinguatur & præcipiatur aliter) partes inquam tres mensurales, & unam similiter mensuralem florum uel herbarum modicè contusarum, his

bis uel ter renouandarum & infundendarum, pro ut expreßius ſingulatim in ſingulis docebitur, itidemq; bis uel ter incoquēdarū in diplomate, uaſe bene obturato: Cuius documenti uidebis exēplū in oleo uiolato: ſed repoſitio ad ſolē ſeptenis diebus aut pluribus, non ubiq; neceſſaria erit, imo caueri debet, ne tam diu permaneant, flores præſertim, in oleo, ſicuti uidebitur in oleo liliorum.

ENVMERATIO OLEOrū per impreſsionem factorū.

OLEVM ABSINTHII.

R. olei oliuarum maturi non loti libras tres non pōderales, ſed menſurales: (quēadmodū farmacopœi noſtri menſurare non ponderare ſolent liquores.)

Sūmitatum & foliorum abſinthij uulgaris maturo iam ſemine, modicè tuſarum libram unā ſcilicet menſuralem: ut eâdem menſurâ, qua oleum, materia abſinthij menſuretur, non ponderetur.

Infundatur itaq; abſinthium in oleo prædicto, & ſtatim efferueant in duplici uaſe benè obturato: Deinde ſeptenis diebus reponātur in loco quātum fieri liceat calido: Poſtea efferuefacto rurſus oleo in duplici uaſe, exprimatur: Et de nouo prædicta

dicta absinthij mensura addatur, fiatq; ut prius. Et inde expresso abiectoq; absinthio, in usum totius anni reponatur oleum.

OLEVM ANETHI.

Paretur eodem modo, sicuti nunc de absinthij oleo dictum est.

OL. EX CAPPARIBVS.

R. Corticum radicum capparum unciam unam.
Seminis agni casti: Scolopendriæ ueræ: Radicum cyperi: Corticum thamarisci, (pro quibus si substituas cortices medianos fraxini, non malè feceris.) an. drachmas duas.
Rutæ drachmam unam.
Olei oliuarum maturi libram unam.
Aceti: Vini optimi, an. uncias duas.
Simplicia omnia contrita diligenter macerentur simul in præscripta quantitate liquorum tepefacta per dies duos: Post coquantur ad aceti & uini consumptionem, ac fortiter exprimantur. Colatũ ad usus reponatur.

OL. CASTOREI SIMPLEX ex Præposito.

R. Castorei pinguis & mollis unciam unam.
Olei uetustißimi uncias duodecim.
Vini optimi uncias tres.
Coquantur in duplici uase ad uini consumptionẽ: Deinde reponatur non colatum, ut scilicet puluis castorij in oleo remaneat.

OL. E CHAMAEMELI *floribus.*

Paretur ad exemplum olei de absinthio.

OL. CHEIRI EX FLORI- *bus luteis.*

Parabitur itidem ad idem exemplum. Si tamē copia florum satis abunde haberi nequeat, suffecerit bis tantum eos recipere.

OL. COSTINVM RHAZAE.

R. Costi ueri, uel eius penuria, galangæ maioris unciam unam.

Piperis: Pyrethri: Euforbij recentis, an. drachmas duas & scrupulos duos.

Castorei unciam dimidiam.

Olei cheirini uncias uiginti.

Pulueri zatis diligenter omnibus speciebus, indantur oleo, includanturq; uase uitreo bene occluso, & insolentur, ac reponantur usui non colata: Sitque hæc compositio media consistentia inter oleum & unguentum.

OL. CYDONIORVM.

R. Cydoniorum penè immaturorum in frusta cum corticibus suis dissectorum, ac paululum tusorum: item succi eorundem cydoniorum, an. libram mediam.

Abscindatur tamen initio quicquid lignosum in intimo

intimo cydoniorum extiterit, præcipuè si putridũ fuerit.

Olei omphacini libras tres.

In uitrato uase quindecim diebus insola: Postea ad horas circiter quatuor duplici uase coque: hinc fortiter exprime. Rursus superiore doctrina in oleo absinthij tradita, alia cydonia pariter & expressum succum adde. Item ter repete. Postremo colatũ repone.

OL. HYPERICI EX FLORIbus simplex.

Fit ad eundem modum, qui præscriptus est in oleo absinthij.

OL. LILIORVM SIMPLEX Mesuæ.

Parabitur sicut oleum uiolarum, (de quo infrà) nisi quòd flores triduo tantum non septenis diebus relinquendi in oleo sunt. Post coquendi, exprimendi, & bis innouandi. Luteum uerò siue croceũ filamentum, quod in liliorum floribus est, auferri debet.

OL. LILIORVM COMPOSItum Mesuæ.

R. olei oliuarum maturi libras duas.

Bulborum liliorum alborum uino bene lotorũ uncias octo.

Mastiches: Calami aromatici: Costi amari, uel gentianæ, si costus non habetur: Carpobalsami, uel pro eo, cubebarum, an. unciam unam.

Caryofyllorum: cinamomi, an. semunciam.

Croci, drachmas tres.

Omnia præter oleum & bulbos liliorũ uino optimo albo sufficienti horis uiginti quatuor macerẽtur, tenuiter puluerizatis speciebus: Bulbi uero liliorum conterantur primum per se in mortario lapideo, quibus deinde affundas oleum, permixtisq; omnibus simul bulliant lentißimo igne ad uini cõsumptionem: Postea quadraginta diebus soli exponantur, & inde rursus tepefacta fortißime colentur, & reponantur uase bene clauso.

OL. LVMBRICORVM.

℞. uermium terrestrium lotarum aqua pura, & deinde collocatarum in uisco quercino uel furfuribus die uno: Post lauentur uino albo. Horum inquã sic lotorum.

℞. libram mediam.

Olei oliuarum libras duas.

Vini albi uncias duas.

Bulliant donec uinum consumptum fuerit, & reponantur tecto uase diebus quatuor uel quinquè: Deinde rursus modicè efferuefacti exprimantur & colentur.

Posset tamen oleum lumbricorum simplicius etiam fieri sine ulla additione olei, hoc ferè modo:

℞. lum-

R. lumbricos terræ uiuentes, eosq; excipe & pasce in musco querno, uitellosq; ouorum coctos & induratos interito, quibus uescantur ad septem uel octo dies repositi in uase aliquo in pœnario unà cũ musco illo & pabulo ouorum: Postmodum effunde uermes in bociam uitream lutatã pastâ farinacea, sicq; eam bociam cum uermibus repone in clibanũ, ubi panes coquuntur, ibiq; relinquito, donec panes percocti fuerint: Deinde exime tuam bociam, in qua inuenies substantiam oleosam resolutã ex carne lumbricorum, nisi quòd in fundo remaneant nuchæ seu spinæ illorum, quæ eximi & abijci debent.

OL. MASTICHINVM MEsuæ alterum.

R. Mastiches uncias tres.
Vini rubri uncias quatuor.
Olei rosati omphacini uncias duodecim.
Coquantur in duplici uase ad uini consumptionẽ & reponantur.

OL. MENTAE.

Paretur ex folijs & floribus mentæ crispæ odoratæ, mediocriter prius in umbra siccatæ ad exemplũ olei de absinthio.

OL NARDINVM MESVAE alterum.

R. Spicæ nardi uncias tres.
Sampsuchi, id est, maioranæ uncias duas.

Ligni aloës: Enulæ: Folij indi, & pro eo, Macis Calami aromatici: Foliorum lauri: Radicū cyperi: Schœnuanthus: Cardamomi, an unciam unam & mediam.

Olei oliuarum maturi libras sex.

Contusis diligenter speciebus affunde uini optimi q. s. ad tegendas species: Deinde addito oleo coquãtur lento igne in duplici uase horis sex, frequenter mouendo.

OL. NENVFARINVM.

Paretur ex floribus albis, sed ter mutandis ad exemplum olei uiolarum de quo infrà.

OL. PAPAVERINVM.

R. Capitum papauerum alborū cum seminibus recentium modicè contusorum libram unã mēsuralem.

Florum papaueris libram mediam mensuralem.

Olei oliuarum dulcis libras mensurales quatuor & semiß.

Postquàm diebus septē uel octo insolata fuerint, uel loco calido reposita, efferuefiant, post exprimantur: & de nouo capita & flores papaueris immdantur colato oleo, rursusq; reponãtur & exprimantur uti prius: idq; tertio etiam fiat. Post ita præparatum usui seruetur.

OL. ROSATVM COMPLETVM.

R. olei oliuarum aqua purißimâ loti libras tres men=

mensurales, non ponderales. (Nostri enim farmacopoei mensurare non ponderare solent liquores.

Rosarum rubearum maturarum ablatis unguibus libram unam mensuralem, ut eâdem mensurâ, qua oleum, rosæ parum quassatæ mensurentur, non ponderentur.

Infundantur hæ rosæ in oleo prædicto, & statim efferueant in duplici uase bene obturato: Deinde septenis diebus reponantur in loco, quantum liceat fieri, calido. Postea efferuefacto rursus oleo in duplici uase, exprimatur: Et de nouo prædicta rosarum mensura addatur, fiatq; ut prius. Et inde expreßis abiectisq; rosis, in usum totius anni reponatur oleum.

OL. ROSATVM INCOMpletum.

Fiat simili modo: sed accipiatur oleum immaturũ uiride, non lotum, & rosæ sunto rubeæ, nondum apertæ cum cupulis integris. Antequàm uerò mẽsurentur, conquassari modicè debent, & deinde in mensuram fortiter deprimi.

OL. RVTAE.

Paretur ex rutæ mediocriter siccatæ summitatibus maturo semine, sicut oleum absinthij cum oleo maturo, non omfacino.

OL. SCORPIONVM MES.

Aliunde delatum habemus: Itaque à probatæ fidei

hominibus comparetur. Simplex tantùm ad nos affertur ex Italia, & eo utendum.

OL. VIOLARVM.

R. Olei oliuarum maturi aquâ purißimâ loti libras tres mensurales, non ponderales.

Florum uiolarũ ablatis pediculis, & modicè tusarum libram unam, mensuralem puta, ut eâdem mensurâ qua oleum mensurentur, non ponderentur: sed in mensuram fortiter deprimi debent.

Infundantur uiolæ in oleo, & statim efferuefiant in duplici uase bene obturato: Deinde septenis diebus reponantur in loco quantum fieri potest calido, uti sole, uel hypocausto: Post efferuefacto rursus oleo in duplici uase, exprimantur: Et de nouo prædicta uiolarũ mensura addatur, fiatq; ut prius. Et inde expreßis abiectisq; uiolis, in usum totius anni reponatur oleum.

OL. VVLPINVM.

R. uulpem media florenteq; ætate, benè saginatam uuis per uindemias, rasorio depilatam, cum interioribus, ablatis tamen fecibus, & excrementis alui & uesicæ: Deinde frustulatim incidatur & conquassetur. Mox affunde sufficientem quantitatem aquæ marinæ siue salsæ, in qua prius ebullierint hyssopus siccata, rosmarinus, & primula ueris, an. q. s. ita ebulliendo, donec caro ab ossibus dissolui incipiat.

Tunc

Tunc superaffundantur olei maturi dulcis lib. tre aut quatuor, plus minus, pro magnitudine uulpis addendo insuper salis uncias tres uel quatuor, itidē pro magnitudine uulpis. Et perficiatur decoctio omnium simul ad consumptionem aquæ. Demum remota ab igne decoctione, sinatur propemodum refrigescere decoctio: & inde omnium simul fortißima fiat expreßio, & reponatur oleum expressum.

DE OLEIS PER DISTILLATIONEM FACTIS.

Fit etiam oleum resolutione, quam usitatiore & significatiore uoce distillationē seu elambicationem uocāt, cùm materiæ heterogenes in corpore conclusæ, ui caloris separātur, operâ præcipuè chymistarum, de quo genere quantum licet agemus. Plura autem si audire cupis, chymistas præceptores tibi adhibe, & cum illis uersare.

Viæ autem huius chymisticæ operationis sunt, ut diximus, potißimum duæ: Per ascensum scilicet (ut uocant) & per descēsum, prout ingenij & experientiæ dexteritas id in usu practico facilè indicat Nam quæ contumacius reddunt oleum, per descensum extorquentur: quæ uerò facilius, per ascēsum.

ſum. Vnde ſunt qui contendant per deſcenſum etiã copioſius oleum elici poſſe, etiam ab ijs materijs, ex quibus alioquin per aſcenſum educitur oleum.

Per aſcenſum elambicantur potißimum ſemina herbarum umbelliferarum, & aromata quædam, ſimiliter & lachrymæ, reſinæ, & liquores: Per deſcenſum uerò è lignis iuniperi, aloës, guaiaci, piceæ, oleum extrahitur. qui modus indicari potiùs quàm ſcribi debet.

MODVS ELICIENDI OLEA EX ſeminibus umbelliferarũ & ex aromatibus nonnullis. ex Val. Cordo.

Quoniam aromata quædam, & omnium umbelliferarum herbarum ſemina ferè, conſtant magna ex parte, calida, tenui, & aërea ſubſtãtia: ideò neceſſe eſt, ut aliquid de oleaginoſa ſubſtantia habeant. Nam talem habet mixturam propemodum omne oleum. At cùm oleum & pinguedo, quæ in ſimplicibus medicamẽtis continentur, duplex ſit, quædam monenda ſunt.

Naturæ periti duplex inuenerũt oleum in ſimplicibus medicamẽtis, unum terreſtre, craſſum, & uiſcoſum & totaliter ſuo corpori in quo eſt mixtum: quale eſt oleum nucum, Amygdalarum, Baccarum lauri. Seminum lini, Hyoſcyami, Sinapi, Papaueris: & omnia ſimilia, quæ in fructuum aut ſeminum nucleis continentur. Hæc autem omnia propter totalem cum ſubſtantia cui inſunt commixtionẽ

mixtionẽ inseparabilia sunt, nec ullo modo per distillationẽ elici possunt: quare ui exprimenda sunt è substantia.

Alterum tenue, aêreumq; est, & separabiliter suo corpori inhæret: & hoc est segregabile. Ascendit enim facile in distillatione, nec difficulter à suo cui inest corpori decedit. Tale autem est quod cõtinetur in aromatibus, Carpobalsamo, Cardamomo, Pipere nigro, Cubebis, Cinnamomo, Caryophyllis, macere, nuce muschata, ligno aloës.

Item quod continetur in seminibus umbelliferarum herbarum, quales sunt ligusticũ, Angelica, Angelica minor, libanotis nigra, Magistrantia, Pastinacæ, Caron, Cyminum, Ammi quod appellant amomum: item Apium, Petroselinum, Gingidium, Pimpinella, anisum, fœniculum, anethum, &c.

EXTRACTIO EORVM.

Eliciuntur autem hæc olea per distillationẽ in harena, ita ut tusa aromata aut semina inijciantur in cucurbitam uitream luto intectam optimè. Vnà autem uice unciæ sex, uel septem, uel octo inijciãtur aromatis alicuius uel seminis triti secundũ capacitatem cucurbitæ. Adfundãtur deinde pro singulis uicibus quinquè, aut sex, aut septẽ libræ aquæ clarißimæ, ac misceto diligenter. Quòd si ita diligenter permista in infusione in loco aliquo calido dies aliquot uel octo uel decem ceu digerenda aut putrefacienda, hoc est, digerenda stare permiseris,

utilem admodum parasceuen feceris ad futurā operationem. Pone deinde cucurbitam in cupellam aptam fornaci, & harenâ imple cupellam, & cucurbita fundum ne attingat, sed intersit undique harena. Cucurbitæ impone alembicum uitreum, cuius rostrum desinat in stanneam uel ferream fistulam stanno intus & foris illitam. Ea fistula trāseat in obliquum per uas quod habet in se aquam frigidam, ut inter distillandum egrediens cū oleo liquor refrigeretur: Claude iuncturas accuratè, & suppone exceptorium. Postea accende ignem lentum, & uide ne nimium insurgat & ebulliat in alēbicum quod in cucurbita continetur. Semina enim quædam ut anisum propter raritatem substantiæ suæ simulq; uiscosum quod habent, largiter ebulliunt: ideo non statim alembicū imponere debemus: sed postea quàm bullas excitari uideris, & uaporem sursum ferri, depone alembicum, & immisso bacillo agita. Ita resoluetur in uaporem spuma, quæ postea mediocri igne moderari, compesci, & excitari iuxta libitum potest. Quo facto impone rursus alembicum euestigio, & circumline cōmissuram luto satis crasso, & sine distillare sine cessatione, donec conieceris nullum amplius intus contineri oleum, quod uisu statim percipies & gustu etiam. Nam cùm gustu destillantes guttæ nullam amplius resipient manifestā iniecti aromatis qualitatem, desistendum est, ne aroma fundo cucurbitæ

bitæ adhærcat & exuratur.

Deinde segrega contentum in destillata aqua oleum optimo quo potes artificio.

Porro notãdum est, quædam ex his oleis aquæ innatare, quædam fundum petere.

Innatant piperis nigri, & recentis cardamomi, & anisi.

Fundum petunt, cinamomi, macis, caryophyllorum, & cæterorum, ut in ipso artificio quis uidebit.

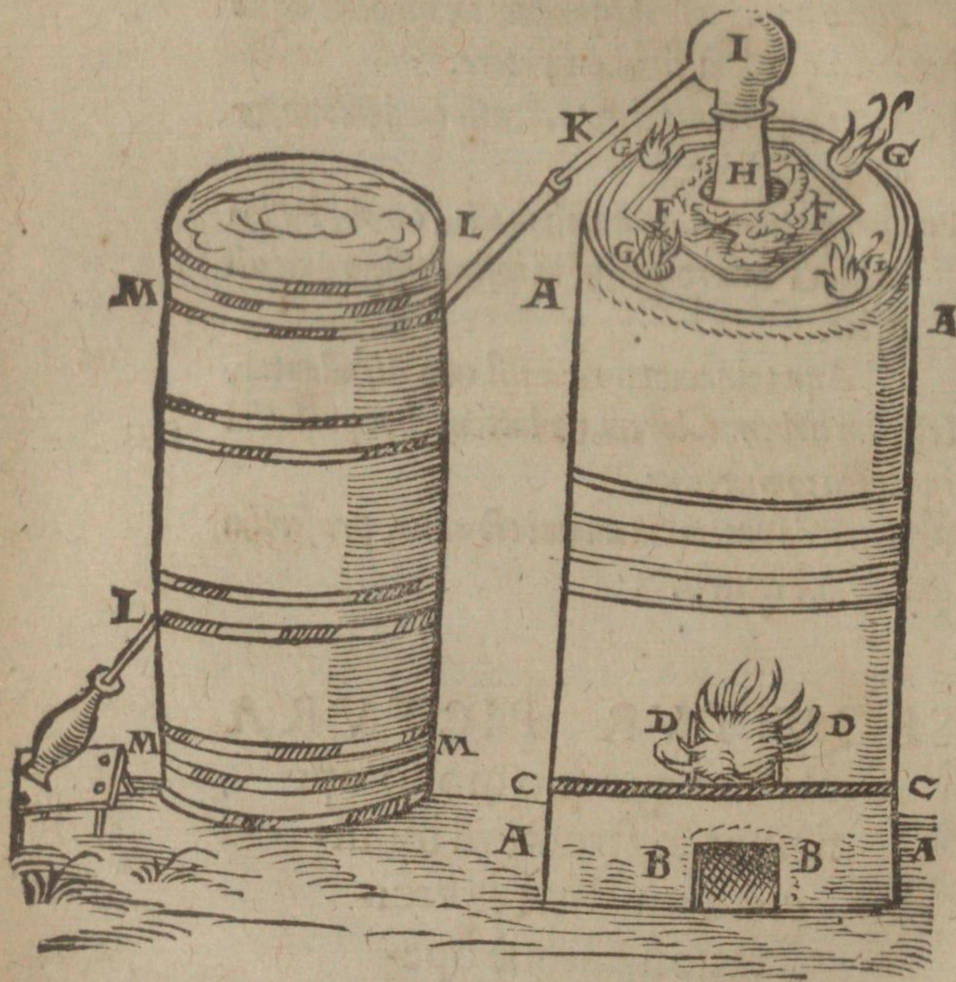
Aqua cinamomi & anisi cum distillantur, lacteum habent colorem, & lacteum hoc paulatim in oleum conuertitur.

Reseruanda autem cinamomi est aqua, præsertim quæ primò exierit.

SEQVITVR PICTVRA declarans quoquo modo opificium & structurã huiusce chymisticæ exercitationis atquè operationis.

EX-

EXPLICATIO PARTIVM
adsignatæ picturæ.

A.A.A.A.	Imago uniuersæ fornacis.
B.B.	Foramen inferius, ex quo euerruntur cineres.
C.C.	Regio trabecularum ferrearum presse admodum intus per medium fornacem

cem traiectarum, ut sint substerniculū & ueluti focus carbonum qui inijciuntur.

D.D. Foramen superius per quod immittūtur prunæ & inijciuntur carbones cupellam & eius contenta ex calfacientes, & sua flammula ueluti circumlambentes.

E.E. Trabeculæ ferreæ aliquanto largius disiunctæ tres uel quatuor, plures paucioresue pro capacitate fornacis, sustinentes cupellam metallicam uel figulinam harenæ contentricem.

F.F. Superemimens cupellæ pars continētis harenam & cucurbitam.

G.G.G.G. Quatuor foramina fumi, quæ intrusis pinnis uel conis ceu clauis argillaceis stuppa canabacea uel linea uel pilis subactis obturari & aperiri nunc conuinctim nunc diuisim ad libitum possunt.

H. Pars superior cucurbitæ seu bociæ continentis materiam distillandā, & stantis in media harenâ & cupella.

I. Alēbicus uitreus cucurbitæ superimpositus, suoq; tempore circumlutatus.

K. Rostrum alembici immissum in cana-

lem

lē ſeu fiſtulā ſtanneā ſeu ferream albā.

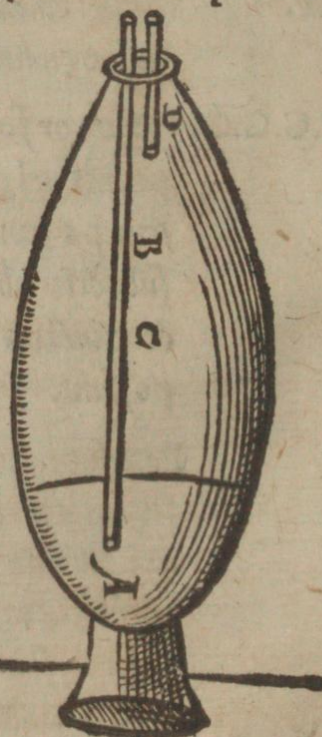
L.L. Canalis ſiue fiſtula obliquè per tranſuerſum medium uas tranſmiſſa.

M.M.M. Vas aquâ frigidâ plenum.

N. Receptorium excipiens diſtillatum liquorē ab immiſſa ſibi & circumtecta ſeu circumlutata fiſtula.

Porro cū etiam Cordus meminerit optimi artificij ſeparandi aquam ab oleo ſecum diſtillatā, atq; eius ſeparationis ſint aliquot modi uarij miréque induſtrij, ſicuti liquet chymiſticam exercentibus, præſcribemus tantum modum unum & alterū, tāquàm præſenti inſtituto præ alijs magis cōmodum & appoſitū, quos etiā ab ipſo Cordo accepimus.

Prior modus hic appictus.

A. eſt ſpacium uacuum, ſi uitrum inuertatur.

B. Canalis per quem aêr in ſpacium uacuum ingreditur.

C. Spacium olei & aquæ.

D. Canalis breuior per quem aqua egreditur.

Alter modus expeditior est & facilior. Accipiatur infundibulum uitreum uel uitrum instar coni pinei effigiatum, & fistula infundibili uel cuspis ima coni exquisitè cerâ seu alia quauis materia obstruatur, & sic collocetur ut fistula uel cuspis uersus ima propendeat pars'q; latior & patula superior sit, & sic infundatur totum distillatũ, eodẽq; situ collocetur seu teneatur ad horas aliquot aut etiam dies, (quia uerbi gratia oleum anisi admodũ tarde superna petit.) Post temporis itaq; spacium facta segregatione diuersarum partium à sua ipsarum natura, tunc obturans materia celeriter & dextre amoueatur, & obtenso digito educ quod & quantum & quando uoles.

Optimè imo & iucundè sibi prospicerent farmacopœi nostri, si in ocij abundantia hisce parandis inuigilarent.

OL. IVNIPERI EX FRVCTV per ascensum.

Oleum iuniperi fit Mesuæ ex segmẽtis lignorũ iuniperi ui pyrotechniæ per descensum, ut uocãt. Longe tamen nobilius est oleũ iuniperi ex granis

iuniperi per aſcenſum elicitum in arena per fiſtulam oblongam per uas aqueum obliquè tranſmiſſam, uti modò prænotatum habetur, ſed præcedit hic longior maceratio atq; etiam decoctio, ſicuti indicabitur parare uolētibus: alioquin minus ſumptuoſe coëmitur à quibuſdam qui ex oleo hoc parãdo uictum ſibi comparant. Ab illis ſaltem coëmere debent noſtri farmacopœi.

OL. LATERICIVM, QVOD & Philoſophorum nuncupatur.

Cum farmacopœos quoſdam non pudeat oleũ philoſophorũ poſcentibus obtrudere oleum præter communem olei communis qualitatem planè ἄποιον (quæ & conſimilis aliarum rerum impudentia, ne dicam impoſtura, non modò illorum fidem ſed & medicorum eleuat autoritatem) neceſſarium eſt, ut ſerio huius olei præparationē meditentur & machinentur, ut etiam ita ſenſim inducantur ad cognitionem atq; exercitionem chymiſticarum diſtillationum: quia hæc exercitatio permagnum præbebit compendium ad præparationē olei uitrioli, nunc paßim apud omnes etiam plebeios πολυθρυλλητοτάτου. Paretur itaq; ſecũdum explicatiorem modum Meſuanum hoc pacto. Lateres ex terra rubente multũ antiquatos in fruſta comminutos oui aut mediocris pomi magnitudine

tudine carbonibus non fumantibus accende, donec igniti candeant & rubeant: Tunc concha siue olla oleo rorismarini uel antiquo claro extingue & quoad eius fieri potest oleo imbue: sed ne nidore & graueolentia offendaris, simul ac ignitas laterum particulas forcipe immiseris, tunc ilico obstrue orificiũ ollæ puluino aliquo laneo aut lineo humectato: Postquam oẽs particulæ iã oleũ imbiberint, tunc exime & sicca per se in casulis: Post minutissimè tere, & uasi (quam retortam uocant) per sublimationem distillandum trade: Sed oportet retortã tenaci admodũ argilla bene munire, quia fortissimam ignis uim experiri debet, eamq; super crates ferreas in fornace reclinare, foras emisso eius scilicet retortæ rostro, sed ꝓ maiore securitate, ne rũpatur uas retortæ ipsius, ponatur immediate sup trabeculas siue crat es illas ferreas fictile latũ, teutonice, ein breitte scherbel oder bahr oder erdene schussel, excipiens corpus retortæ, quod scilicet fictile sit itidem bene circumlutatum: Extunc perge lapidibus & cemento claudere fornacem usque ad summum, ita ut retorta uniuersa intus lateat tanquam in reuerberatorio: præterquã qua parte rostro siue naso promineat: nam ibidem diligenter etiam oblutari debet rostrũ & fornax: Deinde huic rostro appone & agglutina phialam uitream ad excipiendum distillandum oleum: Demum accẽsis in fornace carbonibus

etiam gagatæis (nã uehementißimo opus est igne) coque, donec oleum destillet in phialam uitream. Quod exactè obstructũ reconde & serua: Quanto enim antiquius, tanto ualentius.

OL. TEREBINTHINAE

Oleũ terebinthinæ Mesuæ habere non possumus, ex quo terebinthi baccæ uirides nobis desunt. Quod autem in farmacopolijs habetur, alibi comparatur. Tempore uerò usus distinguat medicus. quia triplici colore elicitur. Nam quod albicat, primum est: quod flauum est, secundum: quod obscurum ceu fuscum uidetur, tertium & ultimum prodit. Præstantius est secundum.

DE VNGVENTIS.

Nguenta oleis proxima sunt, de quibus hic mentionem facimus, prout nunc habet & obtinuit usus. Nam (uti paulo antè monuimus) ueteribus græcis authoribus unguenta dicebantur, quæ nunc olea composita (præsertim si resinas, aut reliquas lacbrymas, odoratas maximè reciperent) uocãtur. Vnde Galenus secũdo simplicium cap. ultimo, oleum rosatum ab unguento rosato separat. Nam oleum rosaceum (inquit) est, cui odoramenta non sunt iniecta: cui autẽ

odoramentorum aliquid iniectum est, non oleum sed unguentum cognominant.

Imo ipse adhuc Galenus unguẽtum etiam cum cerato magnam habere affinitatem insinuat libro quarto Sanitatis tuendæ cap. decimoquinto, quando oleo ceram aut resinam admiscet. Quodcunq; (inquit) oleum, cui medicamenta alia, ut betæ albæ radix, altheæ, bryoniæ, & similia incocta uires & qualitatem suam tradiderint, unguentum fiet, si in id, ut loco melius inhæreat, inieceris uel ceræ solius partem quartam, uel etiam resinæ partem duodecimam. &c. Quod uerò tantilla ceræ uel resinæ cõmistura Galeno ceratum etiam appellatur, patet ex cerato eiusdem Galeni infrigidante, ne plura aliunde conquiramus testimonia.

CANON DE QVANTITATE ceræ ad oleum.

Imo hodie etiam quando medici in linimentis & unguentis parandis scribunt: addatur ceræ q. s. accipiatur subquadruplum ceræ ad oleum, ut si recipiat olei uncias duas, misce ceræ unciam dimidiã. Si uerò scribatur, ceræ parum, sit eius sexta, aut septima, aut octaua pars ad oleũ pro medici scopis. Talis autem mixtura, licet antiquioribus plærũq; scriptoribus ceratum dicatur, nostris tamen hominibus linimentum uel etiam unguentum liquidum uerius est, quàm ceratum.

CANON DE PRAEPARANDIS VNguentis, & per communionem pertinet etiam ad præparationem ceratorum, & quorundam emplastrorum Græcis propriè dictorum.

Tolerabilis est confusio, linimentum & unguẽtum cum ceratis græcorum confundere, sed uix ab emplastris separatur hæc confusio, ut uidere licet apud Mesuen in unguẽto palmeo siue diafœnicôn, quod idem est cum emplastro diachalciteos apud Galenum: quare hic, quem subiungimus canonem, non proprius unguentorum fuerit, sed etiam ceratorum & emplastrorum. Atqui in tanta ambiguitate, satius foret res ipsas intueri & expendere q̃ nudis uocibus inhærere. Quia quando minus ceræ aut solidioris materiæ additur, dicetur linimẽtum potius aut unguentum: quando uerò plusculum, ceratum, uti uidere licebit in unguento diapompholigos: quando uerò plurimum, præsertim de materia solidiore metallica, tunc usitatius (quoad uetustos scriptores græcos) dicitur emplastrum.

Alia itaq;, intellige nunc unguenta, nunc cerata, nunc emplastra, fiunt absq; igne, cùm materiæ oleo uel pinguedini pistillo bene miscentur: Alia admota igni, idque dupliciter, uel pinguedinibus liquatis, ut materiæ metallicæ terreæque facilius misceãtur atq; uniantur: uel maceratis aliquandiu pinguedine plantis coctis & ualidißimè per crassioris

sioris texturæ pannum uel per se expreßis mate-
rijs, pinguedine addita ad perfectionem coctis. Si
unguẽtum ceram recipit, liquatæ simul pinguedo
& cera ab igne remouentur: ubi concrescere cœpe-
rint, pulueres inijciuntur, & simul miscentur, do-
nec prorsus refrixerint. Si mora molesta est, patel
la aquæ frigidæ uel niui aut glacici, si hyems est,
imponatur, & citißimè concrescet.

Sicut autem cera tota liquanda antequàm ma-
teriæ addantur, ita quoque ne inæqualiter concre-
scat, cauere oportet. Alioqui enim unguentum, si-
ue ceratum, siue emplastrũ, inæquale, grumosum,
& parum elegans redditur. Grauia, quia naturâ
suâ deorsùm feruntur, fundo lebetis incumbunt, &
facilè aduruntur: ideo aßiduè rudicula mouenda,
& non nimis uehementi flammæ imponenda: Le-
uia, aërea, & ignea facile exundant & diffluunt:
ergo & hæc mouenda, & uel pulsanda spatulâ, uel
in aërem circumstantem aßiduè eleuanda. Si peri-
culum, ut diffluant, fore existimas, remoue paulu-
lum ab igne potius quàm aliquid affundas. Deinde
coque ad perfectionem, quod est ad aquosæ humi-
ditatis cõsumptionem depræhensis notis, suprà in
canone primo oleis per impreßionem seu macera
tionem subiecto positis.

Si unguenta non ad perfectionem coquere uo-
les, ne uidelicet nitorẽ coquendo amittant, medio-
criter coctum ab igne depone, & in uas, cuius fun-

dum foramen habet, infunde: ubi ſatis refrixerit, ſpinâ foraminis extractâ aquoſitas ſupflua effluet: deinde totam maſſam uaſe inclinato exime, & ſordes craſſas ab ima parte abrade, ac ſi uoles, iterum liqua, & in ſuum receptaculum funde. Sed hæc ratio non ualet niſi in ijs unguētis & ceratis, quæ ex herbis fiunt, ut populeon: in alijs uero, quæ metallicis conſtant, aliena eſt.

ENVMERATIO VNguentorum vſualium.

VNGVENTVM AEGYPTIACVM Meſuæ, quod & unguentum de Melle quibuſdam dicitur.

R. Aeruginis aureos quinq;.
Mellis aureos quatuordecim.
Aceti acérrimi aureos ſeptem.
Acetum cum melle ſolerter & diligēter coque, indendo & circumagendo æruginem exactiſsimè tritam, ſatisq; diu coque, quoad rubrum aut rufum fiat, iuſtamq; nanciſcatur craßitiem.

VNGVENTVM AGRIPPAE ex Præpoſito.

R. Radicum bryoniæ libras duas.
Radicum ebuli: Tribuli marini (pro quo ſume cortices medianos ſambuci) an. uncias duas.

Radicum

Radicum cucumeris aſinini libram unam.
Scillæ uncias ſex.
Iridis uncias tres.
Radicum filicis uncias duas.
Omnes modò dictæ radices ter uel quater bene abluantur, & in pilo marmoreo terantur unà cũ corticibus medianis ſambuci pro radice tribuli marini ſubſtitutis: Deinde libris quatuor olei uetuſtiſsimi mox excipiantur, ac ſimul fermententur ſex aut ſeptem diebus. Deinde rurſus ferueant, donec ſubſideant. Mox per ſaccum cola, & exprime. Calefactis inijce ceræ albiſsimæ uncias quindecim. Poſt lento igne ad craſſamentum mediocre redigantur, ac reponantur.

VNGVENTVM APOSTOLOrum Auicennæ.

R. Terebinthinæ: Ceræ albæ: Reſinæ, an. drach. quatuordecim.
Opopanacis: Aeruginis, an. drachmas duas.
Ammoniaci drachmas quatuordecim.
Ariſtolochiæ longæ: Thuris maſculi, anà drachmas ſex.
Myrrhæ: Galbani, an. unciæ ſemiſs.
Bdellij drachmas ſex.
Lithargyri drachmas nouem.
Macerentur bdellium, opopanax, ammoniacũ, & galbanum aceto uini. Decoquantur æſtate duabus

libris olei, hyeme uerò tribus. Conficiendi seu concinnandi ordo esto talis: Gummi aceto (ut modò dictum) aceto dissoluta per se cola iusto pondere: mox terebinthinam admisce diligentißimè terendo, aßidueq; mouẽdo. Postea resinam, ceram, ac lithargyron oleo frictũ, & fusa hæc simul ab igne confunde: ubi iam etiamnum calens unguentũ strigmentosum redditur, tunc aristolochiam, thus, myrrhamq;, per se singula tusa ac læuigata reliqs committe. Postremo æruginem, id est, uiride æris exquitißimè tritum sine igne insperge: Et tunc in mortario omnium unitas fiat. Reponatur hoc unguentum in pyxidem unguentariam æream, siue testaceam.

VNG. DIALTHAEAS simplex.

R. Radicum althææ libras duas.
Seminis lini: Seminis fœnigræci an. libram unam.
Olei libras quatuor.
Ceræ libram unam.
Terebinthinæ uncias duas.
Resinæ uncias sex.
Radices & semina contusa macerentur tribus diebus in libris octo aquæ, aut quantũ sufficit: Quarta die coquantur, donec remittant crassam & uiscosam mucilaginem, eam deinde exprime: Mox recipe mucilaginis illius libras duas, & coque cum oleo:

oleo: Cùm deinde aquosum illud in mucilagine cõsumptum fuerit, ceram addito, & fac secundum artem.

VNG. BASILICVM MINVS, ET est Tetrapharmacum Galeni.

R. Resinæ: Picis: Ceræ, anà.
Olei quantum sufficit.

VNGVENTVM BERNARDInum usuale.

R. Granorum paradisi: Garyofyllorum: Zingiberis albi, an. uncias duas.
Sulfuris uiui, uncias sex.
Axungiæ puræ porcinæ libram unam.
Moschi semidrachmam.
Olei spicæ drachmas duas.
Terantur omnia subtiliter arida, ac commisce diligenter, fiatq; unguentum.

VNG. EX BRYONIA Ferrariensium.

R. Olei communis libras tres.
Medullæ crurum bouis libram unam.
Butyri recentis libram dimidiam.
Succi bryoniæ: Succi cyclaminis, an. libram unam.
At quia hîc cyclamen recens in copia non habemus, oportebit radices siccas cyclaminis accipere & diligenter coquere in s. aqua, in qua ta-

men antea dies aliquot sint maceratæ, sicq; succum fortiter exprimere, atque iterum si libet coquere ad mellis consistentiã (præsertim quando diutius asseruare studium est) eo ferè modo, quo paratur succus glycyrrhizæ.

Bulliant simul ad lentum ignem, usq; ferè ad consumptionem succi, & coletur. Colaturæ adde pulueris asplenij, id est, ceterach: Corticum capparũ: Tamarisci: Seminis agni casti, an. uncias tres.

Misce, fiat unguentum.

VNG. DE CERVSA CRVdum magistrale.

R. Cerusæ sesquilibram, lotæ aquâ plantaginis aut rosarum.

Olei rosati immaturi, (uel in eius penuria, maturi) libras duas, uncias quatuor.

Lithargyrij scilicet auri sesquunciam.

Conteratur omnia subtilißimè, & fiat unguẽtum in mortario lapideo, bene miscendo absq; igne.

VNGVENTVM COMITISSAE D. Vuilhelmi Varignanæ.

R. Corticum medianorum castanearum: Glandiũ cum cupulis: Corticum medianorum quercus arboris: Myrtillorum: Caudæ equinæ: Gallarũ: Corticũ fabarũ siccarũ (uel potius simpliciter fabarum siccarum:) Acinorũ uuarum: Sorborũ siccorum, (uel eorum penuria, prunellorũ syluestrium,

ſtrium, tentonicè ſchlehen:) Meſpilorum immaturorũ ſiccorum: Foliorum pruni ſylueſtris: Radicum chelidoniæ maioris, anà unc. unam.

Contuſa benè omnia decoque in libris nouẽ aquæ communis ad conſumptionem medietatis: Deinde fortiſsimè exprimantur, & comprimendo per ſetaceum equinum colentur. Huius colaturæ libris tribus adde olei myrtini (aut pro eo, olei cydoniorum:) & olei maſticini, an. libram unam & ſemiſs. bene miſceantur, & lento igne continuè mouendo ducantur, ſenſim inſpergendo puluerem ſequentẽ tenuiſsimo cribro tranſcuſſum.

R. caſtanearum (nam cortices earum, niſi plane uſtulati, puluerari nequeunt:) Cupularũ glandium: Corticum medianorum arboris quercus: Gallarum anà ſemunciam.

Cineris oſsium cruris bouis: Myrtillorum: Acinorum ex uuis: Acaciæ (loco ſorborum,) an. drachmas duas.

Trochiſcorum de carabe unciam unam & ſemiſs.

Ducantur & coquantur ad ſpiſsitudinem unguenti, abſumpto uidelicet humido decocti aqueo. Cùm uerò paratur, aſpiciendum erit, an ſit conſiſtentia, quæ ceram requirat uel non.

VNG. SIVE CERATVM INfrigidans Galeni ex Meſuæ.

R. Ceræ albæ unciam unam.

Olei

Olei rosati omphacini uncias quatuor.
Aquæ fontis frigidissimæ q. s. ad multum diuque lauandum & subigendum ceratum, quod tandem ex aceto albo, pauco, claro, similiter subigendum est, addaturque etiã aliquid aquæ rosaceæ ad odoris gratiam acquirendam. Si qui fortè diutius asseruare debent meminerint, ut subinde relauent posca bene acida, ne rancescat.

VNG. MARCIATON SIVE MARcianum paruum Nicolai Alexandrini.

R. Foliorum lauri libras tres.
Rutæ libras duas & semiss.
Amaraci libras duas.
Rorismarini libram unam & mediam.
Foliorum myrti ueræ libram unam.
Esbrij, id est, saluiæ: Balsamitæ, id est, mentæ crispæ, odoratæ: Ocymi, id est, basiliconis herbæ, anà uncias sex.

Contundantur dictæ modò herbæ omnes, & contusis affundatur tantum olei oliuarum dulcis maturi, ut commodè contegantur herbæ. Macerentur sic quinque diebus: ac sexto die ad lenes prunas tã diu coque, donec succus herbarum per contusionẽ expressus consumatur: Deinde fortissimè cola, & abiectis herbis, adde colaturæ sequentia, uidelicet:
Butyri uncias quinquè.
Medullæ cerui: Adipis ursini: adipis gallinacei, an. uncias quatuor.

Olei nardini, compositi scilicet secundum alterum modum Mesuanum, unciam unam.

Liquatis his omnibus puluerem sequentem admisce: Styracis calamitæ uncias quatuor.

Mastiches uncias tres.

Thuris uncias duas & semiß.

Agitatis benè omnibus, nisi iusta unguenti consistentia emergat, adde ceræ nouæ q. s.

VNG. AVT POTIVS EMPLAstrum diapompholygos D. Nicolai Alexandrini.

R. Olei rosati incompleti uncias decem.

Succi granorum aut etiam herbæ solatri unc. octo.

Ceræ albæ uncias quinquè.

Cerusæ lotæ uncias quatuor.

Plumbi usti: Pompholygos ueræ, (quod probatißimũ Norenbergæ cõficitur, & weiß nicht *appellatur) an. uncias duas.*

Thuris unciam unam.

Puluerisentur quæ sunt puluerisanda ut Iacobol.

Post fac coqui succum solatri cum oleo rosato usq; ad consumptionem succi. Exinde adde ceram cum puluere: & fac inde unguentum & incorpora in mortario. Quando autem ceræ unciæ quinque sumuntur, tunc emplastrum uerius fiet: sed ad unguẽti formam sufficiũt ceræ unciæ duæ uel circiter: Sed satius & cõmodius est, emplastri formã retinere.

Hos

Hoc emplastrum quibusdam etiã dicitur VNGVENTVM DE TVTIA, quòd loco pōpholygos substituant tutiam: atqui satius est pompholyga uerum recipere, & non cadmiam pro eo, neque tutiam.

VNG. POPVLEON NICOlai Præpositi.

R. Oculorum populi arboris recentium sesquilibram.

Axungiæ porcinæ recentis præparatæ, id est, sine sale aliquoties aquâ elotæ, libras tres.

Foliorum papaueris nigri, id est, semen nigrũ proferentis: Foliorum mandragoræ, pro quibus substitue folia fabariæ siue crassulæ: Cimarum rubri, substitue portulacam: Foliorum hyoscyami: Solatri: Vermicularis ueræ ac refrigerantis: Lactucæ: Semperuiuæ maioris: Bardanæ. Violariæ: Vmbilici ueneris, an. uncias tres.

Oculi populi contundantur, & macerentur in & cũ axungiæ libris tribus præassignatis, donec herbæ habeantur per æstatem, quæ contundantur & misceantur oculis populi & axungiæ, & dimittãtur per dies decem: Deinde coquantur super lentũ ignem in aceti quantitate sufficiente, donec acetũ consumatur: Postea colentur & exprimantur, & expressum unguentum reponatur.

VNG. RESINAE VSVALE ἀδίεσποτον.

R. Resi-

R. Resinæ: Olei oliuarum dulcis maturi, an. unc. sex.

Terebinthæ: Ceræ, an. uncias quatuor.

Seui ouini uncias duas.

Thuris unciam unam.

Masticbes drachmam unam.

Misce, fiat unguentum, & est ueluti aureũ Mesuæ

VNG. ROSATVM MESVAE.

R. Axungiæ porcinæ recentis atq; à membranis suis repurgatæ, probeq́; lotæ, nouies aquâ calẽte, & toties frigidâ, libram unam, id est, uncias duodecim.

Deinde teratur seu tundatur cum eâ rosarum rubrarum recentium etiam libra una, mensuralis scilicet non ponderalis, ut scilicet libram mensuralem rosis fortiter infarcias: hæ in quã rosæ marcescant cum prædicta axungia simul ad dies septem: Funde igni lento: cola.

Rursus reiterentur rosæ nouæ, scilicet, libra una mensuralis, & cum axungia terantur, quæ etiã dies septem cum ea marcescant: Funde ut prius, & cola.

Tunc affunde succi rosarum libram dimidiam.

Olei amygdalarum dulcium partem sextam, id est, uncias duas.

Coque simul omnia igni lento ad succi consumptionem, repone.

VNGVENTVM RVBEVM camforatum.

R. Olei rosati incompleti libram unam, uncias octo.
Lithargyrij uncias duas.
Minij uncias tres.
Cerussæ unciam unam & mediam.
Tutiæ: Camforæ, an. drachmas tres.
Ceræ uncias duas, in æstate: Sed in hyeme unciam unam.
Fiat unguentum in pila plumbea cum pistillo plũbeo.

VNG. STOMACHALE MAGIStrale ex inuentione Patris D. Quirici de augustis de terdona.

R. Olei nardin secundæ descriptionis Mesuanæ: olei mastiches: olei chamæmelini: olei mentæ.
Olei de absinthio, an. uncias duas.
Olei cytoniorum uncias tres.
Olei rosati unc. unam & semiß.
Macis: Mastiches: Garyophyllorum: Nucis muscatæ: Cardamomi maioris & minoris: Galangæ: ligni aloës, an. drach. duas.
Corallorum rubeorum: Seminum coriandrorũ præ paratorum: Rosarum rubearum, an. drachmas duas & semiß.
Summitatum absinthij: Mentæ: Florũ camomillæ: Summi-

Summitatum squinanthi, an. drachmam unã & mediam.

Conterantur omnia subtilißimè, & cum pauxillo ceræ fiat unguentum, medium tenens inter duriciẽ & molliciem. Addendo panis brustulati, prius in aceto infusi, & benè expreßi semunciam.

DE CERATIS ET EMPLASTRIS.

CEratum græcorum à cera dicitur, quà forma græcis κηρωτὴ uel κηρέλαιον à cera & oleo, cui miscetur, ut det materiam, quæ minus promptè diffluat, admistis interdum quibusdam odoratis. Et quæ ita ex oleo cum minore portione ceræ (ut suprà dictum est in canone, de quantitate ceræ ad oleum) parantur, practicantibus hodie unguenta dicuntur Arabas potius imitantibus quàm græcos: Sed quæ modo eijsdem practicantibus & arabibus cerata uocantur, sunt græcorum emplastra.

EMPLASTRA namque græcis sunt medicamenta, uaria simplicium genera, & metallica præsertim, recipientia. Ea uerò coquebãtur, donec manus non amplius inficerent, & arabibus recentioribusq; cerota, ut diximus, nuncupantur. Ex quorum genere etiam esse censentur, quæ Sparadrap

ijsdem dicuntur: Arabum uerò & modernorũ emplastra ea sunt quæ græcis malagmata, (ut patet in emplastro de crusta panis) & epithemata, ex herbis, floribus, farinis, oleis, & adipibus composita, quæ tam diuturnam coctionem non patiuntur atq; emplastra: nam neque simplicia, ex quibus conficiãtur, neque usus in quem parantur, id admittit. Licet itaque abusio uocabuli huius nunc ita recipiatur, attamen quando ex ueteribus huc transscribimus quædam emplastra, illa significatu etiamnum proprio efferuntur, & proinde de illis talem proponemus canonem.

CANON DE FORMANdis emplastris.

Emplastra itaq; græcorum non multum à ceratis nunc hoc seculo dictis differunt, & aliquando cerã resinamq; recipiunt: admittunt etiam omnes plantarum & animalium partes, item metallica & terrea. Quæ longiorem coctionem exigũt, alijs prius lebeti inijcienda, deinde reliqua. Maior enim ferè in fingendis emplastris quàm in reliquis compositis parandis difficultas est, nec potest tota ratio paucis uerbis compræhendi. Emplastra nanq; cùm etiam metallica, ut lithargyrum, cerusam, recipiant, prius hæc oleo & aceto, succo, aquâ uel alio liquore adscripto, sine igni nutriantur & crassescãt in mortario, uel sartaginis fundo sphærico, spata

uel

uel pistillo continenter mota.

Si adhæc pinguia alia emplastris debētur, hæc ipsa pistillo calido uel in lebete super ignem lentū spatula semper mota, ne uasis fundo metallica hæreant, probè ad iustam usq; craßitiem metallicis ita nutritis misceantur.

Quòd si gummis quoquè opus est, liquabilia liquentur, solubia soluantur, pulurabilia pulerētur: & postrema decoquendis alijs misceantur spathâ semper mota. Nam gummi quæ puluerari possunt sunt ista, thus, myrrha, mastix, sarcocolla, storax rubea, quæ tamen gummi non est, storax calamita, bdellium, olibanum, euforbium. Mastix tamen per se debet puluerari, quia nunquā cum alijs speciebus pulurizaretur. Adhæc tragacanthū, & gummi arabicum, & gummi hederæ, & opoponacum, uel puluerari uel liquari etiā possunt: Sed serapinum, galbanum, & ammoniacū solum liquari possunt in uino uel aceto: Gummi item prunorum, & cerasorum dissolui debent in aquis: at ladanum cum oleo. Postquàm autem liquata fuerint & ad consumptionem liquorum cocta, colari debent & poni in fine decoctionis emplastrorum extra ignē semper cum spatula agitando.

Postremo etiam pulueres sicci in fine addantur.

Intermedio loco ponantur & flores, herbæ, radices. Flos tamen croci manu emplastro misceatur migdalias & offas formantibus.

Sunt tamen quædam metallica, & terrea, lapideáq; in fine miscenda, ut æs ustum, cinnabrium uulgare, ærugo, flos æris, squama æris, sulfur, auripigmentum, magnes, bolus armenia, terra sigillata.

Coquatur autem omne emplastrum ad aceti, uini, aquæ, succorum, uel aliorum liquorũ cõsumptionem.

Succi craßi & siccati aliquo liquore soluti imponantur postremi, cùm scilicet emplastrum frigere incipit: Succi autem uirides temperẽtur oleo, deinde gummis liquatis ambo misceantur, & coque igni.

CANON DE FORMANdis Ceratis.

Cerata à cera nomen habent, & unguentis solidiora sunt, sicut illa oleis. Non conficiuntur absq; igne. Ceræ enim, nisi liquefiat, non facile est aliquid miscere: liquanda ergo: deinde materiæ admiscendæ, tandem manibus oleo inunctis, formandæ in maßas oblongas rotundas, & chartis oleo inunctis inuoluendæ. Idem de plærisque emplastris intelligi debet. Imo dictus modò canon intelligitur potius de ceratis neotericorum, quæ ad emplastrorum ueterum formam accedunt, ut dictum est. Nã quòd non poßit intelligi de ceratis græcorum liquet

quet in cerato Galeni infrigidante, quod modernis potius est unguentum, quàm ceratum. Hinc est, cur in sequenti enumeratione cerata & emplastra confundere cogamur.

ENVMERATIO CERAtorum & emplastrorum vsualium.

EMPLASTRVM CONTRA *rupturam* ἀδέσποτον.

℞. *Ceræ nouæ libram unam.*
Resinæ: Colofoniæ: Olei ex uitellis ouorum: Picis naualis, anà uncias quatuor.
Terebinthinæ, uncias duas.
Radicum nenufaris, & florum eius, anà unciam unam.
Radicum consolidæ maioris, uncias duas.
Nucum cypreßi unciam unam.
Gallarum uncias duas.
Boli ueri unciam unam.
Corticum thuris unciam unam.
Aloës uncias duas.
Lapidis hæmatitæ unciam unam.
Lithargyrij utriusque anà unciam mediam.
Mastiches, Myrrhæ: Mumiæ, an. semunciam.

Carabe: Balaustiarum: Vermium terrestrium combustarum: Rosarum rubearum, an semunciam.
Galbani, Ammoniaci, an. drachmas sex.
Dissolue gummi cum aceto, & fiat emplastrum.
Præparandi autem modus & ordo ita habet: Habeas ad manum tres patellas, unam maximam, & reliquas duas minores. In maxima patella super ignem mediocrẽ colliqua simul ceram frustulatim conscissam aut fractam: pariter & resinam, & colofoniam. Deinde in secunda patella, liqua picem, quam exinde colatam adde prædictis ad patellam scilicet maximam. In tertia uerò patella dissolue cũ aceto galbanum & ammoniacum, & super ignem admodum ualde lentum eliqua, ne uel minimã supercalefactionem aut adustionem sentiant, & cola. Deinde & hæc quoque suprà dictis simul omnibus affunde, uidelicet, quando illa quæ sunt in patella maxima quodammodo refrixerint, diligenter spatulâ circumagendo, & affunde simulac terebinthinam & oleum ex uitellis ouorum: & ilico post, reliqua omnia in tenuißimum puluerem læuigata, cautißimè & diligentißimè continuo spatha agitando, donec emplastri formam acquirat. Postremo totum illud simul aggregatum proijce super marmor, manibusq; oleo uel aquâ infectis & humectatis malaxando fac magdaleones teretes, &c. Et si uis, esto tibi hic modus ceu norma formãdi emplastra consimilia, ut oxycroceum, diachylon,

lon, emplastrum griseum, &c.

Vnum tamen adhuc notandum est circa galbanum, quod illius tertiam partem amplius accipere debes, quàm pondus præscriptum habet, propter sordes quæ ei plærunque insunt, quæ in colatura retrò manere debent, nec tamen decedat quidquã ponderi præscripto, uerbi gratia: In hac recepta habes galbani drachmas sex: tu modò recipe drachmas nouem: Similiter & ammoniaci (quod tamen purius est galbano, licet nõ simpliciter omnino purum) paulo plus quàm pro præscripto pondere accipies, prout plus minusue impurum fuerit. R. igitur hoc loco, hammoniaci drachmas septẽ aut circiter.

EMPLASTRVM OXYCROceum Nicolai Alexandrini.

R. Ceræ: Picis naualis: Colofoniæ an. uncias quatuor.

Terebinthinæ: Galbani: Ammoniaci: Myrrhæ: Olibani: Mastiches, an. unciam unam, drachmas duas, & scrupulos duos.

Aceti. q. s. Liquida liquentur cum s. q. aceti, & seuetur modus & ordo parandi, sicut modò dictum est in emplastro contra rupturam.

EMPL. DIACHYLON
commune D. Mesuæ.

R. Lythargyrij partem unam & dimidiam
Olei dulcis maturi antiqui partes tres.
Mucaginum seminum fœnigræci: seminum lini:
radicum altheæ, an. partem unam.

Lythargyrum & oleum diu & multum in mortario lapideo pistillo ferreo subigantur & misceãtur: Post igni lento coque, spatha semper agitãdo, donec liquetur lythargyron, & crassescat. Liquato itaq; lythargyro, & craßiusculo facto, exime igni, & paulatim frigescat: Deinde mucagines per se parumper coctos affunde, permisce, addendo pariter pollinis florum meliloti (nam mucaginem seminum meliloti propter inopiam hic habere non possumus) unciam unam ad singulas libras emplastri totius: uel ad singulas uncias emplastri, adde meliloti scrupulos duos, & erit eadem proportio iustißimè. Postremò recoque simul omnia ad ignẽ ad iustã craßitiem. Exinde manibus uersando formentur magdaleones.

Porro ut efficatius habeamus malacticũ, quod simul sit & diaphoreticũ magis, atq; etiã rhypticũ apostematũ iã apertorũ, placet ut in usũ quoq; adducatur emplastrũ è mucillaginibus, uti seqtur.

EMPLAS. E MVCILAGINIBVS
cum gummis sine lithargyro

R. Mu-

R. Mucilaginũ ſeminis altheæ: lini: Mediani corticis ulmi: Fœnigræci, an uncias quatuor & ſemiß. Quaſſentur modicè hæ quatuor materiæ ſingulæ per ſe, moxq; ſufficienti aquâ ſupra cãdentes prunas coquantur, donec humectiores factæ, muci ſpeciem de ſe præbeant, moxque per ualidum linteum ualide exprimendo percolentur.

Oleorum camomillæ: liliorum: anethi, an. unciam unam & mediam.

Ammoniaci: Galbani: Opopanacis: Sagapeni, anà unciam mediam.

Ceræ nouæ uncias uiginti.

Croci drachmas duas.

Terebinthinæ uncias duas.

Formetur emplaſtrum ut decet, ſicuti colligere eſt ex canone præſcripto & proxime poſitis exemplis.

Hoc certè etiam eſt diachylon, ſed ob differentiam inſcribatur latino potius quàm græco nomine adiunctis nimirum etiam differentijs, ſcilicet, cum gummis, & ſine lithargyro.

EMPLASTRVM GRISEVM DE lapide calaminari.

R. Reſinæ: Sepi ouini: Ceræ nouæ, an. uncias octo.

Olei oliuarum ſelibram.

Liquescant simul, & ubi ab igne submoueris, adde Terebinthinæ uncias duas.
Deinde post paululum temporis spacium immitte sequentes pulueres Lapidis calaminaris unc. sexdecim.
Cerusæ: Aristolochiæ rotundæ, an. unc. quatuor.
Lithargyrij argenti uncias duas.
Olibani: Mastiches: Myrrhæ: Sarcocollæ: Oßis sepiæ, an. semunciam.
Formetur emplastrum.

EMPLASTRVM DE MELILOTO Mesuæ.

℞. Meleloti uncias sex.
Florum chamæmeli, Comæ absinthij, Sampsuchi, Fœnigræci, Baccarũ lauri, radicum altheæ an. drachmas tres.
Seminis apij, ameos, cardamomi, ireos, cyperi, spicæ nardi, casiæ, an. sesquidrachmam.
Hammoniaci drach. decem.
Styracis, bdellij an. drach. quinque,
Terebinthinæ unciam unam & dimidiam.
Ficus pingues duodecim.
Sepi caprini, resinæ an. unc. duas & dimidiam.
Ceræ uncias sex.
Olei sampsucchini: Olei de spica, an. quantum sufficit. Aquæ, cui incocta fuerint fœnumgræcum, chamæ-

chamæmelum, melilotus, quanta erit satis exquisitæ aliorum infusioni, in qua aqua decoquantur primo radices altheæ minutim concisæ: post adde flores meliloti ac chamæmeli. Quando omnia emollita fuerint, contunde pistillo ligneo in mortario, donec prorsus molles sint radices pariter (nã substantia radicum retinenda erit, non sola mucago) & flores. Deinde ficus humectæ terantur cũ decoctione ista, & colentur, ac cum prædictis simul moueantur permisceanturque. Postea gummi aceto soluta, & colata: Seuum uerò, resina, cera, in oleis liquentur: ac mox coniungantur prædicta omnia, bene sursum ac deorsum agitando: Vbi frigere cœperint, tunc terebinthina, & pulueres reliquorum triti cretique inijciantur: Postremò ex artè finge magdaleones.

Ita quidem Mesues parat: sed qui inter nostros farmacopœos sunt magis industrij & belli, citra coctturam hoc emplastrum dexterius cõcinnant, medicamentumq; efficiunt δραστικώτερον. paretur itaq; hoc modo.

Contundantur omnia simul, quæ in pollinem redigi possunt, ut melilotus, flores chamemeli, absinthium, maiorana, fœnumgræcum, baccæ lauri, rad. altheæ, Semina apij, ameos, cardamomi, ireos, cyperus, spica nardi, casia lignea. Ficus etiã simul cõtundãtur sed prius quàm minutissimè conscindi

deben

debent cultro ſutorio, nam ſic cum alijs puluerari poſſunt. Simul etiam terãtur ſtyrax calamita atq; bdellium. Collectis & permixtis horũ omniũ pul ueribus liquari debent ſimul terbenthina, ſepum caprinũ, reſina pini, cera, oleum ſampſuchinũ & oleum de ſpica, id eſt, oleum nardinum ſed ſimplex ſecundum primam deſcriptionem Meſuæ. Liquatione reſinarum & ſeporũ cum oleis facta, demum quando frigeſcere incipit liquamen adde diligẽter ſpatula permiſcendo prætuſos pulueres, quibus ita permixtis, affunde illico itidem diligen ter permiſcẽdo hammoniaci uino ſoluti drachmas decem.

ἜΜΠΛ. ΦΟΙΝΙΚΗ', 'ΗΤΟΙ ΔΙΑΧΑΛ-ΚΙ'ΤΕΩΣ.

EX GALENO.

Meſuæ dicitur VNG. PALMEVM
Chirurgis VNG. DE COLCOTHAR.
Auicennæ & Serap. VNG. DE CALCADIS.

Poſtquam chirurgi belliores in uſum introduxerũt ἔμπλαςρον φοινικὴν ſiue διαχαλκίτεως, propterea parandi eius formam & modum præſcribemus, ut ſciant farmacopœi, ec quomodo parare debeant ubi requiſiti fuerint.

R. Axungiæ ſcilicet porcinæ uetuſtæ à membranis per liquationem & colationem purgatæ libras duas.

Olei

Olei ueteris: Lithargyri triti & creti, an. libras tres.
Chalcitidis leuigatæ, seu eius loci uitrioli puluerisati uncias quatuor.
Misce in mortario omnia paulatim. Post coque in cacabo, & moue statim ab initio rudicula, tanquã spatha, ex ramo maiusculo & recentißimo buxi, (quia palmam non habemus) qui ramus qua parte emplastrum attingit, ubi aruit mox præcidendus est, aut ramus nouus sufficiatur. Vbi emplastrum cerati craßitiem assecutum fuerit, inijce cremorem radicum tormentillæ uel bistortæ uino rubro maceratarum & modicè coctarũ fortiter expressum, ad pondus unciarum duarum. Coque emplastrũ donec digitos non inquinet.

EMPLASTRVM SIVE CERATUM barbarum Galeni.

R. Picis siccæ libras octo.
Ceræ citrinæ libras sex uncias octo.
Resinæ pini libras quinque unc. quatuor.
Asphalti, id est, bituminis iudaici libras quatuor.
Aduertendum utiq; ut bono utantur asphalto, quod iam Venetias ex Palestina adfertur, quo si carẽt, aduertendũ ne substituãt pissaphaltũ, siue picem nigram qua utuntur nautæ, substituant potius mumiam, non quidem carnem siccatam,

catam, ſed bitumen in uentre mumiæ.

Olei antiqui libram unam & mediam.

Lithargyri, Ceruſæ, Aeruginis æris an. unc. tres.

Thuris unc. ſex.

Aluminis liquidi, aut pro eo, aluminis rochæ unc. unam & mediam.

Aluminis ſciſsilis, aut pro eo, aluminis rochæ uſti, uncias tres.

Opopanacis, Squamæ æris, Galbani, an. ſeſquūciā.

Aloes, Opij, Myrrhæ, an. ſemunciam.

Terebinthinæ abietinæ uel laricinæ, libras duas.

Succi mandragoræ drach. ſex. Subſtituantur cortices mandragoræ, aut ſaltem ſuccus hyoſcyami.

Aceti heminas ſex, id eſt libras quinque.

Accipiantur lithargyrum, ceruſa & oleum, & coquātur ſimul donec mellis ſpiſsitudinem acquirāt. Nam ad eam ſpiſsitudinem, ut non inquiment, minimè reducenda ſunt: Poſtea accipiatur pix nigra, & in alio uaſe liquefiat ſupra cineres calidos, non carbones. Cùm pix fuerit eliquata, addatur bitumen Iudaicum tertium per incerniculum ſenſim ac ſenſim inſperſum. Poſt addatur reſina, & reliqua omnia, & deinde ebulliat, donec conſumatur acetum, & non inquinet.

RATIO TINGENDI CERAM EX PLAcotomo.

Non

Non alienum est ad hunc locum referre rationem tingendi ceram, cùm ex officinis farmacopœorum ad uarium usum petatur.

Cera tingitur uel ad candelas ac faces, uel ad obsignandas literas.

Quæ ad candelas & faces tingitur, ea terebinthinam non requirit, aut ualde parum, itē parum olei, ut colores illustriores fiāt. Sunt qui tantum extremam superficiem cera colorata affusa tingunt: alij oleo colorato illinunt.

CERA FLAVA SIC FIT.

R. Ceræ flauæ libram unam.

Terebinthinæ puræ uncias tres.

Liquentur simul supra carbones: Quidam addunt puluerem curcumæ, quod non opus est, si cera cruda per sese elegans sumatur.

RVBRA SIC FIT.

Accipe ceræ puræ libram unam.

Terebinthinæ sinceræ unc. tres.

Cinnabaris unciam unam, quæ diluatur cum olei probè mixti pari quantitate, nimirum uncia una.

Cera atq; terebinthina simulatq; liquatæ fuerint, remoueantur ab igne: Deinde addatur cinnabaris. Quidam minium, quod tamen non ita eleganter tingit, accipiunt, sed minore quantitate: Alij utrunque.

VIRIDIS SIC FIT.

Viridis eodem modo paratur. Pro cinnabari accipitur æruginis idem pondus, & miſcentur, ut dixi.

Deinde poſtquam prædictis coloribus cerã infeceris, fundatur in formulas ſculptas, & madida ſpongiâ humectatas: Sed prius ſpuma auferatur candente carbone, uel cerea candela ardente admota, ita enim abſumitur ſpuma. Cauendum autem, ne uel carbo in ceram incidat, uel cinere cera inficiatur.

Notare etiam oportet hyeme plus terebinthinæ quàm æſtate addendum eſſe.

TABVLA SYNOPTICA DE VARIIS MODIS & formis vſurpandi Medicamenta.

HActenus de medicamentis tum ſimplicibus tum compoſitis, & nonnullis eorundem figurationibus ſeu formationibus: nunc coronidis uice ſubijciemus κατ᾽ ὄψιν, quàm multis & uarijs modis atq; adeo formis etiam in uſum producantur. Nam materiæ medicamentorum quædam intra corpus aſſumuntur: Quædam exterius ad corpus admouentur: Quædam foris applicántur, ſuperficiem tamen internam ſubeunt.

MATE

MATERIA ATQVE FORMA ME-
dicamentorũ quæ intra corpus sumuntur.

Syrupi	Pilulæ, Catapotia.
Iulep, Zulapia.	Vomitoria.
Digestiua choleræ.	Electuaria.
Flegmatis.	Electuaria solida.
melancholiæ,	opiata.
Decocta, Apozemata.	Loch, Eclegmata.
Cathartica, Purgantia.	Condita.
Cholagoga.	Conseruæ.
Flegmagoga.	Rob, Miua.
Hydragoga.	Salsa siue Condimentum.
Melanagoga.	Tragea, Puluis.
Bolus.	Trochisci, Pastilli.
Infusio, Dilutum purga-torium.	Formulæ lupinares.

MATERIA ATQVE FORMA
medicamentorũ quæ corpori ex-terius admouentur.

Epithemata.	Olea
Embrocha. Irroratio, Ducia uulgariter.	Linimenta
	Vnguenta
Fomentum	Emplastrum
Scutum	Cataplasma, Malagma.
Cucufa	Cerota
Sacculus	Dropaces
Nodulus, Puppa, Pupula.	Sinapismi.
Insessus, Stufa, Balneum, Semicupium.	Cauteria
	&c

MATERIA ATQVE FORMA MEdicamentorum foris admotorum, superficiem internam subeuntium.

Odoramenta, siue Poma odora.

Suffimenta, Suffitus, Thymiamata.

Collyria.

Errhina, Sternutatoria, Nasalia, Caputpurgia.

Gragarizatus, Gargarismata.

Apophlegmatismi, Masticatoria.

Dentifricia.

Epomphalica

Peßi, siue Nascalia, μητρεγχύτης.

Catheteres.

Clysteres.

Glandes, Balani, Suppositoria. &c.

FINIS.

ERRATA QVAE INter legendum comperimus, ita restituantur, numerus cifrarum folia seu paginas notat: b. alteram pagellæ faciem. *Reliqua uerò errata leuiora grammaticis corrigenda dißimulauimus.*

Fol.7.verſ.22.excretaque fuer.lege,fuerit.
Fol.9.verſ,15.ἐξ ἐπὶ μέθρου,lege ἐπι μέθρου.
Verſ.23.obrad.lege,abradatur.
Ibid.b.verſ.11.inçulan.lege incidantur.

verſ.

Verſ.21.Atheę:lege,Altheæ.
Fol.10.verſ.2. paſtina ſat.leg. paſtinaca ſatiua.
Ibid.b verſ.5 bſtrutij,lege,oſtrutij.
verſ.11 Cacumer,lege,Cucumeris.
Fo.12.verſ.11 ADSERVANDA,expungen dū, & ſequētia prioribus ſine capitali litera vnico contextu ſubiungi debent.
Ibid.verſ.19.in vigore ſunt colligendę:lege,in foliorum vigore ſunt colligendæ.
Fol.13.b.verſ.9 Baptiſta Mantua.lege,Mōtanus
Ibid.verſ.11.errhimo:lege,errhino.
verſ.21.Mels,lege Meld.
Fol.14.verſ.4.prumella:lege,prunella.
Ibid.verſ.22.Carducillus:leg.Carduncillus.
Fol.15.verſ.vltio.Perſicaria maculata,hydropiper:lege,perſicaria maculara, Perſicaria nō maculata,hydropiper.
Fol.16.b.verſ.21 Mezireon:lege,Mezereon.
verſ.vlt.Eę enim ant quam,lege, antequam.
Fol.17.verſ.2.gemiſtæ,lege,geniſtæ.
Ibid.verſ.21 Branellæ,lege,Brunellę.
verſ.25.dilatorum,lege,dilata torum.
Ibidem b.verſ.15.vngalæ,lege,v ngulæ caballinæ aquaticæ.
Fol.18.verſ.vlt.Aminios,lege,Ammios.
Fol.20verſ.11.granu Ben.lege,granum.
verſ.18.Cerpobalſamum,lege,Carpobalſ.
verſ.14.Granata iuniperi.lege,Grana.
Fol.24.verſ,2.muſco,lege,muſto.
Fol.25.b.verſ.10 penitus,lege penitius.
Fol.26,verſ.penult.admiſſa aqua,lege,admiſta.
Ibid.b.verſ.16. lege, ὀπίζονται καὶ χυλίζονται
Fol.27. verſ.17.in claſſe Rob.adde,fol.88.b
Ibid.b.Verſ.10.Acetoſitas citri mali:lege, Acetoſitas citri,Succus acidus citrei mali.
verſ.16 pyracanthiæ: lege, pyracanthæ.

Ver.penult.ſub ima claſſe:leg.ſub vna claſſe
Fol.28.ver.13.Coloniȩ ſnyrd:lege,ſuyrd.
Fol.32.b.ver.5.lege,vulgo Mādibula lupi piſcis
Fol.33.b.verſ.7.eadem,lege,eodem.
Ibid.uerſ.penult.Plumia:lege,Mumia.
Fol.37.b.verſ.15 in vſum lege,in vſu.
Fol.38.verſ.21.ideo vere loco:lege.Veræ
Ibid.b.verſ.2 aliquandotamen,lege,aliquanto
Fol.39.verſ.11.nuruorum modo:lege,neruorū
Fol.43.b.verſ.6.vſurpare:lege.vſurpari.
verſ.8.inde:lege,Indæ.
Fol.44.verſ 4.aqua intus:lege,aquam.
Ibid.b.verſ.10.Seruantur in fictili:leg.fictile
Fol.48.verſ.4.alia nulla:lege,aliarum nulla.
Fol.49.verſ.23. menitha:lege,memitha.
Ib.b.verſ.12.oppopnax &c.leg.Opopanax ſuc-
cus eſt effluens ex inciſa radice.
Fol.50.b.verſ.1.pulueruſcat:leg.puluereſcat.
Fol.51.b.verſ.15,Semine lini:ſubiūge,aut milij.
aut pſyllij.
verſ.22.perlunens:legeperlucens. (dius
Fol.52.b.ver.4.alb⁹ eſt & cal leg albi⁹ eſt & cali
Fol.53.ver.20.variarūq;,leg.variūq; odorē hab
verſ.23.Ebio inſula:leg.Chio inſula.
Ibid.b.verſ.7.affluit:leg.effluit
Fol.54.verſ.8.coactis:leg coctis.
Ibid.b verſ.3.vernia:lege,vernix
verſ.23.reſolabile:lege,reſolubile.
Fol.55.verſ.penultimo flauus &ſiccus:lege,fla-
uius eſt ſiccius.
Fol.56.verſ.18.Epiratarum:leg.Epirotarum.
Ibid.b.verſ.9.lege,ἤλεκτρον.
verſ.12.**Agſteſn**:ſubiunge,& **Bernſtein**.
verſ.18.ritibus:lege,retibus.
verſ.24.Gaganes:leg.Gagates.
Fol.58.b.verſ.14.idē rac leg.id eſt, racemoſa.

Fol.

Fol.60.verſ,17.herbæ coli:lege.cali.
Ibid.b.verſ.13 Serapio in auripigmenti:lege,Serapioni auripig.
Fol.61.ver.12.Cinnabarum:le.Cinnabrium
verſ.23.effuſionem:le.offuſio nem
Ibid.b.verſ.9 plumbiginem:lege,plumbaginem
verſ.antepenult.nitro:le.intro
Fol.62.verſ.19 marinas:le.marinus
verſ:penult.infirmiſsimus& vulgaris:leg. eſt vulgaris.
Fol.63.b.verſ.11.euoluat:lege,euolat.
Fol 64.verſ.7.Stomia ferri:le.Stomoma fer.
Ibid.b verſ.8 mocto:lege,modo.
Fol.66 verſ,1.lege,ἔλκυσμα
Fol,67 b verſ.antepenult. aquam:le.aqua.
Fol.68 verſ.1.excipitur:ſubiũge.rurſus aqua agitatur,pingueq; excipitur, & hoc deinceps
Fol.69 verſ.3.bitumine:le.bitumini.
Ibid.b verſ.2 vitrate:le.vitrato.
Fol.70 verſ.22 ſapere:le.ſapore
Ibid.b.verſ.penult.inuſtili:lege inutili
Fol.71.verſ.10.habent:lege,habet.
Fol.74.verſ.19 & ſaccharũ rubeũ:leg.vt ſaccha.
Fol.76.verſ.25.vitis ſemen:lege,viticis.
Fol.78.ver.5,conſumatũ:lege,conſummatũ
verſ.9.præ cæteris uſualium:lege.prę cæteris magis vſualium.
verſ.10.hunc transferre:lege,huc.
verſ.12,lactam:lege,laccam.
Fol.79.b.in annotation.marginal,verſ.23.in ſuos eſus:lege,vſus.
Fol.80.verſ 21 præcioſiore:lege,pręciſiore
Fol.81.verſu 8 ſuæ chylũ:lege,ſiue chylum.
Fol.82.verſ vlt°obſeruan:lege,adſeruandorum
Ibid.b verſ.penult canone primo:le. proximo.
Fol.83 verſ 6 adſeruatur lege,adſeruantur

vers.13.simplici:subiūge, duplici, vel triplici.

Ibid.b.vers.2. folia integra condiunt:Subiunge, Reliqui minutissimè incisi vel tusi, saccharo condiuntur: similiter & herbę &c,

ver.11.vt,partem vnam, leg.vt ad partē vnā;

Fol.84-vers.14.non satis diu durant:dele,non.

vers.25.lege, Enumeratio florum integrorum conditorum.

Ibid.b.vers.18,lege,adde absinthij viridis.

vers.20.decem de octo:lege,decem & octo.

Fol.85.b.vers.9.nominibus,le.nominabimus.

Fol.86.vers.2.milonis,lege,melonis.

ver.6.plurib⁹ festucisle.puluerib⁹ festucis.

Ibid.b,vers,2.mouentur,lege,mouetur.

vers.5.succetur,lege,siccetur.

vers.vlt.saccharo abducunt,le,obducunt

Fol.87.vers,6 vsurpari,Subiunge,solito.

vers.8.necessitatem,subiunge,aut vtilitatem

vers.16,iuglandium,Subiunge,viridium.

Ibid.b,vers.6.[potest &ex viliori parari,Subiū-ge,imo meliori vilius, vtpote Thomæū,addi debet,vt tractabilius propter vnctuositatem fiat opus)

vers.17, parieti infixo obuoluitur, subiunge:& assiduè vtraq; manu,vel alternis alterutra veluti funis aliquis trahitur retrahiturq;, rumpitur,duplicatur:retractū iterū atq; iterū clauo obuoluitur:idq; tantisper,&c.

vers.23 receptū est. Adde, vilius tamē & vnctuosius saccharū plèriqz addūt.vt modò de Thomæo exemplificauimus, & supra aliquoties meminimus insaccharo fol 50.

Fo.88.ver.antepennlt. seu artificibus:leg. ceu.

Ibid.b,vers 24,purgantur:legepurgentur.

Fol.89.b,vers.23,Ros nucum:lege,Rob.

Fol 90.vers 10.in cerati consistentiam,Subiun-

ge,

ge: faciunt gelatinã cydoniorũ: Quod est reliquum, violentius comprimente cochleari, cretũ, & cum saccharo percoctũ, ad emplastr prope consistentiã, cydoniatũ vile &c.
Ibid. vers. 12. cũ saccharo: lege, & cum saccharo.
Fol. 91. vers. 8. quàm syrupus: lege, syrupos.
vers 27. posint: lege, possunt.
Fol. 92. b. vers. 9. at syrupi: lege, vt syrupi.
Fol. 93. b. vers. penult. saccharũ vel mel. Subiũnge: sint addẽda: an statim expresis succis saccharum vel mel incoqui &c.
Fol. 95. vers. 2. manicum, lege, manuum.
Fol. 96. b. vers 17 pecorales. lege, pectorales.
vers. 21 nigrum illum, lege illud.
Fol, 97. b. vers 24 omnia ligneo trade, lege, oĩa vasi ligneo.
Fol. 99. b. vers. 14, pœniæ, lege, pęoniæ.
Fol. 101 vers. 10. traxicon, lege, taraxicon.
Fol. 102 vers. 19. inijciatur thamarindi, lege, inijciantur.
Ibid. b. vers. 2. Suchabæ, lege Suchahæ.
Fol. 103. b. vers 9. adcompositionem, lege, consumptionem.
Fol. 119 b. vers. 14. capionis, lege, caponis.
vers. 6. medicidarum: lege, medicinarum.
vers. 14. scentque, lege, stentque.
vers. 20. vulgo cõfractiões, lege, cõfectiones
Fol. 122. vers. 10. veluti crasia, lege, casia.
vers, 22 ac latera, lege, adlatera.
Ibid, b. vers. 3. muneramus, lege, numeramus
vers. 17. vobis, lege. nobis.
Fol. 127. b. vers. 3. lege, digitis.
Fol. 127. vers. 17. quia minus: subiunge, vel etiam nihil sacchari.
Fol. 128. vers. 18. calore violaceo, lege, colore.
Fol. 137. b. vers. 22. enumerauimus R. 5. leg, enume-

merauimus suprà Fol.131
Fol.143.vers.4.ezoticæ:lege, exoticæ.
Vers.vlt.expiret:lege, expirent
Ibid.b.vers.23.frustra electa:leg, frusta
Fol.144.vers.5 ℥ xij: lege drachmas duodecim
Ibid.b.vers.10.lege succedaneum
Fol.145.vers.5 donec liquefiat: leg. reliquefiat
Ver.20.videlicet ex plūbo albo, quod hodie stannum appellant:hæc omnia deleantur
Fol.155 ver.18.& his quoque:Subiunge, adde
Fol.160.ver.b, antepenult.thymiatis: lege, thymiamatis
Fol.166.b.vers.19.lege meminimus fol.127.
Fol.181.b.Ad medium pictæ fornacis, signetur vtrinque litera.E.
Ad receptoriū prope imū vasis, notetur lit.N
Fol.182.ver.20.conuinctim:lege, coniunctim
Fol.183.b. ver.19 exercitionē:lege exercitatio.
Fol.190.vers.20 lacohol:lege, alcohol.
Ibid.b.vers.15.Cimarum rubri:lege, rubi
Fol.192.ver.11.cui miscetur:le.cui cera miscetur
Vers.antepenult.Liquida liquentur:lege, Liquanda liquentur,
Vers.penult.seuetur:lege, seruetur.
Fol.198.b.vers.21 tertium:lege, tritum.

INDEX

INDEX IN DISPENSARIUM REIPUBLICAE Coloniensis.

A.

Cina-

Diac

Elect.

Hæma

Lu-

Syr.

Troch.

FINIS INDICIS.

